

MÜLLER
LAJOS S.J.

PÁL GÖRGE

PÉLDABESZÉDEKBEN SZÓLOTT

KORDA RT KIADÁSA BPEST

MÜLLER LAJOS S. J.:

**PÉLDABESZÉDEKBEN
SZÓLOTT**

**ELMÉLKEDÉSEK PÜNKÖSD
UTÁNI XV. VASÁRNAPTÓL
XXII. VASÁRNAPIG**

**KORDA R. T. KIADÁSA
BUDAPEST, 1940**

Nr. 189|1940. Imprimi potest. Budapestini, die 22. Februarii 1940.
Eugenius Somogyi S. J. Praep. Prov. Hungariae. — Nihil obstat.
P. Joannes Hemm S. J. censor dioec. Nr. 2768|1940. Imprimatur.
Strigonii, die 20. Aprilii 1940. Dr. Joannes Drahos vicarius generalis.

Nyomatott: Korda R. T. nyomdájában, Budapest, VIII., Csepregy-u. 2.

*A négyszázéves
Jézusfarsaságnak
gyermeki hálával*

ajánlja
a SZERZŐ.

I

A MAGVETŐ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Egyszer egy magvető kiméne vetni. És amint vetett, némely szemek az útfélre esének, s jövének az égi madarak, fölevék azokat. Mások meg köves helyekre esének, hol nem volt sok földjük és hamar kikelének, mert nem voltak mélyen a földben. De a forró napon, megcsapván azokat a hőség, minthogy nem volt gyökerük, elszáradtak. Mások ismét tövisek közé esének, és fölnővén, a tövisek elfojták azokat. Mások pedig jó földbe hullának és termést hoztak, egyik százszorosat, másik hatvanszorosat, másik harmincszorosat. Akinek fülei vannak a hallásra, hallja meg!”

Második előgyakorlat. A helyszín elgondolása, ahol t. i. az Úr a parabolát mondotta. Az evangélista — mint előzményt — elbeszéli, hogy Jézus „azon a napon kiméne a házból”. Bizonytal Pétérék házából,² ahol lakni szokott, mikor az „Ő városában”,³ Kafarnaumban tartózkodott. Tekintsünk vele végig a gyönyörű vidéken. Előttünk a Genézaret tava vagy tengere, amelynek regényes környéke világviszonylatban is a föld egyik legszebb vidéke. Köröskörül kisebb-nagyobb hegyek, amelyek csak az északon belépő és délen kilépő Jordánrak nyitnak utat. Vizét a változó színű opálhoz hasonlíthatjuk, moraja pedig olyan, mint a hárfazene.

Mikor Jézus ezt a vidéket járta, mintegy 20 helység feküdt köröskörül. Ma ezekből csak Tiberiás áll. A többi eltűnt Kafarnaummal együtt, amelynek helyét sokan Tell Hum romjainál keresik.

Talán éppen november van, amikor a Szentföldön, közvetlen az őszi esőzés előtt vetni szoktak. Március—áprilisra aztán már meg is lesz — ha az idő kedvez — a bő aratás. Flavius József zsidó történetíró is mesésen szépnek és termékenynek írja le ezt a vidéket. Nem messze Kafarnaumtól a nyugati partokon, ahol a hegyek a tengertől kissé visszavonulnak, terjeszkedik a kis genezáreti síkság. Itt volt aztán alkalmas hely a búzatermelésre, míg a hegyek lábánál s azok lejtőjén kisebb termékeny sávok vannak csupán a köves és sziklás talajban.

Az Üdvözítőt úgy gondolom, amint csónakban állva tanítja a parton előtte letelepedett népet. Volt köztük talán elég Jeruzsálem felé utazó zarándok is, mert itt húzódott az ú. n. „Via maris”, amely Damaszkuszt és a keleti tartományokat a Földközi-tengerrel és Egyiptommal összekötötte. De ettől eltekintve, Jézus akkor már nagy próféta és csodatevő hírében áll és így közelböltávolból vonzotta magához az üdvösséget, gyógyulást és vigaszt szomjazókat, nem kevésbbé, mint az egyelőre még hitetlen kíváncsiakat.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy fenséges és a lelki életbe annyira belevágó tanítását én is jól megértsem és lelkem javára fordítsam.

1. „EGY MAGVETŐ KIMÉNE VETNI”

Közvetlen alkalmat erre a gyönyörű és mély értelmű példabeszédre az édes Üdvözítőnek eddigi szomorú tapasztalatai szolgáltatnak.

Mindinkább nyilvánvalóvá lett, hogy népénél mennyi hitetlenséggel és elfogultsággal kell megküzdenie. Nevezetesen pedig milyen megcsontosodott téves fogalmuk van „az Isten országáról”, a messiási országról, annak természetéről, mivoltáról.

Ennek a szomorú tapasztalatnak visszhangja ez a pompás példabeszéd. „*Egy magvető kiméne vetni.*” Ki más ez az olyan szerény, közönségesnek látszó magvető, mint a szelíd és alázatos szívű Üdvözítő? „Mondjátok Sion leányának: Ime, a te királyod jön hozzád szeliden.”⁴

A mag, amelyet Ő vet, az Isten ígéje, s annak burka alatt az Ő kegyelme, amellyel minden embert meghív az üdvösségre. Ő a magvető mindvégig. Mi, akiket Ő küld, hogy az idők folyamán az Ő ígéit mint papok, nevelők, tanítók hirdessük, csak Őt képviseljük. Vagy talán csak az Ő kőtenykéi vagyunk, amelybe markolva, Ő szórja a magvat. Ezzel a példabeszéddel mindjárt arra is rávilágít az Úr Jézus, hogy „nem jön el az Isten országa szembe-tűnő módon, sem nem fogják mondani: Ime, itt, vagy amott van, mert hiszen az Isten országa bennetek van”.⁵ Az Isten országa ígéi inkább a maghoz hasonlítanak, amely kicsiny és szinte észrevétlenül hull a szívek földjébe. Ott csendben és lassan fejlődik s a jó talajban meghozza százszoros gyümölcsseit. Ezzel a gondolat-lal még sokszor találkozunk az Úr példabeszédeiben, éspedig mind kifejezettebben. Jó lesz ezt saját egyéni lelki életemre vonatkozólag is megjegyeznem. Amint a természet rendjében nincs ugrás, úgy a kegyelem rend-

jében sem szokott az előfordulni. Senki sem lesz máról-holnapra szent, Isten a tökéletesség nagy munkájára az egész életet adta.

2. „NÉMELY SZEMEK AZ ÚTFÉLRE ESÉNEK”

Ismerni kell az akkori helyi viszonyokat. A kis genezáreti síkon csakúgy, mint Ezdrelon-alföldjén, miként a Talmud is beszéli, nemcsak télen-nyáron járt utak voltak, hanem sok magános ösvény is, amelyeket akkor ugyan még nem a csatangoló beduinok, mint ma, hanem a lakosok vágtak, hogy útjukat megrövidítsék. Magáról az Úr Jézusról is beszéli az Irás, hogy tanítványaival szántóföldeken ment keresztül, amelyeknek ringó kalászhai szinte súrolták őket. Alkalom volt ez arra, hogy „kalászt szaggatva, éhségüket a törvény által is megengedett módon csillapítsák”.⁶ Ha a vetéskor a mag ilyen gyalogösvényre esett, nagyon világos, hogy a járókelők eltiporták, vagy a szüntelenül ott ólálkodó „égi” madarak, verebek és vadgalambok felfalták.

Az Üdvözítő szerint ez a kép azok lelki állapotát tünteti fel, akik „hallják az ország ígéit és meg nem értik”.⁷ Amde ez a meg nem értés is a tulajdon bűnüknek, léhaságuknak, könnyelműségüknek tulajdonítható. Sok lélek olyan, mint valami országút, vagy állandóan járt ösvény, amelyen idestova vonulnak, száguldoznak a legkülönbözőbb benyomások. Ezek aztán elkérgesítik a talajt, amely a jó magot hogyan is fogadja be? Az otthont, magányt, összeszedettséget, bensőséget nem szerető lélek a magvetés, a prédikáció, a lelki olvasás, az elmélkedés és lelkigyakorlat alatt kellenlenül

érzi magát. A reá hulló isteni mag számára idegenszerű. Még mielőtt lelkébe hullanék, már valami ábránd, emlék vagy terv vadgalamb módjára elragadja előle. Napjainknak egyik főbetegsége ez a külsőséges, elsietett élet. Az ember nem tud csendben önmagával és Istennel egyedül lenni. Reggeltől estig az ujságok, a rádió öntik a híreket és az embert állandóan szórakoztatják, s elvonják a bensőséges élettől. Hol vannak azok az idők, mikor még Szalézi Szent Ferenc világi előkelőségeknek is napi elmélkedést és hozzá még lelki olvasást írhatott elő, midőn az ír paraszt — Sihen kano-nok tanúsága szerint — nem hagyta el regge-lenként hajlékát, mielőtt órára terjedő elmél-kedését el nem végezte? Legalább hében-korban tartunk egy kis magunkbavonulást. Állítsunk sorompót lelkünk elé s jelezzük: „Tilos az átjárás!” S hessegessük el szüntelenül a szóra-kozottságnak csiripelő verebeit.

3. „MÁSOK MEG KÖVES HELYEKRE ESÉNEK”

Magának az Üdvözítőnek magyarázata sze-rint ez a kép meg azoknak a lelki állapotát festi, akik az igét örömmel hallják, fogadják, de minthogy igen silány a sziklás talajt fedő földréteg, nem tud bennük az isteni mag gyö-keret verni. Miért is „mikor szorongatás és üldözés támad az ige miatt”, mindjárt hűtele-nek lesznek.

Hány van ilyen is köröttünk! Van bennük valami vékonyka jóakarat, természetes jószívű-ség, méltányosság, sőt a jó nevelésből eredő vallásosság is. Ifjú korukban talán a tökéletes életről is ábrándoztak. De — sajnos — hiány-

zik náluk a meggyőződés bázisa, az eleven, praktikus hit. A vallásosság náluk csak kedélyszükséglet s így a kedéllyel és viszonyokkal el is enyészik. A lelki életben addig nyújtják gyökerüket, amíg a puha vigaszra akadnak; a keménytől azonban visszariadnak. Ha az igazság valamit kér, követel is tőlük, akkor elfordulnak tőle.

Győzzük meg magunkat, ha ezek a jelek nálunk is mutatkoznak, hogy ez így nem lehet tovább. Mi lenne ennek a vége? Aztán milyen szép, nemes az a lélek, amely magához következetes. A nehézségekben kell megmutatnom, mennyit érek, mint a csillagok is a sötétségben mutatják meg, hogy milyen fényesek. Julius Caesar 42 éves korában olvasta, hogy Nagy Sándor élete 21. évében már világhódító volt. Mire sírva fakadva vetette fel a kérdést: „és én mit tettem eddig a halhatatlanságért?”

4. „MÁSOK ISMÉT TÖVISEK KÖZÉ ESÉNEK”

A tövisek alatt az Üdvözítő a „világi gondokat és a gazdagság csalárdságát” érti. Nem a világot vádolja itt az Üdvözítő, hanem a világi gondokat, vagyis a túlságos aggodalmaskodást a mulandók miatt. Továbbá nem magát a gazdagságot kárhoztatja; hiszen azzal sok jót is lehet tenni, hanem a gazdagság *csalárdságát*, vagyis azt a sok vétket, amelyekre rosszra hajló szívünket csábítja. A gazdagsággal szoros kapcsolatba hozza az Úr „egyéb dolgok kívánságát is”.⁶ A bírnivágyással ugyanis kapcsolatban van az élvezetvágy, a becsvágy. Végül ezekből fejlődik ki a gőg, vagyis Isten szent tekintélyének, igájának lerázása, az önistenítés. A szen-

vedélynek ugyanis megvan a maga rettentő, zsarnoki törvénye, amelynek végcélja kevélység (az Istennel való szakítás, mikor a teremtet dolgok miatt elhagyja az ember a Teremtőt), vagyis a Teremtő megvetése.

5. „MÁSOK PEDIG JÓ FÖLDRE HULLÁNAK”

Ez pedig azoknak jelképe, akik „az ígét hallják és megértik, és gyümölcsöt is hoznak. És teremnek egyik százannyit, másik hatvanannyit, másik meg harmincannyit.”⁹

A jó föld a szenvedélyek dudváltól, töviseitől mentes, a penitencia ekéjével felszántott, a bűnbánat könnyeinek esőjével öntözött, a buzgó imaélet által állandóan az isteni Nap felé fordult szív. Aztán a jó, tiszta szándék. Az ilyen szív „megtartja magában”¹⁰ az összeszedettség által az ígét, a kegyelem csíráit. Nem feleli, hanem meg is teszi azt, amire ez őt ösztönzi.

Ilyen aztán terem százannyit, hatvanannyit, harmincannyit. A haladás, a termés nem egyforma. Függ a szívtalajtól és a kegyelem különböző mértékétől.

A magvető sem remél és vár minden vetéstől egyformán.

De ha a közreműködés megvan, a bő termés el nem marad.

Beszélgetés az isteni Magvetővel. Kiindulhatok abból a gondolatból, hogy míg a termőföld magán nem változtatható, addig én szívemet szabadakaratommal és isteni kegyelemmel feljavíthatom. Ezt megtehetem és meg is kell tennem!

Erre kötelez, Uram, az irántad való hála,

hűség, de meg a saját lelkem iránti szeretet is. Lelkem amúgy is úgy vágyódik az ige, az igazság, a kegyelem után, mint a forró nap hevétől fonnyasztott virág az ég harmata után. „Isten, fordítsd figyelmedet segítségemre, Uram, siess megsegítésemre!”¹¹ .

Felteszem magamban, hogy a kegyelemnek minden, még leghalkabb sugalmát is igyekszem észrevenni s engedelmesen követem.

¹ Mt. 13, 3—9. — ² Mt. 8, 14. — ³ Mt. 9, 1. — ⁴ Mt. 21, 5. — ⁵ Lk. 17, 20—21. — ⁶ Mt. 12, 1. — ⁷ Mt. 13, 1. 19. — ⁸ Mt. 4, 19. — ⁹ Mt. 13, 23. — ¹⁰ Lk. 8, 15. — ¹¹ 68. zsolt. 2.

II

A NÖVEKVŐ VETÉS

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Úgy van az Isten országa, mint ha az ember magot szór a földbe, azután alszik és fölkel éjjel és nappal, s a mag kikel és növekszik, maga sem tudja, hogyan. Mert magától terem a föld először fűvet, azután kalászt, azután teljes gabonát a kalászbán. Mikor pedig készen a termés, azonnal sarlót ereszt belé, mert elérkezett az aratás.”¹

Második előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, vezessen engem ennek a példabeszédnek alapos és helyes megértésére, s engedje, hogy azt lelkem javára fordítsam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ebben a rövid, kedves parabolában, amelyet némelyek — bár megokolatlanul — csak az előző példabeszéd rövidített formájának tekintenek, az Úr Jézus csak még jobban be akarja avatni tanítványait az Isten országa értelmébe, természetébe. Nevezetesen rámutat az ő tulajdon szerepére. Ő megteszi a maga dolgát, elvégzi a magvetés munkáját, aztán elmegy. A többi a Szentlélekre bizza. „*És lőn este, meg reggel.*”² Múlik egyik nap a másik után. Az

Egyház, s benne a lelkek fejlődnek, képződnek, megérnek. Végre eljön az utolsó nap. Egyes lelkekre a halál óráján, az egész emberiségre a végítélet napján. „Kimennek az angyalok” és „*beléeresztik a sarlót*”. Meglesz a nagy, ünnepélyes, bő aratás, amely megjutalmazza a munkát és igazolja a nagy Magvető reményeit.

Rávilágít ez a példabeszéd azok munkájára is, akik „az újjászületés magvait, az Isten ígét” (Agoston) a lelkekbe mint tanítók, nevelők hintik. Valamennyinek, ha okos, alázatos és őszinte, el kell ismernie Szent Pállal, hogy „sem az nem valami, aki ültet, sem az, aki öntöz, hanem csak az Isten, aki a növekedést adja”.⁴

A tanító-nevelő, ha maga is szoros kapcsolatot tart a nagy Igéhirdetővel, ha hozzá szorosan alkalmazkodik, nem magát, hanem Krisztust prédikálva, akkor „*maga sem tudja, hogyan*”, a gabona csak nő, a termés jelentkezik. Sőt úgy lehet: „Sírva indultak, mentek elvetni magvaikat. Megjönnek majd, ujjongva jönnek meg és hozzák kévéiket.”⁵

2. A SZENTLÉLEK MUNKÁJA AZ EGYHÁZBAN

Pünkösöd napján megvalósult a Bölcsesség könyvének jósigéje: „Az Úr lelke betölti a föld kerekességét.” Első és főgondja a Szentléleknek „megőrizni a szép kincset”, amelyet az isteni Magvető Egyházára bízott.” Világosságával, melegével titokkal-teljes módon életre ébreszti az ígének a lelkekbe hullott csiráit, növeszti és megérleli azokat. „Az Egyház — mondja Szent Agoston — a Szentléleknek birodalma.”

„Ami a lélek az emberi testben, — mondja ugyancsak ő — az a Szentlélek Krisztus testében, vagyis az Egyházban. A Szentlélek ugyanazt műveli az egész Egyházban, amit a lélek a testnek minden egyes tagjában.” „Ugyanaz a Lélek, aki által Krisztus a legtisztább szűzi kebelből született, adja, eszközli a kereszténynek is az Egyház kebeléből az új isteni életet.” (Szent Leó.)

„Az Egyház kebeléből születünk, az Egyház teje az ételünk, a Lelke meg az életünk.” (Szent Ciprián.) Miért is „amennyire az Egyházat szeretjük, a Szentlélekből annyira részesedünk.” (Ágoston.) „Az Egyházban ugyan mindenki kap a Szentlélektől, de hogy mennyit, az attól függ, hogy a hitnek mekkora edényét hozza a forráshoz.” (Ágoston.) „Amint Krisztus valódi teste a Szentlélek nélkül sohasem volt, úgy nincs misztikus teste, az Egyház sem. Igen! Ahogy a Szentlélek sehol úgy nem volt, mint a valóságos Krisztusban, úgy most sincs sehol annyira, mint a katolikus Egyházban, és ha valaha eltávoznék a világból, mégis itt maradna az Egyházban való jelenléte által. Amíg létezik tehát az Egyház, addig a Szentlelket is birtokoljuk ezen a világon.” (Meschler: Pfingstfest.)

Voltak szomorú idői az Egyháznak, s nagyon szembetűnővé váltott rajta, ami benne emberi. Ellepte a giz-gaz, tövis és bógáncs. A negyedik században az ariánizmus oly rombolást vitt végbe, hogy Szent Jeromos szerint a föld már szinte megdőbbenve ariánusnak érezte magát. A XVI. században csaknem hasonlóképen pusztított a protestantizmus. De a Szentlélek akkor

sem hagyta cserben az Egyházat. Az ember „maga sem tudja, hogyan”, minden virágzásnak indult.

A trienti szent zsinat megteremtette az egészséges, üdvös reformot, jöttek Szentek, akik ezt át is ültették az életbe. A Szentlélek dolgozott bennük és *„termett a föld először fűvet, azután kalászt, azután teljes gabonát a kalászban.”*

Köszönjem itt meg ismét a jó Istennek, hogy katolikus lehetek. Olvadjak fel katolikus művoltomban, együtt gondolkodva és érezve az Egyházzal. Akkor én is megértem, amit Van Eden Frigyes holland tudós, orvos és író mondott megtérése után protestáns barátainak: „Ha ti is tapasztaltátok volna azt, amit én, akkor ti még sokkal hamarabb katolikusok lettetek volna.”

Megszívlelhetjük ugyanennek a boldog megtértnek tanácsát is: „Keressetek maradandó örömet, azt az örömet, amely kielégítheti szíveteket. Éljetek egyszerűen és tegyétek, ami hasznos! Bár a Szentlélek vezetne tovább engem is, titeket is!”

3. A SZENTLÉLEK MUNKÁJA AZ EGYES LELKEKBEN

Hátra van még, hogy a példabeszédet tulajdon lelki életünkre is alkalmazzuk. Minthogy az édes Megváltó ezt a példabeszédet tanítványainak sem fejtette ki bővebben, amint különben szokása volt,⁹ vagy ha még is tette, ez, sajnos, nem maradt ránk, azért bizonyos szabadságunk van annak alkalmazásában.

Az első okulásunk mindenesetre az legyen, miként az előző példabeszéd figyelmeztet, hogy

szívünkől mindazt a gátló körülményt elhárítsuk, amely az Ige megfogamzását és fejlődését akadályozná.

De meg e gyönyörű példabeszédben nagy haszonnal szemléljük lelki életünk fejlődését.

Jansen a fűben, kalászbán, gabonában a keresztény élet egész menetét látja, a bölcsőtől a sírig.

Nagy Szent Gergely viszont az erényesség folyamatát szemléli benne. „Midőn — úgymond — szívünk jó kívánságokat fogan, a magot benne elvetettük. Ha kezdünk jót tenni, akkor fű vagyunk. Mikor a jót megcselekedszük, kalászbá szökünk. Midőn pedig a jóban megszilárdulunk, erényessé váltunk, akkor teljesen érett gabonát termettünk.” (Moral.)

Minderre azonban csak akkor van remény és biztosíték, ha a megszentelő kegyelem állandó birtoklása által a természetfeletti élet princípiumával, forrásával, a Szentlélekkel állandó összeköttetésben maradunk.

A Szentlélekkel s általa az Egyházzal annál is inkább szoros kapcsolatot kell őriznünk, mert lelki fejlődésünk természetes, egészséges csak így maradhat.

a) Lelki életünknek tehát elsősorban szorosan az igaz katolikus hitben kell gyökereznie és abból kinőnie.

b) Ahítatgyakorlatainkban pedig ne keressük a rendkívülit. Inkább a szolid erényekre törekedjünk, ha azok nincsenek is különösebb vigasszal kapcsolatban. Tegyük továbbá mindig, amit az Egyházban, rendben a többiek tesznek, de tegyük azt tökéletesebben. Mindíg veszélyesnek tartsuk, ami az Egyház hagyomá-

nyaiban s gyakorlatában alappal nem bír, amit a Szentek életében nem tapasztaltunk.

c) De még ebben is vezetésre szorulunk. Isten a vezetőt megadta nekünk az Egyházban, amely mindig birtokolja a „Szellemek megkülönböztetésének” ajándékát. Ezt a vezetést aztán rendes körülmények közt jól megválasztott lelkiatyánk képviseli.

Szomorú példákat látunk az egyháztörténelemben arra, hogy még a buzgalom is, amely az egyházi vezetéstől függetleníti magát, hova vihet. Ha magasan ível is, de rendesen súlyos tévedésben, vagy erkölcsi kátyúban feneklik meg.

Tolstoj Leó, az orosz nagy gondolkodó sok küszködés után eljutott a Krisztusban való hitig. Minthogy azonban a kellő vezetést nélkülözte, csinált magának kereszténységet a saját emberi bölcsesége szerint. Túlhegyezte a Hegyibeszéd követelményeit, ellenségévé vált a magántulajdonjognak, támadta a házasság intézményét, az államot, a közrendet, a társadalmi életet és így önkénytelenül is úttörője lett az anarchizmusnak. Nélkülözte az alázatosságot, hogy az Egyházat Krisztus igazi tanainak értelmezésében vezetőül elfogadja.

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, adjon nekem Szíve szerinti lelki életet s fejlessze azt Szentlelke által egészségesen. Engedje meg, hogy mikor majd a nagy kaszás, vagy sarlós, a halál, elérkezik, mint súlyos, tartalmas búzalkalász essem ölébe és méltó s alkalmas legyek, hogy begyűjtsön az örök élet csűrjébe.

Elhatározom magamban, hogy mindent úgy teszek, mint a többiek, üldözve magamban

minden különbséget, amely képmutatókat nevel.
De amit teszek, amit a szabály, az Egyház
ajánl és javall, amit a buzgóbbak tenni szoktak,
azt én is megcselekszem, és pedig lehetőleg
tökéletesen.

¹ Mt. 4, 26. 29. — ² Gen. 1, 5. — ³ Mt. 13, 49.
— ⁴ I Kor. 3, 7. — ⁵ 125. zsolt. 6. — ⁶ Bölcs.
1, 7. — ⁷ II Tim. 14. — ⁸ Mk. 4, 34.

III

KONKOLY A BÚZA KÖZÖTT

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonlít a mennyek országa olyan emberhez, ki jó magot vetett földjébe. Mikor pedig aludtak az emberek, eljőve az ellensége és konkolyt vete a búza közé, és eltávozték. Amint pedig felnőtt a vetés és termést hozott, föltetszék a konkoly is. Akkor a házigazdához menvén szolgálai, mondák neki: Uram! úgy-e jó magot vetettél földedbe, honnét vagyton tehát benne a konkoly? Erre felel nekik: Ellenséges ember cselekedte ezt. A szolgák pedig kérdezik tőle: Akarod-e, hogy menjünk és kigyomláljuk azt? Ő pedig mondá: Nem, nehogy a konkolyt szedegetve, kitépjétek vele együtt a búzát is. Hagyjátok mindkettőt felnőni aratásig, és aratáskor majd megmondom az aratóknak: szedjétek ki előbb a konkolyt és kössétek azt kékékbe, hogy elégessék, a búzát pedig gyűjtsétek össze csűrömbe.”

Második és harmadik előgyakorlat, mint az első elmélkedésben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ebben s a megelőző két példabeszédben, amelyek szerves egészet alkotnak, az Úr Jézus mind világosabb fogalmat ad elsősorban tanítványainak az Isten országáról. Vázolja bennük

Egyházának egész történetét. Az ige sok akadállyal küzd, míg a termékeny szív talajába jut. Itt azután fejlődik, magához hasonítja s így termeli az Isten fiait. Közben azonban a sátán sem alszik. Titokban, észrevétlenül hinti a konkolyt. Megtévesztéssel, csábos ígéretekkel, a szenvedélyek felszításával ő is szerez magának „fiakat”,² akik aztán munkatársai lesznek a lelkek megrontásában. Ezek az eretnekek és az Isten országának kereteiben az elvilágiasodott rossz katolikusok. Isten eltűri, hogy a világon, amely tágabb értelemben szintén Isten országa, sőt az Egyházban is a jó a rosszal keveredjék. Nem kevesen vannak, akik ezen megbotránkoznak és az apostolokkal kérdik az Üdvözítőt: „Uram, akarod-e, hogy mondjuk, szálljon le a tűz az égből és eméssze meg őket?”³ Az Úr azonban nem ért velük egyet. Türelemre inti őket. Várják be a nagy aratás napját. Akkor majd a tiszta búza kára nélkül lehet a konkolyt elkülöníteni. Mindebből máris látom: „Nem az én gondolataim a ti gondolataitok, és a ti utaitok nem az én utaim — úgymond az Úr.”⁴ Istennek nagy világterveit nem bírálnom, hanem imádnom kell és amenyinyiben engem is érdekelnek, hódolattal meghajolnom előttük és alkalmazkodnom hozzájuk. De bocsátkozzunk most már a részletekbe.

2. TANÍTÁS AZ EGYHÁZRÓL

Az Úr Jézus ebben a példabeszédben mintegy már vászonra rögzíti alapítandó Egyházának tervrajz-vázlatát.

Krisztus Egyháza szükségképen látható társaság. Mert íme, az isteni Házigazda szántó-

földjén egészen a nagy aratásig nemcsak tiszta búza, hanem konkoly, vadóc is terem. Szóval az Egyházban igazak és bűnösök együtt élnek. Ha az Egyház láthatatlan volna, akkor a bűnösök, elkárhozandók az isteni Gazda földjéhez egyáltalában nem is tartoznának és így nem kellene őket majd az utolsó ítéletkor elkülöníteni. Az egész példázat tehát értelmét vesztené.

Megcáfolja ez a példázat már előre a későbbi eretnekek tanát is, akik azt tanították, hogy az Egyház csak szentekből és választottakból áll. (Husz, Kálvin stb.)

Látjuk továbbá a példabeszédből, hogy az Egyház a világ végéig fennmarad, mert hiszen majd csak akkor lesz a nagy elkülönülése a jóknak és rosszaknak. A gonosznak van és lesz hatalma az Egyház ellen, de nem az Egyház felett, „s a pokol kapui erőt rajta nem vesznek”.⁶

De nem kevésbé fontos és gyakorlati erkölcsi igazságok is kínálóznak ebben a példabeszédben megszívlelésre.

Abból, hogy az Egyházban a búzát a konkolytól, azaz az igazat a bűnöstől egyelőre nem igen lehet megkülönböztetni, sőt mindkettő jog szerinti tag, következik, hogy az egyházi és világi előjáróknak még akkor is engedelmeskednünk kell, ha azok bűnösök. Méltán ítélte el az Egyház Husz Jánosnak ellenkező tanítását.

De viszont ez üdvös önvizsgálatra is készít, vajjon én búza vagyok-e, vagy konkoly? Ez dönti el sorsomat és nem csakis az, vajjon az Egyház tagja vagyok-e, vagy sem. Tehát kell, hogy az Egyház belső kegyelmi életébe

nyujsam le gyökeremet. Mert amint a nagy konvertita Langbehn kertelés nélkül kimondja: „Katolikusnak, egyházinak lenni belső, lelki élet nélkül nem más, mint festett koporsó, rothadás, bűz és féregrágás.”

Abból azonban, hogy az Üdvözítő a konkollyal, vadóccal szemben türelemre int, éppen nem következik, hogy azt akkor is, ott is tűrnünk kell, ahol a nagyobb érdek, a tiszta búza kára nélkül irthatjuk. Már Aranyshájú Szent János figyelmeztet, hogy „az Üdvözítő ezzel a példabeszéddel éppen nem tiltja, hogy az eretnekeket (botrányokat) visszaszorítsuk, tanításuk ellen fellépjünk, megbeszéléseiket meg hiúsítsuk. De nem szabad őket megölnünk és láb alól eltennünk”.

Magát Szent Ágostont is, aki eleinte nagy szelídséggel bánt a konkolyhintő tévtanítókkal, később a szomorú tapasztalás sokkal szigorúbb eljárásra kényszerítette. Nagyon megokolt ez az eretnokségek keletkezésekor. Éppen a lelkek üdvéért aggódó szeretet az, amely Egyházunkat az eretnekekkel és szakadárokkal szemben szigorú fellépésre kényszeríti. De miután a konkoly már egyszer gyökeret vert, sokkal bölcsebben tesszük, ha Szalézi Szent Ferenc mintájára kifogyhatatlan szelídség és türelem fegyvereivel hódítjuk vissza az eltévedettek szívét. „Suaviter in modo, sed fortiter in re.” Eljárásunk legyen a dologban erőteljes, de a módban szelíd és kedves. Mondjuk meg nekik nyíltan az igazat és figyelmeztessük őket arra az óriási veszélyre, amelyben lelkük forog, s amelyre maga az Úr Jézus rámutat, mikor a nagy aratásról beszél.

Amiben azonban fáradhatatlanoknak kell lennünk, ez a konkolyirtás tulajdon szívünkben. Mert a mi szívünk is szántóföld ám, kicsinyített kiadásban. Ott is folyik a magvetés és a konkolyhintés. Sőt, sajnos, a konkoly már velünk születik. Nincs más hátra, mint az, hogy a részletes lelkiismeretvizsgálat által munkába álljunk és az aratást be ne várjuk.

3. A NAGY ARATÁS

Maga az Üdvözítő utal ebben a példabeszédekében a nagy aratásra, amely befejez, megmagyaráz mindent, és igazolja Istennek hosszú tűrését. Elmélkedem — ezúttal csak röviden — az utolsó ítéletről, amint ezt az Úr Jézus maga élém festi: „Az emberfia elküldi angyalait és összeszedik országából mind a botrányokat és azokat, akik gonoszságot cselekszenek, és tüzes kemencébe vetik őket... ott leszen sírás és fogak csikorgatása. Akkor az igazak fényleni fognak, mint a nap, Atyjuk országában. Akinek fülei vannak a hallásra, hallja meg.”

Megtörténik tehát majd a nagy válás. Annál szívfacsaróbb, mert olyanokat is szétszakít örökre, akiket itt a földön a rokonság, barátság és szeretet kötelékei fűztek össze. Ugyanazon családnak, társulatnak, rendnek voltak gyermekei. Együtt nőttek, mint a búza a konkollyal, Isten azonban látta, melyik szív hű hozzá és melyik hűtelen, melyik a gabona és melyik a vadóc. Most látszik csak, mit tesz ártatlan, tiszta kegyelmi életet élni, vagy mindezzel nem törődni.

„Akinek fülei vannak a hallásra, hallja meg!”

Csak az a szerencse, hogy — amint Szent Ágoston megjegyzi — egyelőre a konkoly még búzává válhatik és mi is ima és apostolkodás által a konkolyból búzát csinálhatunk. Ó legyünk irgalmasak! Csak nem hagyjuk őket a tüzes kemencébe jutni?!

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, hogy őrizzen meg engem és azokat, akiket reám bízott s akiket szeretek, tiszta búzának, hogy a nagy aratóünnepen azok közé kerüljünk, akik a jobb-ján állnak. Tehetem ezt a könyörgést a Dies irae megrázó szavával:

„Ha a rosszak zavarodnak,
Fojtó lángok kavarognak,
Akkor engem hívj áldottnak.”

Fel is teszem magamban, hogy a konkoly-nak fejlődő csíráit szívemben nyomban elfojtom, rossz hajlamaimat szorgosan irtogatom, s e végből a részletes önvizsgálat fegyverét buzgóbban forgatom.

¹ Mt. 13, 24—30. — ² Jn. 8, 44. — ³ Lk. 9, 54.
— ⁴ Iz. 55, 8. — ⁵ Mt. 16, 15. — ⁶ Hom. 46. —
⁷ Mt. 13, 41—44.

IV

A MUSTÁRMAGRÓL

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonló a mennyek országa a mustármaghoz, melyet vévén az ember, elvete földjébe, mely kisebb ugyan minden magnál, mikor pedig felnő, nagyobb minden veteménynél, és fává lesz, úgyhogy az égi madarak eljönnek és ágai közt laknak.”¹

Második előgyakorlat. A helyszín és jelenet elgondolása, ahol és amikor az Úr ezt a példabeszédet elmondotta. Szent Máté szerint úgy látszik, a magról szóló három példabeszéddel kapcsolatban az Úr ezt is előadta. Szent Lukács evangéliumát véve alapul, valószínűleg más körülmények közt is megismételte. Jézus nyilvános működésének harmadik évében járja a falvakat, városokat. Éppen útban van Jeruzsálem felé... Ekkor történik a meghajlott asszonynak meggyógyítása szombati napon. (Lásd: „Szeretett minket.” XXXV.) Ellenségei dúlnak-fúlnak dühükben, szombatszentségtelenítéssel vádolják őt. A nép azonban „örvend mindazon nagyszerű dolgokon, amelyeket cselekedett”.² Jézus a mustármagról szóló példabeszéddel megjövendöli, hogy az Istenország kifejlődését ellenségei nem tudják elgáncsolni.

Harmadik előgyakorlat, mint az előző elméldésekben. Kérem az Urat, hogy tanítását megértsem és üdvösségemre fordítsam,

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Údvözítő nagyon szereti a szántó-vető ember életéből, a földművelés köréből vett hasonlatokat. Hiszen hallgatóinak jelentékeny része ezzel foglalkozott, sőt ő maga is bizonyosan résztvett a Szentcsalád kicsi földjének megművelésében. Láttá, szemlélte tehát ő is a mustármagot, amely a legkisebb magvak közé tartozik, olyannyira, hogy zsidó közmondás volt: „Kicsi, mint a mustármag.” A szántóföldeken termelik, és arra alkalmas talajban 3—4 méter magasra is megnő. A madaraknak, főleg a sármányoknak és tengeliceknek kedves gyülekező helye, mert kicsi magvait nagy élvezettel csipkedik.

A mustármag tehát szépen feltűnteti a szerény, szinte észrevétlen megindulást, amely Isten nagy műveit általában és így az Isten országát is jellemzi. De aztán nagyra nő s ágait kiterjeszti az egész földkerekségre, és miként ezt már Ezekiel is előre látja, megjósolja: „A gyenge ágat Izrael magas helyén ültettem el, és ez kisarjadzik majd és gyümölcsöt terem, és nagy cédrussá lesz, alatta laknak majd a madarak mind, és fészket rak valamennyi szárnyas az ő lombjainak árnyékában.”³ Hasonlóképpen — az Údvözítő szerint — jönnek majd madarak módjára „napkeletről és napnyugatról a népek és létélepszének... a mennyek országában (a katolikus Egyházban)”⁴.

Hála legyen a jóságos Istennek, hogy a mi őseink is ennek a hatalmas fának ágai közt rakták meg fészkeiket, és mi istenfiakká lehetünk.

2. A KATOLIKUS EGYHÁZ

Ennek a kedves példabeszédnek, úgy látszik, első és legfőbb célja az, hogy az Egyház kato-
licitására rámutasson és ebből annak egyedüli
igazságát bizonyítsa.

Mi se siessünk el mellette. Hiszen Egyhá-
zunk egyedüli valódisága az, amibe még a
sírunk szegélyén is biztosan kapaszkodhatunk.

Valóban Egyházunknak oly rohamos elter-
jedése igazságának egyik bélyege. Celsius,
a kereszténységnek legrégibb tudományos ellen-
fele a második században még szinte gúnyo-
lódva hirdeti: „A keresztények azt az oktan
véleményt táplálják, hogy hitük majd az egész
világon elterjed. Pedig létezik-e ember, aki-
nek még csöpp esze van, aki lehetségesnek
tartaná, hogy a föld minden népe, görögök
és barbárok egyszer meghódolnak ennek a hit-
nek?” Valóban ezt emberi számítással kizártnak
kellett tartani. Hiszen ezt a kis mustármagot
a zsidóság és pogányság minden eszközzel meg
akarta semmisíteni, hozzá még az emberi szen-
vedélyek, gőg és érzékiség is lázongtak és ma
is lázongnak ellene. És íme, mégis már Szent
Pál, aki bejárta az akkor ismert világnak jelen-
tékeny részét, Istennek hálálkodva állapítja
meg, hogy „az egész világon magasztalják a ti
hiteteket”.⁵

Szent Polikárp is (meghalt 155.) „az egész
földkerekségén elterjedt katolikus hitről” emlé-
kezik meg imádságában. Tertullian 189-ben
ellentmondás nélkül meri hirdetni a világ fő-
városának hatósága előtt: „Tegnapiak vagyunk,
de már mindent betöltünk: városaitokat, szíge-
teiteket, falvaitokat, tanácstermeiteket, palotái-

tokat stb., csak (üres) diplomákat hagytuk meg nektek."

Ime, a mustármag, az igazság és kegyelem belső isteni erejénél fogva, milyen fejlődőképes!

És ma? Bár a katolikus Egyház a legszigorúbb és legtöbb követeléssel lép fel híveivel szemben, mégis a világ vallása. Ennek így is kellett lennie. Mint Sonnenschein megjegyzi: „Nekünk az Egyház, már elvi szempontból is világegyház. Nem nyájak és pásztorok, hanem nyáj és pásztor.” Bensont, a híres angol konvertita író ez nyerte meg az igazságnak. Alig lépett ki utazása alkalmával Angolországból, már hitsorsosaival csak elvétve találkozott és a világvárosokban különös szerencsének tartotta, ha egy-egy kis imaházra akadt, ahol az ő anglikán hitét prédikálták. Láta, hogy még a hatalmas brit birodalom sem elég nagy, hogy Krisztus Egyházának határokat szabjon, s nem lehet az igazság, amelyet egy nemzet sajátít ki magának. Az igazság szükségképpen nemzetközi a nélkül, hogy követőit nemzetköziennek tenné. Ezt látta a katolikus vallásnál. Amikor Franciaországot, Itáliát, Egyiptomot stb. bejárva, hazatért Angliába, a megtérés magvát már szívében magával hozta.

Én is most, átérezve katolikus létem egész boldogságát, együttzengem minden nemzettel, országgal, fehérrel, vörössel és sárgabőrűvel, az öt világrész minden bennszülöttjével: „Credo in unam, sanctam, catholicam et apostolicam ecclesiam.” „Hiszek: egy, szent, általános és apostoli Egyházat”, amelyben élni és egykor meghalni akarok.

3. ERKÖLCSI TANULSÁGOK

Az elmélkedésekben elsősorban ezeket szoktuk keresni. És ez a szép példabeszéd bőven kínál ilyeneket.

A növénytan a mustárt a „cruciferek”, a „keresztesek” osztályába sorolja. Magja porrá zúzva erős gyógyanyagot ad, kisajtolva pedig finom tápolajat szolgáltat. Milyen szépen vonatkoztathatjuk ezt az Úr Jézusra. Megtestesülésében oly csekélyke, de kinyúlik a keresztfán, szétterjesztve mint ágat, isteni karját. Szíve óriási gyógyerőket tartalmaz. Mint a mustár, lelki étvágyat gerjeszt és a szíveket gyulladásba ejti. Ezt a hatást azonban akkor fejt ki, ha porrá zúzzák, kisajtolják. Ilyenkor olajba olvad, a szelídség olajába. Milyen szép jelképe mindez az Úr Jézus szelíd és alázatos jellemének! De minő példa is számomra. Nekem is kicsinynek kell lennem az emberek szemében, de erényben nagynak Isten és emberek előtt. Főképpen majd akkor mutatkozik ez, amikor engem is, mint Jézust, összezúznak, eltipor-nak, szétmorzsolnak, szóval megaláznak.

A mustár „fává leszén, úgyhogy az égi madarak eljönnek és ágai közt laknak”. Krisztus az élet fája. A fa ágai alacsonyabbak és magasabbak. Az alacsonyabb ágak a parancsok útját, a magasabbak a tanácsokat jelképezhetik. Van ebben is magasabb és magasabb ág, egészen a hősiességig. Imaéletben az ág egészen a misztikáig nyúlhat. Az ágak közt nem sasok, vagyis a kevély lelkek tanyáznak, hanem kis madarak fészkelnek és boldogan csicseregnek, eljőve a világ minden tájáról. Mindegyik szárnya erejéhez képest telepszik le és nyugalmat talál.

Megvannak a tevékeny lelkek számára az ágak, a szemlélődőknek is a sajátjaik.

Lelkem! jöjjünk mi is ide! „Arnyékában kívánok megtelepedni, és gyümölcse édes az ínyemnek.”¹ Ó isteni Eucharisztia, főleg reád illik ez, amely szintén oly kicsiny és erős vagy, mint a mustármag. „Bár volna, mint a galambnak, szárnyam, hogy hozzád szállhatnék és nálad megpihenhetnék.”² Ebbe a tiszta légkörbe csak tiszta és vezeklő lelkek jutnak. Én is ilyen akarok tehát lenni. De aztán nekem is második Krisztussá kellennem. Apostoli hivatásom és „Krisztus szerelme sürget engem”.³

Tehát a lelkek menedékhelyévé kell válnom, ahova azok bizalommal jönnek, mert enyhet, vigaszt és erősítést remélnek és lelnek. Ezzé leszek, ha a mustármagot utánzom. „Bizony mondom nektek, ha csak a földbe esett szem el nem hal, egymaga marad, ha pedig elhal, sok termést hoz.”⁴ Nekem is meg kell tehát önmagamnak halnom. Akkor kinövök, bár crucifer, kereszthordozó, de lelkileg termékeny leszek.

Beszélgetés az Úrral, az isteni Mustármaggal. Kérem tőle, közölje velem lelki értelemben a mustár tulajdonságait, a gyógyerőt, a szelidség olaját, a lelki fejlődőképességet és termékenységet.

Felteszem magamban, hogy kicsiny és jelentéktelen leszek a magam szemében, de kedves és szolgálatkész másokkal szemben.

¹ Mt. 13, 31—32. — ² Lk. 13, 17. — ³ Ez. 17, 23.
— ⁴ Mt. 8, 11. — ⁵ Róm. 1, 8. — ⁶ É. é. 2, 3. —
⁷ V. ö. 54. zsolt. 7. — ⁸ V. ö. II Kor. 5, 14. —
⁹ Jn. 12, 25.

V

A KOVÁSZRÓL

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonló a mennyek országa a kovászhoz, melyet vévén az asszony, elvegyíté három véka lisztbe, míg mind megkovászszosodék.”¹

Második és harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus ezt a kis példabeszédet mind a két evangélista, Máté és Lukács szerint szoros kapcsolatba hozta az előzővel, amelyet t. i. a mustármagról mondott. Csakugyan belső rokonságuk első tekintetre szembetűnő, de értelmük mégsem azonos. Míg ugyanis a mustármagról szóló példabeszéd az Egyháznak rohamos külső elterjedését jósolja és jellemzi, addig ez a kovásZRól szóló, bámulatos belső átalakító erejét festi elénk. A hasonlat megint csak a hallgatóknak közönséges, hétköznapi életéből van merítve és annál nagyobb a meggyőző ereje. Van-e közönségesebb dolog, mint a kenyérsütés, amelyet régente, mint falun manapság is, minden háziasszony maga végez, becsületbeli dolgának tartva a jól megkelt, ízletes kenyeret. Így volt ez az ókori pogány népeknél is, mint a Vezúv kitörésénél (79 aug. 24.)

elpusztult híres Plinius tanúsítja. A zsidóknál ősidőktől fogva a kovászos kenyér volt szokásos, s csak az eledeláldozatoknál és húsvét ünneplésekor volt a kovásztalan kenyér előírva. A kovásznak hozzákeverése szinte csodálatos átalakulást idéz elő a lisztben. Kovász nélkül mi lenne ebből a lisztből és vízből? Egészségtelen, ízetlen, holt massa. A kovász, amint lisztbe gyúrák, meglazítja, könnyíti, kiterjeszti, ízesíti, szinte életre kelti az anyagot. Mily megkapó képe ez az evangélium hatásának az emberiség életében. Mi volna a világ Krisztus Egyháza nélkül? Hiányoznék belőle minden erő, eszme, ideál, erény és életszentség. Csak a vakság és rosszakarat nem látja, hogy az evangéliumi kovász minő átalakító erő volt a világtörténelemben. Hódolat, hála és dicséret ezért neked, Krisztus!

2. AZ EGYHÁZ ÉS A KULTÚRA

Hogy az elismerés, hála Krisztus és Egyháza iránt mind mélyebb benyomást keltsen bennünk, tegyük rövid elmélkedésünk tárgyává kissé részletesebben az isteni kovásznak átalakító erejét.

Vegyük csak először a *szellemi kultúrát*. Szépen mondja ebben az ügyben Newmann bíboros, a híres angol megtért. „Ahova csak az Egyház elért, szenvedve, üldöztetve, vagy diadalmaskodva, mindenüvé magával vitte az élő szellemet, a Magasságbelinek hangját és lelkét. Ott találjuk mindenütt, mint József és Mária a tizenkétéves Jézust „a tanítók közt ülve, amint hallgatá és kérdezé őket”;² igazolva azt, ami helyeset mondanak, de javítgatva is

tévedéseiket. Hiányukat kiegészíti, kezdeményezéseiket tökéletesíti, sejtésüket kifejleszti s így általuk az ő saját tanítását fokozatosan kiterjeszti s annak értelmét finomítja. Mert hiába — az igazi kultúra mégis csak a szellemnek, a léleknek kultúrája, amely pedig az Egyházból sugárzik, árad. A történelem ezt igazolja. És azok a hálátlan népek, amelyek manapság az Egyháznak hátat fordítottak, még mindig abból az örökségből élnek, amelyet az Egyházból magukkal vittek. A hit napja ugyan már talán letűnt számukra, de a hátramaradt hő még mindig csak melengeti őket. Volnának-e egyáltalán iskolák az Egyház nélkül? Mily fokon állna a tudomány és művészet? Miért műveltebb ma is Európa, mint a többi világ-részek? Kétségkívül azért, mert először fogadta el a kereszténységet.

„A műveltségnek törvényes hitvese a vallás” — mondja Langbehn.

Ami pedig az *erkölcsi kultúrát* illeti, maga a protestáns Goethe elismeri: „Bármekkora haladást tegyen is a szellemi kultúra, nevezetesen a természettudományok bármennyire kiterjedjenek és elmélyüljenek is, de a kereszténységnek erkölcsi kultúráját, amely az ’evangeliumokból’ előragyog és világít, soha semmi sem múlja felül. „Az erkölcsi átalakítás, amelyet az isteni kovász eszközöl, soha és sehol sem volt annyira szembetűnő, mint mikor a világot a pogányság erkölcsi fertőjéből aránylag hamar kiemelte. Már a második század közepéről származó irat elmondja (Epist. ad Diogn.), hogy „a keresztények, bár hazában, nyelvben, külső szokásokban a többi embertől nem különböznek, de mégis polgári életükben

valami meglepő és csodálatos változáson mennek át. Mikor szidják őket, ők áldanak, mikor gúnyolják őket, ők tiszteletet adnak. Jót tesznek, és mint gonosztevőket halálra ítélik őket s ők örömmel halnak meg. Zsidók és pogányok gyűlöletének tárgyai, bár ennek okát senki sem tudja megadni... Szóval a keresztények a világban élnek, de nem e világból valók." Az Egyház átalakító erejének legcsodálatosabb remekei a szentek. Értjük itt mindazokat, akik igazán szentül élnek. Pedig mennyit termel ilyen a katolikus Egyház! Más vallásokban is vannak kétségkívül becsületes emberek, a jó természet munkája ez bennük. De az Egyház egyedüli, kiváltságos művészete, hogy a benne rejlő isteni erő folytán szenteknek lesz kitermelője. Szépen mondja a szentekről Szentiványi: „A szentek Isten daliái... nélkülök lapos és szegény volna az emberiség... A legtisztább heroizmust, a hűség, elszántság és bátorság szellemét ők jelentik a történelemben. Nem különcök ők, hanem különbek az átlag-embernél... Nem úszó jéghegyek, melyek hidegen csillognak és kontinenseket hűtenek le. A szentség magasság, emelkedettség, de szívbeli meleg is." (A századok halhatatlan királya. 195.)

A szentek azonban maguk is reánk nézve kovászt alkotnak, ha őket helyesen tiszteljük, példájukat követjük.

3. AZ ISTENI KOVÁSZ MIBENNÜNK

Ott ülünk az isteni Mester lábánál, mikor példabeszédeit elmondja. Kérdezzük meg, mit akar nevezetesen ezzel a legutolsóval nekünk

külön is mondani? Uram, mi az a kovász, amelyet az én lelkembe akarsz elegyíteni? Ez a kovász, gyermekem, — felel az Úr — az én kegyelemem, amely ígém burkában rejlik és vele mindenha kapcsolatos. Ez a kegyelem csaknem szüntelen susog a lelked mélyén. Már reggel ébredéskor észreveheted — ha figyelsz reá — suttogását. Kész érintkezésbe hozni, összekapcsolni a te gyenge emberi erőidet a Mindenhatóval, a végtelenül Jóval és Bölccsel. Ez az érintkezés aztán élénkíti hitedet, megerősíti reményedet, lángragyullasztja szívedet. Eszedbe juttatja örök célodat, s ezzel szemben mindannak hiúságos, üres voltát, amit a világ, a földi élet csak neked adhat. Ez az érintkezés szétfoszlatja az érzékek csalfa csábjait, mentesíti rendetlen vonzalmaitól szívedet és leoldja akaratról a bilincseket...

Amde mindezt akkor tapasztalod, ha az isteni kovászt lelkedbe gyúrod. Isten felajánlja a kegyelmet, de elvárja a te közreműködésedet. Mert „Ki nélküled teremtett, nem hajlandó megadni az üdvösséget nélküled.” (Szent Ágoston.) Annál kevésbbé a tökéletességet. Lássunk tehát hozzá! A gyúrás nem megy magától. Erős kezek, kemény öklök kellenek hozzá! Próbáld ki azokat mindjárt az elmélkedésnél! Az is munka ám, éspedig olykor elég kemény munka. Szent Ignác szerint az elmélkedés tárgya felett „vontatni kell az emlékezést, az értelmet és akaratot”. Mi azt hisszük, hogy annak magától kellene mennie. Azért kedvetlenkedünk, ha vele dolgoznunk kell, és azért hozunk ki belőle oly édeskeveset. Ilyen dagasztó munka aztán a szentáldozásra való jó előkészület, a zsolozsma és a többi ima.

Gondoljunk aztán az isteni kovászra, az Eucharisziára! Az is jelentéktelen, élettelen csöppségnek látszik, mint a kovász, de ha egyszer a lélekbe kerül, el kezd erjedni, növekedni és éltet. Ha tüzes szívre kerül, ízletes kenyér lesz belőle, akkor szentekké alakít minket. Az egész Egyháznak is ez a kovásza. Szelidíti az emberiséget, termeli az apostolokat, vértanúkat és szűzeket. Mondhatatlanul termékenyíti a tudományokat és művészeteket. Mindez nagy „Pange lingua” az isteni Eucharisztia magasztalására.

Beszélgetés az Úrral. Jól tudom, Uram, hogy Te a világot voltaképen két nagy táborra osztod. Akiket nem hat át isteni kovászkod, azok megbotránkoznak élő és eucharisztikus Testeden és fenn hangoztatják: „Kemény beszéd ez, ki hallgatja azt?”¹

Én azonban a boldog milliók közé tartozom, akik leborulva előtted, oltáriszentségi Jézus! — hódolva rebegik: „Én Uram és én Istenem!”² Hasson át kérlek engem is a Te eucharisztikus kovászkod és tegyen engem odaadó, áldozatos lélekké, a Te szereteted örök emlékművévé.

Felteszem magamban, hogy ma a kegyelem legfinomabb sugalmára is felfigyelek s azon leszek, hogy átengedjem magam a kegyelem átalakító erejének.

Szentté kellennem!

¹ Mt. 13, 33. — ² Lk. 2, 46. — ³ Jn. 6, 61.
— ⁴ Jn. 20, 28.

VI

A REJTETT KINCS

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonló a mennyek országa a szántóföldön elrejtett kincshez, melyet az ember, aki megtalált, eldugott, és azon való örömében megyen és eladja minden vagyonát, és megveszi azt a szántóföldet.”¹¹

Második előgyakorlat. Az Úr Jézus a kovászról elmondott példabeszéd után, mint az evangélista elbeszéli, „elbocsátván a sereget, a házba méne”. Most a tanítványok külön, alaposabb oktatására kerül a sor. Szemlélem tehát, amint az Úr ismét leül, s tanítványai köréje csoportosulnak. Erre kifejti és megmagyarázza nekik az eddig hallottakat. Miután pedig ezt megtette, külön számukra elmondja a példázatpárt a rejtett kincsről és az igazgyöngyről. Az okát majd az elmélkedés folyamán megismerjük.

Harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésekben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Üdvözítő megint csak olyan élményből vesz az Isten országára hasonlatot, amely nagyon alkalmas arra, hogy hallgatóinak érdekföldését és vágyait felcsiholja.

Háborús időkben mindenütt a földön — így

volt ez a zsidóknál is — szokás a kincseket, értékeket elásni, hogy a tulajdonos értük a béke és biztonság beálltával megint visszajöj-
jön. Ha aztán elpusztul a birtokos, s örököse nincs vagy ismeretlen, ám a kincs az első megtalálóra száll. A példabeszéd embere, úgy lehet éppen bérbevett földet művel, mikor a véletlen szerencse folytán ásója vagy ekéje talán egy arannyal telt fazekat hoz napvilágra. A mai erkölcsi felfogás az, hogy a megtalálót, aki más földjén jut kincshez, ennek csak a fele illeti meg. A másik fele jog szerint azonnal a föld tulajdonosának birtokába megy át. Ám az akkori gyakorlat szerint a megtaláló egészen törvényesen jár el, amikor a kincset nyomban újra elhantolja, hazamegy, mindenét eladja, esetleg kölcsönöket is vesz fel, míg a föld árát valamiképp felhajtja. Most aztán örömmel veszi meg a művelt területet, mert jól tudja, hogy minden áldozatáért a megtalált kincssel gazdagon kárpótolva lesz.

Midőn Jézus gyönyörű hasonlatait az Isten országáról, amelyről eddig elméltünk, az ámuló nép előtt elmondotta, tanítványaiban — könnyen meglehet — bizonyos aggodalmat és nyugtalanságot is keltett. Hiszen ők is tele vannak a messiási országról általánosan táplált hamis eszmékkel. Tehát le kell mondaniok az ábrándokról. Az Emberfia ezúttal nem hatalommal és dicsőséggel jön el. Az általa létesítendő országnak pedig óriási nehézségekkel kell majd megküzdenie, amelyek felett csak lassan és fokozatosan tud majd diadalt aratni. Tehát ők ilyen — földi reményekkel nem igen kecsegtető — vállalatnak lesznek munkásai.

Nos! az édes Üdvözítő ezzel és a következő pompás példabeszéddel bátorítja és vigasztalja őket.

Az Isten országa *már most* is mérhetetlen, bár rejtett kincs. Méltó, hogy a boldog megtaláló érte mindenét eladja, atyját, anyját, gyermekét, testvérét, házát, földjét, szóval mindenét otthagyja, csakhogy ennek a kincsnek birtokába jusson.

Töltsön el tehát engem is nagy gondolat azokról a kincsekről, amelyeket Jézus Egyházában és hivatásomban kínál. Eddigelé talán rejtett kincs volt az előttem, amelyet csak sejtettem, és éppen azért nem is igen kerestem. A fáktól nem láttam az erdőt. Meg aztán félttem a kincskutatással járó munkától és áldozatoktól. De majd talán inkább neki bátorodom, ha a kincs nagyságáról, a kutatás és áldozat érdemes voltáról az elmélkedés folyamán mindjobban meggyőződöm.

2. A REJTETT KINCS

Odatelepszem tehát megint az Úr Jézus lábához és kérem, beszéljen nekem az ő rejtett kincséről.

Mi az a rejtett kincs, amelyről itt szó van? Bizonylyal a természetfölötti javak. Elsősorban a kegyelem, amely felemel, átformál és istenít. Igen! a kegyelem, amellyel számtalan jó kapcsolatos, „Vele együtt a többi javak is hozzám jöttek, és mérhetetlen gazdagság”.²

Nevezetesen a kegyelemnek köszönhetem a hitet s annak mindent legyőző erejét. Aztán a jámborságot, buzgalmat, nemes vágyakat és termékeny bátorságot, hogy az eget megérde-

meljem. A kegyelem jegyez el engem és hoz belső viszonyba az Úr Jézussal. A kegyelem dolgozik a szentségekben, a szent buzdulatokban, sugalmakban. Még a szentséges Szűz is mindent annak köszönhet, mert „kegyelmet talált az Istennél”.³

A kegyelem létesíti tehát bennem a lelki életet, az Isten országát. Induljak meg már egyszer, hogy a kegyelem előrevetett fénye mellett az Isten-országot, az igazi lelki életet megtaláljam. Talán nehéz ásní, kapálni a kemény, terméketlenné látszó földben. De ha egyszer szükséges! Lelki koldus akarok lenni, amikor dúsgazdag is lehetnék? Ne maradjak tehát a felszínen. Ássak mélyebbre! Talán már nem messze járok tőle, csak egy-két arasz választ el, hogy a rejtett kincset megtaláljam.

De hogyan is kell ásnom? Elmélkedjem az evangélium felett, „telve van az malaszttal és igazsággal”.⁴

Tagadjam meg érzékeimtől azokat a hitvány, kicsi kielégüléseket, amelyeket hajhásznak, keresnek. Győzzem le érzékenykedésemet, kevélységemet, szakítsak minden tétovázással és töprengéssel. Az idő múlik és soha vissza nem tér. Elő tehát az ekével, ásóval, kapával! Csak a munka biztosítja a sikert.

3. A KINCSET TALÁLÓ BOLDOGSÁGA

Az igazi komoly lelki élet valóban mérhetetlen előnyökkel jár, amelyeket semmi földi előnnyel sem lehet összemérni.

Nevezetesen megismerteti és *megízlelteti* velünk az igazságot. Többet mond ez, mint első tekintetre látszik. Mert a pusztán megismert

igazság csak hideg fény, de a megízlelt igazság meleget és gyönyört ad a léleknek.

Az igazság aztán, mint az Üdvözítő kijelenti: „Szabaddá fog tenni titeket.”⁸ Igen, megszabadít a bűnnek és szenvedélynek átkos, nyomasztó rabságától, bilincsétől. Aztán eltölt erkölcsi erővel: „Mindent meg tudok tenni abban, aki nekem erőt ad.”⁹ Továbbá enyém lesz a béke, „Istennek az a békéje, amely meghalad minden értelmet és megőrzi szívemet és elmémet Krisztus Jézusban.”¹⁰ Eltölt édes reménnyel és meggyőződéssel, hogy „amiket most szenvedünk, nem mérhető össze a jövődő dicsőséggel, amely meg fog nyilvánulni rajtunk.”¹¹

Ime, a rejtett kincsnek megtalálása már most ilyen javakkal kecsegtet. És még mi vár reánk, ha elnyerjük azt, aminek a rejtett kincs csak záloga... Mindezt kézzelfogható példában bemutatja Szent Pál apostol története.

Soká rejtett kincs volt reá nézve is Jézus, az evangélium és a lelki, természetfeletti élet. De egyszer csak mint hegyes nyíl, átszegezi szívét a kegyelem sugara. Nyomban Urának nevezi azt az üldözött Krisztust, akivel a damaszkuszi úton találkozik. Belső világosság megismerteti vele a rejtett kincset. És ő kész azért eladni mindent, hogy megvásárolja. Lemond eddig megcsontosodott előítéleteiről. Aztán vele is sokáig az történik, ami a zsidóságból mégoly őszintén megtértek sorsa szokott lenni. Hitsorsosai kiátkozzák, a keresztények meg gyanakodva fogadják. Mérhetetlen sok szenvedéssel járó életnek megy önként neki, „mert Jézus szerelme sürgeti”.¹² A második korintusi levélben¹⁰ közli is velünk üldöztetéseinek, keservei-

nek hosszú litániáját. Sokat fizetett a rejtett, de megtalált kincsért. De megbánta? Soha! Maga állítja: „Telve vagyok vigasztalással, felette bőséges az én örömöm minden szorongatásunk mellett.”¹¹

Én sem bánom meg sohasem, ha a világias önszeretetből kibontakozva, egészen a belső lelki életre szánom magam s a keresztény tökéletesség által támasztott igényeknek megfelelek. Hiszen ez az élet amúgy sem egyéb, mint a rejtett kincsért való küzdelemnek s megvásárlásának korszaka. És ha az örök boldogság fénye mellett szemlélem a mulandó dolgokat, sőt magát az életet, nem olyan nehéz mindenről a mennyekiek megvételéért lemondani.

Beszélgetés az Úrral: kérve tőle világosságot és erőt az igazi kincsek keresésére.

Felteszem magamban, hogy minden túlságos gondot és aggodalmat a mulandókért félretéve, igyekszem összeszedett és önmegtagadott lelki életet élni, hogy így a rejtett kincset megtaláljam.

¹ Mt. 13, 44. — ² Bölcs. 7, 11. — ³ V. ö. Lk. 1, 30. — ⁴ Jn. 1, 14. — ⁵ Jn. 8, 32. — ⁶ Fil. 4, 13. — ⁷ V. ö. Fil. 4, 7. — ⁸ Róm. 8, 18. — ⁹ II Kor. 5, 14. — ¹⁰ II Kor. 11. — ¹¹ II Kor. 7, 4.

VII

A REJTETT KINCS

B)

(Az Eucharisztia)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben. A harmadikban külön is kérjem az Eucharisztia iránti mélységű áhítatot.

1. „HASONLÓ A MENNYEK ORSZÁGA A . . . KINCSHEZ”

Mi az a kincs, — mondja már Szent Jeromos — ha nem az Úr Jézus Krisztus? Igen! Ő a mi legfőbb kincsünk, Ő a világnak legnagyobb gazdagsága.

Vagy van-e a természetnek, kegyelemnek és dicsőségnek rendjében valami szép és értékes, amely nem belőle forrásozik és amit éppen azért ő magasabb értelemben (eminenter) magába nem foglal?

Amde az Eucharisztia magát az Úr Jézust tartalmazza. Következésképpen az Eucharisztia a mi legdrágább kincsünk. Maga az ősi liturgia az Eucharisziát olykor egyszerűen „Kincsnek” nevezi. Mikor hajdanában az áldozópap a tabernákulum kulcsát a diakonushoz átadta, így szólott: „nagy gonddal őrizd ezt a kincset!”

Tehát nagy kincs az Eucharisztia. Kincse a *keresztény népnek*. Mert, miként az Úrnap zsolozsmájában Aquinói Szent Tamás szépen

mondja: „Az isteni bőkezűségnek ez a mérhetetlen ajándéka a keresztény népnek felette nagy méltóságot kölcsönöz.”

Igenl érzi a hívő nép, hogy mit jelent számára s mennyire kitünteti őt a többi nemzetek fölött ez az ő földjében rejtőző kincs. Azért emelt számára a középkorban hatalmas dómkat, azért áldoz templomaira oly sokat s azért merül oly mérhetetlen bánatba, ha az üldözés, vagy paphiány őt ettől a kincsetől megfosztja.

Kincse az Eucharisztia a katolikus *papságnak*. Hiszen minden méltósága, előnye, java ebből a kincsből származik. Az Eucharisztia nélkül lehetnének — mint a protestáns pásztorok — „igehirdetők”, „lelkészek”, de nem volnának igazi papok.

Kincse, minden reménye, vigasza a *purgatóriumnak* is az Eucharisztia. Szenvedéseik közt azok a jó, tisztuló lelkek „a béke álmát alusszák” (Canon), mert biztosan tudják, hogy ez a kincs az ő adósságaikat is előbb-utóbb, de biztosan letörleszti.

De kincse végül az Eucharisztia még magának a *mennyszágnak* is. Mert annak boldog lakói a legnagyobb örömet merítik az isteni színjátékból, az eucharisztikus áldozatból, amely szemünk előtt szüntelen lejátszódik s magát a Magasságbelit végtelen gyönyörrel tölti el.

2. AZ EUCHARISZTIA „REJTETT” KINCS

Hasonló a „szántóföldön *elrejtett kincshez*”. Ratbertus Paschasius már a kilencedik században az Eucharisziára gondol, amikor az evangéliumnak eme helye fölött elmélkedik. A kincs

— szerinte — maga az Istenség. A szántóföld pedig az emberi természet, Jézus Krisztusnak emberi teste, amely, minthogy a mienkkel azonos, ugyancsak a földből van véve. A kincs a szántóföldön nem más, mint az Istenség az emberségben, mint Szent Pál maga mondja: „Mert őbenne — Krisztusban — lakozik az Istenségnek egész teljessége valósággal.”¹¹ Mindez rejtezkedik az Eucharishtiában, mint Szent Tamás remekül énekli:

„Rejté a keresztfa istenségedet,
Itt az emberség is elrejtezkedett.
Mind a kettőt vallván és hittel hívén,
Mit a jobb lator kért, azért esdek én.”

De még magát az Eucharishtiát is jól zárható cibóriumba rejtik, ezt meg az ugyancsak jól bezárható, fehér selyemmel kibélelt tabernákulumban őrzik. A tabernákulum kulcsának gondja, rejtegetése pedig az Egyház legújabb, igen szigorú rendelkezése szerint is az illetékes pap lelkiismeretét súlyosan terheli. De még mintha mindez sem volna elég a rejtettséghez, az Egyház sürgeti, hogy magát a tabernákulumot is lepellel burkoljuk. Mekkora rejtettség! Mintha csak Egyházunk különösen is méltányolná és tiszteletben tartaná ennek a „Deus absconditusnak”, „rejtett Istenségnek”¹² hajlamát, szándékát.

Valóban az Eucharisztia „szántóföldön elrejtett kincs”. És ugyan miért ennyire rejtett? Mérhetetlen isteni bölcsesség nyilatkozik meg ebben. Isten ugyanis ismerve emberi természetünknek sajátosságait, tudja, hogy az ő láthatatlan, felfoghatatlan Istenségét mi mégis valamiképen látni, felfogni kívánjuk. Nem is

nyugszik szerelmünk addig, míg Őt érzékelhető módon mégis nem birtokoljuk. Másrészt a titokzatosság, rejtelmesség az, amely érdeklődésünket, kíváncsiságunkat, szerelmünket, vágyainkat leginkább ébreszti, éleszti.

Nos tehát valami érzékelhető módon velünk lenni, de mégis rejtezkedni akar. Ratbertus Paschasius az okokat szépen megadja. Hogy „*mohóbban keressük*”. Mennyire keresi a gyermek a rejtezkedő édesanyját! Rejtezkedni akar aztán, hogy „*igazabban feltalálják*”, vagyis hogy mi fedezzük fel, s így „*nagyobb ragaszkodással birtokoljuk*”. Hiszen mindig kedvesebb az előttünk, aminek hosszas, fáradságos kutatás útján jutottunk birtokába. Végül, hogy a talált kincsünket annál „*nagyobb izléssel és meglepéssel élvezzük*”.

3. „ÖRÖMÉBEN MEGYEN ÉS ELADJA MINDEN VAGYONÁT, HOGY MEGYEGYE . . .”

Szemléld csak azt a papot, szerzetest, szerzetesnőt, vagy a tökéletességre komolyan törekvő hívet, aki a szentmisében, szentáldozásban vagy a szentségimádás szent órájában a kincset újra, meg újra felfedezte, leleplezte. „*Örömében megyen!*”

Megyen napi munkájára, keresztje hordozására, a betegágyhoz, az iskolába, a gyári vagy a házi munkába. *Örömmel megyen*, oda sem néz a fáradságnak, áldozatnak, lemondásnak. Mindezt az Eucharisztia az öröm anyagává változtatja át. A világ ezt nem érti. Miért? Mert az Eucharisztia is felfedezetlen, rejtett kincs még számára.

És hogy a kincs mindig az övé maradjon

s neki bővebben gyümölcsözzék, „eladja minden vagyonát és megveszi azt a szántóföldet”, vagyis inkább a benne rejlő kincset. Aránylag milyen keveset adott azért, amit viszont kapott! De ha sokat is adott érte, nem csoda, hiszen mi is azért kapunk valamit, ami nekünk is kerül valamibe...

A felszenteltség, a szent fogadalom valójában átvágja a szálakat, amelyek szívünket a teremtményekhez kötik. Ezzel, ha hivatásunkat komolyan vesszük, csakugyan mindent eladunk. Életünk lánc lett, amelynek minden szeme: önmegtagadás. Magában véve tehát nagy dolgot ad, aki mindent ad. De viszonyítva a kincshez, mégis csak csekélység. „Csak a te szeretetedet és kegyelmedet add nekem, ó eucharisztikus Jézus, és elég gazdag vagyok és egyebet nem is kívánok.” (Suscipe.)

Viszont ha egyszer már a nagy útra ráléptem, kezem az eke szarvára tettem, hogy felszántsam a kincset rejtő szántóföldet, akkor többé vissza nem tekinthetek. Jaj annak, aki vissza-visszakacsint és nem ad túl mindenen, ami a papí, szerzetesi tökéletességgel megférhetetlen. Akkor haszontalan veszi birtokába a kincset, az Eucharishtiát fizikailag, azt lelkileg mégsem élvezheti, sőt malomkő lesz az számára, amely őt esetleg az örök örvénybe süllyeszti.

Azért is, ha olyan terhelné a lelket, ami a kincs élvezetére méltatlanná tenné, menjen, mielőbb menjen és a szentgyónásban adja el szomorú „kincsét”, a bűnt, a bűnalkalmat, rendetlen vonzalmat, amely rendszeren okozza vétékét. A bűnbánat szentségében visszaszerzett megisztentelő kegyelem az a pénz, amely méltóvá

tesz az Eucharisztia mérhetetlen kincsének újra megszerzésére.

Ha ezt megteszi, sohasem bánja meg, hogy mindent eladott, mert dúsan kárpótolva érzi majd magát a kinccsel, amelynek így újra birtokába jutott.

Beszélgetés az Úrral. Intézzük ezt az eucharisztikus Krisztushoz, amely „minden kinccsel felér s ha megbánjuk vétkeinket, minden jót ígér”.

Ma délelőtt hálálkodom az Úrnak a kincséért, amelyet reggel élveztem, s délután, főleg este már megint folytonos fohászokkal készülök, hogy a kincset újból fogadhassam.

¹ Kol. 2, 9. — ² Iz. 45, 15.

VIII

A DRÁGAGYÖNGY

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg: „Használó a mennyek országa a kereskedő emberhez, ki szép gyöngyöket keres. Találván pedig egy drágagyöngyöt, elment és eladá minden vagyonát és megvevő azt.”¹

Második előgyakorlat, mint a VI. elmélkedésben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A „szép” gyöngyről és a rejtett kincsről mondott példabeszédek legfeljebb csak árnyalatilag különböznek egymástól. A kincs közvetlenül talán hasznosabb, a gyöngy azonban szépség dolgában követeli magának az elsőbbséget. A kincsre véletlen szerencse folytán találunk rá, a gyöngynek céltudatos keresés által jutunk birtokába. A kincsnek értékét általában mindenki ismeri, a gyöngyöt azonban csak a szakértő tudja igazán megbecsülni. Ettől eltekintve, a két példabeszéd motívumai, mozzanatai, célja ugyanazok.

Gyöngyről van tehát szó, kincseket érő gyöngyről, amely az Isten országát, elsősorban tehát az Egyházat szépen jelképezi.

Az igazgyöngynek értéke, ha tisztasága, formája, nagysága, fénye, színe kitünteti, szinte

felbecsülhetetlen. Nagy befektetésre képes gazdag kereskedők és nem szatócsok keresik. Messze földre utaznak érte, hogy megvegyék. Júniustól szeptember közepéig folyik a gyöngyhalászat India, Ceylon s nevezetesen a Bahrein-szigetek partjain. Sok ügyesség és türelem kell hozzá s nem kis veszéllyel is jár, míg a bújárhálász kagylóját a szárazra hozza. De aztán meg is fizetnek érte. A kereskedő nem sajnálja az utat, fáradságot és pénzt. Hiszen óriási kamatra dolgozik. Mily szépen alkalmazható mindez az Egyházra, amelyet Krisztus a földre leszállva nemcsak életveszély, hanem vére árán, mint igazgyöngyöt hozott elő a világ tengeréből. Nekünk kell tehát most már azoknak az ügyes kereskedőknek lennünk, akik ennek az igaz és szép gyöngynek birtoklásáért mitsem kímélünk.

De csak az igazgyöngy ilyen drága. Így az igaz Egyház ilyen értékes, nem pedig a hamisítványok, aminők a többi vallások. Igaz pedig csak egy van, Jézus is egy gyöngyről beszél.

Hogy pedig melyik az igazi Egyház, nem nehéz megismerni. Ahol Krisztus, ahol az ő törvényes helytartója, ahol Péter jogszerinti utóda, szóval, ahol a pápa, ott az igazgyöngy, ott az igaz Egyház. A többiről a szakember könnyen megállapíthatja, hogy ócska hamisítvány s aki mégis megvásárolta, szerencsétlenül járt, pénzét kidobta és sajnálatos módon meg van csalva.

Ez a példabeszédnek eredeti, Krisztustól szándékolt értelme. Kell tehát, hogy bennünk is elsősorban az Egyház iránti mind nagyobb hűséget és hálát eredményezze és az örömet,

hogy katolikusok lehetünk. Becsüljük meg igaz és szép gyöngyünket.

Semmi sem áll azonban útjában annak, hogy ezt a remek kis példabeszédet elmélkedve másra is alkalmazzuk. Így láthatjuk az igaz gyöngyben hivatásunkat, az isteni és felebaráti szeretetet, az alázatosságot. Sokan az emberi lélekre, Jézus Krisztusra, az evangéliumra, avagy az Eucharisziára is alkalmazzák. Mind-megannyi termékeny, hasznos, lelket tápláló és emelő gondolat, s bizonynyal nincs is az Úr Jézus szándékával ellentétben.

2. „ELADÁ MINDEN VAGYONÁT, ÉS MEGVEVÉ AZT”

Az igazgyöngy tehát elsősorban az igaz hit, igaz Egyház, amelyen kívül üdvözülni nem lehet. Az okos kereskedő — és ennek kell lennie minden világra jövő embernek — jól tudja ezt. Azért is elad mindent, hogy ezt a gyöngyöt megvegye. Viszont az emberi nem ellensége mindent megtesz a maga részéről, hogy az embert ettől a szerencsétől elüsse. Hamis gyöngyöket kínál, üldözi a lelkeket és azok összességét, az Egyházat. Úgyszólván kizárólag a katolikus Egyháza. Mert nagy szakértő az ördög!" Tudja, hogy melyik az igazgyöngy.

Mikor X. Pius egy alkalommal a római kollégium egyik kispapját megkérde, sorolná fel az igazi Egyház ismertetőjeleit:

— Az igaz Egyház egy, szent, katolikus, apostoli — feleli a kérdező.

— Más jele nincs? — kérdi tovább a pápa.

— Római — füzi hozzá a teológus.

— De melyik a legvilágosabb? — érdek-
lődik tovább a Szentatya. Mikor pedig a kis-
pap hallgatott, a pápa maga adja meg a
választ:

— Az igaz Egyházat legkönnyebben fel-
ismerhetővé teszi, hogy mindig *üldözött*.

Isten már egyszer úgy akarja, hogy az igaz-
gyöngynek meg kell fizetni az árát. És az okos
„kereskedők” megfizetik azt.

Felmerül lelki szemem előtt Gêrômenak
művészi képe: „A vértanúk utolsó imája”.
Háttérben a Kapitólium, középpütt a Kolosz-
szeum, ahol százezrek vérszomjas kíváncsiság-
gal várják a bekövetkezendőket.

Az előtérben az arénán éppen most gyujto-
gatják ki az eleven fáklyákat, a szurokba
mártott keresztényeket. Ime, ott éppen most
bocsátják ki ketreceikből a kiéheztetett orosz-
lánokat, amelyek farkukkal a porondot korbá-
csolják. A vértanúk pedig középpütt csoporto-
sulnak. Férfiak, asszonyok, szüzek, ifjak,
gyermekek, előkelően öltözöttek és rabszolgák.
Valamennyi imádkozik, epedő, bizakodó, ra-
gyogó tekintetét égre emelve. Éppen abban
vannak, hogy a drágagyöngy árát vérükkel
lefizessék. És az üldözés nem szűnik meg. A
drágagyöngy nem vesztí árát. Nêrotól (62) a
Konstantin-féle türelmi rendeletig (313) sok
millió keresztény vére folyik az igazgyöngyért.
Sem a hóhérok, sem az áldozatok, a hősök
nem fogynak. Minden századnak megvannak az
üldözôi, a gótok, arabok, mohamedánok, huszi-
ták, angolok, japánok, kínaiak. Aztán Orosz-
ország, Mexikó, Spanyolország valamennyi
piaca a drágagyöngynek, és folyik az ára, a

keresztény vér. Maga VIII. Henrik Angolországban (1535—1547) 2 bíborost, 20 püspököt és érseket, 500 szerzetest, számtalan papot és hívőt végeztetett ki. Erzsébet királynő pedig ugyanott (1577—1588) 1200 mártírnak adott alkalmat, hogy az igazgyöngyöt vérén megvegye.

És ki számlálja meg a hitvallókat és szüzeket, akikre Jeromos szavai oly szépen illenek: „Nemcsak vérrel lehet hitet vallani. Az Istennek odaadott szív szeplőtelen szolgálata is napi vértanúság. A vértanúk koszorúja rózsákból és ibolyákból van fonva, a hitvallóké, szüzeké pedig liliomokból.” Tárgyunktól éppen nem idegen Carlylenek gyönyörű gondolata: „Valami örök van minden legkisebb cselekedetben is. Semmi mű, legyen ismert vagy ismeretlen, nem tud meghalni ezen a földön. Még a legkisebb, mégoly homályba maradt munka sem enyészik egészen el. Hasonlít a kicsike vízérhez, amely a föld alatt rejtetten folydogál s titkon zöld tenyészetet hoz a föld felszínére. Folyik, folydogál, egyesül kisebb-nagyobb erekkel és egy szép napon felszínre tör, látható lesz, s mint kifogyhatatlan forrás tör elő.”

Ez körülbelül annyit jelent, mint az igazgyöngyért megadni ugyan az árát, de *részletfizetésben* — s talán éppen azért drágábban...

1802-ben a Priscilla-katakombában Philoména vértanúszűznek díszes sírjára akadtak. Jelképül keresztet, horgonyt, liliomot, nyilat, ostort és diadalmi pálmát véstek sírkövére és a felírást: „Philoména, Béke veled!”

Íme, az igazgyöngyért lefizetett summa

pompás szimbólumai. Az igazgyöngyöt pedig a vértanúnak kívánt örök béke jelenti.

Midőn a priornő az akkor kezdődő egyház-üldözésről beszélt, Kis Szent Teréz felkiáltott: „Vértanúk korát éljük! Bizonynal majd vér is folyik. Ó bár a mienk lenne az!”

3. GONDOLJ A TE LELKEDRE!

Mikor az igazgyöngyért az árát — állapotod szerint — lefizeted, ne feledd, hogy ezzel voltaképpen a tulajdon, halhatatlan lelkedet mented.

Mikor Rajnéra királyi hercegnőnek kincseket érő igazgyöngyei homályosodtak és így értékeket veszteni kezdték, némelyek tanácsára a miramarei öböl egyik barlangjába, a tenger sós vizébe bocsátották azokat alá, hogy friss fényüket visszanyerjék. Gondoskodjál te is ily lelki fürdőről gyöngy-lelked számára. Ilyenek az évi lelkigyakorlatok, de a napi lelki dolgok is, nevezetesen az elmélkedés, lelki számvétel és a gyónás. Ez az ára, hogy igazgyöngyöd épségben maradjon és mindig eredeti fényében ragyogjon. Sőt mindig ragyogóbbá és értéke-sebbé váljék.

Beszélgetés az Úrral. Megköszönöm neki, hogy a legdrágább gyöngyhöz, az igaz hithez az Ő vére és kegyelme által hozzájutottam. Ó bár csak szent Szívének ügynöke lehetnék! S másokat is ennek a gyöngynek tulajdonosává tehetnék! Legalább imádkozom ezért és támogatom a missziókat. Esedezem aztán hozzá, hogy mint irgalmas kereskedő váltsa magához, mint gyöngyöt, az én lelkemet s így egészen az övé legyek. Amit apostolod, Uram, a filip-

pieknek írt: „Örömöm és koronám vagytok”²
— mondd, ó Jézus, nékem. Gyöngy akarok
lenni a koronádban!

Felteszem magamban, hogy ma minden,
még legkisebb cselekedetemben is értéket látok,
amellyel igazgyöngyöt vásárlak, üdvömet, töké-
letességemet.

¹ Mt. 13, 45. 46. — ² Fil. 4, 1.

IX

A DRÁGAGYÖNGY

B)

(Az Eucharisztia)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben. A harmadikban kérjük még az Eucharisztia iránti odaadó áhítatot és buzgalmat is.

1. „HASONLÓ A MENNYEK ORSZÁGA
A KERESKEDŐ EMBERHEZ”

Voltaképen minden ember kereskedő, aki „szép” gyöngyöket, vagyis örömet és boldogságot keres ezen a világon. Hiszen ez a szívnek alapöszöne, ahogy azt a Teremtő bölcsen megszerkesztette.

Tekintsük csak át amúgy futtában ezt a földtekét. Figyeljük csak meg a nagyvárosok nyüzsgő tömegeit... Mi után futkosnak és tülekednek nap-nap után?

Csakúgy a „szép gyöngyöt”, a boldogságot keresik, mint a csendes egyhangúságban ekéje után ballagó földműves. Vagy jöjjünk valami nagy tengeri kikötőbe! Menjünk itt fel a magas világítótoronyba! Nézzük csak az alattunk végbemenő sürgést-forgást. Roppant hajókolosszusok a mólók előtt, 10—14 ezer lóerővel dolgozó gépeikkel. Éppen most érkeztek idegen földrészekről, megbirkózva a hullámok-

kal és viharokkal. Szállítják az óvilág számára a gyarmatárut, a kincset, vagyont, a „szép gyöngyöt”, a boldogságot.

A föld méhébe, fojtó, gázos aknába csak azért száll le a bányász, amiért a Bahrein-szigetek bűvára annyi veszély közt a tenger mélyébe. Keresik a boldogságszomjas ember számára az örömet, a kényelmet, jólétet, a „szép gyöngyöt”... Minő veritékes munka, minő erőfeszítések, minő kockázatok, minő áldozatok azokért a „szép gyöngyökért”!

Pedig azok a „szép gyöngyök” nem is mindig jó és igazgyöngyök, drágagyöngyök. A szépség, a jóság ugyan az Isten arcáról a teremtményekre tévedt sugár, de a mi megsérült természetünkön, érzékiségünkön megtört sugár.

Ha egyenesen utánuk indulunk, bezzeg nem a Teremtőhöz jutunk, hanem tőle messze.

Innen van aztán a sok csalódás és kiábrándulás, amelynek keserű ízét talán már mi is nem egyszer éreztük. A bölcsészek erről — elkezdve az ókortól egészen napjainkig — sokat elmélkedtek és a költőknek ez a legkiadósabb témája. Nagy lírikusunk, Petőfi is milyen szépen hasonlítja a boldogságot a gyöngyöz, amelyet, mire a tengerfenékről felhoztam, már el is törtem...

Szent Ágoston, a világ egyik legnagyobb gondolkodója három markáns vonással jellemzi ezeket a „szép gyöngyöket”. „Mentiuntur, moriuntur et ad mortem trahunt.” „Hazudnak, meghalnak és magukkal a halálba ragadnak.”

Hazudnak, mert nem adják meg szívünknek, amivel kecsegtetik. Azt ígérik, hogy

szomjunkat — az öröm után — lecsillapítják, pedig éppen ellenkezőleg, fellángoltatják. Korlátoltak, végesek, és így az Isten bírására teremtett lelket, „animam Deo capacem”, ki nem elégíthetik, be nem tölthetik. Hazudnak tehát, és íme, mégis mindenki hisz nekik. Hiába! a világ egyszer már akarja, hogy megcsalják.

Meghalnak, elenyésznek. Köröttünk minden hervad, pusztul, meghal számunkra. Ami pedig a dolgokban a legtragikusabb, a „szép gyöngyök” a belējük rendetlenül kapaszkodókat magukkal együtt erkölcsi és fizikai romlásba, esetleg örök halálba ragadják. Mi csalja meg őket? Sokszor még Istennek szentelt lelkeket is? Mert azok a gyöngyök olyan szépek! Szép a magas pozíció, a kitüntetés, ünnepeltetés. Az ember megkívánja azokat, utánuk indul, hogy azokat „megvegye”. Elfeledi, hogy az igazgyöngy nem a kimagasló, messze ellátzó hegyormokon, hanem a tenger csendes, magános mélyén terem. Nem a zaj, hanem a csend, a béke az, ami a szívnek jól esik. Másik megint a testi szépségben látja a „szép gyöngyöt”. Ez is elmegy, elad mindent, hogy megvegye... Megteszi, bár sokba, nagyon sokba kerül neki. Mert a szeretet igen drága szenvedély. És mégis a végén mi vár rá? Szörnyű kiábrándulás... Salamon, aki nek úgyancsak módjában volt élvezni a „szép gyöngyöket”, a végén elsóhajtja: „Csupa hiúság, csupa hiúság, minden csak hiúság.”

Amde kár volna e miatt panaszkodnunk, és sajnálnunk az effajta szép, de hamis gyön-

gyöket, ... mikor Isten nekünk az igaz gyöngyöt szánta.

2. „TALÁLVÁN PEDIG EGY DRÁGAGYÖNGYÖT . . .”

Ez a drágagyöngy, mert igazgyöngy, az igazi boldogság: Isten maga egyedül. Ő maga a jóság, szépség. Mi emberek azt hisszük, hogy a boldogság sok tényező összetétele. Nagy tévedés ez. Isten a legegyszerűbb Lény, s mégis Ő maga a boldogság, minden boldogság ősforrása. Azért Isten mindenért túl bőven tud kárpótolni, ha egyenesen őt keressük.

Minthogy azonban az Istenséget, a jóság és szépség kimeríthetetlen óceánját a mi csepp, törékeny emberi szívünk befogadni képtelen, Isten alkalmazkodni kíván mihozzánk. Mintegy konkrét, határolt, kézzelfogható alakban adja magát nekünk az Úr Jézusban, a végtelen isteni szépség s jóság emberi kiadásában. Ő az Isten igazgyöngye, szép gyöngye, drágagyöngye. Ő az, „akit élvezni meghalad minden gyönyört az ég alatt”. Ezt az igazgyöngyöt azonban az isteni Bölcsesség számunkra kagylóba rejti és valahogyan a tenger mélyébe süllyeszti. Ez a kagyló, ez a rejtett mélység az Eucharisztia.

Az eleven hit, az elmélkedő lélek száll le érte, utána a mélységbe, éri el, ragadja meg a kagylót, és veszi birtokába az igazgyöngyöt. „Talált egy drágagyöngyöt.” És ha egyszer megtalálta, akkor felkiálthat az Énekek énekével: „Megleltem, akit szeret a lelkem, megragadom és el nem engedem.”²

Mikor pedig az Eucharishtiában látjuk a szép, igaz, drágagyöngyöt, voltaképen csak a

szenzthagyomány által megtört utakon járunk. Aranyszájú Szent János így beszéltet egy vezeklőt, aki még az Eucharisztia élvezetétől el volt tiltva: „Legalább mutassátok meg nekem azokat a gyöngyöket, amelyeket a jámbor lelkek élveznek, mert én is meg akarom azokat érdemelni!”

Az a liturgia is, amely az Aranyszájú nevét viseli, az áldoztató papot így figyelmezteti: „Gondja legyen rá, hogy ne maradjon vissza az, amit gyöngynek neveznek.” — Az egyik korinthusi püspök pedig arra buzdítja a lelkipásztorokat: hogy a ciboriumban elhelyezett „gyöngyökre” nagyon ügyeljenek, nehogy azokból valami a földre essék és eltáposszák azt a járókelők.

3. „ELADÁ MINDEN VAGYONÁT, ÉS MEGVEVÉ AZT”

Nagy becsben áll a drágagyöngy az emberek szemében ösidők óta. Már Plinius azt állítja, hogy minden dolog közt az első és legbecsesebb a „drágagyöngy”. (Hist. nat.) A spanyol udvari kincstárban őrzött perla de pelligriná-ért 1505-ben 80,000 aranyat akartak adni. A perzsa sahnak egyik gyöngyét 2.750,000 arany frankra becsülik. Pedig a legremekebb és ritkább drágagyöngy is csak olyan mulandó és hitvány, mint a földi öröm, boldogság, amelyet jelképez. Idővel színét, fényét veszti, néhány csepp ecet feloldja, elenyészteti. Kleopatra az Antonius tiszteletére adott ebédén — nem tudom, miféle kérkedésből — drágagyöngyét, amely csaknem országokat ért, ecetben feloldva, megitta.

És mégis, mit nem adnak, áldoznak az emberek a drágagyöngyért!

De akkor mit nem kellene adni, áldozni az igazi szép drágagyöngyért, az Eucharisztiaért, hogy birtoklására méltók legyünk!

Ara elsősorban a megszentelő kegyelem, a malasztos életért vívott, sokszor kemény csata. A kegyelem állapotán kívül ezt a gyöngyöt magunkhoz ragadni annyit jelentene, mint még sötétebb örök halálba rohanni. Mert írva van: „Ne adjátok a szent dolgokat ebeknek és ne vessétek gyöngyeiteket a sertések elé, nehogy széttépjenek benneteket.”³

De ez nem elég. Igyekeznünk kell lelkünk-ből művészi foglalatot alkotni eme szép, igazgyöngy számára. A hit tiszta, próbás aránya, a remény smaragdja, a szeretet briliánsai ékesítsék a szívet, amely ilyen drágagyöngyöt kíván magába foglalni. De még a legjobb előkészület is — ehhez az isteni drágagyöngyhez képest — módfelett hitvány kis keret.

Tegyek tehát annyit, amennyi erőmtől telik.

Készüljek az Eucharisztia fogadására. „Vizsgálja meg (előbb) magát az ember.”⁴ Vagyis, ha súlyos bűn tudatában van, előbb gyónjék meg. Őrizze az angyali erényt és annak sáncait: a szent szerénységet. Indítson megfelelő érzelmeket. Utána pedig tartson legalább egynegyed óráig hálaadást. Ez ugyancsak nem sok, ha a vett jónak, a szép, igaz, a drágagyöngynek értékével összemérem.

Beszélgetés az Úrral. Kérem Öt, ábrándítson már egyszer engem ki a hamis értékelésből. Mondja Ő szívemnek: „Emberek fia, meddig

lesztek megátalkodottak? Miért szerettek hiába-
valóságot, hajszohtok hazugságot?"¹

Kérem aztán tőle, hogy az Eucharisztia
szorgos vétele és a vele való szoros életközös-
ség által engem is igazgyönggyé formáljon.

Felteszem magamban, hogy ma eucharisz-
tikus, vagyis áldozatos életet élek, amire hiva-
tásom talán amúgy is utasít és kötelez. Meg-
mutatom ezt az „eucharisztikus” hallgatásban,
szolgálatkészségben és pontosságban, főké-
p oly dolgokban, amelyek számomra bizonyos
áldozatot jelentenek.

¹ Préd. 1, 2. — ² É. é. 3, 4. — ³ Mt. 7, 6. —
⁴ I Kor. 11, 28. — ⁵ 4. zsolt. 3.

X

A TENGERBE VETETT HÁLÓ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonló a mennyek országa a tengerbe vetett hálóhoz, mely mindenféle halat összefog, melyet midőn megtelt, kihúztak a partra és leülvén, kiválogattak, a javát az edényekbe, a selejtest pedig kivetették. Így lesz a világ végén is: Majd kimennek az angyalok, és az igazak közül kiválasztják a gonoszokat, és a tüzes kemencébe vetik őket, ott leszen sírás és a fogak csikorgatása.”¹¹

Második előgyakorlat. A helyszín és körülmények eleven elgondolása. Úgy látszik, ezt a példabeszédet is Urunk, mint „a rejtett kincsről” és „szép gyöngyről” szólót, csak tanítványai előtt, és pedig ugyanakkor mondotta el.

Szemlélem tehát Őt apostolai meghitt körében, örvendezve, hogy ily elit társaságban, a Mester lábánál ülhetek.

Harmadik előgyakorlat. Kérek az Úrtól apostoli buzgalmat mások, de meg a saját lelkem megmentésére és tökéletesítésére.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Nyilvánvaló, hogy ennek a példabeszédnek értelme ugyanaz, mint az előzőké. Az Úr Jézus ebben is a meginduló, fejlődő, egykor világjelentőségre és óriási kiterjedésre jutó Isten-

országgal, vagyis az ő Egyházával, a katolikus Egyházzal foglalkozik. A gondolat azonos, csak más meg más képbe öltöztetve. Egyik szebb, mint a másik, és valamennyi a hallgatóság felfogásához alkalmazott és érdeklődési köréből merített.

Minthogy az Úr itt külön az apostolokhoz szól, azért főleg az ő s utódaik szerepét domborítja ki az Isten országában.

Hivatásukat és a rájuk váró feladatot az Úr a halászzattal hasonlítja össze. Milyen találó és bölcs gondolat. A lélekért kifejtett munkát amúgy is olyan szépen jelképezi a halászat. No meg az apostoloknak legalább is fele — Péter, András, Jakab, János, Tamás és Nathanael amúgy is biztosan halász-mesteremberek voltak. De a többinek sem volt idegen ez a foglalkozás, mint nálunk is a vízmenti lakosoknak nem az. A főtáplálék a Szentföldön különben is a hal s a kenyér voltak, amint ezt a Szentírás számos helye visszatükrözi. A példabeszédben tehát a halászat szerepel és így a háló, amelynek alakját is ismerjük abból az időből származó példányból, amelyet a berlini múzeum őriz.

Miután a tengerbe jócskán beveztek, kidobták a hálót, amelynek alsó fele a ráaggatott kő vagy vasnehezékek folytán a fenéket súrolta, a felső felét pedig a parafadarabok a felszínen tartották. Így vonták azután, hogy az útba eső élő lényeket felszedjék, bekerítsék. A part felé összevonták a hálót és egész tartalmával együtt a partra húzták. Most aztán leültek és a hasznavehetőt és „selejteket” gondosan szétválogatták. Az utóbbit visszadobálták

a tenger vizébe. A zsákmány — egyes kivételes esetektől eltekintve — mindig kielégítő, sőt olykor dús volt, hiszen a Tibériás-tenger híres volt a halbőségről.

Hányszor, még hányszor tapasztalták ezt az élményt az apostolok.

Igy a hasonlat nagyon könnyen és vonzóan érteti meg velük a Mesternek nagy gondolatait. Az alapítandó Istenországban tehát reájuk valami hasonló foglalkozás vár, aminőhöz gyerekkoruk óta hozzászoktak és amelyet anynyira szerettek. Nekik is, mint az Úr nyiltan ki is fejezte: „emberhalászként” kell lenniök.²

Egyben mind világosabban áll előttük az Istenország egész természete. Nagy társaság lesz ez, amelyet nekik és utódaiknak kell majd Isten kegyelmével a világ tengeréből összehalászniok. Lesz közte sok jó, de rossz is nem kis számmal. De a rossz sohasem túlsúlyban. A jó, a hasznavehető halak miatt kell egyelőre tűrniök a rossz, haszontalan halakat is. Ez már velejárója annak, hogy Jézus bölcs okokból Egyházát látható társaságnak alapította. De majd, ha eljön a nagy partrahúzás, ha beköszönt az örökkévalóság, akkor végbemegy a szétválogatás, amelynél szerepük lesz a szent őrangyaloknak.

Elgondolkodom, vajjon nekem minő szerep is jut ebben a nagy lélekhalászatban. Halásznak szánt-e engem is az édes Üdvözítő, vagy csak halacsksáknak? És ha csak hal vagyok, vajjon hasznavehető-e, hogy az örök élet teritékére kerüljek, vagy pedig „selejtés”, amely éppen azért nem üti meg az örök élet mértékét? De még igazabban nekem halásznak és halsnak

is kell egyben lennem. Halásznak mások, halnak saját lelkem megmentésére.

2. „EMBERHALÁSZOKKÁ TESZLEK BENNETEKET”³

Igen! nemcsak a papoknak, szerzeteseknek és szerzetesnőknek (még a kontemplatívoknak is!), de minden embernek voltaképpen emberhalásznak, vagyis apostolnak kell lennie. A papnak és szerzetesnek ez az első feladata. Azért küldi őt Krisztus — Egyháza által — a szószékre, gyóntatószékbe, az iskolába, a kórházba, meg a szociális munkába. „A Mester hí téged”, mert „az aratnivaló ugyan sok, de a munkás kevés”.⁴

Azokat, akik „elkülönítik magukat” (szóval, akik csak maguknak akarnak élni), „elítélvén, fenyítsétek meg, amazokat pedig mentsétek meg, kiragadván őket a tűzből. A többiekben végre könyörüljetekek félelemmel”⁵ (félve lelkük üdvét) — írja az Apostol a hívek összességéhez.

a) Mindnyájunknak apostolkodnia, „halásznia” kell jó példával. „Légy példaképe a híveknek beszédben, viselkedésben, szeretetben, hitben, tisztaságban!”⁶

Maille gróf, francia képviselő levelet kap egy ismeretlentől. Hálálkodnak ebben neki azért a jó példáért, amelyet az 1870-es háborúban esti imájával adott. Az illető levélíró, akkor még mint fiatal hadnagy, mellette aludt egy pajtában. Az imádkozót megfigyelte titkon és megmosolyogta. De aztán ez a példa később megtérítette. A levél Maillenak óriási örömet s vigaszt okozott.

b) Meg aztán ki ne tudna halászni imával,

mondjuk pl. a rózsafüzérrel. Champagny így halásztta ki Littrét, a híres tudóst a kárhozatból... A francia akadémia küszöbén találkozott vele. „Champagny úr, ön biztosan értem imádkozik” — szólítja meg gúnyosan a tudós akadémikus társát, akinek kezében észrevette a rejtegetett rózsafüzért. „Igen, — feleli Champagny — éspedig abban a reményben, hogy egyszer még ön is követi példámat.” Csakugyan Littré halála előtt megtért és mint imádkozó, jó keresztény húnyt el 1881-ben.

c) Halászni lehet aztán szóval, alkalmas időben bátran figyelmeztetve, bátorítva, vigasztalva stb.

A lelki halászás tehát nincs sem álláshoz, sem nemhez, sem korhoz kötve. Halászmunkát végez már az a szívgyárdista gyerek is, aki a Szív-ujtságot árusítja, a kongreganista, aki a barátját vagy barátnőjét a lelkigyakorlatokra, vagy vendégként a gyűlésre elhozza, a férfi, aki nyilvános szentségimádáskor a szentélybe kitérdel stb. A legenda szerint egész város a tenger alá süllyedt. De ha bátor és ügyes bűvár leszállva, a harangját meghúzná, akkor feltámadnának az ott nyugvó lakók újra valamenynyien. De ki az a merész bűvár, aki le mer szállni az elmerült lelkek mélyébe, s ott a lelkiismeret és remény néma harangját szó és példa által meghúzná? Mennyi feltámadást eszközölne!

Jelszónak választhatom tehát, amit egy híres család a címerében hord: „Love, Serve!” „Szeress, szolgálj!” (Saftesbury.)

Az Egyház a háló a világ tengerében, amelyet Szent Jeromos mesterileg így jellemez. „A világ tengerét a gőg hozza dagályba, az eretnkségek tartják állandó hullámbzásban, a tudatlanságtól tajtékzik, civódásoktól zajong, gonoszságtól dühöng, az istentelenségtől örvénylik.” Ebből a tengerből halászott ki engem — hála Istennek! — az Egyház. Kívüle hol lennék? De még az sem elég, hogy katolikus, vagy egyházi, szerzetes vagyok. Isten ugyan ezzel megmutatta a komoly szándékát, hogy engem üdvözítsen. Most már rajtam a sor, hogy a magamét megtegyem. „Láss tehát hozzá: élni! Mert az élet nem álom, hanem magasztos valóság. Az élet a te birtokod. Ez mindened, amid csak van, hogy vele az örökkévalóságra készülj. Próbaidő, még egy ilyen nem lesz többé. Igen! Örökkévalóságok peregnek majd le, de neked egy második próbaidőt sohasem engedélyeznek.” (Carlyle.) Jól mondja Goethe: „Az életnek szüksége van minden percre.” Mikor XIV. Lajos meghalt, egy lakály azonnal az órához lépett és megállította, fél 12 volt. Századok óta így áll az óra a versailles-i királyi kastélyban. A mi életünk órája is így megáll majd egyszer és sorsunkat a halál megrögzíti örökre.

Mikor majd a hálót a partra húzzák, a nagy Halász, Isten, vagy megtart magának, vagy mint selejtest kidob. És akkor nem lesz már nevünk, s nem számítunk többé, nem kellünk senkinek. „Vagy Istenben lesz a jövőnk, vagy egyáltalán nem lesz jövőnk. Vagy Istenbe torkollik az életünk, vagy pedig az örök halálba!” (Lacordaire.)

Beszélgetés az Úrral. Kérem Öt, hogy miként a harmadik előgyakorlatban is már előre kértem, tegyen engem is emberhalásszá, annál is inkább, mert „ha más lelkét megmentettem, a magamét is üdvözítettem”.

Felteszem magamban, hogy gyakorlom a példa és ha lehet, a szó és tett apostolságát is.

¹ Mt. 13, 47—50. — ² V. ö. Mt. 4, 19. Mk. 1, 17. Lk. 5, 10. — ³ Mt. 4, 19. — ⁴ Jn. 11, 28. — ⁵ Mt. 9, 37. — ⁶ Júd. 19, 23. — ⁷ I Tim. 4, 12. — ⁸ V. ö. Gen. 19, 17.

XI

A VÖLEGÉNY ÉS A NÁSZNÉP

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Akkor hozzá járulának János tanítványai, mondván: Miért böjtölünk gyakorta mi és a farizeusok, a te tanítványaid pedig nem böjtölnek? És mondá nekik Jézus: Csak nem gyászolhat a násznép, míg velük van a völegény? De majd eljönnek a napok, mikor elvételik tőlük a völegény, akkor majd böjtölni fognak.”

Második előgyakorlat. A körülmények és jeleket elgondolása. Az evangélium tanúsága szerint, Jézus átkelvén a tengeren, „az ő városába” (Kafarnaumba) jön. Itt meggyógyítja az eleje hozott, ágyban fekvő inaszakadtat. Erre „megint kiméne a tenger mellé”.² Amikor pedig áthaladt Lévinek vámháza mellett, ezt a méltósággal és kegyelemmel kimondott „Kövess engem!” felszólítással hívja meg.

Lévi, más néven Máté, szinte nem tudja, mit csináljon örömeiben. Mielőtt ellenszenves foglalkozásától megválna, ünnepi lakomára hívja meg kollégáit és magát Jézust — mostantól fogva Mesterét — s az apostoli kollégiumot, amelynek már ő is boldog tagja. Jézus ellenségeinek, nevezetesen a farizeusoknak szörnyű megbotránkozására a meghívást elfogadja és tanítványaival együtt „a vámosokkal és bűnösökkel” egy asztalhoz telepszik. A gyűlölködés viperamérgét nem

is tudják Jézus ellenségei magukba zárni. Előállnak vádjakkal, amiben Keresztelő Szent János tanítványait is fegyvertársaknak nyerik meg. Ezek, szegénykéek, annál is könnyebben voltak a dolognak megnyerhetők, mert hiszen az ő mesterük, János, akkor már mint Heródes király foglya Machärus várának börtönében várta a halált.

Először a tanítványokon keresztül támadják a Mestert: „Miért eszik és iszik a vámosokkal és bűnösökkel a ti mesteretek?”¹³

Jézus meghallja ezt a gáncsot és maga felel. Most tehát őt magát kezdik ki, és pedig a bűjt dolgában. Közvetlen okot talán az szolgáltatott, hogy a Máté által rendezett lakoma éppen a zsidók által csupa buzgóságból tartott bűjti napra esett. Erre a vádra adja meg az Úr azt a választ, amelyet mint szép példabeszédet az előgyakorlatban idéztünk.

A színhely tehát Lévi házának terme, vagy pedig helyiség, amely a lakoma céljára zsidó szokás szerint ki volt bérelve.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, öntsön belém igazi lelki örömet azért, hogy az ő lakodalmas házának, az Egyháznak tagja és az Ő eucharisztikus asztaltársa lehetek.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszédre a bűjtkérdés szolgáltatott alkalmat. A választott nép ugyanis nagy becsben tartotta a bűjtöt. Eredetileg a törvény az évben csak egy bűjti napot írt elő, t. i. az engesztelés napján, úgy szeptember táján. Később a Szentírásban már több általános bűjtről is történik említés. De elég gyakoriak voltak a magánbűjtök is.

Az angyal megdicséri Tóbiás családját, kijelentve, hogy „jobb dolog a böjttel kapcsolatos ima meg az alamizsna, mint az aranykincsek gyűjtése”.⁴

A jámbor, törvénytisztelő izraelita egész évben hetenkint két napon, hétfőn és csütörtökön böjtölt. Azért, mert állítólag Mózes csütörtöki napon ment fel a hegyre s hétfői napon tért onnan vissza a törvény tábláival. Maga a példabeszédbeli farizeus is azzal dicsekszik Isten előtt, hogy „kétszer böjtölök hetenkint”.⁵

Érthető tehát, hogy bizonyos feltűnést keltett, mikor Jézus egy ilyen, bár nem kötelező böjti napon, vesz részt az ünnepi lakomán. A megokolás azonban nemcsak éppen kielégítő, hanem mondhatatlanul tanulságos és lélekemelő.

A törvény ugyanis még az engesztelő napi legszigorúbb böjt alól is felmentést adott, ha az a sokszor hét napra is terjedő lakodalmi ünnepséggel összeütközött. Mennyivel inkább mentve vannak tehát a böjttől az ő kedves tanítványai, mikor ünneplik a nagy lakodalmas napot, a messiási országnak felvirradtát, amelyről már Ozeás próféta így jövendöl: „Akkor majd — úgymond az Úr — férjemnek hív ő (az Egyház) engem... és eljegyezek magamnak örökre, eljegyezek magamnak annak rendje és módja szerint jósággal és szeretettel, eljegyezek magamnak hűséggel...”⁶

Maga Keresztelő János is, akinek tanítványai bizonynyal mesterük szándéka ellenére az Úrnak okvetetlenkednek, jól tudja, hogy ez a prófétai jövendölés most van teljesülésben. Világosan elárulja, mikor Ozeás ígét Jézusra

vonatkoztatja: „Akié a menyasszony (a lelkek), az a vőlegény... ezen örömöm most beteljesedett.” Jézus viszont csak emlékezteti János tanítványait Mesterük nyilatkozatára, mikor így szól: „Csak nem gyászolhat a násznép, míg velük van a vőlegény?”⁸ De aztán mindjárt hozzáteszi, hogy az ő látható, érzékelhető jelenlétének lakodalmas napjai csakhamar lejárnak és „akkor majd (ők is) böjtölni fognak”.⁹

Igen! Mióta Jézus az égbe szállott, gyászoljuk, megböjtöljük távoztát. Böjtöltek már keresztény őseink. Éspedig nemcsak egy napon az évben, nagypénteken, ahogy a protestánsok teszik, hivatkozva az Úr szavaira, „majd ha elvétetik” (a vőlegény), aki t. i. ekkor vétetett el. Böjtöltek minden kedden és pénteken az Úr Jézus szenvedése tiszteletére, éspedig teljes szigorral. Akkor még az enyhített böjt ismeretlen fogalom volt. A XII. századig csak azt tartották böjtnek, ha valaki napközben semmit, hanem csak este evett egy kis kenyeret és ivott vizet. A niceai első általános zsinat (325) már a negyven napos böjtöt is emlegeti, amelyet a keresztények az Úr Jézus negyven napos böjtje tiszteletére tartanak. Utóbb ezt a gyakorlatot az általános szokás törvényerőre emelte. Később hozzájárulnak még az évnegyedes és vigiliai böjtök is s a pénteki hústól való megtartóztatás.

Az Egyház tehát komolyan vette az isteni Vőlegény szavát: „Akkor (az ő mennybemenetele után) majd böjtölni fognak.”¹⁰

Igen! mi szívesen megtartjuk az Egyháznak — napjainkban amúgy is nagyon enyhített —

bőjtjeit. Megfelel ez annak az állandó gyásznak, amellyel az Egyház üldözött vagy bukott és elpártolt gyermekeit siratja. Bőjtölünk, mert ez ad lelkünknek az imára szárnyakat. Bőjtölünk, mert tudjuk Urunk szájából, hogy a kísértésektől, főleg, ha hevesek, másként alig szabadulhatunk. „Ez a fajta (gonoszlelek) pedig nem megy ki máskép, mint imádság és böjtölés által.”¹¹

2. „AKIÉ A MENYASSZONY, AZ A VÖLEGÉNY”¹²

Ezt a mennyei nászt, amelyben Krisztus a völegény, némely szentaty a megtestesülés titkára magyarázza, alkalmazza. Hányszor megyünk el szinte gondolat nélkül mellette, amikor ezt a szót „megtestesülés” halljuk. Pedig mit nem mond nekünk?

Az Egyház nem szűnik meg hálálkodni érte. Megköszöni, „hogy az embert megmentsed, szűz méhében vettél testet”. (Te Deum.) A Prefációban szinte elragadtatásba esik, amikor éneklí: „A megtestesült Igének titkával lelkünk-re dicsőséged új fénye sugárzott, hogy midőn Istent láthatólag megismerjük, ez minket a láthatatlanok szeretetére ragadjon.” (Pref. karácsonyra.) Valóban, megfoghatatlan, hogy a Minden és semmi miként is tud egy személyben egyesülni? Minő hallatlan méltóságot jelent ez a Boldogságos Szűzre, akinek szűzi, szepőlötelen keble volt ennek az isteni násznak menyegzős terme, szentélye, aki „megtartva szűzességének dicsőségét, kiárasztotta a világra az örök fényt, Jézus Krisztust”. (Pref. Szűz Máriáról.) Naponkint háromszor kondul meg templomaink tornyában a harang és felhív,

hogy az isteni jóság eme kiáradásán csodálkozzunk, érte hálákat adjunk. Egy Boldogról beszélük, hogy a zárda lakóit szokatlan időben csengetyűszóval egybehívta: „Gondoljátok meg, Nővéreim, — szól erre szent elragadtatásban — hogy az örök Isten leszállott hozzánk, emberekhez!” Ez a titok ugyanis oly mély hatást váltott ki nála s annak oly világos tudatára, ismeretére ébredt, hogy kényszerítve érzé magát szívén így könnyíteni.

Maga Ranke, a híres protestáns történetíró († 1886) elismeri, hogy „a megtestesülés a csodák csodája, mert benne az isteni az emberrel közvetlenül érintkezik”.

Becsüljük meg testünket, amelyet méltónak talált Isten, hogy azt magára öltse, őrizzük meg azt szent tisztaságban.

3. „AKIÉ A MENYASSZONY, AZ A VÖLEGÉNY”

Mások ismét a nászban, amelyről Jézus a példabeszédben szól, Krisztus egyesülését látják lelkünkkel. Így Jeromos kijelenti, hogy „míg lelkünk a kegyelem állapotában, Jézussal egyesülve van, addig nincs okunk gyászolni (lelkileg), bőjtölni, hanem csakis örülni. De bezzeg, ha a halálos bűn folytán az ő édes jelenlétét elvesztettük, ez ám a nagybőjt és van okunk sírni és jajgatni”.¹³ Nevezetesen ez a legmeghittebb nász a szentáldozás örömeiben megyen végbe. A jegyes-lélek mily epedve várja ezt a mennyei tisztaságos lakodalmat, hogyan sír utána, ha attól meg van fosztva. Ez az igazi nagybőjt számára!

„Hol vagy, én szerelmes Jézus Krisztusom? ... Veled az én lelkem kíván lakozni. Kívüled

senkit nem óhajt szeretni. Nálad nélkül éltem keserűség, halálom is véled gyönyörűség." (Régi magyar ének.)

Beszélgetés az Úrral, kérve Öt, hívja meg lelkemet az eucharisztikus nászra, amelynél csak egy szebb és boldogítóbb lesz még, t. i. majd ha a Bárány úli lakodalmát ott lenn a mennyországban a választott lelkekkel. Mikor majd a násznépet, Uram, Istenséged „gyönyörűségének patakjával itatod”.¹⁴

Felteszem magamban, hogy szerénységgel és önmegetadások szent bőjtjével készülök a napi eucharisztikus menyegzőre.

¹ Mt. 9, 14—15. — ² Mk. 2, 1—13. — ³ Mk. 2, 16. — ⁴ Tób. 12, 8. — ⁵ Lk. 18, 12. — ⁶ Oz. 2, 16—20. — ⁷ Jn. 3, 29. — ⁸ Mt. 9, 15. — ⁹ U. o. — ¹⁰ Mt. 9, 15. — ¹¹ Mt. 17, 20. — ¹² Jn. 3, 29. — ¹³ V. ö. Hier. in. Mat. 9, 15. — ¹⁴ V. ö. 35. zsolt. 9.

XII

AZ ÓCSKA RUHÁRÓL ÉS AZ Ó TÖMLŐRŐL

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Senki sem tesz ócska ruhára nyers szövetből foltot, mert elveszi teljességét a ruhától és a szakadás rosszabb lesz. Új bort sem töltenek ó tömlőkbe, mert akkor elszakadnak a tömlők, kifoly a bor is, meg a tömlők is tönkre mennek, hanem az új bort új tömlőkbe töltik, és mind a kettő megmarad.”¹

Második előgyakorlat. A körülmények és helyszín elgondolása. A körülmények teljesen azonosak, mint az előző, völegényről és nászról szóló példabeszédben. Hiszen az abban tárgyalt bőjt-kérdés adott alkalmat erre a pompás kis hasonlat-párra is, amelyek az Üdvözítő gondolatát csak még inkább megvilágítják.

A második és harmadik előgyakorlat, mint az előző elmélkedésben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszéd tárgyai a hétköznapi életből vannak véve. Az első a felső ruháról szól, amelyet gyapjúból, kecske- vagy teveszőrből szoktak készíteni. Ha az ilyen elrongyolódott, oktalanság lett volna még használatlan, nyers szövettel megfoltozni. Hiszen ez, főleg ha meg nedvesedik, összezsugorodik, és felszakítja

köröskörül a régi szövetet is, amelyre varrták. Így csakugyan „a szakadás rosszabb lesz”, mint előbb volt. Az érvelés oly világos, hogy az Úr méltán állítja, hogy ily ostobaságot „senki” sem tesz.

A második hasonlat ugyancsak a keleti népeletből van merítve. Manapság a szőlőtermelés a Szentföldön elég kis területre szorítkozik. Oka ennek Mohamed törvénye, amely híveinek s így az araboknak, akik Palesztina tekintélyes részét lakják, a borital élvezetét tiltja. De nem így volt ez az ószövetségben és Krisztus Urunk idejében. Az egész ország mint ha csak szőlőskert lett volna, aminek a régi teraszok és sziklába vájt préhelyek emlékét ma is őrzik.

A szőlőt kőből készült kádba gyűjtötték és ott lábbal taposták ki. A mustot aztán nagy edényekbe folyatták. Itt ment át az első erjedésen. Innen került aztán az új bor — nem várva be vele a további tisztulást — nagy kőkorsókba vagy fahordókba. Az a juh-, számár-, kecske- vagy tevehőrből készült tömlő tehát, amelyről Jézus a hasonlatot veszi, inkább csak a bornak szállításánál szerepelt. Erre az új tömlő azért alkalmas, mert tágul és mert nem törékeny. De idővel elveszti rugékonyságát, nem tágul és megkeményedik. Ha most már új bor kerül bele, amely újabb és újabb erjedésen megy át, főleg ha a keleti forró napnak van kitéve, világos, hogy ez szétveti a tömlőket, így aztán „kifolyik a bor is, a tömlők is tönkre mennek”.

A zsidó nagyon jól tudta ezt tapasztalásból. Költészetében és a közbeszédben közmon-

dásszerű volt. Hiszen Elihu, Jób szenvedése láttán maga is így kesereg: „A bensőm, ímé! olyan, mint a must, mely nem jut levegőhöz s az új tömlőt is szétveti.”²

Az Úr Jézus ezekkel a kis példabeszédekkel mérhetetlenül többet akar mondani, mint azt, hogy „én és tanítványaim némely hagyományos szokásból, aminő az ószövetségi bőjt is, kibontakozunk”. Új világ, új szellem hajnalhasadását jelenti be, amely a régi, elavult, zsidó világnézettel szöges ellentétben van, akár csak az új folt a régi ruhával, az új bor a régi tömlővel. Nevezetesen a régi, külsőségekben, rituális szertartásokban megfeneklett üres valóságot új lelki élet, gondolkozás- és érzéletmód váltja majd fel, amely teljes léssen igazsággal és kegyelemmel. Tud majd irgalommal és szeretettel lenni a vámosokkal és bűnösökkel szemben is, és keresi, ami elveszett. A jelenlevő vendégek, akiknek javarésze ily megvetett elemekből került ki, ezt nagyon megértették és örömmel vették tudomásul. Egyszóval a zsinagóga napja alkonyodóban és az Egyház napja felkelőben. Nem is lehet a kettőt összekeverni, egyiket a másikkal megfoltozni. Hiszen a kettő egészen más világot alkot és jelent. Ez nekem is szól! Ezt nekem is jól meg kell értenem. Bennem is a régi világnak le kell tűnnie, a régi embernek meg kell hálnia. Az apostolok, nevezetesen Szent Pál, nem tudják ezt eléggé ismételni, hangsúlyozni. „Amint az Atya dicsősége feltámasztotta Krisztust a halottaiból, éppúgy mi is éljünk új életet.”³ „El a régi kovással, hogy új téstává legyetek.”⁴ Mert „az éjtszaka előre-

haladt, a nappal pedig elközelgett”.⁵ Használjuk itt fel mindjárt az alkalmat, hogy azt a kiáltó ellentétet, amely a krisztusi szellem és a világ szelleme közt van, szemügyre vegyük s abból egész magatartásunkra vonatkozólag tanulságot vonjunk.

2. „MI EGYESSÉGE KRISZTUSNAK BELIÁLLAL”⁶

Szemlélem az Urat azon a lakomán, amely ezekre a szép példabeszédekre színteret és alkalmat szolgáltatott. Hallom, amikor az Úr vendéglátó gazdájának és kollégáinak védelmére kelve, mondja: „Nem szükséges az orvos az egészségeseknek, hanem a betegeknek...” „Elmenvén pedig, tanuljátok meg, mit tesz az: Irgalmasságot akarok és nem áldozatot. Mert nem jöttem az igazakat hívni, hanem a bűnösöket.”

Látom ezzel szemben a kaján, vádaskodó farizeusokat, s bennük a világot. Mindenki, aki így bánik felebarátjával és nem tud neki megbocsátani, feledni, az a farizeusi szellemet, a világ szellemét képviseli.

A szenvedély izgalma, a homály, zavar a lelkületben, a diszharmónia a társadalomban, a visszavonás magvainak hintegetése: a világ-nak légköre. Minden nem becsületes, politikusi eljárás, minden képmutatás a világ gondolat-és érzületvilága.

Ezzel szemben: ami egyszerű, igénytelen, ez: Jézus Krisztus szelleme. A szelídség, az elnézés, a türelem, a segíteni készség, a jóakarat, ez Jézus Krisztus lelkülete.

A nyugodt belső és külső, a nyíltság, őszin-

teség, egyenes lelkület, ezek Jézus hamisítatlan jellemvonásai.

Igen! Jézus Krisztus nyílt és őszinte jellem. Mindenki iránt igazi jóakarattal viseltetik s ezt semmiben sem tagadja meg. Nem használja ki az embereket, nem aknázza ki őket, hogy az ő rejtett céljait szolgálják. Nyíltan megmondja, mit kíván, mit ígér és nem akarja rászedni az embereket, még a jóra sem. Nem kecsegtet itt a földön füvel-fával, hanem nyíltan megmondja, hogy aki hozzá csatlakozik, keresztre és szenvedésre lehet elkészülve. Mindenkiel egyformán bánik, szegénnyel és gazdaggal. Senkitől sem kíván többet, mint amire jó maga is vállalkozik.

Ez az őszinte, nyílt, egyenes kristálylélek teszi őt oly gyűlöltté a farizeusok előtt, akik éppen az ellenkező szellemet, a világ szellemét képviselik. Legyünk mi is ilyen egyszerű, nyílt és őszinte jellemek. Annál is inkább, mert semmi sem idegeníti el tőlünk jobban az embereket, mint ha észreveszik, hogy velük diplomatikusan, politikusan járnak el.

A nem egyenes lelkület az apostoli működésnek is halálos mérge, megölő betűje.

3. „LEGYETEK AZ IGYEKEZETBEN NEM RESTEK, LÉLEKBEN BUZGÓK”

Az a megújhódás, új szellem, amelyet Urunk ezekben a kis példabeszédekben hirdet, hatalmas meghívás, hogy buzgalmunkat felfrissítsük s a lanyhaság iszapját gondosan kerüljük. Szent Tamás szépen éneklí az úrnapi zsoltosmában: „Új legyen énekünk, új a szívünk, szavunk és cselekedetünk.” — „A lelki életben

szüntelen megújuló buzgalommal röviden többre visszük, mint a lanyha évek alatt." (Szent Ignác.)

Szívleljük meg azért Kempis bölcs igéjét: „Naponkint újítsuk meg jófeltételeinket s ösztökéljük magunkat új buzgalomra, mintha ma indultunk volna meg az életjobbítás útján. Kérjük naponkint: Uram! Istenem! add segítségedet jófeltételemhez, mert mindaz, amit eddig tettem, mintha csak semmi sem volna.”

Nincs a világon ennél fontosabb teendőm. Colbert, XIV. Lajos pénzügyminisztere, aki fejedelmének óriási költekezéséhez mindig elő tudta teremteni a fedezetet, halálos ágyán így nyilatkozott: „Ha Istennek annyit szolgáltam volna, mint királyomnak, a lelkem üdvé tisztesen biztosítva volna.” Kövessük Ruskin tanácsát: „A legjobb reggeli ima, ha az ember azt kéri, hogy a nap egyetlen pillanatát se hagyja kárba veszni!” Kis Szent Teréz feltétele pedig ez volt: „A világ végéig nem keresek pihenést. Csak majd, midőn az angyal kijelenti: „Idő nem lesz többé” — akkor nyugszom meg édes gyönyörben, mert betelt a választottak száma.” A lusta medve is megtanul táncolni, ha tüzes vasat raknak a lába alá. Ilyen tüzes vas számunkra az örökkévalóság gondolata. Leonissai Szent Józsefből (meghalt 1612-ben) úgy vált nagy szent és fáradhatatlanul buzgó népmiszionárius, hogy egyik nagyon szeretett rendtársa halála után megjelentén neki, csak ennyit mondott: „József testvér, ha te tudnád, hogy a halál óráján Isten minő szigorúan vesz számot. Ha te tudnád, mily nehéz a mennyország kapuján bejutni!”...

Dante a Purgatóriumában szemléli a bün-

bánó lelkek izgatott rohamát az örök cél felé. Így akarják most már jóvá tenni azt a lanyhaságot, amelyet itt a földön Isten szolgálatában tanúsítottak. Dantét magát Beatrix keserűen dorgálja az isteni dolgokban tanúsított lanyha buzgalmaért, amiben csak Beatrix közbenjárása folytán támadt komoly, kedvező fordulat.

Beszélgetés az Úrral. Kérek tőle új lelket, új imaéletet, szeretetben megújult szívet. Ez az élet mutatkozzék beszédmodoromban, amelyben csendüljön meg már valami a jövőendő mennyei életből. Legyen aztán új minden cselekedetem. Adjon, ó adjon ehhez az isteni Szív, amely „tűzet jött bocsátani a földre”,¹⁰ bőséges kegyelmet.

Fel is teszek mára valamit azokból, amit az isteni Szívtől az imént kértem.

¹ Mt. 9, 16—17. — ² Jób 32, 19. — ³ Róm. 6, 4. — ⁴ I Kor. 5, 7. — ⁵ Róm. 13, 12. — ⁶ II Kor. 6, 15. — ⁷ Mt. 9, 12—13. — ⁸ Róm. 12, 11. — ⁹ Jel. 8, 6. — ¹⁰ Lk. 12, 49.

XIII

A DURCÁS GYERMEKEK

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mihez hasonlítsam ezt a nemzedéket? Hasonló a piacon tanyázó gyermekekhez, kik társaiknak kiáltozva mondják: Furulyáztunk nektek és nem táncoltatok, jajgattunk nektek és nem siránkoztatok. Mert eljött János, nem evett és nem ivott, és azt mondják: Ördöge vagyon. Eljött az Emberfia, eszik és iszik, és azt mondják: Ime, a falánk és borissza ember, a vámosok és bűnösök barátja. És igazolva lőn a bölcsesség az ő fiaitól.”

Második előgyakorlat. A körülmények elgondolása. Lukács evangélista elbeszélése szerint Keresztelő Szent János börtönéből két tanítványát küldi Jézushoz a kérdéssel: „Te vagy-e az eljövendő, vagy mást várjunk?” A várt feleletre nem Jánosnak, aki hitt, hanem a tanítványoknak volt szükségük, hogy Jézushoz pártoljanak, Jézus ezt az alkalmat használja fel, hogy Előfutárját dicséretekkel halmozza el, de egyben megrója a szóbanforgó példabeszéddel a zsidókat, akik sem Jánosnak, sem neki hinni nem akarnak.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy erős és határozott akarattal kövessem őt és mindig azt válasszam, ami előtte kedves és a tökéletesség kívánalmainak megfelel.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A makrancos, önféjű gyerekekről vett hasonlattal Urunk megint csak az Isten országa ügyét példázza. Voltaképen így is kezdhette volna, némelyek szerint valójában így is kezdte: „Hasonló az Isten országa a piacon tanyázó gyermekekhez...” Aztán találóan lefesti a zsidó népnek s nevezetesen vezetőinek fonák viselkedését az általa hirdetett messiási országgal szemben.

Hasonlítanak — szerinte — a piacon tanyázó gyermekekhez.

Ezek már akkor is, mint manapság — játékaikban a felnőttek munkáit, ünnepeit stb. szokták utánozni. Játsszák — többek közt — a lakodalmat meg a temetést.

Mikor a lakodalmas ünnepélyt utánózták, egyesek nádból készült, hat pár lyukkal s nyelvvel ellátott furulyán játszottak, mire aztán pajtásaiknak táncra kellett perdülniök. Mikor pedig változatosság kedvéért a kis kópék játékból a temetési szertartásokat csinálták végig, akkor egyesek közülük a megfizetett jajgató asszonyok szerepét töltötték be, a többinek pedig ilyenkor siránkozni kellett.

Amint azonban a gyermekeknél szokásos, hamar ráúntak a játékra. Akkor aztán furulyázhatott az egyik, nem táncolt a másik, jajgathatott az egyik, a másik legfeljebb kacagott rajta és esze ágában sem volt utánozni a gyászolókat.

Az Úr Jézus maga is bizonyly sokszor megfigyelte az effajta játékokat, sőt mint názáreti gyermek, talán olykor maga is résztvett ilyenekben. Felhasználja tehát ezt az élményt, hogy

pompás példabeszéddé alakítsa. Azt a szerencsétlen nemzedéket, amellyel dolga volt, a játékrontó, makrancos gyerekekhez hasonlítja. Fuvolázhatnak ezeknek vagy jajgathatnak előttük, ők egyikre sem hederitenek. Felvirradt az ezredéveken át oly epedve várt Istenország, beteljesedőben vannak a hozzáfűződő ígéretek. Amde ajánlgathatják azt nekik, szelíden és édesdeden, mint a furulyaszó, ahogy Jézus tette, vagy feljajdulhat előttük Keresztelő János ajkáról a fenyegetés, hogy „a fejsze már a fák gyökerére tétetett”.² Mindkét fajta felhívás a pusztában hangzik el. Kifogásolják úgy Jézusnak, mint Jánosnak életét. Az alázatosságot, önmegtagadást, áldozatot hirdető messiási ország egyszer már nem kell nekik.

Vessünk egy pillantást a saját életünkre is.

Vajjon nincs-e Isten velünk is hasonlóképen? Hiszen ő is kipróbált már velünk minden módszert, szigort és kedveskedést, vigaszt és fenyegetést. De sem az egyik nem emelt ki bennünket a tunya tespedésből és a lelki élet pangásából, sem a másik...

2 „ISTEN AKARJA, HOGY MINDEN EMBER ÜDVÖZÜLJÖN”³

A példabeszéd szépen és világosan kifejezésre juttatja Istennek komoly és őszinte szándékát, hogy mindenkit üdvözítsen. Miért is „türelemmel jár el... nem akarván, hogy népek elveszenek, hanem hogy mindnyájan bűnbánatra térjenek”.⁴ „Nincs az a szerelmes a földön, bármennyire hatalmába ejtette is a szenvedély, aki szerelme tárgyáért úgy hevülne, mint amennyire szívügye Istennek a mi lelkünk

üdvössége.”⁵ „Miért is mindent mozgásba hoz, hogy neked a koronát megadhassa, bármily kevés érdemed van is arra.”⁶ „Az ő gondoskodó szeretete úgy követi az embert, mint a légkör a földet, amelytől szabadulni nem tud, bármennyire rohanjon is a világűrben. Adja számára egyfiát akár tetszik neki, akár nem, akár álomban van, akár ébren...”⁷ Főképp a hozzá hű lelkek természetfeletti gondviselésével foglalkozik sokkal inkább, mint a világegyetem és a föld birodalmainak kormányzásával. Hiszen amint egyik szentjének ki is jelenté, egyetlen neki egészen odaadott lélek többet jelent, mint egy egész királyság. Minden csak azon fordul meg tehát, vajjon *megteszem-e én is a magamét?*

3. „HA BE AKARSZ MENNI AZ ÉLETRE ... HA TÖKÉLETES AKARSZ LENNI”⁸

Isten a maga részéről tehát megtesz mindent, most már rajtunk a sor. Igen! a mi akaratunkon. „Ha akarsz...” Akaratunk az értelem után legkitűnőbb tehetségünk, mert általa ragadjuk meg a jót. Általa vagyunk tehát jók vagy rosszak, általa érjük el a tökéletességet és az örök üdvösséget. Akaratunk nagyon művelhető, s rászorul a művelésre. Az áteredő bűn főleg az akaratunkat sebezte meg, pedig annak gyenge szálán függ örök sorsunk. Viszont Isten az akaratot látta el a legtöbb képességgel az erényre. Az értelem korlátolt, de az akarat mindenható. A Szentekben voltaképpen az akarat van kanonizálva, szentté avatva.

Sajnos, az akaratnak megvannak a maga hibái is. Ilyenek: a) *a gyengeség*. A nevetlen akarat, aminő manapság úton-útfélen akad, nem

ura a szavának. Csak kívánságai vannak, de nem akarásai. Ezért van annyi sópánkodó, lelki nyomorék köztünk.

Másik gyengéje az akaratnak: b) *a raboskodás*, vagyis a kellő szabadság hiánya. Némely akarat minden légyfogóra rátapad, legyen az személy, tárgy vagy foglalkozás. Aztán felejt mindent, elhanyagol más mindent. Mint a pók-hálóbba akadt légy, bár szeretne, de nem tud szabadulni, míg csak a szenvedély pókja minden vérét ki nem szívja.

Harmadik baja: c) *a féktelenség*. Majd ezt, majd azt akarjuk ötletszerűen, de aztán abba is hagyjuk. Mindíg bibelődünk valamivel, kanalak vagyunk minden lében, de éppen azért nem vesszük semmire a lelki életben.

d) Mind a három hiba együtt megvan az ú. n. szíveberekben, akiknél az érzelem betegesen túlterjeszkedik az értelem rovására. Olykor majd kicsattannak az örömtől, aztán megint — mint a majmok és madarak az erdőben, mikor beborul az ég — elszontyorodnak. Majd mint a méz olvadoznak, majd meg hidegek, fagyosak, mint a jégcsap. Most haragtól dühöngenek, s a másik percben meg gyengéd részvételtől gyávák, s behódolnak az emberi tekinteteknek.

Eme bajok ellen síkra kell szállnunk. Hogyan?

a) Cselekedeteink rúgója sohasem csupán a szív legyen, hanem a hit által világosított és vezérelt értelem. Máskülönben olyanok maradunk, mint a példabeszédbeli durcás, önfejű gyerekek, mégha Isten meg is enged élnünk akár száz évet.

b) Neveljük akaratunkat jó szokásokkal. Ez minden erénynek titka, kulcsa. Tegyük meg ezt annál inkább, mert ma az akaratkultúrát az egész vonalon nagyon elhanyagolják. Az iskolában is az értelmet tömik, és az akaratot üres koldustarisznyával továbbengedik. Olyan marad, mint a vad cserje a pusztában, mely ki van téve szélvésznek, viharnak. Ha aztán a szenvedély orkánja dülja, megtépázza, mégis mindenki az akaratot hibáztatja.

c) A jó szokás megszerzésének módja pedig: a határozott életelvek és a házi, napi és életrend pontos betartása.

d) Végül ne feledjük, hogy nélkülözhetetlen a külső és belső önmegtagadás szorgos gyakorlata, mely főleg az akaraterő gyarapodásában érezteti legelőbb üdvös hatását...

Beszélgetés az Úrral. Kérem Öt, hogy üdvösségre vagy tökéletességre hívó szava legyen bár édes, szelíd, mint a furulya, vagy pedig fenyegető, mint a mennydörgés hangja, szívemet mindig engedelmesnek és készségesnek találja.

Mikor áldozom, foglald le, Uram! egész lényemet, de elsősorban akaratomat, szívemet! Mint eleven szentségmutató akarom mindennap a templomot elhagyni, derült arccal és minden jóra hajlamos akarattal.

Hadd érezzék meg, Uram, rajtam, hogy a Tied vagyok. Ez lesz napi feltételem is.

¹ Mt. 11, 16—19. — ² Mt. 3, 10. — ³ V. ö. I Tim. 3, 4. — ⁴ II Pét. 3, 9. — ⁵ Aranyszájú Szent János. — ⁶ U. o. — ⁷ V. ö. Eckehart. — ⁸ Mt. 19, 17. 21.

XIV

A DURCÁS GYERMEKEK

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „HA AKARSZ . . .”¹

A durcás gyermekekről szóló példabeszédben világosan feltünteti az Úr, hogy ő mindenkit hívogat az Egyházba, az üdvösségre, sőt a tökéletességre is. Kegyelmet is ígér és ad bőven.

Velünk sem csinál kivételt.

Igen sokszor megesik, hogy mi a jobbat, helyesebbet, Istennek tetszőt már megismertük. Ámde, hogy azt kövessük is, bizonyos áldozatokat kell hoznunk, egynémely akadályt leküzdenünk, elhárítanunk.

Ilyenkor akaratunk háromféle állásponton, állapotban lehet. Szent Ignác pompásan feltünteti ezt „A három emberosztály” című szép elmélkedésben.

a) Meghalt egy agglegény, aki nagy takarékoságával és irodalmi műveivel jelentékeny vagyont szerzett és hagyott hátra. Elejtett szavaiból mindenki sejtette, hogy kórházat akart községében alapítani. Végrendeletet azonban nem hagyott. Így aztán a vagyon a törvény szerint két, egyébként szegénysorsú nővére

szállott. Egyszerre gazdagok lettek. Ez sok kényelemre és élvezetre adott módot. Miért is a pénzhez mindinkább ragaszkodnak és érzik, hogy bizony nehéz volna a szerényebb sorsba visszahelyezkedniök. Adnak alamizsnát is, de mind fukarabban. Hozzá még sok hibára, léhaságra és civódásra is ad ez a könnyebb élet alkalmat. A különben jó lelkek ezt észre is veszik. Összedugják fejüket s kutatják, miként lehetne ezen a bajon segíteni, hogy „ismét békén birtokolják Istent”. De ennél tovább nem jutnak az egész életben.

b) De tegyük fel, a testvérpár teljesen hasonló körülmények közt nem marad ily tétlen. Szeretne a nyugtalanító lelki állapotból menekülni, tanácskozik a dologról és elhatározza, hogy ezentúl majd több alamizsnát ad, aztán meg miséket mondat. Mikor pedig mindez nem használt, arra is rászánja magát, hogy Lourdes-ba zarándokol és majd ott is kéri a Szent-szüzet, eszközölné ki neki az előbbi derült lelki békét.

c) Harmadik esetet is elgondolhatunk. A testvérpár azonos esetben, csak hogy az Úr békéjét visszanyerje, mindenre elszánja magát, még a vagyonkáról is lemondana, ha ez az Istennek akarata. Miért is elmennek a plébános úrhoz azzal az eltökélt szándékkal, hogy egészen az ő ítélete alá vetik az ügyet s majd úgy cselekszenek, amint ő — Isten nagyobb dicsősége szempontjából — jobbnak látja. Készek tehát a nyugtalanság okáról, a vagyonról is lemondani. Ezt a nagylelkű elhatározást Isten nyomban édes békével jutalmazza...

Hányszor vagyunk mi is olyan helyzetben,

mint ez a kis hasonlat feltünteti. Van valamely tárgy, személy vagy akármi, amihez ragaszkodunk és ami elgáncsol minket, hogy lelki békét s derűt élvezzünk és nagyobb tökéletességre lendüljünk. Vajjon milyen ezzel szemben a mi akaratunk diszpozíciója? Ezen fordul meg az életszentségünk, sőt talán az üdvösségünk is.

2. A TEHETETLEN, BÉNA AKARAT

Nézzek csak körül lelkemben! Nincs-e valami vagy valaki, akinek vagy aminek feláldozását Isten régtől fogva sürgeti? De minálunk — sajnos — süket fülekre talál. Olyanok vagyunk, mint az élet piacán szórakozó és időt lopó gyermek. Furulyázhatnak nekünk vagy jajgathatnak előttünk,² mi csak azért tespedünk tovább. Legfeljebb, hogy ne bántson annyira a lelkiismeretünk, hát cicomázzuk lelkünket, áhítatgyakorlatokat halmozunk össze, hogy Istent elámítsuk. De ezek alatt hemzsegnek a fel nem dolgozott hibák, fogyatkozások. Kölnivízzel hintjük be a szemétdombot. Ilyenek keresik az álmisztikát és azzal igyekeznek a szükséges önmegtagadást kipótolni. Márpedig az evangélium minden sora híveit az önlegyőzésre, áldozatra, kereszthordozásra sarkallja, és a keresztény bölcs már régen megmondta, hogy előbbre csak az jut, aki magát legyőzi, megtagadja. Az ilyenek meggondolhatnák, hogy mily méltatlan s veszélyes dolog Istennek kegyelmével játszani.

Azokra a lelkekre kerül most a sor, akik tesznek ugyan jófeltételeket, sőt komolyakat is, de a lényeges pontot mindig kikerülik. Nagy lélekkel rohamozzák meg az ellenséget, de aztán ügyetlenségből vagy félénkségből, a félúton megállnak.

Készek mindenféle gyógymódra, csak a szükséges operációt kikerülik. Elmennek a fogorvoshoz, de örülnek, hogy azt nem találják otthon. Inkább szenvednek tovább. Szenvedélyeikkel úgy tesznek, mint a gazda kuttyájával, amely őt már sokszor megharapta. Nem üti agyon, mert szereti, sajnálja. Hát legalább a fogait leráspolyoztatja, hogy ne tudjon annyira harapni...

Ezek is igyekezzenek a hibák, bűnök alkalmait kissé tovább tolni. Pedig csak a vak nem látja, hogy a teljes elszakadás, teljes lemondás és elválás volna az, ami rajtuk gyökeresen segíthetne, Istent kielégítené és az annyira óhajtott békét és lelki örömet nekik megszerezhetné.

4. A TELJES JÓAKARAT

A teljes jóakarát nem kereskedik Istennel, nem alkudozik vele. Kimondja a nagy szót: „Kész az én szívem, Istenem, kész az én szívem.” A tárgyat vagy ügyet az előljáró vagy lelkiatya kezébe teszi le, és az ő döntésében látja Isten akaratát. Ilyenkor, ha bizonyos körülmények közt, fontos okokból a birtokolt dolgon nem lehet túladni, vagy bizonyos összeköttetést fenn kell továbbra is tartania, ez reá

megszűnt veszélyes lenni. A vonzalmat, ragaszkodást ugyanis megtisztította az őszinte, jó szándék és az engedelmesség. Isten az ilyen nemeslelkű elhatározásokra nagy békével és az életszentségre gyorsan lendítő kegyelmekkel felel.

Fiúcska kéri édesanyját, hogy a kéregető koldusgyermeknek adjon valamit. A gondos és igazán keresztény anyja a fiúcskára bízva, hogy holmijából mondjon le valamiről a koldusgyermek javára. A fiú az ágyacskáját hozza javaslatba. „Jó, jó — feleli az anyja. — De te, kis kópé, jól számítasz. Neked ez semmibe sem kerül, mert mindjárt kapsz helyette másikat. De mondj le valamiről játékszereid közül is.” A fiú erre is kész, egyet kivéve. Ez pedig a gumimacska volt. Az édesanyja erre megjegyzi: „Lám, pedig éppen ez az áldozat volna Istennek legkedvesebb.” A fiú egyelőre nem tudott győzni magán. Egész nap kedvetlen és szomorodik. A családi közös esti imánál látják ám, hogy valamit titkon rejteget, szorongat. Az ima végén előhúzza: „Itt van a gumimacska, odaadom a koldusgyerekeknek.” Erre aztán ujjongott és ugrált örömeiben. Érezte, hogy nagy kölönc-től szabadult meg a lelke. — Vajjon nem esnék-e nekünk is nehezünkre — holmi kis, hitvány gumimacskáról lemondani? Pedig Isten talán éppen ezt kéri tőlünk, mert látja, hogy ez az akadálya, hogy szívünk egészen és kizárólag az övé legyen...

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle az átütő erejű kegyelmet, amellyel legyőzhessem mindig a tökéletesség akadályait. Elmondhatom e vég-

ből a döntő nagy „Suscipét”! „Fogadd el, Uram,
az én egész szabadságomat!...”

Felteszem magamban, hogy körültekintek és
kutatok, miben hozhatnék Istenért valami áldo-
zatot és meg is hozom azt!

¹ Mt. 19, 21. — ² V. ö. Mt. 11, 17. — ³ 56. zsolt. 8.

XV

KRISZTUS ORSZÁGA ÉS A SÁTÁN ORSZÁGA

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Minden magában meghasonlott ország elpusztul és a város vagy ház, mely magában meghasonlott, fönn nem állhat. Ha tehát a sátán a sátánt kiűzi, maga ellen meghasonlott, hogyan állhat fönn hát az ő országa?... Ha meg én az Isten Lelke által üzöm ki az ördögöket, akkor elérkezett hozzátok az Isten országa. — Avagy mikép mehet be valaki az erősnek házába s ragadhatja el holmiját, ha csak előbb meg nem kötözi az erőt és akkor rabolja ki házát? — Mikor pedig a tisztátalan lélek kimegy az emberből, vizetlen helyeken jár, nyugalmat keresve, de nem talál. Akkor így szól: Visszatérek házamba, ahonnan kijöttem. És eljövén, üresen találja azt, kisöpörve és felékesítve. Akkor elmegyén és magához veszen hét más lelket, magánál gonoszabbakat és bemenvén, ott laknak, és annak az embernek utóbbi dolga rosszabb lesz az előbbinél. Így jár ez a gonosz nemzedék is.”¹

Második előgyakorlat. A körülmények elgondolása. Amint három evangélista szövegének egybevetéséből méltán következtethetjük, Jézus Judeában van, nyilvános életének utolsó idejében. Éppen nagyszerű csodát művelt, ki tudja a hánya-

dikat? Vak és néma ördögöst hoznak eléje. Jézus meggyógyítja, úgyhogy beszélt és látott. És álmélkodának a seregek, és mondák: „Csak nem ez a Dávid fia?” (T. i. a Messiás?)² A folyton nyomában levő, kémkedő farizeusok, — amint már sokszor megtették — látva a kétségbevonhatatlan jelet, azt az ördögnek tulajdonítják, akivel Jézus — szerintük — cimborál. Ez a megismétlődő, szörnyű vád adja az alkalmat, hogy Urunk ezeket a szép példabeszédeket elmondja. Szemléljük tehát ezt a jelenetet és áhítattal, tanulni vágyó, szomjas szívvel hallgatjuk az Úr tanítását.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy mindig bátor és erős harcosa legyek mindenütt, de főleg a szívem harcterén a sátán ellen vívott csatákban.

1. A PÉLDABESZÉDEK ÉRTELME

a) Az első kis példabeszéd szinte önmagát magyarázza. Azt az ősi alapelvet szegzi le, amelyet már a pogányok is ismertek: „Összetartással a kis dolgok is megnőnek, széthúzással a nagyok is tönkre mennek.” (Sallustius.) Cicero pedig szinte Urunktól kölcsönzi a szót, amikor azt mondja: „Melyik ház oly szilárd, melyik állam olyan erős, amelyet a gyűlölködés és civódás alapostól fel ne forgatna?” Ebből az igazságból vonja le Urunk a következtetést, cáfolatot, hogy nem ördögi, hanem annál sokkal nagyobb hatalommal hajtja végre az ördögűzést és egyéb csodajeleit. Ő nem cimborál tehát a gonoszlélekkel, akinek hatalmát, íme, megtöri, bilincseit az emberi lelkekről leoldja és a sátáni birodalomnak romjain a saját országát megalapítja.

b) A második példabeszéd szinte csak kiegészíti és megvilágítja az előzőt. Olyan képzel teszi ezt, amelyet főleg akkoriban, tapasztalásból nagyon ismertek és megértettek. Palesztinát ugyanis nagy karavánutak szelték át, amelyek Keletet Nyugattal összekötötték. Alkalmasabb körülményeket a rablóvilág kifejlődésére elgondolni sem lehet. Egy-egy kisebb-nagyobb banda, amely a puszták csatangoló arabjaiból verődött össze, meg-megszállta az egyik házat valahol az útmentében, s onnan portyázott az utasok, kereskedők stb. fosztogatására. Ezen más nem segített, mint ha egy még erősebb akadt, aki ezt a bandát seregével megtámadta, a rablókat megkötözte, megerősített helyükből kivetette s eddig gyűjtött zsákmányukat elszedte. Hatalmas volt a sátán is s az egész emberiséget szinte zsákmányának tekintette s mint elvitathatatlan tulajdonát birtokolta. De, íme, itt a „Hős”, ahogy a Próféta nevezi. „Rajta van az erősség lelke.”⁴ Felveszi a csatát a sátán országa ellen és kiragadja hatalmából a kincseket, a halhatatlan lelkeket.

c) A harmadik példabeszédben az Úr a zsidó felfogáshoz alkalmazkodik, amely szerint a kiűzött gonoszlelkek a „víztelen helyeken”, vagyis a pusztaságban tartózkodnak. Bizonynal nem szívesen, mert hiszen ott az embereknek mit sem árthatnak. Azért igyekeznek vissza a nem jószántukból elhagyott lelkekbe.

A lelkeket pedig a példabeszéd szerint a sátán üresen találja. Nem akadt még gazdájuk. A Szentlélek még nem szállott beléjük. Sőt mi több, a gonoszlelket bizonyos kényelemmel kínálják, mert „ki vannak söpörve és fel

vannak ékesítve", bizonyval az ő romlott ízlése szerint. Miért is hetedmagával tér azokba vissza, ami alatt méltán a hét bűnt lehet értenünk.

Izraelt Isten már többször magához térítette. A „tisztátalan lelket” belőle többször kiűzte. A „tisztátalan lélek” alatt a legtöbb szentírásmagyarázó a szennyes bálványimádást érti. Legutóbb „ezt a gonosz nemzedéket” Keresztelő János megrázó missziós-beszédei rázták fel és indították bűnbánatra. De íme, a félúton megáll, és nem akar hinni annak, aki „nagyobb Jónásnál és nagyobb Salamonnál”, nagyobb Keresztelő Jánosnál. Lelki állapota és sorsa tehát hétszerte rosszabb lesz, mint volt azelőtt, mikor még a kegyelmet vissza nem utasította.

2. „MINDNYÁJAN EGYEK LEGYENEK!”⁵

a) A két első példabeszéd ismét csak elénk tükrözi, hogy Isten országának, az Egyháznak itt a földön sok és nehéz csatát kell vívnia a sátánnal és hadseregével, amelyet röviden s egyszerűen „világnak” nevezhetünk. Ez távolról sem rossz jel, sőt ellenkezőleg, igazságának egyik bélyege. Minden Isten érdekében vállalt, Istennek kedves munka ellentmondásra talál és üldözésnek van kitéve. Amit nem üldöznek, gyanús, vajjon igazán tetszik-e Istennek? — számíthat-e maradandó, jó eredményre, nagy sikerre? Mert ha igen, a sátán azt feltétlenül megghiúsítani törekszik. Nyomban vihart támaszt, csatasorba állítja ellene párthíveit, sőt még a megtévesztett jókat is. Tapasztaljuk

ezt, valahányszor az Egyházat, vagy annak egyik alkatrészét, egyházmegyét, szerzetet vagy zárdát kell megreformálni, vagy valami nagy s üdvös művet megalkotni. De csüggedni nem szabad, sőt *éppen azért* nem szabad. Az „Erősebb” mindig a mi pártunkon van és odakiáltja: „Bízzatok, én legyőztem a világot.”

b) A győzelemnek azonban egyik legfőbb biztosítója az egység és az összetartás. Mert „minden magában meghasonlott ország elpusztul”.⁷ Alkalmazható ez minden vállalatra, intézményre. Azért írja Szent Ignác is elő oly nyomtatékkal a szabályt: „Mindnyájan, mint az Apostol mondja, egyetértsünk s amennyire lehet, ugyanazt mondjuk. Azért az elütő tanításoknak helyet ne adjunk sem szóval... sem írásban... Az egységet és kölcsönös megegyezést pedig a legnagyobb gonddal ápoljuk és semmit se tűrjünk, ami vele ellenkezik, hogy így mindnyájan a testvéri szeretet kapcsával egybefűzve, annál jobban és hathatósabban szentelhessük magunkat Isten szolgálatára és embertársaink segítségére.” (42. szabály.)

Azért kívánja meg a szent rendalapító, hogy fiai a politikai pártok fölé emelkedjenek s azokat, noha egymással ellenkeznek, lehetőleg az Úrban szeretettel karolják át, s keresztény alapon egyesítsék. (43. szabály.) Továbbá „Őrizkedjenek amaz érzülettől, amellyel egyik nemzet a másíkról rosszul szokott gondolkodni és beszélni. Ellenkezőleg a tőlünk idegen nemzetekről ne csak jót gondoljunk, hanem kiváló jóindulattal viseltessünk irántuk.” (30. ált. sz.) Bezzeg, ha ezt a szabályt a keresztény népek megszívlelnék s egymást, mint közös Atyának

gyermekei s Krisztusban testvérek őszintén szeretnék, nem kellene — mint most — a világnak, főleg Európának ezredéves kultúráját a végromlástól féltünk.

c) De ennek az egységnek még a saját egyéni életünkben is érvényesülnie kell, ha valami jelentőset akarunk alkotni, elérni. Ha erőnket, időnket, törekvéseinket szétforgácsoljuk, jelentős eredményre nem juthatunk. Még a szoros lelki életben is egy gondolat, egy eszme embe-reinek kell lennünk. Ilyenek voltak a szentek. Egy-egy vezérelv volt egész életüknek hatalmas rúgója, mint pl. Szent Alajosnak: „Quid hoc ad aeternum?” „Mit használ ez (vagy az) az örök élet szempontjából?” — Vagy Xavéri Szent Ferencnek: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de lelkének kárát vallja.”⁹

3. „MÁR NE VÉTKEZZÉL, NEHOGY ROSSZABBUL JÁRJ!”

A harmadik példabeszéd, amellyel Urunk Izrael magatartását Isten országával szemben feltünteti, ugyancsak nagyon alkalmazható mindegyikünknek saját lelki életére.

a) Nevezetesen hathatósan óv bennünket hibáinkba való visszaeséstől. Vannak gyarlóságok, amelyekbe — sajnos — talán egész életünk folyamán visszaesünk. Ezen nem kell csodálkoznunk, még kevésbbé miattuk kedvünket vesztenünk. Nagyon természetes, hogy ugyanaz a vérmérséklet, ugyanazon körülmények között, ugyanazokat a hibákat követi el. Isten meg-alázásunkra ezt eltűri és megengedi. Ilyen pl. az imában való szórakozottság, vétségek a

türelem ellen s egyebek. De sokkal veszélyesebb, amikor az ember nagy botlásaiba, igazi bűnökbe esik gyakorta vissza. Valódi megtérések az életben rendszerint egyszer mennek végbe. A tékozló fiú visszatért az atyai házba, otthon maradt, s nem játszotta ismételten végig azt a szomorú komédiát, amely atyjának oly nagy szomorúságot okozott.

A visszaesés, főleg ha többször is ismétlődik, a szenvedély erejét szünös-szüntelen fokozza, az akaraterőt pedig csökkenti, s végre a bűnt második természetünké változtatja. A XIII. századból származó régi könyvben olvasuk, hogy bizonyos földmives az istállóhoz és trágyaszaghoz annyira hozzászokott, hogy rosszul lett, mikor illatszer ütötte meg az orrát, és csak akkor jött magához, amikor az istállóba visszatért.

b) Aztán nem hiába mondták a régiek: „Corruptio optimi pessima.” „A legjobbnak romlása a legrosszabb.” Szent hivatásunk folytán minél távolabb jutottunk az ördög jármától, annál gonoszabb az állapotunk, ha annak nyakunkat megint odanyújtjuk, s Istent hűtlenül újra elhagyjuk. Szent Ágoston tapasztalatból beszél, amikor azt állítja: „A mi Urunk Istenünk színe előtt — aki tanúja lelkeinknek, mióta szolgálatára visszatértem — egyszerűen, nyíltan bevallom Kedvességednek, hogy amint jobbakat nem láttam azoknál, akik a zárdában lelki haladásukon fáradoznak, de rosszabbakra sem akadtam, mint azok, akik a zárdában elbuktak.”

A hűtlen papok, szerzetesek, amikor a világba visszatérnek, sokkal hitványabbak és szerencsétlenebbek, mintha ott megmaradtak

volna. „Ha a tisztátalan lélek visszatér (abba az üres lélekbe!), annak az embernek utóbbi dolga rosszabb lesz az előbbinél.”¹⁰ Miért is „a Bölcseségnek végső következtetése, hogy az szerez érdemet a szabadságra és életre, aki *naponkint* megvív érte”. (Goethe, Faust.)

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt a Szentlélek kegyelmeit kérő szentmise liturgikus szövegével: „Mindenható Isten! Add, hogy állhatatos imádságunk által a Szentlelket elnyerjük, mert így az ő kegyelme által minden kísértéstől megszabadulunk és bűneink bocsánatára érdemeseknek találhatunk.

Felteszem magamban a testvéri egység gondos ápolását, vagy pedig azt, hogy a kísértéseknek, amelyek főleg a testvéri szeretet szempontjából érnek, nagylelkűen ellenállok.

¹ Mt. 12, 25—45. — ² Mt. 12, 22—23. — ³ Iz. 9, 6. — ⁴ V. ö. Iz. 11, 2. — ⁵ Jn. 17, 21. — ⁶ Jn. 16, 33. — ⁷ Mt. 12, 25. — ⁸ V. ö. Mt. 16, 26. — ⁹ Jn. 5, 14. — ¹⁰ Mt. 12, 44—45.

XVI

KRISZTUS ORSZÁGA ÉS A SÁTÁN ORSZÁGA

B)

(Az erős, meg az Erősebb)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

Úgy véljük, nem térünk el tárgyunktól, ha a Krisztus országáról és a sátán (Lucifer) országáról szóló példabeszéd nagy és a gyakorlati élettel annyira összefüggő gondolatait elmélyítve, az erősnek (Lucifer) és az Erősebbnek (Krisztusnak) személyiségével s terveivel bővebben foglalkozunk. Bizonytal Szent Ignácnak is ez az idevonatkozó három példabeszéd lebegett lelki szeme előtt, mikor a „Két zászlóról” szóló remek szemlélődését megalkotta. Tőle kölcsönözzük most a gondolatokat.

— — — — —

1. AZ „ERŐS”. LUCIFER SZEMÉLYE

A példabeszédben szereplő „erős” nem más, mint a Messiásnak, az „Emberfiának” nagy ellenlábas: *Lucifer*.

Neve fényes multa mutat... A főangyalok egyike volt, Istennek dicséretére, tiszteletére, szolgálatára teremtvé, és pedig oly fokban, hogy Isten maga adta neki ezt a megtisztelő, győ-

nyörű nevet: „Lucifer”, vagyis a „Világosság hordozója”.

De kevély lett. Istennel meghasonlott. Azóta legádázabb gyűlölője Istennek, magának a Szeretetnek, Jóságnak. Minthogy azonban Vele szemben tehetetlen s hiába vicsorgatja reá fogát, hát legalább meg akarja rontani, szét akarja tépni az embert, a gyűlölt Istennek képmását. Annál inkább, mert az emberi lélek biztonnyal arra hivatott, hogy az égben az ő és bukott társainak helyét elfoglalja.

Azért mondja a sátánról Szent Ignác, hogy „nemünknek ellensége”. Szóval gyűlöl bennünket, nem egyik vagy másik tulajdonságunk, hanem a miatt, mert emberek, s így Isten képmásai és az ég örökösei vagyunk.

A démonok királya ő. Nem azért, mintha erre valami joga volna, hanem azért, mert ő volt a lázadás vezére az égben is, és mint főangyal, a legnagyobb lángész bukott társai közt, a leg-
ravaszabb és legerőszakosabb. Őt tartják tehát a vezérnek a többiek. Nem szeretetből, amely a kárhozottak közt nincs, hanem célszerűségi okokból, jól tudva, hogy „minden magában meghasonlott ország elpusztul, ... ha a sátánt a sátán kiüzi, maga ellen meghasonlott, hogyan áll fönn tehát az ő országa?”

Tehát még a gonoszlelkek is belátják, amit mi oly nehezen tudunk megérteni, hogy csak egyetértés és összetartás biztosítja az eredményes működést.

MIT ÁRTOTT LUCIFER AZ EMBERISÉGNEK?

Valóban mit ártott Lucifer és a vele összefogó sereg az emberi nemnek?

Gondoljunk a paradicsomi bukásra és annak rettentő következményeire. Lucifer ragadta el tőlünk „az eredeti igazságot” és a paradicsomi boldogságot. Lucifer változtatta át a világot a siralomnak völgyévé, a háborúk, betegségek és nyomornak színterévé...

Jórészt Lucifer kaján irígységének és gyűlöletének köszönhetik milliók a mennyországból való kirekesztésüket, nevezetesen a szegény gyermeklelkeket, akik az áteredő bűnben halnak meg.

MIT ÁRTOTT NEKEM LUCIFER?

Kitérhetek itt egy kevéssé arra is, hogy mit ártott már külön énnekem Lucifer?

Talán már gyermekkoromban sugalmak s rossz társaság által belecsalt a bűnbe és megfosztott legnagyobb kincsemtől, az ártatlanságtól. Azóta szötte, fonta már a szálakat, mint a pók, hogy végleg megejtessen, kiszívja vérem.

Mi lett volna belőlem, ha a szálakat szét nem tépi a kegyelem?

Talán a mai napig mennyi kísértéssel zaklat, hiszen ezer módját ismeri, hogy nekem ártson, bűnbe csaljon, vagy legalább is a tökéletesség magaslatáról lecsúsztatson. Hányszor ejt zavarba, szárazsággal és vigasztalansággal ül a lelkemre és akadályoz Istennek szolgálatában. Ijesztget, fenyeget s igyekszik kétségbe ejteni. A vétkek előtt elhomályosítja Istennek igazságosságát, a vétkek után pedig elfelejteti velem Istennek jóságát, irgalmát. Leselkedik reám, mint a madárkára a vércse. Ott csahol majd halálos ágyamnál is, hogy lelkemet megejtse.

Van-e tehát, aki annyi undort, gyűlöletet

érdemel az ember részéről, mint Lucifer, Istennek és nemünknek ez a legnagyobb ellensége?

Hozzávehetem még az ő természetes rútságát is, amely oly borzalmas, hogy a pusztalátása halálot okozná. Hiszen Istentől, a végtelen Széptől elfordult állapotban van, ami — Szent Tamás szerint — végtelen rútság. Ő a megtestesült, büzhödt kevélység és gőg.

Ezt az eleven gyűlöletet, undort és irtózatot, nem árt lelkemben mintegy készletben tartanom és a kísértés idején kihasználnom. Vajjon tehát a bűn által ennek az undok szörnyetegnek legyen-e lakása, ez fűzőn rabláncára, s ilyen szellemek közt töltssem-e egykor az egész örökkévalóságot?

2. AZ „ERŐSEBB”. JÉZUS SZEMÉLYE

Ki az az „Erősebb”, ha nem Jézus Krisztus, a mi édes Üdvözítőnk, erőnk és összes reményünk?

Ő maga az Isten egyszülötte, igaz Isten. Így tehát a jóságnak, szépségnek, szeretetreméltóságnak valóságos tengere. Hogy a Szentlélek ígéit használjuk, ő „az örök világosság kisugárzása, és Isten fölségének szeplőtelen tükre és jóságának képmása”.³ Mint ember is csupa jóság, szelídség és kedvesség. Maga a bölcsesség, fenség és mégis maga az alázatosság és leereszkedés.

Ő az emberi nemnek igazi barátja, üdve.

MIT TETT JÉZUS AZ EMBERI NEMÉRT?

Mit tett ő, éspedig egészen önzetlenül, az emberi nemért? — Megmondja nekem Szent Pál, midőn így ír: „Midőn az Isten alakjában

volt (Isten volt), nem tartotta az Istennel való egyenlőséget oly dolognak, melyhez erőszakosan ragaszkodjék, hanem kiüresítette önmagát, felvette a szolga alakját, emberhez hasonló lett, és külsejét tekintve úgy jelent meg, mint ember. Megalázta magát, engedelmes lett a halálig, és pedig a halálig a keresztfán.”

Szemlélem őt a jászolban, aztán a názareti szerény házikóban és műhelyben. Aztán bűnei-mért vezekelve a pusztában. Szemlélem apostoli fáradalmi közepette, aztán szenvedéseiben, haláltusájában és a kereszten. Mit nem tett az emberért? Alapítja Egyházát, a szentségeket, az Eucharisziát, amelyben velünk marad, hogy egy pillanatra se kelljen megválnia tőlünk. Szüntelen erősít, bátorít, vigasztal, táplál, végül önmagát fenntartás nélkül adja az égben. Van egyéb is benne, mint szeretetreméltóság?

MIT TETT JÉZUS ÉRTEM?

Mit tett külön értem? Adta az életet, katolikus hitet, jó szülőket. Adott ezerszer bocsánatot, adja naponként magát a szentmisében és áldozásban. Adta a hivatást s ezzel kapcsolatos mérhetetlen javakat, amelyeket majd csak az örökkévalóságban tudok igazán értékelni... „Szeret engem és önmagát adja értem.”

Van-e tehát valaki, aki szeretetemet jobban megérdemelné?

Hátha még Őt egyszer megpillanthatnám már itt a földön? Ezt soha nem tudnám elfelejteni s szívem nem tudna már hitvány teremtménnyel foglalkozni... Ó, ha Jézus egykor megjelennék az ég felhői közt s egész mennyei dicsőségében bemutatkoznék! Senki sem tudná

szemét tőle elfordítani. Megállna minden üzem, minden forgalom és foglalkozás, s átmenne ez a mozgalmas, változékony élet az örökkévalóságnak gyönyörrel teli nyugalmaiba...

Jó lesz ezt a gondolatot is, mint a puska-port, szárazon tartani, és a kísértés idején felhasználni. Hát én ezt a Krisztust cseréljem fel bárkivel vagy bármivel? Ugyancsak rossz vásár volna, amit örökre siratnom kellene.

Beszélgetés az Úrral. Előbb kérem a Boldogságos Szűzet, vezessen Krisztushoz és ajánljon neki, fogadjon be engem táborába. Aztán megígérem az Úrnak, hogy hűséges, kitartó és megbízható katonája leszek a sátán ellen vívandó harcban, úgy a saját szívem harcterén, mint a közélet porondján.

Felteszem magamban, hogy ma a kísértéseket az Úr Jézus iránti szeretet felindításával győzöm le.

¹ Mt. 12, 25—26. — ² Bölcs. 7, 26. — ³ Fil. 2, 6—8. — ⁴ V. ö. Gal. 2, 20.

XVII

KRISZTUS ORSZÁGA ÉS A SÁTÁN ORSZÁGA

C)

(Lucifer haditerve)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. „JÓZANOK LEGYETEK ÉS VIGYÁZZATOK!”¹

Az „Erős”, ahogyan Jézus ellenfelét nevezi, valóban a mienkhez viszonyítva, óriási természeti erővel rendelkezik. Hiszen mint angyal az isteni mindenhatóságnak vált volna eszközévé. Isten ugyanis a világkormányzás roppant művében az angyalok erőit veszi igénybe. Ezekkel az erővel a mi kis világunkon, velünk együtt mindent elpusztíthatna, ha Isten hatalmának korlátokat nem szabna. Hogy most már Isten esetről-esetre mennyit enged meg Lucifernek s bukott angyaltársainak, ez attól függ, hogy mekkora az ereje, ellenállóképessége a megkísértettnek, mert mint az Apostol mondja: „hűséges az Isten és nem fogja megengedni, hogy erőtlökön felül szenvedjete kísértést”.²

No meg hevesebb kísértéseket enged Isten azokra törni, akik könnyelműségükkel, vakmerőségükkel erre rászolgálnak. Végül több és nagyobb csatára ad Isten alkalmat azoknak,

akiket fényesebb diadalokra és nagyobb jutalmakra szánt. Szentek s nagy emberek hiteles életrajza számol be arról, hogy őket a sátán — Isten megengedéséből — érzékelhető módon, drasztikusan is megtámadhatta, üldözhetette és rettegésbe ejthette. Az arsi szent plébános vagy Dupont, „Tours városának szentje” iszonyúakat szenvedtek tőle. Legtöbbször azonban a gonosz szellem erejét ügyes, megtévesztő, csalafinta fogásokban fejti ki. Nincs ember, aki az e fajta támadásokat egészen kikerülheti. Felette fontos tehát, hogy a sátán taktikáját, mesterfogásait s haditervét jól ismerjük. A nagy lélekismerő Szent Ignác, akinek a sátánnal ugyancsak sok küzdenivalója akadt, rámutat ezekre.

2. A HADITANÁCS

E végből igen szellemes módon elvezet bennünket egy titkos, bizalmas jellegű összejövételre, tanácskozásra, amelyben Lucifer haditervét előadja és övét beavatja a módokba, hogyan lehetne a lelket megközelíteni s elcsábítani, a nélkül, hogy ezt észrevenné és gyanút fogna. Ez a tanácskozás titkos. Mert a sátán egyáltalán nem szereti, ha csak meg is sejtik, hogy a játszmát ő intézi. Sőt nagyon hálás a modern tudósoknak, akik még a létét is lemosolyogják és dajkamesének hirdetik. Jól mondja De Ravignan: „a sátánnak egyik legzseniálisabb sakkhúzása a mi korunkban, hogy magát letagadtatja.” Szent Ignác, amikor ezt a világtörténelmi festményét vászonra veti, fantáziánk rögzítésére azt ajánlja, hogy Lucifert Babilon mezején, füsttől övezett, tüzes trónon, rendkívül

rút alakban képzeljük el. Csupán mélyértelmű jelkép! *Babilon* a világhatalomnak, a gazdagságban, jólétben, dicsőségben, elpuhultságban tobzódó életnek örök kifejezője. A *füst* azt akarja érzékelteni, hogy az ördög, mint minden ellenség, a zavarosban szeret halászni. Mitől sem fél inkább, mint a tiszta látástól. A *tüzes trón* rámutat, hogy az ördög hatalma leginkább a mi izzó, lángoló szenvedélyeinkre támaszkodik. *Rút alakban* mutatja magát, mert övéi közt van, akik jól ismerik, s így nincs oka, hogy előttük magának valami angyali szép külsőt varázsoljon, ahogy velünk szemben teszi. Hadiszállása körött sürgés-forgás. Jelentéseket hoznak, utasításokat visznek. Ez a borzalmas tevékenység az egész világra kiterjed. Lucifer óriási intelligenciája mindent számontart s semmi sem kerül el a figyelmét. Engem is állandóan figyel. Tekintetbe veszi gyengéimet, hajlamaimat s egyetlen alkalmat sem szalaszt el, amikor nekem ártani lehet.

Ha nem is dönthet engem bűnbe, megelégszik azzal is, hogy követ szór lábam alá. Így aztán lassabban és nehezebben haladok az életszentség útján. Jól tudja, hogy ezzel a mi jó Urunkat nagy vigasztól fosztja meg.

Amúgy is minél szebb a lélek, s minél inkább halad az életszentség útján, annál nagyobb irigységet ébreszt a sátánban, mert eszébe jutatja a saját multját.

Igen sokszor bújik a sátán az erény jelmezébe is, hogy így tökéletesen eloszlasson minden bizalmatlanságot önmaga iránt. Kétségeket ébreszt bennünk, vajjon jó, őszinte volt-e a szentgyónásunk, elégséges-e az erősfogadá-

sunk, vajjon még jókor mondottunk-e ellent a hitet és tisztaságot támadó kísértéseinek, az erényeket ostromló merényleteinek? Felveti lelkünkben a minden komoly alapot nélkülöző kérdést, vajjon még a kegyelem állapotában vagyunk-e, áldozhatunk-e stb.?

Ne engedjük tehát magunkat ilyen körmönfont csalafintaságokkal lépre vinni.

Az első feltétele a haladásnak — a lelki életben — a béke Istenben, s az a szent biztonságérzet, hogy bírjuk az ő szent barátságát. Ne ejtsenek tehát bennünket zavarba azok a csalfa sugalmak, amelyek amaz ürügy alatt, hogy lelkünket tisztítják, csak annál jobban összezavarják.

Gondoljunk ilyenkor Babilon mezejére. Onnan jönnek ezek a sodrony nélküli táviratok. Igen, onnan jönnek, hogy eltereljék figyelmünket attól, amit nekünk a mi jó Urunk, Üdvözítőnk mondani akarna...

3. A SÁTÁN HADITERVE

De most már hallgassuk meg, hogyan és mit beszél Lucifer a haditanácsban. Elgondolásunk nem jár majd messze az igazságtól. Úgy látszik, Lucifer alantasainak eljárásával nincs megelégedve és alaposan leszidja őket ügyetlenségük miatt. Alkalmat ad ez neki, hogy újra vázolja és hangsúlyozza azt a taktikát, stratégiát, amely mindig be szokott válni, s nem engedi az áldozatot a hálóból kikecmeregni.

„Nagyon világos, s magától értetődő, — szól Lucifer — hogy az embert nem kell mindjárt *bűnre* ingerelni. A legkisebb bűnről se legyen szó. Ez nagy balfogás, mert a lélekben

gyanút ébreszt és megingatja a bizalmat. De nem is szükséges egyenesen bűnre csábítani. Hiszen a lélek kísértés nélkül is, önmagától eljut az Isten sértéséig, ha sikerül nektek őt arra bírni, hogy Istenen kívül még *mást is szeressen*. Minden igyekezetetek tehát abban merüljön ki, hogy a teremtet javakhoz tapasszátok a szíveket, amelyek bennük kellemet, vonzalmat ébresztenek, s élvezetet, kényelmes életet ígérnek. Erre természetesen a bőség, a vagyon ad módot. Ezt a csalétket, biztosra vehető, hogy mindegyik bekapja, mert elvégre mi véték is volna abban, ha az ember az életet magának könnyűvé és édessé teszi? Sőt ez módot ad még sok jótékonyásra is!

Súgjátok hát nekik, hogy mily oktalan és igazságtalan dolog, ha az ember az Istentől felajánlott eszközöket fel nem használná...*

De arról is győzzétek meg az embereket, — mondja Lucifer — hogy minő észszerű elvárni mindenkitől, hogy úgy bánják velünk, ahogy ez állásunkat, rangunkat megilleti. No meg valóságos véték volna tehetségünket véka alá rejteni. Tehát nekünk mindenben részt kell vennünk, mindenütt ott kell lennünk, mindenütt szerepeelnünk, magunkról beszéltetnünk...

Szóval, tüzeljétek bennük a vágyat a kényelmes élet, a tisztelet és dicsőség után. Tovább

* A világi embernek földi javakat szereznie kell, különben felkopik az álla. Isten is akarja és védi a gazdagságot. A bűnös módon való, a bármi áron való vagyonszerzés és az ahhoz való rendetlen ragaszkodás árt a léleknek. Ha nem vagyunk óvatosak, ezzel kormozza be a sátán szívünket.

nem is kell mennetek, mert az érzékiség, a kevélység és a világias szellem feltétlenül elsodorja őket. Csakhamar kevélyek lesznek, vagyis olyan önteltek, akik sem emberi, de még az isteni tekintélyre sem hederitenek.

Lucifer ádáz terve tehát oda céloz, hogy az embert elterelje az önmegtagadásnak gondolatától is, hogy engedjen rendetlen hajlamainak. Egy szóval mást is szeressen Istenen kívül. A bilincseket pedig nem a pokolból hozza magával. Itt a földön kéznél vannak. Ezek a teremtmények, ha azokat az ember nem Isten szolgálatára, hanem érzékisége, hiúsága kielégítésére használja. Ha már egyszer elérte a sátán azt, hogy az érzékiségünknek, becsvágyunknak hízogató dolgokat, még ha magukban véve ártatlanok is, önmagukért szeretjük és keressük, elért mindent, amit csak akart.

Lejtőre juttatott, amelyen alácsúszunk, esetleg a kárhozátig.

Ne várjuk azonban, hogy ettől a lejtőtől valami útjelző óv majd bennünket. Ő nem! erre az útra teljes bizalommal és minden rossz sejtelem nélkül léphetünk.

Ennek az elmélkedésnek éppen az a célja, hogy erre a roppant veszélyre a figyelmemet már eleve felhívja. Nézzek tehát körül, vajjon szinte félig öntudatlanul nem kerültem-e máris hálóba? Abban vagyok már, ha pl. eleve elhatározom, hogy ezt vagy azt a kicsi áldozatot, amelyre a kegyelem ösztökél, meg nem hozom, ha valamely teremtményhez, legyen az személy vagy dolog, bizonyos érzéki jóleső érzésből, vonzalomból ragaszkodom, ha túlságosan kíváncsi vagyok valami kitüntetett hivatal, állást vagy nagyon

félek, hogy attól megfosztanak, ha nagyon védem a függetlenségemet és befolyásomat, ha sért és bánt, hogy van, aki velem rendelkezhetik, nekem parancsolhat...

Beszélgetés az Úrral, amelyben buzgón esedezem, hogy Isten nyissa meg szemem és átlás-sak a sátán ügyes cselvetésein.

A Boldogságos Szűzet, aztán Jézust, végül a mennyei Atyát kérem, hogy az ellenség törbe ne ejtsen, hanem mindig Krisztus zászlaja alatt harcoljak.

Felteszem magamban, hogy a hiú becsvágy ellen éberem résen leszek, és a megaláztatást, mint Istentől rendelt és küldött fertőtlenítő szert hálával veszem s mondom: „Deo gratias!” „Hála Istennek!”

¹ I Pét. 5, 8. — ² I Kor. 10, 13.

XVIII

KRISZTUS ORSZÁGA ÉS A SÁTÁN ORSZÁGA

D)

(Krisztus haditerve)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. „NINCSEN ÜDVÖSSÉG SENKI MÁSBAN!”¹

Szemben Luciferrel, a nagy „sátánnal” (ellenféllel, vádlóval), aki minket a tökéletesség útjáról mindenáron le akar terelni, szemléljük most már Jézus Krisztust, aki „nélkül nincs üdvösség”. Mennyire igyekszik minket a tökéletességnek megnyerni s annak elveit lelkünk mélyébe vésni...

Szemléljük a nagy vezért, a nagy „Erősebbet”, felejtsük rajta szemünket, szívünket, hogy szeretetreméltóságával teljesen meghódítson bennünket.

Isteni Vezérünket — Szent Ignác elgondolása szerint — a „Békevárosnak”, Jeruzsálemnek mezején látjuk, ama vidékek egyikén, ahol apostoli tevékenységét nagyrészt kifejtette. Meghitt körben, apostolai társaságában találjuk őt is. Éppen azon van, hogy tanait velük behatóbban megismertesse, azokat kiegészítse, magyarázza, körvonalozza s azok lényegére rámutasson. Figyelem csendesen, nyugodtan

egész magatartását, arcát, taglejtéseit. Mindmind szerénységet, szeretetet, erényt és szentséget lehel. Oly szelíd egész külseje, hogy mindenkiben, még a gyermekekben is első tekintetre bizalmat és rokonérzést ébreszt. Szent Ignác három vonással mesterien jellemzi: *Alacsony helyen áll, kedves és szeretetreméltó.*

Mekkora ellentét tehát közte és nagy „sátánja”, „ellenfele”, Lucifer közt. Ha tehát csakis külsőről volna szó, nem volna nehéz dolog a két vezér közt választani. Amde egyben a tervek és ajánlatok közül is egyiket vagy másikat el kell fogadnom. Mert Urunk igéi szerint: „Aki nincs velem, ellenem van, és aki nem gyűjt velem, szétszór.”²

Krisztus terve, ajánlata romlott természetünknek annyira ellentmond, viszont Luciferé hajlamainkkal, ösztönszerű vágyainkkal annyira összhangban van! Miért is, csak a Lucifer iránti gyűlölet bírhat arra, hogy ajánlatát mégis visszautasítsam, viszont a Jézus iránti szeretet adhat erőt arra az elhatározásra, hogy elveit — természetem minden ellenkezésével is — magamévá tegyem.

Ezért oly fontos, hogy mielőtt Krisztus engem terveibe beavatna, máris isteni, elbájoló egyénisége, személyesen megnyerjen a maga számára. Engedjem tehát magamra hatni az ő végtelenül kedves, megnyerő, lebilincselő egyéniségét. Helyezzem magamat mintegy varázsa alá. Milyen zseni, mily jellem, mily szív! Lehetetlen őt nem szeretni! Lehetetlen, hogy érte ne lelkesedjem! Indítatva érzem én is magamat, hogy felkiáltssak: „Akit láttam, amit megszerettem, akiben hittem, aki meghódította szí-

vem!" Mérhetetlen fontosságú dolog egész lelki életünk fejlődésére, hogy az Úr Jézust igazán, bensőleg megismerjük és egyénileg nagyon megszeressük, érte lelkesedjünk. E nélkül, mégha szükséges is, alig tudnánk vállalkozni, hogy az ő életprogramját elfogadjuk és teljes egészében magunkévá tegyük.

2. KRISZTUS TEVÉKENYSÉGE

Az Úr Jézus személyiségének vonzóerejét, báját még csak fokozza az a nagy és gyengéd figyelem, odaadás és türelem, amellyel ügyemet felkarolja és egészen önzetlenül a magáévá teszi. Hiszen neki nincs nyernivalója, hanem csak nekem.

Azért gyűjt ő is munkatársakat, támaszt hivatásokat mindkét nemben, hogy általuk az emberi társadalom minden rétegéhez, minden egyes emberhez hozzáférkőzzék. Nem feledkezik ő meg egyetlen lélekről sem. Foglalkozik és foglalkoztat vele szüntelen. Kegyelme állandóan készenlétben van és felajánlkozik. A szentbeszédekben, lelkigyakorlatokban, a szentségek vételekor ő gyújtja ki szinte szemlátómást a meglátásokat, ő gyullasztja ki a szíveket, ő teszi meg a lelkiismeret által a figyelmeztetéseket. Már ez a bámulatos, megható gondosság is puhítja, lágyítja szívünket, hogy termékeny talajra találjanak benne az ő — különben nem könnyű — elvei, irányításai.

3. KRISZTUS HADITERVE

Amint Lucifert akkor kaptuk rajta, amikor éppen „munkában volt”, és így lepleztük le

titkos terveit, most viszont megfigyelhetjük, kihallgathatjuk, amint Krisztus ugyancsak meghittén beszél meg választott apostolaival a tökéletességnek szabályait, elveit.

Feltűnik mindjárt, hogy Urunk milyen *nyíltan és becsületesen* beszél. Megmondja az igazságot a maga nyers, csaknem goromba mivoltában. Még attól sem óvakodik, hogy ezzel egyeseket elriaszt és a gyávákat elkedvetleníti. Ő bezzeg az életszentség reguláit kegyetlen őszinteséggel teregeti ki. Röviden így foglalhatjuk össze az egészet. Ki kell bontakozni a teremtmények szeretetéből, halálra kell ítélni a síró-rívó önszeretetet. Így, csak így juthat el az ember az igazi alázatosságra, amely nem más, mint Isten akaratához való teljes símulás, alkalmazkodás. „Mondjátok meg — így szól apostolaihoz — nyíltan és őszintén, mondjátok meg mindazoknak, akik a tökéletességre törekcszenek, hogy erre két lépcsőfok vezet. Egyik ezek közül a teljes kibontakozás a földi javakból, az önkéntes, legalább is lelki szegénység. A másik pedig keresése a megaláztatásnak, megvettetésnek. Ha az ember egyszer már kiszakította magát világias önszeretetének ölelő karjaiból és nem tapad saját kényelméhez, ínyéhez, becsvágyához; szóval már gyakorlatban is elhárította az akadályokat, hogy Isten akaratának igazán behódoljon, akkor eljutott a teljes alázatosságra, amely azonos a tökéletességgel, életszentséggel.

Ne is hízelegjen magának senki még azzal sem, hogy útban van a tökéletesség felé, amíg valamiben is az érzékiség rabja s nincs bátorsága az emberek dicséretét semmibe sem venni,

s azzal a gondolattal megbarátkozni, hogy az emberek őt hibáján kívül megvessék."

4. ELLENTÉT A KÉT VEZÉR KÖZT

Hogy pedig az Úr Jézus tervét, elveit még világosabban lássuk, átértsük, helyezzük azt párhuzamba Luciferével, és lássuk a szöges ellentétet köztük.

Jézus Krisztus azt kívánja:

a) hogy a földi javakról legalább szívünkben lemondjunk s azoktól magunkat függetlenítsük, velük szemben közömbösek legyünk, azokat csakis a célra, Isten dicsőségére használjuk.

b) Megostromoljuk a természetet, amennyiben keressük és lehetőleg szeretjük a megaláztatást és keresztet. Szóval ne tapadj a teremtményhez és tagadd meg magad!

Addig viszont *Lucifer* azt ajánlja,

a) hogy hívei önmagáért szeressék és kívánják mindazt, ami a földi életet kellemessé teszi.

b) Adják meg a természetnek, ami kielégíti s annak hízeleg. Szóval: tapadj a földhöz, a teremtményhez és ne tagadd meg magad! Ebben látjuk az ellentétnek legmélyebb gyökerét a katolikus és nemkatolikus világnézet között.

Beszélgetés az Úrral. Nagyon kérem megint Öt, hogy fogadjon zászlaja alá, számítson engem tanítványai közé. Igérem neki, hogy magamat teljesen átadom az ő isteni pedagógiájának.

Igérem továbbá, hogy nem szalasztom el az alkalmat, amikor gyakorolhatom azt, amit tőle

tanultam. Nevezetesen nem kerülöm, sőt inkább keresem az alkalmat, amikor a szent szegénységnek egyes hatásait érezhetem is. Soha, semmit sem élvezek *csak azért*, mert élvezet. Mindig magasabb szempontnak rendelem alá, ami kellemesen érint.

Szívesen viselem a szürke életet. Nem hárszom az emberek szimpátiáját, nem igénylem, hogy az emberek velem foglalkozzanak, törődjenek. Ez, egyedül ez minősít engem a termékeny apostoli életre.

Ez utóbbi ígéretekből választok mindjárt napi feltételt is.

¹ Ap. csel. 4, 12. — ² Lk. 11, 23.

XIX

A SZŐLLŐSGAZDA MUNKÁSOKAT FOGAD

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Hasonló a mennyek országa a házigazdához, ki jókor reggel kiméne műveseket fogadni szőlőjébe. Megegyezvén pedig a művesekkel egy dénár napi bérben, elküldé őket szőlőjébe. És kimenvén három óra tájban, láta másokat tétlenül állani a piacon és mondá nekik: Menjetek ti is szőlőmbe, és ami igazságos leszen, megadom nektek. Azok pedig elmenének. Ismét kiméne hat és kilenc óra körül, és hasonlóképen cselekvék. Tizenegy óra tájban pedig kimenvén, találá más veszteglőket és mondá nekik: Mit álltok itt egész nap hivalkodva? És felelék neki: Mivel senki sem fogadott meg bennünket. Mondá nekik: Menjetek ti is szőlőmbe. Mikor pedig beesteledett, mondá a szőlő ura ispánjának: Hidd elő a műveseket, és add meg nekik bérüket kezdve az utolsóktól az elsőig. Előjövén tehát, akik tizenegy óra tájban érkeztek vala, kaptak egy-egy dénárt. Jövén pedig az elsők is, azt vélték, hogy többet kapnak, de ők is egy-egy dénárt kaptak. És átvévén zúgolódának a szőlősgazda ellen, mondván: Ezek az utolsók egy óráig dolgoztak és egyenlőkké tetted őket mivélünk, kik a nap terhét és hevét viseltük. Ő pedig felelvén egyiknek közülük, mondá: Barátom, nem teszek veled igazságtalanságot; nem egy dénárban

egyeztél-e meg velem? Vedd, ami a tied, és menj; annyit akarok pedig adni ennek az utolsónak is, mint neked. Avagy nem szabad-e nekem azt tenni, amit akarok? Vagy a te szemed álnok, mert hogy én jó vagyok? Így lesznek az utolsók elsőkké... és az elsők utolsókká. Mert sokan vannak a hivatalosak, kevesen a választottak."¹

Második előgyakorlat. A körülmények elgondolása. Az Úr Jézus elhagyta Galileát, átkelt a Jordánon, hogy annak balpartján folytassa útját lefelé Jeruzsálembe. Utolsó útja ez. Tanításai annál mélyebben érintik lelkünket. Csak az imént vetette fel Péter a kérdést: „Ime, mi elhagytunk mindeket... és követtünk téged, mit fogunk tehát kapni?”² Visszhangként adja meg az Úr a feleletet ebben a remek, mélyértelmű, alázatosságra intő példabeszédben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a kegyelem hívásának mindig készséges lélekkel feleljek meg.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úrnak ez a példabeszéde is valóban az akkori eleven, zsidó nép életéből van kölcsönözve. Hogy Krisztus földi életében és az azt megelőző időkben a Szentföldön mily virágzásban volt a szőlőművelés, már az is jellemzi, hogy a Bibliában több, mint százszor történik róla említés. Palesztinának bájos hegyei, dombjai az év nagy részében a szőlőmunkások vidám dalaitól visszhangzottak. Főleg úgy szüret táján. Ez az alkalom lebeg, úgy látszik, a parabolázó Úr Jézus szeme előtt is. Sokat kellett akkorában is a szőlővel vesződni. A zsidó rendszeren szőlőskertecskéje köré kerítést vont terméskövekből, amelyeket mész és vakolat nélkül

rakott egymás tetejébe. De még ez sem volt elég. Tüskesövényt is ültetett köréje. Csak így tudta a reménylett termést a mindenütt ólálkodó rókáktól és sakálhordáktól megvédeni. Aztán sok fáradságba, munkába került a kapálás, gyomlálás, metszés, a nem ritkán két méter hosszú venyigék feltámasztása stb. Mindezt a szőlősgazda többnyire saját háznépével látta el. De mikor aztán jött a jobbára igen bőséges szüret, rendesen segítség után kellett látnia. A zsidó mindezt látta, tapasztalta, miért is a szőlőből vett szentírási példabeszédek oly kézzelfoghatóak és éppen azért oly alkalmasak voltak, hogy a hasonlatokba rejtett tanulságokat levonja, megértse. A jelen példabeszéd szerint a szőlősgazda, aki rendesen a szőlőjében tartózkodott, mikor észrevette, hogy a háznép estig nem lesz készen a szüreteléssel, be-bejön a közeli városba, felkeresi a piacteret, amely rendesen a város egyik kapuja mellett volt és újabb, meg újabb munkaerő után lát. A mi időszámításunk szerint először délelőtt 9 órakor ment ki a piacra és egy dénárt ígérve napibérnek, akadt is vállalkozókra. Egy dénár a mi pénzünkön kb. 1 pengő 27 fillér. Elég szép bér, tekintve az akkori piaci árak alacsonyosságát. Majd mikor még mindig hiányok mutatkoztak a munkások soraiban, újra kiment a piactérre délben és délután három órakor. Végre este öt óra tájt is. A Tóra humánus intézkedése szerint a munkaidő a nap leszálltával végetért és a napibért ki kell fizetni: „Még aznap, napszállat előtt fizesd ki néki (a munkásnak) munkadíját, — hiszen szegény s abból tartja fenn életét — hogy ne kiáltson

az Úrhoz miattad és Ő bűnül ne tulajdonítsa ezt néked.”³ A szőlősgazda tehát, mint törvénytisztelő izraelita, előhivatja ispánját és kifizeteti a napibért, elkezdve az utoljára szegődöttektől azokig, akik reggeltől fogva munkába állottak. És íme, valamennyi megkapja a kialkudott dénárt. Azok sem többet, akik — mint felpanaszolja — az egész nap terhét és hevét viselék.

A gazda, hivatkozva jogára és saját nagylelkű jóságára a panaszt elutasítja...

A gazda, akit az Úr Jézus elénk fest, jelenti a mennyei Atyát. A szőlő az Isten országa, az Egyház. A meghívott munkások minden lélek. Az ispán Krisztus, akinek Atyja „hatalmat adott, hogy ítéletet tartson, mivel ő az Emberfia (a Messiás)”.⁴ A nap az egész élet, amely bármily hosszú legyen is, az örökkévalósághoz hasonlítva, rövidke nap, sőt kicsi pillanat. „Hiszen szemed előtt (ó Isten!) ezer esztendő olyan, mint az eltűnt tegnapi nap.”⁵

A dénár a mennyei jutalom, amelynél mértékadó nem annyira a munka, mint az isteni jóság, kegyelem.

Alkalmazzam most már a példabeszédet önmagamra...

2. „A SZŐLLŐSGAZDA KIMÉNE . . . MŰVESEKET FOGADNI . . .”

A teljes Szentháromság mintegy „kiméne” az örökkévalóságnak meghitt, boldog magányából, amikor teremtett és halhatatlan lelkekből szőlőskertet alkotott.

Az Istenszín „kiméne” az Istenségnek kebeléből, mikor leszállott a földre, hogy ezt a

szöllőt a teljes elgazosodástól és pusztulástól megmentse, szent tanításával s vérével megtermékenyítse.

Ebbe a szőlőbe fogadott meg engem is munkásnak. Elsősorban a saját lelkemmel, de aztán hivatásomnál fogva másokéval is kell foglalkoznom, dolgoznom. A munka nagy és sok. Napestig, vagyis életem végéig kell ásni, gyomlálni, a tövist és bogáncsot irtogatni, aztán nyesni, amely a szőlővesszőt ugyancsak megkönnyezteti. Másszóval penitenciát kell magamért és másokért is tartanom. Aztán a betolakodó dudvaktól és az égi madaraktól, vagyis a világiás gondoktól a szöllőt védenem, őriznem...

3. KIMÉNE 9, 12, 3 ÉS 5 ÓRAKOR

Meghívott a szőlősgazda már kora reggel, vagyis eszem nyíltával. Boldog vagyok, ha szavára hallgattam. Sok szent életében olvassuk a tipikus kifejezést, hogy már „gyermekkorában az életszentség jeleit adta”. Az eszköz ilyenkor, Istennek hívó szócsöve, többnyire a buzgó édesanya, Istennek ez az egyik legnagyobb ajándéka.

Azért jól teszik a jámbor szülők, ha a gyermek figyelmét már kora ifjúságában felhívják, hogy vannak ám a világinál magasabb pályák, a nélkül, hogy azokra rábeszélnék. Legalább is hátrítsák el az akadályokat és veszélyeket, amelyek a magasabb hivatás gyenge palántáját tönkre tennék. Haldokló búcsúzó fia fölé borulva zokogva mondá az édesanya: „Mindíg reméltem, hogy egyik fiamból papot nevelhettek.” Mire az ifjú: „Ó anyám! ugyan miért nem

mondta ezt meg előbb?" Aztán nyomban hívatta sógornőjét és tanácsolta neki, hogy készítse kicsi fiát lassan elő, és ha Isten hívna a pápi pályára, ébressze annak tudatára s ilyen irányban nevelje. Sokszor tud azonban Isten a fiatal lélekbe úgy belekiáltani, hogy azt még a rossz nevelés sem tudja elnémitani. Jaures szociáldemokrata vezér kedvelt témája a parlamentben: „a keresztény gondolatot ki kell irtani”. Lakásától távol tart minden vallásra emlékeztető dolgot és hívő keresztény ismerőst, rokont. Leányát, Germaine-t a hitetlenségben kipróbált nevelőnőre bízta. Mikor egyszer vallás ellen izgató beszédje után este hazatér, leánya kéri, hogy az estét édesapjával tölthesse. Az apa haragszik. „Miért nem mégy társaságba? — kérdi. — Éppen ideje, hogy a huszonegy éves leány élettársat találjon.” Mire a leány kijelenti, hogy éppen erről van szó. „És ki volna a választott?” — kérdi az apa feszült érdeklődéssel. „Apám, — feleli a leány — arról a Valakiről csak térdenállva lehet beszélni. Én zárdába kívánok lépni.” Azzal a nagy Valakivel három évvel ezelőtt ismerkedett meg, mikor egyik magános sétán az útszéli fészület előtt elment. Ez kérte meg, azóta jegyben jár vele.

Egyesek később hallják a meghívást. Némelyek csak délután 5 órakor, vagyis kevéssel a naplemente előtt. Ilyen volt pl. Max Reger, a modern német zene egyik legjelentékenyebb mestere (1873—1916). Ámsterdamban egy óratórium előadása után késő éjtszaka a szállodában katolikus pap iránt kérdezősködött. És mikor ilyet talált, szobájába kérette. Itt leborulva szólott: „Érzem ereimben a halált.

Teremtőmmel ki akarok békülni, és pedig tüstént. Segítsen, atyám, mert már ifjúságom óta nem gyóntam." Miután „számadását Istennel rendezte”, a papot legjobb barátjának nevezte, mint aki őt megmentette. Boldognak és nyugodtnak érezte magát s félelem nélkül nézett a megsejtett közeli halál szemébe, amely rövidesen el is érte. Halála előtt kijelenté, hogy még egy Salve Reginát kíván utoljára komponálni hálából a Boldogságos Szűz iránt, akihez olykor mégis csak elmondott egy-egy Ave Mariát, s aki hozzá elvezette a lelkiatyát.

Beszélgetés az Úrral és szűz Anyjával, minden kegyelem közvetítőjével. Kérem tőlük, hogy a jobbra, tökéletesebbre hívó kegyelmi sugalmat soha hallatlanra ne vegyem. Indíthat erre engem is a halálfélelem, de még inkább az isteni házigazda iránti hálás szeretetem. Igérem, hogy másokat is igyekszem hozzá, az ő szállójába elvezetni. Szentté lenni sohasem késő. Még ma elkezdek behatóbban, alaposabban dolgozni a mennyei dénárért.

Felteszem magamban, hogy mindent úgy teszek, ahogy egy szent tenné az én helyemben.

¹ Mt. 20, 1—16. — ² Mt. 19, 27. — ³ Deut. 24, 15. — ⁴ Jn. 5, 27. — ⁵ 89. zs. 4.

XX

A SZŐLLŐSGAZDA MUNKÁSOKAT FOGAD

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „MENJÉTEK TI IS SZŐLLÓMBE”¹

Szent Ágoston beszéli színész kortársáról, hogy csupa reklámból kihirdette, másnap elárulja kinek-kinek szíve leghőbb kívánságát. Tódult a közönség a színházba. Mire a színész így leplezte le a közös titkot: „Mindenki kíván olcsón venni és drágán eladni.” A közönség tapsolt és meg volt elégedve. Csak Szent Ágoston nem. Bizonyos mélabúval cáfolja a színészt: „Nem úgy van, ahogy te mondod. Az, amit mindenki kíván, az a boldogság...”

Ezért ácsorog, lótfut — öntudatlanul is — az élet piacterén csaknem minden ember. Amde ezt a boldogságot a teremtet dolgokba helyezi. Ki a vagyonba, ki a hírnévbe, ki az élvezetbe. Elfeledik, hogy az ember nem ezekért a mulandókért, hanem Istenért van teremtetve. Éppen azért, mint ugyancsak Szent Ágoston mondja: „Nyugtalan a szívünk, míg benned, ó Isten, megnyugvásra nem talál.” A legtöbb ember mintha teljesen elfeledné, hogy egyetlen fel-

adata a világon: „Féld az Istent és tartsd meg parancsait, mert ez az egész ember.”²

Hány fiú és leány is álldogál az élet piacon „egész nap hivalkodva”, mert állítólag „senki sem fogadja meg őket”.³

Készek volnának életüket eladni azért a boldogságnak nevezett szappanbuborékért, amelyet nekik a világ vagy az érzékek kínálnak. De nincs vevő. Pedig a szőlősgazda hívogatja őket, hogy az evangéliumi tökéletesség szőlőjében, akár a zárdában, akár a világban dolgozzanak. Nem is sejtik, milyen boldogság Krisztusért mindent eladni, és Pállal elmondhatni: „Semmink sincs és mindenünk megvan.”⁴

Azt sem szabadna feledniök, hogy az élet piacon milyen rossz vásárt is csinálhatnak, ha a szőlősgazda hívására nem hallgatnak s az ő szőlőjében dolgozni nem akarnak. Az elutasított hivatás, bár magában véve nem bűn, de mint minden kegyelem, ha nem használjuk fel, nagyon megbosszulhatja magát. Robespierre fiatal korában kapucinus akar lenni. Szülei lebeszélik, és ő enged. Később minden vallással szakít. A francia forradalomban a kormányrudat magához ragadva, számtalan ártatlannak lesz gyilkosa. Mikor aztán ellenségei kezébe kerül, öngyilkos akar lenni, de csak fejét sebzí meg. Így hurcolják a nyaktiló alá, miközben állandóan eseng életéért. Egyik bírója a vállára veregetve, így szól hozzá: „Ugyebár, Robespierre, mégis csak van Isten!” Erre nyomban a kosárba hull feje. (1794 július 28-án.)

Renan (meghalt 1892) is előbb teológus, de aztán hivatását elhagyva, elveszti hitét és rablója lett mások hitének is. Néhány évvel

előbb itt Magyarországon, midőn egy gyilkost kivégzés előtt a lelkiatya megtérésre serkent, gúnyosan csak annyit felel: „Hagyjon békében, olvastam Renant.”

Nemrégiben egy szerzetesnő vált hűtlenné hivatásához. Még haza sem ért, már egyik kórházból a másikba került. Rengeteget szenvedett betegsége s a vele együtt ápoltak ledér beszédei miatt és végül a halál szétlépte a szebb jövőről álmodott ábrándképeit. Ó Isten, ments meg engem minden hűtelenségtől kegyelmeddel szemben! Add, hogy amit malasztoddal kezdettem, azzal sikeresen be is végezzem!

2. „AMI IGAZSÁGOS LESZEN, MEGADOM NEKTEK”⁵

Amint a példabeszédből látjuk, de hitünk-ből egyébként is tudjuk, az Úristen nem marad adós senkinek. „Tudjuk, hogy mindenki, ami jót tesz, annak jutalmát veszi az Úrtól.”⁶ „Mert az Emberfia... megfizet mindenkinek cselekedetei szerint.”⁷ Hogy ez a fizetés, jutalom minden fogalmunkat meghaladja, az is kétségtelen. Mikor Assisi Szent Ferenc élete utolsó idejében nagyon szenvedett, Isten kijelenti neki: „Ha az egész föld aranyból, hegyei, halmai, sziklái drágakövekből volnának, s ha oly kincseket találnál, amely mindezt felülmúlja, s ez a mérhetetlen érték lenne betegséged jutalma, vajjon volna-e okod panaszra?” A Szent szerényen csak ennyit felelt: „Uram! én ekkora kincset nem érdelek meg.” Mire a belső titkos hang folytatja: „Örülj, Ferenc, mert az örök élet kincse (nagyobb mindennél!), amit én számodra készítek, hogy jutalmazza-

lak. Ez a betegség csak záloga ennek a jutalomnak.”

Adjunk itt hálát Istennek, hogy mi, ha a kegyelem állapotában vagyunk, minden, még legkisebb jócselekedettel is igazi, valóságos érdemeket tudunk szerezni, amelyekért joggal várjuk Istentől, mint „Igazságos bírótól” az örök jutalmat.

A jutalom foka azonban — mint a példabeszédből is látjuk — mégsem egészen a munka nagyságától és tartamától, hanem Isten szabad elhatározásától függ.

Ő adja ugyanis a kegyelmet, amellyel közreműködhetünk, ő az időt, amely alatt érdemeket gyűjthetünk. Ez már Istennek felségjoga, amellyel szemben feltétlen hódolattal tartozunk.

3. „ZÜGOLÓDÁNAK A SZŐLLŐSGAZDA ELLEN”⁹

Ezzel a kifejezéssel, „zügolódának”, azt akarja Urunk kifejezni, hogy az Isten választottaival szemben oly bőkezűséggel jár el, hogy még a szentek is, látva a nagyobb és nagyobb jutalmakat, magasabb és magasabb mennyei rangokat, irigykednének egymásra, ha erről az égben egyáltalán szó lehetne. Ámde ott mindenki isteni szeretettel annyira el van telve, hogy az is boldogítja, ha Istent a többitől *inkább* szeretve látja, és az Úr a másokban *nagyobb* dicsőségét leli. Egyébként is az égben Isten minden lelket betölt saját befogadóképessége szerint, és így nincs több kívánnivalója. Ez a kifejezés alkalmat ad kis párhuzamot vonnunk a lanyhák és buzgók közt. Az utóbbiakat a későn érkezettek, vagyis azok képviselik, akik buzgalmukkal igyekeznek Istent

állandóan kárpótolni a hiányokért és a mulasztottakért.

a) A lanyhák gyakran túlságosan bíznak abban, hogy Istennek már milyen régen szolgálnak, miért is szinte elvárják tőle a bővebb jutalmat. A buzgók még Istenrel szemben is szerények és alázatosak, s a jutalomra teljesen méltatlanoknak érzik magukat.

b) A lanyháknak annyiban igazuk is van, hogy „a nap terhét és hevét viselik”. De miért viselik? Mert kevésbbé szeretnek. Míg ellenben a buzgók, mikor Istenért fáradnak, szeretetből szenvednek, a terhet szinte fel sem veszik, meg sem érzik. „Mert, aki szeret, nem szenved, s ha mégis szenved, szeret szenvedni.” (Szent Agoston.) Ilyen csodálatos hatalma van már a természetes szeretetnek is, mennyivel inkább a természetfelettinek, isteninek.

c) A lanyhák mindig számítanak a jutalomra s azért dolgoznak. Márpedig „a szeretet, amely számítani kezd, nem szeretet többé.” (Olivier.)

Mint a napszámosok, a lanyhák is szüntelen telve vannak panaszokkal és zúgolódással Isten és ember ellen. Őket sohasem honorálják munkájuk szerint, nem mozdítják annyira előre, mint ők — állítólag — megérdemelnék.

A buzgók ellenben a jutalomra nem is gondolnak, arra igényt nem tartanak. Szívük alázatosságában mindig túl soknak és nagynak tartják, amit kapnak.

d) A lanyhákat nem ritkán marja az irigység, mikor azt látják, hogy Isten egyeseket kitüntet, és magasabb kegyelmekben részesít. A buzgók viszont kívánva-kívánják, bár min-

denki — a lelki ranglétrán — többre jutna, mint ők. Csak egyben nem engednének senkinek. Nemigen tudják tűrni, hogy Istent náluk valaki jobban szeresse, és több áldozatot hozzon érte.

Beszélgetés az Úrral. Ó mennyei Atyám! aki annyira megbecsülöd az érted önzetlenül buzgólkodókat, tépj ki szívemből minden lanyhaságot, és segíts, hogy kárpótoljalak eddigi hibáimért. Sohase irígyeljem, sőt örüljek, hogy Te jó vagy és sok meghívott munkásod közül, egyes választottaidat magasabb égi rangra és nagyobb jutalomra is méltatod. Legyen ezért áldva végtelen jóságod!

Felteszem magamban, hogy valóra váltom azt, amit az Egyház Szent Szaniszló ünnepén velem kéret: hogy t. i. „Szorgalmas munkával (buzgalommal) váltsuk meg az időt, és siessünk belépni az örök nyugalomba.” Az időnek minden perce drága, miért is ügyelek, hogy egyetlen pillanat se vesszen kárba.

¹ Mt. 20, 4. — ² Préd. 12, 13. — ³ V. ö. Mt. 20, 7. — ⁴ II Kor. 6, 10. — ⁵ Mt. 20, 4. — ⁶ Ef. 6, 8. — ⁷ Jn. 16, 27. — ⁸ II Tim. 4, 8. — ⁹ Mt. 20, 11.

XXI

A GONOSZ SZÖLLŐMŰVESEK

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Vala egy gazdag ember, ki szőlőt ültetett, bekeríté azt sövényvel, sajtót ása benne és tornyot építé, és szőlőműveseknek adván azt bérbe, idegen földre méne. Mikor pedig a gyümölcserés ideje közelgett, a művesekhez küldé szolgálait, hogy beszedjék a termést. De a művesek megfogván szolgálait, egyiket megverék, másikat megölék, harmadikat pedig megkövezék. Ismét más szolgálakat küldé, többet az elsőknél, és hasonlóképen bántak azokkal is. Utoljára fiát küldé hozzájuk, mondván: „Fiamat csak meg fogják becsülni.” Azonban a művesek, látván a fiút, mondák maguk közt: Ez az örökös, jertek, öljük meg őt és mienk lesz az öröksége. És megragadván őt, kivették a szőlőből és megölék. Mikor tehát eljön a szőlő ura, mit fog cselekedni azon művesekkel? Felelék neki: A gonoszokat gonoszul fogja elveszíteni, és szőlőjét más műveseknek adja bérbe, kik beadják neki a termést a maga idejében. Mondá nekik Jézus: Sohasem olvastátok-e az Írásokban: A kő, melyet megvetettek az építők, szegletkövé lön? Az Úr tette azzá, és csodálatos az a mi szemeink előtt. Azért mondom nektek, hogy elvétetik tőletek az Isten országa

és oly népnek adatik, amely meghozza annak gyümölcsét. És aki erre a kőre esik, összezúzódik, akire pedig ráesik, szétmorzsolja azt."¹

Második előgyakorlat. A körülmények és helyzet elgondolása. A virágvasárnap utáni héten, úgy látszik, kedden történt. Az Úr Jézus diadalmas bevonulása és csodái, nevezetesen Lázár feltámasztása, nemkülönben bátor fellépése a templomnak a kufároktól való megtisztításában, őt az érdeklődés központjába tették. Ellenségei dúlnak-fúlnak. Már nem is érezheti magát a városban biztonságban. Miért is Betániában alszik, naponkint onnan jár be a városba tanítani. Most is éppen fel- és alájár a templom egyik csarnokában. A nagytanács küldöttsége járul eléje, hogy számonkérje tőle, minő hatalommal cselekszi mindezeket? Az Úr nem egyenesen felel, hanem példabeszédekben oktatja ki őket. Egyike ezeknek az, amelyről most elmélkedünk.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy malasztjaival, nevezetesen hivatásom kegyelmével buzgón közreműködjem s mindent tiszta szándékkal cselekedjem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Üdvözítő ismét — a zsidóknál annyira ismeretes és kedvelt szőlőművelésből veszi megkapó és szinte megrázó hasonlatát. Említi a szőlő két elmaradhatatlan velejáróját is. Nevezetesen a „sajtót”, amely sziklába vájtt, vagy részben a földbe ástott, részben sziklakövekből összetákolt helyiség és a mi présházunk szerepét töltte be. Ebben volt a kettős kád, a felső a szőlő kisajtolására, az alsó pedig a must befogadására. De rendszeren, főleg Palesztina déli vidékén, a szőlőből a torony sem

hiányzott. Ennek a kőből alkotott kis építménynek a földszintjén a szüret körül a szőlőpásztor lakott családjával, míg a tetején kis sátor volt, amelyből az őr minden irányban a szőlőt szemmel tarthatta. Miután a szőlősgazda a bérszerződést a művesekkel megcsinálta, Lukács szerint „hosszabb időre elutazék”.² Talán célzás ez a Tóra ama rendelkezésére, hogy az ültetett fák gyümölcsét csak az ötödik évben volt szabad az izraelitának élveznie. A három első év termését tisztátalannak kellett a törvény értelmében tekintenie, a negyedik évben pedig minden gyümölcs, mint hálaáldozat az Urat illette meg.³

A parabola értelme egyébként igen áttetszően világos. A szőlősgazda Jahve, Isten maga, aki küldözgeti népéhez a prófétákat, akik csaknem mind pórul jártak, hivatásuk vértanúi lettek. De meg egyébként is a teokratikus kormányforma által milyen atyai gonddal örködött Isten népe felett! Valóban méltán kérdezhetette: „Mit kellett volna még tennem szőlőmmel és nem tettem meg?”⁴

Végre megszülött Fiát küldi, mintegy abban az illúzióban ringatva magát: „Fiamat csak meg fogják becsülni!”⁵ De emberileg szólva, rosszul számított. Ha kivégezték a szolgákat, és pedig némelyiket a legkínosabb megkövezéssel, mennyivel inkább megteszik ezt a fiúval. Hiszen féltékeny, kaján szívűk, éppen a fiúban látta az örököszt, akit ha láb alól eltesznek, a szőlőt magát megkaparinthatják. Ez a példabeszédben feltüntetett óriási igazságtalanság annyira felháborította a hallgatóságot, akik közt papok, írástudók és farizeusok szép szám-

mal voltak, hogy Jézus kérdésére: Mit érdemelnek az ilyen művesek? — önkénytelenül is meghozzák önmaguk ellen az ítéletet: „Az ilyen művesek megérdemlik, hogy őket elveszítsék, a szőlőt pedig másoknak adják bérbe.”⁶ De aztán magukra dőbbenve felszisszennek: „Távol legyen!”

Amde mit használnak a jámbor óhajtasok, hogy a végveszélytől, pokoltól megszabaduljunk, ha annak okait el nem hárítjuk...

2. „SZEGLETKŐ”

A példabeszédből a következő mélységes, valamennyiünk lelki életébe nagyon bevágó igazságok sugároznak elő.

a) Isten az ő szőlőjét, vagyis országát, Izraeltől elvette, s új, messiási országot, vagyis a katolikus Egyházat alapítja meg annak helyébe. Oka pedig a kiváltságos zsidó nép tragikus sorsának az az elutasító álláspontja, amelyet vezetői s a nép nagy része Krisztussal szemben tanúsítottak. „A szegletkövet az építők megvetették, az a kő aztán Izraelre esett és szétmorzsolta azt.”⁸

Ez minden nép és nemzet sorsa, amely Krisztussal szakít.

Ezzel egyben elszakad élete s minden igazi kultúra forrásától és hozzá még Istennek méltó haragját vonja magára. Így aztán sorsa meg van pecsételve.

Nézzünk csak körül Európában, amelynek kultúráját éppen napjainkban végveszély fenyegeti. Miért? Vajjon nem halljuk szinte fülünkkel már az isteni ítéletet: „Azért mondom nektek, elvétetik tőletek az Isten országa és

oly népnek adatik, mely meghozza annak gyümölcsét.”

b) Az Úr aztán, mint a lenyugodni készülő nap, mind ragyogóbban igazolja istenfiúságát és istenségét. Nyilván hirdeti, hogy Ő az egyedüli örökös, az egész világ sorsának és minden ember üdvének szegletköve. Ennek bizonyítékát is adja a jövődőlésben, amellyel úgy a saját, mint Izrael sorsát nyilván előre megjósolja. Reá a halál, Izraelre pusztulás vár. Hódolva boruljunk itt le Jézus Krisztus előtt. Engeszteljük őt és kérleljük annyiak hűtlensége miatt. Ajánljuk irgalmába hazánk sorsát. Igérjük is meg neki, részünkről mindent megteszünk, hogy nemzetünk a történelem és népek szegletkövéhez, Jézus Krisztushoz és a világ-tengerből kiemelkedő, egyetlen, szilárd sziklaalaphoz, a Szentszékhez hű maradjon.

Imádkozom itt mindjárt az Egyházért s annak fejéért, a szentséges Atyáért.

3. KRISZTUS SAJTÓJÁBAN

Már Szent Jeromos megjegyzi, hogy ezt a példabeszédet, amelyről most elmélkedünk, a tulajdon lelkünkre milyen találóan lehet alkalmazni. „Mindaz, — mondja — amik a szőlőről mondva vannak, szépen illenek az emberi lélek helyzetére, amelyet ha nem terem szőlőt, hanem csak bogáncsot, a vadállatoknak prédául adnak.” Szépen vonja P. Salmeron S. J. a párhuzamot a szőlő és a lélek közt. „Óvakodjunk, — úgymond — nehogy lelkünk, amelytől Isten, mint szőlőtőkétől jó termést vár, a rossz cselekedetek gyümölcseit hozza. Ime, e végből mily jól van róla gondoskodva: Kerítését maga Isten

és angyalai védik. A sajtó benne a kereszt és a szenvedések. A sajtó feneke az alázatosság, amely a jócselekedetek szőlőjét fenntartja, a türelem pedig a prés felső lapja, amely azokból a nedűt kisajtolja. „Béketűrés (ugyanis) tökéletességre viszi a cselekedetet.”¹⁰ A torony a hit, amely erős és a magasból kémleli a lélek ellenségeit. A toronynak mély alapját a pokol félelme teszi, a reménység viszont az égig emeli. Innen a toronyból a riasztó kiáltás felfelhangzik, amelytől az ellenség megfutamodik.”¹¹

Beszélgetés az Úrral. Ó Uram, belátom és mélyen átértem, hogy te vagy az életem szegletköve. Vallom Michelangelóval: „Bármily magasra ível is törekvésem, erőm gyöngye, a segílyt a Te irgalmadtól remélem. Mert nincs oly csekély, hitvány és nyomorúságos dolog ezen a világon, mint aminőnek én magamat nálad nélkül látom.”

Ha valamit elértem vagy elérek, kicsi lelki szőlőmben hasznavehető és élvezetesebb termek, érzem s vallom, hogy Uram, mindent, mindent egyedül neked köszönhetek. Én is tehát minden munkám elejére — mint a híres Bach zeneszerző partitúráinak homlokára — jegyzem: J. J. (Jesu Juva! Jézus segíts!) A végére pedig övéle: S. D. G. (Soli Deo Gloria! Istent egyedül illeti a dicsőség!) betűket teszem.

Megigérem, hogy jószándékom tisztaságára ma különösen vigyázok.

¹ Mt. 21, 33—44. — ² Lk. 20, 9. — ³ V. ö. Lev. 19, 23—25. — ⁴ Iz. 5, 4. — ⁵ Mt. 21, 37. — ⁶ V. ö. Mt. 21, 41. — ⁷ Lk. 20, 16. — ⁸ Mt. 21, 17. — ⁹ Mt. 21, 43. — ¹⁰ Jak. 1, 4. — ¹¹ V. ö. Salmeron 241.

XXII

A GONOSZ SZÓLLÓMŰVESEK

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „EGY SZÓLLÓSGAZDA SZÓLLÓT ÜLTETETT . . .”

Ez a bekerített, jól felszerelt s mindennel gondosan ellátott szőlő gyönyörűen jelképezi a mi halhatatlan lelkünket. „Kerítése” a szent őrangyalok védelme, sőt maga az Isten, akiről írva vagyon: „Népét az Úr veszi körül.”¹ Óvja azt sugalmaival, kegyelmeivel, fenséges ígéreteivel és szörnyű fenyegetéseivel... Mindmind csak azért, hogy lelkünk, a kis szőlő meg hozza azt a bő gyümölcsöt, amelyet elvár a Teremtő. „Sajtot” ázott számunkra a szentmisében, a szentségekben. Ezekben felgyülemlik a keresztt által kitiport krisztusi vér, amely a szentáldozás által a mi nedünk és vérünk is lesz. „Sajtó aztán számunkra az Úr parancsai és tanácsai. Ezek sajtolják belőlünk a „tettes nélküli, hitből származó szeretetet”.² A „torony” az isteni Gondviselésnek hatalma, oltalma, amelyet a Szentírás az Úr „nevének” szokott nevezni. „Az Úr neve erős torony, hozzá menekszik az igaz, és bizton vagyon.”³

„Torony” továbbá számodra a fellebbvalóid, előjáróid, akik hatalmukkal kimagaslanak, okosságukkal messzebb látnak, a lelki és testi veszélyektől oltalmaznak. Főleg a szerzetesre a hivatása olyan, „mint Dávid tornya, bástyákkal van kiépítve (ezek a fogadalmak és szabályok), ezernyi pajzs függ rajta”.⁴

Ó mennyei Atyám! hála és köszönet neked minden jótéteményedért. Kérlek, „vedd oltalmadba a szöllőt... (lelkemet), amelyet jobboldal ültettél”.⁵

2 „A SZÖLLŐMŰVESEKNEK ADVÁN AZT BÉRBE, IDEGEN FÖLDRE MÉNE”

Tehát testünknek, lelkünknek, egész életünknek nem birtokosai, hanem csak haszonélvezői, bérlői vagyunk. A teremtés és fenntartás jogán mi annyira Isten tulajdonát alkotjuk, hogy Ő rólunk le sem mondhat. Le sem rázhatna, a nélkül, hogy meg ne semmisülnénk. Az egész természetben nem találok erre hasonlatot, amely megvilágítaná, hogy mily szükségképen, elidegeníthetetlenül s kizárólagosan vagyunk Istené.

Amint életünk venyigéje, úgy annak minden termése is éppen azért kizárólag Urunké, Istenünké. „Hiszen mid van, amit nem kaptál? Ha pedig kaptad, mit dicsekszel, mintha nem kaptad volna?”⁶

1808 március 27-én Bécsben Haydn híres zeneszerzőnek fenséges oratóriumát, a „Teremtést” először adták elő a 76 éves szerző jelenlétében. Midőn a helyhez értek: „És lőn világosság”, egy ideig néma csend következett. Utána a közönség elragadtatásában viharosan

fejezte ki tetszését. Az agg művész könnyes szemmel fogadja az ünnepeztetést. Aztán feláll, és köszönetet mondva, az égre mutat és meghatottságtól reszkető hangon szól: „Nem tőlem, hanem a magasból jön! A dicséret Istent illeti!”

Érjünk el mi is bármily sikert lelkiekben, szellemiekben, anyagiakban, hivatásunk munkáiban, vállalatainkban, ne tetszelegjünk magunknak, s hárítsuk el a dicshimnuszokat, mert „Nem tőlünk, hanem a magasból jött! A dicsőség Istené!”

3. „AZUTÁN ELUTAZÉK IDEGEN FÖLDRE HOSSZABB IDŐRE . . .”

Isten annyira mireánk, a mi szabadakaratunkra bizza a szöllőt, t. i. a mi életünket, mintha messze idegenben lenne tőlünk. Pedig mindent lát, tud és figyel minket. Azért tesz így, hogy lássa hűségünket. Nekünk úgy kell viszont szolgálnunk őt, mintha mindig látnók jelenlétét. Valahogyan el ne lanyhuljunk tehát, mintha Isten nem is tudna rólunk, hanem igyekezzünk az ő követelésének minél nagylelkűbben megfelelni . . .

4. A SZÖLLŐSGAZDA SZOLGÁIT, SŐT VÉGRE FIÁT KÜLDI . . .

Fontolgatom itt, hogy milyen meghatóan jó és kegyes is az Úr. Mikor látja, hogy oly jogos követeléseit szolgálai által nem tudja behajtani, sőt ezekben Ő, a Küldő, annyi gyalázatot szenved, nem bosszúra gondol, mint ahogy mi tenők, hanem tanácskozik önmagával: „Mit te-

gyek? Elküldöm az én kedves fiamat, talán ha őt látják, megbecsülik.”⁸ Hallatlan merénylet! Ezt is agyonverik. „Kivetvén őt a szőlőből, megölék.”⁹ „Jézus, hogy a saját vére által megszentelje a népet, a *kapun kívül* szenvedett.”¹⁰

És vajjon én nem öltem-e meg már nem egyszer magamban a lelkiismeret szavát és az Úrnak a jobbra hívogató sugalmát? Pedig mennyire int az Apostol: „A Lelket ki ne oltjátok!”¹¹

„*Elküldöm az én kedves Fiamat.*” Elküldi hozzám naponként a szentmisében, sőt nálunk marad állandóan az Eucharisziában...

„*Talán ha őt látják, megbecsülik...*” Talán majd nálunk nem talál süket fülekre, mikor felszólít: „Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcsseit!”¹² Szolgáltassátok nekem, Uratoknak a lélek gyümölcsseit, amelyek: „a szeretet, öröm, békesség, türelem, nyájasság, jóság, hosszútűrés, szelídség, hit, szerénység, megtartóztatás, tisztaság”.¹³

Ó Jézus! én meg akarom neked fizetni ezt az adót, ezeket a gyümölcsöket. Nehogy engem is érjen a vád: „Mint a halott, feledésbe mentem a szívekben.”¹⁴

5. „A GONOSZOKAT GONOSZUL FOGJA ELVESZITENI . . .”

Mit is érdemelnének egyebet? Ezt még a bűnösök is kénytelenek lesznek majd egyszer elismerni és bevallani: „Mi igazság szerint szenvedünk, mert tetteink méltó bérét vesszük.”¹⁵

Mit is érdemelne az, aki lelkiismeretében Isten szavát elfojtogatja, Krisztust visszautasítja, az élet célját nem a Teremtő szolgálatá-

ban, hanem a mulandók kiélvezésében látja? Az ilyen szerencsétlenek csakugyan megérdemlik, hogy elsöpörtessenek a földről, amelyet mint Isten szőlőjét, annyira meggyaláztak, s elvétessék tőlük az Isten országa, az ég, s elnyelje őket az örök tűz, az örök sötétség.

Belátom, hogy így van rendjén. „Igazságos vagy, Uram, és ítéleted igaz!”¹⁶ Mialatt erről elmélkedem, látom, szemlélem Uram, hogy szörnyű ítéleted Izrael népén végbemegy. Látok aztán milliókat, akik „már megítéltettek, mert nem hisznek az Isten egyszülött Fiában.”¹⁷ Nem hisznek még többen gyakorlatilag, mert nem szolgáltatják be életük szőlőjéből a méltán követelt gyümölcsöket.

És vajjon én, ha az Úr ma küldené szolgálját, a halált, hogyan tudnék beszámolni sáfárkodásomról?

A salzburgi dómtéren évenként, mint szabdtéri játékot nagy hatással szokták előadni az „Akárki” című, eredetileg középkori, újonnan feldolgozott legendát. „Akárki” úr mulatozva, vígan dőzsölve tölti napjait, mikor egyszerre csak fülébe sűgja a halál, Istennek ez a követe, hogy az örökkévalóság nagy útjára kell lépnie.

Csak egy órát hagy a készületre. „Akárki” úr most hát kipked-kapkod, lőt-fut, hogy útitársról gondoskodjék. Eddigi barátait, cimboráit sorba járja, de egyre sem talál, aki erre az útra vele vállalkoznék. De legalább a pénzeszacskó marad hű hozzá? Azonban az aranynak démonja is gúnyolva utasítja vissza a felszólítást, az ajánlatot. Kétségbeesetten néz most már „Akárki” maga elé. Vajjon tehát

egyedül kell-e mennie? Borzad és fél. Ekkor finom, angyalszerű alakok jelennek meg neki; itt-ott, elvétele végrehajtott jócselekedeteinek tompán világosodó szellemei. Ezek, egyedül ezek, a hit géniuszának vezérlete alatt, kísérik őt Istennek rettentő ítélőszéke elé...

Beszélgetés az Úrral s önmagammal. Ó lelkem! tanulj legalább mások sorsából, s előzd meg az isteni ítéletet, nehogy „az Isten országa tőled is elvétessék” és lelked üdve összezúródjék éppen Azon, aki üdvösségedre van adva.

Ó Jézus! engedd, hogy hozzád hű maradjak, nehogy más kapja azt a jutalmat, amelyet eredetileg nekem szántál. Mintha csak egyenesen a te isteni ajkadról hallanám az atyai, jó-akaró figyelmeztetést: „Ime csakhamar eljövök, tartsd meg azt, amid van, hogy senki se vegye el koronádat.”¹⁸

Felteszem magamban, hogy ma mindent úgy végzek, mintha még ma este meg kellene halnom és Isten ítélőszéke előtt leszámolnom.

¹ 124. zsolt. 2. — ² V. ö. I Tim. 1, 25. — ³ Péld. 18, 10. — ⁴ É. é. 4, 4. — ⁵ 79. zsolt. 15, 16. — ⁶ I Kor. 4, 7. — ⁷ V. ö. Mt. 21, 33. Lk. 29, 9. — ⁸ Lk. 20, 13. — ⁹ Lk. 20, 15. — ¹⁰ Zsid. 13, 12. — ¹¹ I Tessz. 5, 19. — ¹² Lk. 3, 8. — ¹³ V. ö. Gal. 5, 22—23. — ¹⁴ 30. zsolt. 13. — ¹⁵ Lk. 23, 41. — ¹⁶ 118. zs. 137. — ¹⁷ V. ö. Jn. 3, 17. — ¹⁸ Jel. k. 3, 11.

XXIII

A KIRÁLYI MENYEGZŐ

A)

Első előgyakorlat. A szentírási szöveg. „Haszonló a mennyek országa egy királyemberhez, ki menyegzőt szerze fiának. És elküldé szolgálait, hogy hívják meg a hivatalosakat a menyegzőre, de nem akartak eljönni. Ismét más szolgálakat küldé, izen-vén: Mondjátok meg a hivatalosoknak: Ime, elkészítettem ebédemet, tulkaim és hízlalt állataim le vannak ölve és minden kész, jöjjetek a menyegzőre. De azok nem törődvén vele, elmenének egyik majorjába, másik meg üzlete után. A többiek pedig megfogván szolgálait, bántalmazák őket és megölik. Midőn a király ezt hallotta, megharaguvék és elküldvén hadait, elveszíté a gyilkosokat és városukat felégeté. Akkor mondá szolgálainak: A menyegző ugyan kész, de a hivatalosak nem voltak méltók. Menjetek ki tehát az útszéltre és akit csak találtok, hívjátok a menyegzőre. És kimen-vén szolgálai az utakra, összegyűjték mind, akiket találtak, rosszakat és jókat, és betelék a lakodalmas ház vendégekkel.

Beméne pedig a király, hogy megnézzé a letelepülteket, és láta ott egy embert, aki nem volt menyegzős ruhába öltözve. És mondá neki: Barátom! hogy jöttél ide be menyegzős ruha nélkül? Amaz pedig elnémula. Akkor mondá a király a

szolgáknak: Megkötözvén kezeit és lábait, vessétek őt a külső sötétségre, ott lészen sírás és fogak csikorgatása. Mert sokan vannak a hivatalosak, de kevesen a választottak.”¹

Második előgyakorlat. A helyszín és körülmények élénk elgondolása, amelyek legalább nagyjában azonosak azokkal, amelyek közt Urunk az előző példabeszédét elmondotta.

A helyszín tehát a templomnak egyik tágas oszlopcsarnoka vagy udvara. A hallgatóság az írástudók, farizeusok és a körjük gyülekező kíváncsi nép. Az idő: nagyhét, tehát Jézus szenvedését közvetlenül megelőző napok egyike.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy kegyelmes meghívását a jobbra, tökéletesebbre és az eucharisztikus menyegzőre mindíg kész szívvel fogadjam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszéd nyilván két részre oszlik. Egyik, amelyről most elmélkedünk, a menyegzős lakomára való meghívás visszautasításáról szól. A másik pedig a menyegzős ruháról.

Erről majd a következő elmélkedésben tárgyalunk.

Valami fejedelmi, gazdag egyén fia lakodalmáról veszi Jézus a hasonlatot. A meghívás bizonyosan előbb megtörtént, most már csak arról van szó, hogy keleti szokás szerint a szolgák az előkelő vendégeket ünnepélyesen az uruk kastélyába elvezessék. A meghívottak azonban a fejedelmi házigazdát annyira lebecsülik, hogy holmi apró-cseprő, ügyes-bajos dolgaik miatt a megjelenéstől magukat felmentve érzik. Sőt némelyek odáig vetemednek, hogy

a hozzájuk küldött szolgákat megölik. A felháborodott fejedelem ezeket hadaival elpusztítja. A házigazda erre újra kiküldi szolgálait, akik az utasítása szerint most már útról-útfélről jót, rosszat, akiket csak találnak, összegyűjtik.

A példabeszédnek ez a része nyilvánvalóan megint csak szemrehányás és fenyegetés Izrael előkelőségeivel szemben, akik megvetik az általuk egészen másként elképzelt messiási országot és nem akarnak abba belépni. A király tehát jelenti a menyei Atyát, a királyfi a parabolázó Krisztust magát, aki menyegzőjét az emberi nemmel megtestesülésével ünnepli, a lelkekkel pedig Egyháza megalapítása által tartja. A kiküldött szolgák a próféták és azok utolsója, legnagyobbja Keresztelő Szent János, akik csaknem valamennyien a zsidók gyűlöletének lettek áldozatai. Az árát drágán meg is adták. Kr. u. 70-ben elküldi Isten rájuk a római hadakat, amelyek mint Jézus előre megmondotta, „Elveszíték a gyilkosokat és városukat felégették.”² A háziúr, ha a Máté-féle példabeszédet a hasonló, talán azonos Lukácsnál olvashatóval³ egybevetjük,* most az úton-útfélen található koldusokat, bénákat, vakokat és sántákat, szóval a lenézett „amhaarest”, t. i. az Írást nem tudó, Tórát nem értő tömeget hívja meg. És mikor ezekkel sem telik meg a háza, akkor a pogány népekhez fordul, akik a mégis csak az egy Istent imádó zsidókhoz

* Maldonát és más katolikus szentírásmagyarázók a két példabeszéd azonosságát vitatják. Mi a kettőt egybeolvastjuk.

képest valóságos koldusok az élet országútján. Érthettek ebből eleget a gőgös farizeusok és írástudók.

Palesztinában napjában rendszerint kétszer étkeztek. Délelőtt, amit a „Hajnalpir kenyérének” hívtak és késő délután, aminek ebéd, estebéd vagy vacsora volt a neve. Ezért van bizonnyal, hogy Máté ebédről, Lukács pedig vacsoráról beszél. Jelzi tehát a példabeszéd, hogy a zsidóságra, mint ilyenre, lemenőben van a nap, és fölkelőben a többnyire pogány népekből alakuló Egyházra nézve. Ez hivatalos a világ végéig tartó, sőt az örökkévalóságban folytatódó lakodalmas ünnepségre. Szimboluma ennek a zsidóknál szokásos 14 napos menyegzői lakmározás. Jézus tehát már kiszemelte s eljegyezte magának az Egyházát, ezt a szeplő nélküli, szent és dicső menyasszonyt. Ennek az arának nincsen mása, Krisztusnak nincs több Egyháza. A frigy köztük felbonthatatlan. Boldog vagyok, hogy én is ehhez az Egyházhoz tartozom, sőt vele a menyasszonyi rangban osztozom.

De bocsátkozzunk most már elmélkedő lélekkel a példabeszéd egyes részleteibe.

2. „A KIRÁLYEMBER MENYEGZŐT SZERZE”

Elmélkedem először is a királyi asztal pompájáról és bőségéről. Háromfajta táplálékot ad Isten választottainak, hogy valóban királyi bőkezűséggel csillapítsa éhségüket és gyönyörűséggel töltsen el szívüket.

a) Eléjük adja mennyei tanait. Azok az igazságok, amelyeket Egyháza nekünk királyi asztalánál felszolgál, páratlanul szépek s em-

beri természetünknek annyira megfelelnek, hogy minden kívánságot betöltenek. Már ebből is látszik, hogy isteniek. Az Úr Jézus tanítása többféle alakban kerül a terítékre. Élvezzük azokat a Szentírásban, a szentbeszédekben, a lelki olvasmányokban, elmélkedésekben. Akinek lelki gyomra ezeket már be nem veszi, az beteg, talán reménytelenül beteg.

b) Nem kisebb táperő és gyönyörűség van Isten parancsaiban és tanácsaiban. Már az ószövetségi törvény annyi gyönyört nyújtott követőinek, hogy a zsoltárok nem győzik azt magasztalni. „Boldogok, akiknek útja szeplőtelen, kik az Úrnak törvénye szerint járnak... Tiszta szívemből hálát adok neked, hogy megismertem igazságos végzéseidet... Hisz végzéseid gyönyörűségesek, íme, én kívánom rendeleteidet...”⁶ Pedig az ószövetségi törvények meglehetősen nehezek voltak, és rendkívüli sok önmegtagadást kívántak. Hiszen mikor arról volt szó, hogy azokat a keresztyénység is átvegye, Szent Péter az apostoli zsinaton azokat egyszerűen „igának” nevezi, „amelyet sem atyáink, sem mi nem bírtunk elviselni”.⁸ Mit mondjunk akkor az evangéliumi törvényekről, amelyek minden szigoruk és tökéletességük mellett is csupa boldogságot, örömet, békességet lehelnek?!

A keresztyénység istenkirályi diszlakomájának harmadik fogása a szentségek, nevezetesen a penitencia és az Eucharisztia, mely az összes „lelki ízt és gyönyörűséget magában foglalja és minden élvezet felülmúl”.⁷

Boldogok tehát, ezerszerte „boldogok, akik a Bárány menyegzős lakomájára hivatalosak”.⁸

Örülj tehát lelkem! Hiszen mikor Isten téged Egyházába iktatott, a kegyelmi, lelki életre és az ég számára kiválasztott, akkor nem szomorúságra, bánatra, sirásra hívott, hanem lakomára, öröme és vígságra.

Isten maga a boldogság, s neki szolgálni csupa öröm. Ami szomorúságot, bánatot a kereszténység kíván, csak arravaló, hogy az öröm akadályait elhárítsa.

3. „ÉS KEZDÉK MAGUKAT MINDNYÁJAN SORRA MENTEGETNI”⁹

Főleg három mentséget hoznak fel a meghívottak, amiért a királyi menyegzőre eljönni nem akarnak. Egybeesnek a mentségek azzal, amit Szent János evangélista a „világ” jellemzésére mond: „Mert minden, ami a világon van, a test kívánsága, a szemek kívánsága és az élet kevélysége.”¹⁰

„Földet vettem és ki kell mennem megnézni azt” — hozza fel egyik mentségül.

A másik „öt iga ökröt vett és szükségesnek látja azt megpróbálni”.¹¹ Hiszen a római jog ezt a próbát meg is követelte, hogy az igavonók adás-vevése érvényessé váljék. De éppen a lakoma napján kellett ennek megtörténnie?

A harmadik nem is menti magát. Egyszerűen bejelenti: „feleséget vett, azért tehát nem jöhet”.¹²

Mintha ezzel az Úr azt is kifejezné, hogy nem kell magát mentenie annak, aki megmaradva az élet országútján a házaseleket választja. Hiszen annak felbonthatatlanságát és szentségét maga az Apostol hirdeti és magasztalja.¹³ De ezzel szemben Szent Pál a szüzi

állapot nagy előnyeit az Isten országa és a tökéletesség menyegzős lakomája szempontjából éppen nem titkolja. „A szűz — úgymond — arra gondol, ami az Úré, hogy testben és lélekben szent legyen, aki azonban férjnél van, arra gondol, ami a világé, hogyan tessék férjének.”¹⁴ A szüzesség valóságos lakodalmas erény. Nem gyenge lemondás, hanem erőből és szeretetből fakadó Istennek való odaadás. Nem a szív hidegsége, hanem a mindennekfeletti istenszeretetnek tüze; nem érzéketlen, keserű magábfulladás, hanem az örök Vőlegény birtoklása utáni szorongó, ösztönös vágyakozás. Ez a Vőlegény mennyei lakomájára még himporos, ép gyümölcsöt szeret szakítani, és a piaci árut, amely már kézről-kézre járt, nem kedveli. (V. ö. Prohászka.)

**4. „BIZONY MONDOM NEKTEK, HOGY SENKI
AZOK KÖZÜL, KIK HIVATALOSAK VOLTAK,
MEG NEM IZLELI AZ ÉN VACSORÁMAT”¹⁵**

Szent borzalommal szemlélem, amint Isten méltatlankodva tekint a megvakult tömegre, amely holmi mulandó földi érdekből visszautasítja az ő meghívását. „És (Jézus) haragosan körülnéze rajtuk, elszomorkodik szívük keménységén.”¹⁶ Minő tekintet lehetett ez? És mit jelent ez a tekintet? Mikor Asvérus király előtt leleplezik Ámán mesterkedéseit, amaz „haragosan felkelt és a lakoma terméből kiment”.¹⁷

Fagyasztó csend támadt odabent. Ámán most életéért könyörög. De hasztalan, már későn volt. Rövidesen már a bitófán függött. „Erre lelohadt a király haragja.”¹⁸ „Ó Isten! inkább szívesebben elveszítek mindent, csak

téged megnyerjelek, mintsem megnyerve mindent, téged elveszítlek." (Szent Ágoston.) Szánalommal, de egyben borzalommal gondolok annyi millióra, akik vakon rohannak a kárhozatba, s „még ernyőt is tartanak a szemük elé, nehogy az örvényt észrevegyék". (Pascal.)

Aztán a kivilágított lakodalom helyett következik az örök sötétség. Hű képe ennek az északsarki éjtszaka, világosság nélkül, meleg nélkül, jeges hallgatásban, végső elhagyatottságban.

Ó Jézus! én édes szerelmem, ments meg ettől engem. Vajha sohase tartozzam azok közé, „kik hallgatják a meghívás igéit", de „utóbb az élet gondjai, gazdagsága és gyönyörűségei közt elfojtatnak azok és gyümölcsöt nem teremnek".¹⁹ Ime, itt minden lelki katasztrófa végoka.

Beszélgetés az Úrral, kérve könyörületét magam és mások számára, akiknél süket fülekre talál az ő meghívása. Felteszem magamban, hogy azt a hanyag, tunya, könnyelmű álláspontot a jobbra, tökéletesebbre hívó sugalmakkal szemben, végre valahára feladom. A szent félelem is indíthat erre: „Szegezd át félelmeddel testemet, hogy ítéleteidtől rettegjek."²⁰

¹ Mt. 22, 2—14. — ² V. ö. Mt. 22, 7. — ³ Lk. 14, 16—24. — ⁴ V. ö. Ef. 5, 27. — ⁵ 118. zsolt. 1, 7; 39, 40. — ⁶ Ap. csel. 15, 10. — ⁷ Bölcs. 16, 20. — ⁸ Jel. k. 19, 9. — ⁹ Lk. 14, 18. — ¹⁰ I Jn. 2, 16. — ¹¹ U. o. 19. — ¹² U. o. 20. — ¹³ V. ö. Ef. 5, 31—32. — ¹⁴ I Kor. 7, 34. — ¹⁵ Lk. 14, 24. — ¹⁶ V. ö. Mk. 3, 5. — ¹⁷ Eszt. 7, 7. — ¹⁸ Eszt. 7, 10. — ¹⁹ V. ö. Lk. 8, 14. — ²⁰ 118. zsolt. 120.

XXIV

A KIRÁLYI MENYEGZŐ

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. AZ EUCHARISZTIKUS VACSORA

„Egy ember nagy vacsorát szerze.” Szinte önként adódik, hogy itt egy kevésbé ismét pihenjünk és az utolsó vacsora fenséges folytatásáról, az Eucharisziáról, elmélkedjünk. Felfrissitem tehát magamban az eleven hitet, hogy ez a vacsora igazán „nagy vacsora”, hiszen eledelül és italul nekünk Krisztusnak igazi, valóságos testét és véréát adja. Ki kételkedhetnék ebben, aki egyáltalán hisz Krisztus szavának?

A híres P. Venturát egyik szentbeszéde után művelt protestáns hölgy szólítja meg: „Főtisztelendő uram, mégis csak túl sokat kívánnak tőlünk, hogy Krisztus valóságos jelenlétét az úrvacsorában elhiggyük. Ha ezt Krisztus így gondolja, ezt nyíltan meg kellett volna mondania: Vigyázat! Ez a kenyér igazi testem ám és ez a bor igazi vérem.” — Mire Ventura így válaszolt: „Teljesen igazat adok önnek, hölgyem. Ámde Krisztus ezt csaknem szóról-szóra

meg is tette!" Hogyan tudja ezt ön mégis tagadni?" — A hölgy elhallgatott és másra terelte a beszéd fonalát.

„*Nagy ez a vacsora*“, mert az összes ószövetségi áldozatokat egybefoglalja és azokat túl bőven kipótolja egymaga.

„*Nagy ez a vacsora*“, mert minden egyéb lelki táplálékot helyettesít és messze felülmúl, hiszen az összes kegyelmek forrását tartalmazza. Minő kegy, minő jószág! „Midőn a legméltóságosabb Oltáriszentséget a felszentelt papi kezekből fogadjuk, — mondja egy megtért — úgy tűnik fel előttem, mintha a kegyelemnek, szeretetnek, irgalomnak, szerencsének és boldogságnak örvénye tárulna fel szemem előtt. Hiszen a mennyország is mi más, mint egyetlen szentáldozás! Hozzá még ez az örvény óv egy másiktól, amely a bűnös lelke előtt tátong.“ (Langbehm.)

„*Nagy végül ez a vacsora*“, mert távolabbról az egész emberiség hivatalos rája. Előbb azonban a lakodalmas házba, vagyis a katolikus Egyházba kell az illetőnek belépnie, s ezzel a szent asztalhoz való telepedésre a jogot megszereznie. No meg, a királyi udvar etikettje szerint minden vendégnek a megszentelő malaszt díszruháját kell viselnie. Tehát valamennyi katolikus, aki kegyelem állapotában van, erre a nagy vacsorára hivatalos s a szentáldozásra jogosult. Csak talán az isteni Házigazda kedveltjei, az ártatlan gyermekek, kiknek díszöltönyén a halálos bűn még nem hagyott foltot, szennyet, volnának kizárva?

2. A GYERMEKEK ÁLDOZÁSA

A szentség egyenesen hat a lélekre s a legideálisabb felkészültséget a gyermekben találja. Azért minden gyermek alkalmas és képes a szentáldozásra. Az ősi Egyház csakugyan a gyermekeket is mindjárt a keresztség után — a bor színe alatt meg is áldoztatta. Az Egyház ezt sohasem ítélte el, de gyakorlati okokból eltért tőle. Ma a halálos veszélyben forgó gyermeket meg lehet és meg kell áldoztatni, ha az az Eucharisziát a közönséges kenyértől már meg tudja különböztetni és képes az Úr drága testét tisztelettel fogadni. Halálveszély esetén kívül a szentáldozás kötelezettsége isteni jogon akkor következik be, ha a gyermek esze használatát annyira elérte, hogy fennforog már nála a halálos bűn veszélye.

De áldoznia szabad és lehet, mihelyt a hitből már annyit tud, hogy korához mért tisztelettel és áhítattal tudja Urát fogadni.

Világos tehát, hogy a gyermekek áldoztatásának idejét nem lehet életkorhoz, még kevésbé iskolai osztályhoz kötni. Ezt a tanítóknak, nevelőknek jól kell tudniok, s egy pillanatra sem szabad feledniök, hogy az Úr Jézusnak nagyobb örömet nem szerezhetnek, mint ha feltárják számára — éspedig mielőbb — az ártatlan gyermekszíveket. Hiszen Urunk nem a hideg kelyhekért maradt köztünk, hanem a meleg, ártatlan gyermekded szívekért, amelyekbe úgy vágyik, mint a méh a virágkehelybe.

3. „KÉNYSZERÍTSETEK BEJÖNNI ŐKET!”

Mily hő vágyra mutat ez a kifejezés az Úr részéről! Nagyon világos, hogy itt csak tanácsról, buzdításról, s főleg jó példáról lehet szó, amelynek szintén megvan a maga erkölcsi kényszerítő ereje. Ez a felelet azoknak, akik főleg a gyermekeket a méltatlan áldozástól féltik. Helytelenül cselekednék az, aki a szentáldozást fegyelmi eszköznek használná, vagy túlságos ellenőrzés által a gyermeket megfosztaná szabadságától. De a másik végletbe esnék az, aki csak azért, mert néhány szerencsétlen gyermek önhibájából visszaél a szentáldozással, túlságos óvatosságból a gyermekek egész tömegét attól az eszköztől megfosztaná, amely nélkül a legtöbb ártatlanságát alig őrizheti meg soká. Vannak, akik a kis tékozló fiúkat és a bűnbánó Magdolnákat akarják csak az Úr Jézus oltárához első áldozásra készíteni, kalauzolni.

De leghelytelenebbül azok cselekszenek, akik pajkosságok és gyermekcsínyek miatt már méltatlannak ítélik a gyermeket a gyakori, vagy napi szentáldozásra és ily okokból Jézustól távoltartani igyekeznek. Az ilyenek tudják meg, hogy szörnyű felelősség terheli őket. Jézusnak, mikor a gyermek szívébe száll, nem az az első teendője, hogy ott az életkedvet, életörömet, mondjuk a pajkosságot leszerelje. Ezek a pajkosságok — valljuk be — alig ütik meg a bocsánatos bűn mértékét. Az Üdvözítőt főleg a gyermeknek ártatlansága, tisztasága érdekli. Miért is a szívben, mikor oda leszáll, először és legfőképpen az áteredő bűn által okozott s a keresztség után is hátramaradt „sebhelyeket” érinti, hegeszti, nehogy a fej-

lödő lelket az azokból előtörő szenvedélyek megfertőzzék, s a még ép istenarcot bemocskolják, tönkre tegyék. Tehát nincs semmi mentesség, sem magunk, sem a reánk bízottak számára! Nincs semmi mentesség, amelynek rendesen jó csomó emberi gőg van a fenekén. Közeledjünk Krisztus lakomájára a hitnek alázatosságával, félretéve minden emberi meggondolást, bölcseséget és kifogást. Aki a forrásból akar inni, annak fejét feltétlenül meg kell hajtania.

4. A MENYEGZŐS RUHA

Mi más ez, mint *a megszentelő kegyelem állapota*. A megszentelő kegyelem egyike a legmélységesebb titoknak, amelyeket Isten nekünk kinyilatkoztatott, s amely minket magunkat is valóságos titokká tesz. Ez a ruha nemcsak fedi, hanem átjárja lelkünk egész állagát, s közöl vele valamit az isteni természetből. „Ha valaki nélkülözi ezt az isteni nemességet, — mondja szépen Eckehart — akkor nincs, amiért Isten magát egy ily hitvány és változékony teremtménynek odadobja.”

Ez a természetfölötti díszöltöny valóban méltóvá tesz, hogy Isten minket szinte végtelenül szeressen, hiszen általa leghűbb arcképei, gyermekei s a Szentlélek valóságos eleven templomai vagyunk. „Az, ami Ó maga természet által, azok vagyunk mi a kegyelem által.” (Eckehart.)

„Barátom, hogy jöttél ide be menyegzői ruha nélkül? Amaz pedig elnémula.”²

Isten végtelen jóságában meghív asztalához sántát, bénát, koldust és nyomorékot. Ámde — ahogy a keleti fejedelmek tenni szokták — vendégeinek díszruhát is ajándékozik. Az előcsarnokban átöltözködhetik mindenki. Ez az előcsarnok a gyóntatószék. Az átöltözés a szentgyónás. Rettentő merénylet volna ennek az alkalomnak elmulasztása és ha a penitencia szentségében — amennyiben szükséges volna — a szennyes rongyokat nem cserélnők fel díszruhával.

Lám a többi „bekényszerített” koldus megtette ezt, s most boldogan élvezi az isteni lakomát. Miért nem tette meg az egyetlen szerencsétlen is. Érzi, hogy nincs mentsége, azért „elnémula”.

Nyomban meg is hozzák felette a királyi, megmásíthatatlan ítéletet: *„Megkötöztvén kezeit és lábait...”* Értelme ennek az, hogy a kárhózt nem tud már magán segíteni, nem tud szeretni, sem irgalmat nem szerezhet bánatával.

„Külső sötétség...” Mi más ez, mint távol-ság Istentől, „aki világosság és nincs benne semmi sötétség”.³ *„Külső sötétség”* kívül a lakodalmas házon, a mennyországon...

„Minden este megjelennek, mint az éhes kutyák, s a várost köröskörül bejárák, étel után barangolnak és üvöltenek.”⁴

Mi egyebet jelent ez, mint az Isten utáni szörnyű éhséget, amelyet itt a földön az eucharisztikus lakoma s odaát annak mennyei folytatása teljesen kielégített volna. Ó! „Boldogok, akik a Bárány menyegzős lakomájára hivata-

losak"⁸ s azon menyegzős ruhában vesznek részt!

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, hogy „ne hagyjon magától elszakíttatni engem, a gonosz ellenségtől védjen engem”, nehogy valaha a megszentelő kegyelem díszruháját elveszítsem. De ha már oly szerencsétlen voltam, hogy attól a halálos bűn rablója megfosztott, legalább siessek azt visszaszerezni, nehogy a méltatlan áldozás júdási vétke sorsomat örökre megpecsételje.

Felteszem magamban, hogy az eucharisztikus lakomára nagy lelkiismeretességgel készülök, nevezetesen szívem tisztaságára nagy gondal ügyelek, azt a gyakori szentgyónással ragyogó tisztán őrzöm. „Vizsgálja meg magát az ember, és úgy egyék ebből a kenyérből...”⁸

¹ V. ö. Jn. 6, 56. — ² Mt. 22, 12. — ³ I Jn. 1, 5. — ⁴ 58. zsolt. 15. — ⁵ Jel. k. 19, 9. — ⁶ I Kor. 11, 28.

XXV

A NAGY ZÁRÓÜNNEP

A)

(A fügefáról vett hasonlat)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Vegyetek példát a fügefáról: Mikor ága már gyöngé, és levelei kihajtottak, tudjátok, hogy közel van a nyár. Azonképen ti is, midőn mindezeket látjátok, tudjátok meg, hogy közel van az ajtóban.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd előadásának körülményei. A szenvedés hetének keddjén estefelé Jézus tanítványai kíséretében elhagyja a templomot, hogy Betániába térjen az éjszakai nyugalomra. Az apostolok vallásos és nemzeti büszkeséggel hordozzák mégéegyszer végig tekintetüket a templomnak nagyszerű épületén. A falakat borító óriási, fehér márványkockák, a dúsan aranyozott fedél, a roppant oszlopcsarnokok és díszes kapuk méltán kelthettek csodálatot. „Mester! nézd, milyen kövek és micsoda épületek!”² — szólítja meg tanítványainak egyike az Urat. „És felelvén Jézus, mondá neki: Látod mind e hatalmas építményeket? Nem marad itt kő kövön, mely le ne rontatnék.”³

Némán és elborzadva hallgatják a tanítványok ez ígéket. Majd mikor átmentek a völgyön s a másik oldalán az Olajfák hegyére érnek, itt kevés időre letelepednek. A tanítványok nem tudnak szabadulni a nyomasztó, aggasztó gondolattól, amelyet

bennük a Mesternek imént kijelentett jövődölése ébresztett. Miért is most már többen unszolják az Urat, hogy a borzalmas sors bekövetkeztének idejéről és részleteiről bővebb felvilágosítást adjon. Erre Jézus Jeruzsálemnek és a templomnak pusztulását a világvégével prófétai látomásban egymás mellett szemlélve, bölcs okokból mindkettőről egyszerre nyilatkozik.

Ekkor mondja el azokat a rövid, de igen művészi példabeszédeket, amelyeket most és a következő napon teszünk elmélkedés tárgyává.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, egyessítse szívemben a szent félelmet a boldog reménnyel, mint az Apostol mondja: „Mikor pedig ezek elkezdődnek, egyenesedjete föl és emeljéte föl fejeteke, mert közelget a ti váltságotok.”⁴

1. A VILÁGÍTÉLET KÖZELEDTÉNEK JELEI

Az Úr ott ül tehát apostolai meghitt körében az Olajfák hegyén és kezdi igazán művészi kezekkel festeni az utolsó ítéletet megelőző világkatasztrófa jelenetét.

Mintha én is ott volnék az Úr lábánál és álmélkodva hallgatom...

Az Isten országa földi hivatását immár betöltötte, s eljött az idő, midőn az Úr a választottak, a hűségesek számára „új eget és új földet terem”,⁵ szebbet, dicsőbbet az eddiginél, örökkévalót. A régítől tehát, mielőtt azt újra teremtené, fokonzint visszavonja fenntartó kezét. Nyomban észreveszi ezt a nap, amely melengetve, világítva, életet fakasztva, életet árasztva mostanig az emberiségre annyi áldást árasztott, — és elsötétedik. A hold, éjszakáinknak ez a mosolygó arcú, néma barátja, elkomoro-

dik és „nem ad többé világosságot”. A csillagok, a nagy Istennek ezek az örömtől reszketve engedelmeskedő szolgálói, elhagyják sok ezer éves pályájukat „és lehullanak az égről”. A föld is halálgyötrelemben vonaglik. A nagy sötétség, az elemek tombolása, a tenger félelmetes moraja, amely nem akar tovább határai közt maradni, s a világot új vízözönnel fenyegeti, az akkor még élő emberiséget iszonyú rettegésbe ejti. „*Jajgatni* fognak a föld minden népei.” A világgépezet eresztékei engednek, a szerkezet ropog és recseg, mert „*az eget erői*”, amelyeket Isten a természet törvényei által beléjük helyezett, „megindulnak”.⁶ Beszüntetik Istennek parancsára működésüket, amint annak rendeletére azt egykor megkezdték. Mindebből látom, hogy minden e világon csak arra van teremtve és rendelve, hogy az embernek Isten szolgálatát lehetővé tegye. Csak azért világít a nap, azért hordoz a föld, azért szolgálnak ki az elemek. Aki nem szolgál Istennek, annak igazán nincs, miért létezzék és éljen — ezen a földön... Valahányszor megéred a kikeletet és látod a fakadó rügyeket, Jézus igéi szerint ez is csak arra figyelmeztet, hogy az örökkévalóság távlataihoz hasonlítva, már közel, „a kapuban van” az isteni ítélet.

2. HISZEM A TEST FELTÁMADÁSÁT

Mikor Szent Pál az athéni areopág előtt a test feltámadását hirdeti, a görög „bölcsek” nevetni kezdenek, és az Apostol elvesztette előttük minden hitelét. Pál szemében viszont a dolog oly kézzelfoghatóan világos és bizonyos,

hogy cáfolatul alig tud egyebet mondani, mint „te balgatag”.⁷

Hogyan? Te balgatag! Az élet osztogatója ne tudná azt visszaadni? Te balgatag! aki az anyagot teremtette, ne tudná azt megfelelően átalakítva, atomjaiból összeállítani? Te balgatag! tehát te azt hiszed, hogy a bűnös test kicsúszik a büntetés alól, az önmehtagadott, tisztán örzött test viszont csalódik és jutalom nélkül marad, csak azért, mert Isten nem képes már őket a világmok alól előhozni? Te balgatag! Tehát nem tudsz hinni Jézus teljes győzelmében a halál felett? Vajjon tud-e Ő az egész embernek, — aki testből és lélekből áll — megváltója lenni?

Az északokat alátámasztják az ó- és újszövetségi kinyilatkoztatás. Jézus már mintegy maga előtt látja a feltámadás fenséges jelene-tét: „Eljön — úgymond — az óra, és *most* *vagy*on, mikor a halottak meghallják az Isten Fia szavát és akik hallották, élni fognak.”⁸

Erre az újratereztő isteni szóra minden megmozdul, minden izgul, indul, vajúdik, emelkedik, hogy a megújhodott emberi nemet a világra teremje. A föld pora, a hamvak repkednek, mint a rajzó méhek, az atomok összeilleszkednek, csonttá, hússá, bőrré lesznek. És az emberek fiai a föld színén újra megjelennek. Egyidejűleg a lelkek elősietnek, s ösztönszerűleg mindegyik a saját testére lel. Ámde mily állapotban találják és látják azt viszont? Függ ez a lélek állapotától. Mert mint az Apostol mondja: „Ime titkot mondok nektek: Mindnyájan fel fogunk támadni, de nem mindnyájan fogunk elváltozni.”⁹ A kárhozottra tehát az

a hullaszerű test vár, amelyet eltemettek, úgy-hogy annak borzalmától még a legközelebb állók is menekülnek. Ez lesz egyben a lélekből át-csapó pokoli tűznek most már állandó mar-taléka. Nézd csak, minő pokoli láng csap ki a halál által lezárt, de most újra kinyíló sze-mekből! Minő tüzes könnyeket hullatnak ezek a szemek. Mint ferdül el kínjában az ajak, mint vacognak és csikorognak a fogak. Az arc minő ördögien rút. Egyszóval beválik rajtuk Judit éneke: „Az ítélet napján meglátogatja őket (az Úr), tüzet és férget ad testükbe, hogy égjenek és kínlódjanak örökké.”¹⁰ Ami azonban gyöt-relmüket fokozza és végletekig élezi, ez a rop-pant szégyen. Így lépni fel, így mutatkozni be az emberiség nagy gyűlésén!

„Így szólnak majd a kárhozottak a hegyek-hez: Borítsatok el minket, s a halmokhoz: Omoljatok reánk!”¹¹ De azok nem teszik meg ezt a szolgálatot.

De ellensúlyozza ezt a rettentő látványt az igazak feltámadása. Szent Jeromos szerint egy-egy feltámadott test felülmúlja ragyogá-sával a nap fényét. Micsoda szépségek bonta-koznak ki! Valamennyi többé-kevésbé hasonlít a feltámadott Krisztushoz szépségben, dicsőség-ben és boldogságban.

3. A MÁSODIK ÚRJÖVET VÁRÁSA

A Bíró még nem jelent meg, de az előzmé-nyek nem hagynak kétséget, hogy mit várhat tőle a bűnös és az igaz.

A kárhozott magánosan áll ott. Nincs a világon senkiye, aki iránta részvétet érezne. Még maga Szűz Mária, a Szentek s a legköze-

lebbi családtagok is, kik megtérésén talán annyit fáradtak, most már borzalommal fordulnak el tőle. Ha akarnának is, akkor sem tudnának segíteni. A kárhozottaktól pedig mit várhatna a bűnös? Elég mindegyiknek a maga baja.

A természet maga is ellenséget lát benne. A föld nem akarja többé Istene ellenségét hordozni, a villám kész reá lesújtani. „Isten felfegyverzi a teremtést az ellenség megtorlására... Vele együtt a világ is harcba száll, az esztelenek ellen...”¹²

Az igazak viszont teljes biztonságban érzik magukat. Alig várják már a Bírót, hogy átvegyék test szerinti jutalmukat. Hogy megnyerjék „az ékesség országát s a szépség koronáját az Úr kezéből. Mert jobbával betakarja és szentséges karjával megvédi őket”.¹³

Beszélgetés az Úrral. Tehetem ezt a „Dies irae” Sequentia gyönyörű versszakaival. Nevezetesen:

Kegyes Jézus, kérlek téged,
Értem álltál emberséget,
Ne adj érnem gonosz véget!

Bírája a bosszulásnak,
Add kegyelmét tisztulásnak,
Míg itt nincs a számadásnap.

Felteszem magamban, hogy még gondolataimat, szándékaimat is gondosan ellenőrzöm és küzdök mindaz ellen, ami a nagy világvégi leleplezéskor szégyenemre válnék.

¹ Mt. 24, 32. — ² Mk. 13, 1. — ³ U. o. 2. —
⁴ Lk. 21, 28. — ⁵ V. ö. Iz. 65, 17. — ⁶ V. ö. Lk.
21, 26. — ⁷ I Kor. 15, 36. — ⁸ Jn. 5, 25. — ⁹ I Kor.
15, 51. — ¹⁰ Judit 16, 20—21. — ¹¹ V. ö. Oz.
10, 8. — ¹² Bölcs. 6, 19—21. — ¹³ U. o. 17.

XXVI

A NAGY ZÁRÓÜNNEP

B)

(A lest és a sasok)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Ahol a holttest vagyon, odagyűlnek a sasok is.”¹

Második és harmadik előgyakorlat. Ugyanaz, ami volt az előző elmélkedésben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ez a kis hasonlat, amely valószínűleg akkoriban közmondás volt, egyik részét alkotja annak a nagyszerű beszédnek, amelyet Urunk a világvégről és az utolsó ítéletről mondott. Az Üdvözítő közvetlenül e példabeszéd elmondása előtt óva-óvja tanítványait, hogy a hamis prófétáknak ne higgyenek. És ha majd hallják, hogy valaki Krisztusnak mondja magát, és itt vagy ott a rejtekben megtalálható, utána ne menjenek. Mert egészen más lesz az ő második eljövetele. Hasonlít majd a villámhoz, amely napkeleten támad és ellátszik napnyugtáig.

E figyelmeztetés után hangzik el ajkáról a sasról és a holttestről szóló példázat. Ezzel azt akarja Urunk tudtunkra adni, hogy amint a ragadozó madarak messze távolból megérzik

a zsákmányt s szállnak hozzája, úgy majd az Ő második eljövetele is oly feltűnő lesz, hogy nem kell sokat kutatni utána. Ami minket érdekel, a példabeszédnek éppen ez az oldala. Ugyanazért ez a körülmény, hogy Jézus magát hullához hasonlítja, nem hoz bennünket zavarba. Legyünk viszont mi is saslelkek, repüljünk hozzá, az Ő istenségének vonzó illatára. Vonzon bennünket az Ő szenvedése és annak folytatása, az Eucharisztia, miként Szent Jeromos szépen mondja: „Ez a természetből vett példa lelkünket a Krisztus szentségéhez való vonzódásra oktatja. Azt mondják, hogy a ragadozó madarak a kicsi hulla szagára is, még a tengeren is átrepülnek és a zsákmányra gyülekeznek. Mennyivel inkább kell valamennyiünknek ahhoz sietnie, akinek mint a villámlás, napkelettől napnyugatig elhat a fényessége.”² Voltak Szentek, akik mint Borgia Szent Ferenc, az Eucharisztia jelenlétét titkos illatáról megérezték s mint a sasok repültek oda, ahol Krisztus teste...

2. AZ ÉGBŐL LESZÁLLÓ SAS

„Akkor majd feltűnik az Emberfiának jele az égen.”³ Az Egyház ősi hagyománya szerint a szent keresztet kell ezalatt értenünk.

Bűbajos fénnel ragyogja be majd a feltűnő kereszt az eget és annak felhőit. Az igazak számára a kegyelemnek és üdvösségnek jele ez, „miért is felegyenesednek és fölemelik fejüket, mert tudják, hogy közelget az ő váltáságuk”.⁴

Viszont a kereszt jele a bűnösnek valóságos gyötrellem. Így szólhatnak magukhoz: „Ezt a

keresztet festette értem pirosra csupa szeretetből az Üdvözítő vére. Most számonkérik tőlem ezt a vért. Ezzel a kereszttel jelölték meg a keresztségben és bérálásban homlokomat. Most elviselhetetlen az szememnek.

A világdramma végkifejlődéshez közeledik.

„Meglátják majd az Emberfiát, amint jön a felhőkben nagy hatalommal és dicsőséggel.”⁶ Minden szem reája irányul. Ó mily szép, mily fenségesen szép! Ragyog, mint a hajnalcsillag. Fénye, mint a felkelő napé, közeledtével nő-tön-nő. Hatalmához, tekintélyéhez képest minden egyéb nagyság porszemmé zsugorodik. Trónját az angyalok fénylő kara övezi. Szent félelem sujt le mindenkit; miért is néma csend uralkodik...

Amde most egyszerre kitör az öröm és ujjongás az igazak ajkán, s mint orkán, felhangzik az egész földet betöltő, hatalmas dicsőítő énekük. Hiszen most pillantották meg Üdvözítőjüket testi szemmel először. Elragadtatással szemlélik kimondhatatlan szépségét, gyönyörűséges arcvonásait, amelyekről az Istenség fénye tükröződik. Örömükön és szerelmükön nem tudnak uralkodni. Felszállnak tehát hozzá, mint a sasok, s helyet kérnek és kapnak isteni Bírójuk jobbján. Mint a madárcák csevegnek, csicseregnek neki, s reszketnek a boldogságtól és túlaradó vigasztalástól.

A bűnös pedig zavarodottan és a félelemtől, szégyentől szinte meredten szegzi szemét a földre. A sátán és csúf hada mint tulajdonát hajtja a többi kárhozottal a baloldalra.

Ott kénytelen meghallgatni, amint kihirdetik a jók erényeit, sokszor titkos áldozatait és

győzelmeit. Az irigység mint skorpió marcangolja szívét. Főleg akkor, midőn az igazak közt megpillantja egykori bűntársait is. Ime, ezek okosak voltak, s félredobva minden álszégyent, megtértek és megjavultak. Nem tehettem volna-e ezt meg én is? Hiszen minden eszköz bőven megvolt erre...

Ó Istenem! azonban ki tudná a szerencsétleneknek gyötrelmét akkor leírni, mikor az isteni Bíró napnál fényesebb, haragvó tekintetét most már reájuk veti. Szemednek sugara, Uram! általszegzi csontjaikat, széttépi szívüket, mint tüzes nyíl szétszaggatja egész valójukat. Reszketnek, mint a nyárfalevél, ha az Úr hangja megdördül, az a hang, amely az egek oszlopaait is megrázkódtatja. „Távozzatok tőlem, átkozottak!”⁸ Ó minő mérhetetlen súlya van e kijelentésben mindenegyes szónak!

„Távozzatok!” De hova? Tehát lehet nálad nélkül, ó Jézus! egyáltalán élni? A bűnösök megmutatták... Nos, most fizessék örökre az árát.

„Távozzatok tőlem, átkozottak, az örök tűzre, mely az ördögnek készített és az ő angyalainak.”

3. A DRÁMA UTOLSÓ FELVONÁSA

Miután az örök Bíró ajkáról elhangzott az ítélet, még egy utolsó, de részvétellel vegyes pillantást vet a kárhozottakra, a gonoszléleknek, a testnek és világnak eme szerencsétlen áldozataira. Aztán elfordul tőlük... örökre.

Szűzi homlokáról a borongó felhőket elűzi, tekintetét most már végleg a választotta-

kon, a győzteseken pihenteti meg. Mosolygó, derült arca felvidámítja a földet és eget.

Dicsőítő és hálahimnusz hangzik fel erre nyomban, amelybe beleolvad az egész minden-ség. Az egész teremtség magasztalja az Urat, akit nagyszerűen igazolt az egész világtörté-nelem.

Az eget kapui erre feltárulnak s bemutat-ják az igazakra váró pompás, bájos tájakat, az ő örök otthonukat. Az igazak szent elragad-tatással szemlélik a hazát, melyet az Úr szá-mukra készített, s amely felülmúl minden kép-zeletet. Fel is lebbennek, s az angyalok kísé-retében a Bárányt követve, indulnak annak elfoglalására. Diadaléneküktől, allelujájuktól visszhangzik a mennyei Jeruzsálem.

Miközben ezt a kárhozottak szemlélik, — ó szörnyű ellentét! — széthasad lábuk alatt a föld, kitárva tüzes, éhes gyomrát, s követeli áldozatait.

Most, csak most értik át teljes egészében szerencsétlenségüket, borzalmát annak az éjt-szakának és örvénynek, amely reájuk vár. Kétségbeesésük határt nem ismer. Hiszen lát-ják az igazak elragadóan szép dicsőségét, bol-dogságát és örömét. Ha most ezzel ellentétben mérlegelik a saját sorsukat és helyzetüket, ez teljesen szétmorzsolja búbánatba merült, két-ségbeesett szívüket.

Talán Isten engedelmeivel az ég megnyílt kapuján megpillanthatják még a trónt is, amely nekik volt szánva, ha hivatásuk mellett hűsé-gesen kitartanak, ha a jó Isten áldozatai, rab-jai maradnak. Vajjon siránkozó, zokogástól meg-megtört hangon Jézustól, Szüzanyától,

Szentektől és szeretteiktől búcsúznak-e? Ki tudna erre feleletet adni? De már íme, súlylyednek is, hullanak is a tátongó, lángoló örvényekbe, a gonoszlelkek kíséretében, akik rajtuk tölthetik örökre bosszújukat, kényüket, kedvüket...

A pokol kapuja bezárul. Elgondolom, hogyan lakatolja azt le az ég egyik angyala, hogy ne nyílják az fel többé soha, soha...

Most még nyugszanak a dráma szereplői a temetőben. Mi is követjük oda őket. Egyik angol sírkertben a kripta felett a következő felírás olvasható: „Itt nyugszik a Sauders-családnak több nemzedéke. A közelebbi adatok, részletek róluk majd az utolsó ítéleten lesznek közzétéve.”

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt ismét a „Dies irae” fenséges akkordjaival. Imádkozunk magunkért, de azokért is, akiknek üdve komolyan aggaszt bennünket. Kérjük az isteni Bírót most, amikor még nem késő, hogy ezeket is támassza fel lelki halottaikból, hogy az utolsó ítéletkor is velünk együtt a jobbára kerüljünk.

Felteszem magamban, hogy az Úr ítéletét megelőző lelkiismeretvizsgálatokat ma s ezen túl nagyobb gonddal végzem.

¹ Mt. 24, 28. — ² V. ö. In. Mt. — ³ Mt. 24, 30. — ⁴ Lk. 21, 28. — ⁵ Lk. 21, 27. — ⁶ Mt. 25, 41. — ⁷ U. o.

XXVII

A TERMÉKETLEN FÜGEFA

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Egy valakinek szőlőjében fügefa volt ültetve, és méne, gyümölcsöt keresvén rajta, de nem találta. Mondá tehát a vincellérnek: Ime, három esztendeje, hogy járok, gyümölcsöt keresvén e fügefán, és nem talállok, vágd ki azt, minek is foglalja el hiába a földet? Amaz pedig felelvén, mondá neki: Uram! hagyd meg az idén, addig míg körülásom és megtrágyázom, hátha gyümölcsöt hoz a jövőben, ha pedig nem, kivághatod azután.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Két súlyos katasztrófának köszönhetjük, hogy Urunk ezzel a szép s mély értelmű példabeszéddel ajándékozott meg bennünket. Pilátus jó csomó forrongó galileait mészároltatott le éppen akkor, midőn áldozatukat a templomban bemutatták. Úgy, hogy vérük az áldozatával vegyült. A másik szerencsétlenséget a Siloe tava melletti torony összeomlása okozta, amely 18 embert temetett maga alá, Zsidó felfogás szerint ezt a sorsot valamennyien személyes bűneikkel érdemelték meg. Jézus a nélkül, hogy ezt a nézetet tagadná vagy magáénak vallaná, kiaknázza, hogy fontos figyelmeztetést adjon s tanulságot vonjon le abból azok számára, akiket

illet. Ezt célozza a példabeszéd a terméketlen fügefáról.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy legyen türelmes velem szemben, de ígérem is, hogy mindenáron azon leszek, hogy életem fája az ő számára értékes gyümölcsöket teremjen.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ez a példabeszéd sok magyarázatra nem szorul. A fügefa meg a szőlő a zsidó csend-ülethez tartozott. Miért is a példabeszéd megint a palesztinai polgári életbe nagyon belevágó. Fügefáról van szó, és pedig ápolt fügefáról, hiszen a szőlőbe úgy ültették el. Mert vadon is nőtt, sziklás szakadékok s utak szomszédságában. De az ilyen fa vagy éppen nem termett, vagy csak fanyar és élvezhetetlen gyümölcsöt. És íme, az az ápolt fügefa mégis terméketlen, sőt mikor körülássák és megtrágyázzák, akkor sem jutalmazza meg a fáradságot. A gazdája már három éve keresgél rajta fügét — sajnos — hiába. Elítéli tehát halálra. Csak a vincellér közbenjárására ad neki még egy kegyelmi évet...

Az Úr Jézus, az isteni Vincellér is már három éve járja Zsidóország tartományait, de a választott nép, ez az annyira ápolt, de mégis terméketlen fügefa, méltatlannak mutatkozik minden kíméletre, fáradságra. A gazda, Jahve, arra sem tartja érdemesnek, hogy helyet foglaljon a földön. Fiára, a Vincellérre bízta, hogy végezzen vele. Jézus kegyelemért esedezik. Felajánlja drága szenvedését és vérért a fügefa megtermékenyítésére... De volt-e ennek haszna? Megmutatta Jeruzsálemnek és a zsidó

népnek katasztrófális sorsa. Amde ez a fügefa nemcsak a zsidó népnek, hanem mindenegyves terméketlen léleknek is hűségese jelképe.

2. „EGY VALAKI SZÖLLŐJÉBEN FÜGEFA VOLT ÜLTETVE”

Ez az egy valaki tehát maga Isten, a Teremtő. Miért ültetett minket a földi élet szőlőskertjébe? „Ki ültet fügefát és nem eszik annak gyümölcséből?”¹² Ez a gyümölcs, melyet a Teremtő méltán elvár, a mi életcélunk: Isten dicsérete, tisztelete, szolgálata, a Tőle függő élet, az Ő akaratának teljesítése, az Ő szent Fia életének, erényeinek hű követése. Egy szóval az Ő dicsősége. Igen, ezt kell teremnem, mert ezért, csak ezért vagyok ültetve.

Éspedig nemcsak amolyan félerett vad fűgét kell teremnem, amely Isten királyi asztalára méltatlan. Hiszen már a teremtkor kiadta az Úr a parancsot: „Hajtson a föld gyümölcsöző fát, mely gyümölcsöt hoz faja szerint.”¹³

En választott, ápolt fa vagyok hivatásomnál fogva. Nemes fa, tehát fajom szerint nemes gyümölcsöket kell teremnem.

Ezért részesülök megfelelő gondozásban is. Hányan dolgoznak velem? Tisztogatnak, nyeseznek, öntöznek, körülárlolnak, megaláznak. Gondoljak csak a naponkint élvezett Eucharisztia-ra, amelyben az isteni Vincellér, Jézus, a saját testét és vérét, mint trágyát hordja lelkem gyökerére.

Mit nem kellene egy ilyen fának teremnie? És íme mégis! Tarts egy kis vizsgálatot, keresd a gyümölcsöket! Vajjon annak nevezhető-e

imaéleted? Hol vannak szolid erényeid, jócselekedeteid? Él-e benned a termékeny vágy a tökéletesebbre? Mit szól ehhez nagy önzésed, szabadosságod, érzékiséged, nyelvhibáid, szeretetet, szerénységet sértő magatartásod? Minő terméketlenség! Mit talál rajtad az isteni házigazda egyebet, mint leveleket, vagyis pusztá külsőséget? Talán formaruhát, de alatta semmi lelket. Nem vagy-e csupa utánczata annak, aminek kellene lenned? A gazdának nem szép levelek, hanem szolid lelki gyümölcsök, igazi erények kellene...

3. „HA BÜNBÁNATOT NEM TARTOTOK, MINDNYÁJAN ELVESZTEK”

Hogy még élek s Isten szőlőjében helyet foglalhatok nem három éve, hanem ki tudja, mióta, kinek köszönhetem, ha nem a jóságos Vincellérnek, Krisztusnak, aki „az Istennek jobbán van s közben is jár érettünk”.⁴ Amde feszíthetem-e tovább is a kegyelem húrját? Hánynál és hánynál látom, hogy az már elszakadt. Vajjon azok, akikre a Siloe-tavi torony rádőlt, „vétkesebbek voltak minden embernél, ki Jeruzsálemben lakik”? — kérdi Jézus. S maga meg is adja rá a feleletet: „Mondom nektek: Nem.” — S levonja mindjárt a következtetést is: „De ha bűnbánatot nem tartotok, mindnyájan éppen úgy elvesztek.”⁵

Istenem! Milyen léhák és könnyelműek is az emberek! Valóban olyanok, mint a fákon csiripelő verebek. Ha egy-egy lehull közülük, talán egy pillanatra megszeppennek, de aztán, mit sem törődve társuk sorsával, tovább csicse-regnek, csevegnek. Látjuk, hogy ennek is, annak

is a próbaideje már végére járt, talán hirtelen kivágták fájukat és lelküket számadásra hívták. Nőttön-nő a valószínűség, hogy most már ránk kerül a sor. De magunkba szállunk? Komolyan vesszük az élet nagy feladatát?

Szívleljem meg tehát végre valahára az Apostol komoly intelmét: „Avagy megveted jóságának, türelmének és hosszútűrésének gazdagságát s nem veszed észbe, hogy az Isten kegyessége a bűnbánatra vezérel? Pedig konokságod és töredelmetlen szíved által haragot halmozasz magadra a haragnak és az Isten igazságos ítélete megnyilvánulásának napjára, s Ő majd megfizet kinek-kinek a cselekedetei szerint.”⁶

Beszélgetés az Úrral, a Boldogságos Szűzzel, esetleg védőszentemmel, őrangyalommal; kérem őket, járjanak közben értem, hogy türelmi időt kapjak, legalább még erre az évre, s kegyelmet, hogy azt jobban kihasználjam, mint az előző esztendőket.

Felteszem magamban, hogy azt a helyet, módot, alkalmat, melyet Isten szőlőjében az életszentségre nekem adott, kihasználom, kiérdemelem. Nem vágyom többre, másra, hanem a saját, Istentől kapott hivatásomban és hivataltalomban igyekszem mindig többet és jobbat adni. Ma legalább valamiben pontosabban teszem a dolgomat, mint tegnap. Miben is szorulok javulásra? Miben vagyok elmaradott? Nos, itt van, amit Isten tőlem kíván.

¹ Lk. 13, 6—9. — ² V. ö. I Kor. 9, 7. — ³ Gen. 1, 11. — ⁴ Róm. 8, 34. — ⁵ Lk. 13, 4—5. — ⁶ Róm. 2, 4—6.

XXVIII

A FARIZEUS ÉS A VÁMOS

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mondá (Jézus) némelyekhez, kik elbizakodtak, hogy ők igazak, és másokat megvetettek, e példabeszédet. Két ember méne föl a templomba, hogy imádkozzék, egyik farizeus, másik vámos. A farizeus megállván, így imádkozék magában: Isten! hálát adok neked, hogy nem vagyok olyan, mint a többi emberek, rabló, igaztalan, házasságtörő, mint ez a vámos is. Kétszer bőjtölök hetenkint, tizedet adok mindentől, amim van. A vámos pedig, távol állván, szemét sem merte fölvetni az égre, hanem mellét verve, mondá: Isten! légy irgalmas nekem, bűnösnek. Mondom nektek: ez megigazulva méne haza, inkább, mint amaz, mert mindaz, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd elmondásának körülményei. Hogy mi szolgált közvetlen alkalmul a szép és lélektanilag mérhetetlenül értékes példabeszéd elmondására, nem tudjuk. A hallgatóság többnyire a farizeusok közül került ki, akik „elbizakodtak, hogy ők igazak s másokat megvetettek”.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól a neki annyira tetsző alázatos lelkületet.

Vajjon az Úr Jézus megfigyelte-e ezeket az alakokat, akikről példabeszédében szól, vagy költötte-e őket mint típusokat a mi okulásunkra, nem tudhatjuk. Annyi bizonyos, hogy hűségesebb jellemrajzokat elképzelni is bajos volna. „Két ember méne föl a templomba.” A Szentírás, valahányszor Jeruzsálemről és a templomról beszél, mindig „felmenést” említ, hiszen a város maga is magaslatokon, hegyeken, dombokon épült, a templom pedig Moriachon, mintegy 743 méter magasságban a tenger felett pompázott. A példabeszéd színtere a régi, Aggeus által romjaiból feltámasztott templom, amelyről a híres jövendölés szólt: „Eljő, aki után minden nemzet vágyakozik... És dicsőséggel töltöm be a házat.”² Ezt díszítette és bővítette Heródes, semmi költséget sem kímélve, uralkodásának 18-ik évétől kezdve egész életében. Így akart a zsidó nép szívéhez férközni és benne azt a tudatot kifejleszteni, hogy voltaképen ő az, akiben a messiási jóslatok beteljesedtek. Messziről, márványburkolata folytán olyan volt, mint valami hótakarta hegy, a tetejére pedig az azt fedő vastag aranylemezek miatt napfényben alig lehetett vakulás nélkül tekinteni. Hármass udvar övezte. A külsőbe a pogányokat is beengedték, sőt bizonyos jogszokás folytán ezek ott üzérkedhettek is, de beljebb hatolniok halálbüntetés terhe alatt tilos volt nekik. A középsőben a zsidó nők ájtatoskodhattak. A legbelső udvar az „atrium izraelitarum” volt, ahol az égő áldozatok oltára körül a férfiak imádkozhattak. Az udvarokat

falak, oszlopcsarnokok és kapuk választották el egymástól.

Mind a két imádkozó tehát zsidó, mert íme, átléphette a legbelső udvar küszöbét, ahol az oltárig, sőt szentélyig tolakodó farizeus imádkozó társát könnyen megfigyelhette. Az Úr Jézus a jelenetet oly művészi, kifejező vonásokkal festi, hogy nem nehéz a két tipikus alakot elképzelni. Ott „áll” a farizeus, a külső életszentségnek minden jelével. Hosszú köntösén széles szegély, amely az akkori közfelfogás szerint az istenfélelemnek különös szimbóluma. Homlokán imaszalag, hajfürtjei alatt a törvény tekercse; derékövén az alamizsnatáska. „Áll” az előtérben, hogy többen lássák. A jámbor zsidók földre borulva, vagy miután hódolatukat Jahve előtt már így kifejezték, térdelve, vagy mélyen meghajolva szoktak imádkozni. Ő áll. Kezét, tenyerét bizonynyal a szokás szerint az ég felé emeli, vagy karját kiterjeszti. A nép szentet lát benne és ő ezt így kívánja. Ugyanakkor egy „publikánus” is feljött a templomba. Egészen más szándékkal és érzülettel. Foglalkozása miatt őt mint a nép kiszípolyozóját s a haza árulóját a közvélemény a nyilvános bűnösök közé sorozta. Nem tagadjuk, hogy a megvetésre sok vámszedő, adóbehajtó akkoriban rá is szolgált. De nem valamennyi. Hiszen a „publikának”, ahogy az államjövödelmet nevezték, — behajtása magában véve még nem erkölcstelen foglalkozás. Keresztelő János sem tartotta annak. Hiszen mikor megrendítő prédikációja végén a vámosok (publikánusok) kérdik tőle: „Mester! mit cselekedjünk?” — semmi egyebet sem kíván tőlük, mint

azt: „Semmit azonfelül ne követeljeteK, mint ami el van rendelve nektek.”³ Maga Jézus sem gondolkodik másként. Betér a fővamos, Zacheus házába, sőt egyik apostolát is a publikánusok közül választja.

Ez a vámos is a jobb lelkületűek közül való, akit az Úr a farizeussal, mint az alázatosság mintaképét szembeállítja. Távol az oltártól ő is áll, de bizonynal mélyen meghajolva. Szemét a kövezetre szegzi, mert nem tartja magát méltónak az égre tekinteni. Mellét veri ott, ahol dobog a szíve, amely bizonynal nem egy váddal lép fel ellene, de ő elismeri és bánja gonoszságait és bűne előtte van szüntelen.⁴ A két imádkozó jelleme és lelkülete Isten elé terjesztett, elmondott imádságukban is letükröződik. Az egyik imádkozva is dicsekszik, a másik pedig nyögdecseelve irgalomért és bocsánatért esedezik. És az igazságos Bíró, „a szívek és vesék vizsgálója”⁵ előtt a mérleg a vámos javára billen. Ez „megigazulva méne haza”. De nem a másik. „Mert mindaz, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.”⁶

2. A FARIZEUS IMÁDSÁGA

A farizeus „imádsága” az „Isten és emberek előtt gyűlöletes kevélységnek”⁷ iskola-példája. A farizeus ugyanis:

a) magát nagy szentnek és minden erényben tökéletesnek tartja, akinek éppen azért voltaképen nincs is szüksége a könyörgő imádságra. Ő a templomba nem is imádkozni, hanem dicsekedni jött.

b) Mindenkinél jobbnak és igazabbnak tartja magát. Erre a hamis nézetre pedig úgy jut, hogy a saját jócselekedeteit a mások bűneivel méri össze. Ő bőjtől a kötelező napon kívül még hétfőn és csütörtökön is. Leadja a tizedet Istennek, nemcsak a saját terméséből, gyümölcsből, baromból, de még a fűszerekből és vásárolt dolgaiból is. Míg ellenben ez a bitang vámos, itt ni, bizonyosan rabló (zsaroló), igazságtalan (csaló) és házasságtörő.⁸ A saját lelki fekélyei ezzel szemben nem számítanak. Valóban az ily lelkület rászolgált az Úr Jézus átkára: „Jaj nektek, képmutató írástudók és farizeusok, mert hasonlók vagytok a fehérre meszelt sírokhoz, melyek kívülről ékeseknek látszanak az emberek előtt, belül pedig telve vannak holtak csontjaival és minden undokságával.”⁹

3. „AZ ÖRDÖG OLVASÓJA”

Vianney Szent János a kevélységet az ördög olvasófonalának nevezi, amelyre a vétkek fel vannak fűzve. Nagy igazság, amelyet a Szentlélek így fejez ki: „Az ember gögijének kezdete elpártolás Istentől, mikor is szíve elfordul Alkotójától. Minden bűn kezdete ugyanis a kevélység. Ki ragaszkodik hozzá, betelik átokkal és végül elvész általa.”¹⁰

Kevélységből burjánzik az irigység s a szeretet elleni többi bűn. Nevezetesen mások megvetése, lenézése, megszólása. Egy házigazda — bizonynyal nem ok nélkül — felveti vendégei előtt a kérdést: „Vajjon mit gondolnak, hölgyeim és uraim, hogyan lehetne a 6 millió

lakost számláló Londont félóra alatt teljesen megtisztítani? Mindenki töri a fejét. A házigazda eléjük vág a felelettel: „Ha mindenki *a saját háza előtt seperne...*”

A gőg valóságos nevetséges önistenítéssé fajul. Eleven példát szolgáltatnak erre a „világ-bölcsek”. A hírneves Hegel pl. azt állítja magáról: „Krisztussal elmondhatnám: Én az igazságot tanítom és maga az igazság vagyok.” Fichte pedig tanait „a Szentlélek minden emberre való kiáradásának” tartja, hirdeti.

Schopenhauer azt vélte magáról, hogy ő mélyebb bepillantást adott a titkokba, mint bármely halandó ő előtte.

Nietzsche pedig azt mondja magáról: „Ha volnának istenek, hogyan tudnám kiállani, hogy én az ne legyek?”

Hol vannak ma már a lidérclángok, amelyek ezek a „nagyok” az emberiségnek gyújtottak?!...

Legyünk mi is résen, nehogy a kevélység örülete lassan és észrevétlenül a lelkünkbe szivároгjon. Ha az önteltségnek csak nyoma is mutatkozik nálunk, azonnal alázzuk meg magunkat, ha lehet, ennek valami külső jelét is adva. Vigyázzunk, nehogy az isteni Felség nemetszését s annak minden következményét magunkra vonjuk. Mert Isten bizonyos gyönyörrel kineveti és megalázza a gőgös kis teremtményt. „Isten a kevélyeknek ellenáll, az alázatosoknak pedig kegyelmet ad.”¹¹

Cornwallis (Angolország) északi partjain 1696-ban világítótornyot építettek. Azt írták rá: „Üvöltsetek szelek, emelkedjeteк tengerek, törjeteк reám elemek s próbáljateк ki engem!”

Négy év mulva a tengeráram romba döntötte. A helyébe állított torony tűzvésznek esett áldozatul. Mikor a harmadikat felépítették, rá a Zsoltáros ígéit vésték: „Ha nem az Úr építi a házat, építői hiába dolgoznak rajta.”¹² És ma is áll ez a torony és ezreknek jelöli meg a biztos utat.

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle alázatos lelkületet. „Isten, ki ellenállsz a kevélyeknek és kegyelmet adsz az alázatosoknak, add nekünk az igazi alázat erényét, amelyre Egyszülötted mutatott tökéletes példát a híveknek, hogy sohase vonjuk haragodat magunkra göggel, hanem inkább kegyelmed ajándékait nyerjük el szerénységgel. Amen.” (Misekönyv.)

Felteszem magamban, hogy szerény leszek, magamról nem beszélek és elutasítok magamtól minden öntetszelgő gondolatot.

¹ Lk. 18, 9—14. — ² Agg. 2, 8. — ³ Lk. 3, 12—13. — ⁴ V. ö. 50. zsolt. 5. — ⁵ 7. zsolt. 10. — ⁶ Lk. 18, 14. — ⁷ Jézus, Sir. f. 10, 7. — ⁸ V. ö. Lk. 18, 12—13. — ⁹ Mt. 23, 27. — ¹⁰ Jézus, Sir. f. 10, 14—15. — ¹¹ I Pét. 5, 5. — ¹² 126. zsolt. 1.

XXIX

A FARIZEUS ÉS A VÁMOS

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. A VÁMOS IMÁDSÁGA

Szemlélem a templomudvaron lesütött szemmel és keblét verve imádkozó vámost. Látom benne az alázatosságnak isteni művészettel megfestett képét.

a) A háttérben marad. Méltatlannak érzi magát, nemcsak Istent, de még a farizeust is megközelíteni. Nem nagy dolog, ha a porszem a hegy előtt, a teremtmény Isten előtt meg-alázkodik, de ha a porszem a másik porszemmel szemben teszi ezt, ez már jelent valamit.

b) A szemlesütés jelenti a szégyenérzetet. A vámos nem mer érdemre hivatkozni, jutalomra igényt tartani, hiszen ő csak szegény bűnös.

c) A kebelre verés ősidőktől fogva a bűnbánatot jelenti. Már Szent Ágoston írja, hogy mikor a lektor Krisztus szavait a Szentírásból olvasta: „Confiteor tibi Pater stb.” (Aldalak téged, Atyám! mennynek és földnek Ura.), a „Confiteor” szó a hippói híveket megtévesz-

tette és valamennyi a keblét verte. Egyszerű, de nagyon kifejező szimboluma ez a bűnbánatnak. Jelképezi a mellverés a töredelmes, meg-alázott szívet, a bűn bevallására és az elégtétel megadására, vezeklésre való készséget.

d) Úgy esd bocsánatért, mintha ő volna az egyedüli bűnös a világon. Nem ítél el mást, még a farizeust sem, akinek kevély, becsmérítő kijelentései talán a füléig hatoltak. Megérde-meltem, gondolja magában, és keblét tovább veri.

e) Amde bűnbánata mégsem volt kétségbe-esett, hanem bizakodó. Miért is beéri néhány, folyton ismételt, szívből fakadó fohásszal: „Isten, légy irgalmas nekem, bűnösnek.”² Ime, a vámos az alázatosságnak minő kitűnő tanító-mestere. Megtanít minket tiszteletre, bizalomra és szeretetre.

2 „AZ ALÁZATOSSÁG: IGAZSÁG”

Szent Teréznek ez a gyönyörű meghatáro-zása valóban amily rövid, olyan találó. Mintha csak isteni kinyilatkoztatásból jött volna rá. „Egyszer fontolgattam magamban, — írja a lelki várkastélyban — miért is oly kedves az alázatosság a mi Urunk színe előtt. Erre hir-telen gondolatom támadt, mintha csak úgy rep-pent volna a fejembe. Az oka Isten szereteté-nek az alázatosság iránt az, mert ő a legfőbb igazság. És az alázatosság is mi egyéb, mint az igazságban való járás. Mert egészen bizo-nyos és igaz az, hogy magunktól nincs birto-kunk, hanem csupán csak a mi semmiségünk és pusztá nyomorúságunk.” Ez a gondolat egyébként régi és örök, mint minden igazság.

„Az ismeri magát legjobban, aki saját semmiségéről meg van győződve” — mondja Arany-szájú Szent János.

Valóban, aki tudja, ki az Isten és mi az ember, az csak alázatos lehet.

Saját semmiségünk mélységes átérzését csak még jobban elősegíti — mint a példabeszédben látjuk — a saját bűnös voltunk tudata, vétkeinknek önmagunk és Isten előtt való őszinte beismerése és bevallása. Ez az alázatosság azonban, ha igazi, „a lelket nem nyugtalanítja, nem zavarja, hanem ellenkezőleg, békét és vigaszt és nyugalmat ad”. Hiszen az igazság: rend. A rend pedig csupa harmónia.

Az igazi alázat nem tagadja le és nem rejti el az ember tehetségeit, talentumait sem, de azokat Istennek köszöni, tulajdonítja és Neki kamatoztatja. Éppen azért az igazi alázatosságnak semmi köze sincs a gyávasághoz és félnék visszahúzódáshoz. Az alázatos mindent mer és mindenre vállalkozik, ha azt okosan teheti. Mert egyrészt nem félti a bőrét az esetleges sikertelenséggel járó megaláztatástól, másodszor számít és méltán az alázatosság kedvelőjének, Istennek segítségére, valahányszor az ő ügyéről van szó.

Az alázatosság az igazi imaéletnek is rúgója, feltétele. Isten annál magasabbra emeli a lelket az imában, minél mélyebben alázza ez meg magát. Az alázatosság az egyetértés titka. A kevélység szétválaszt, az alázatosság egyesít.

Midőn egyszer Lacordaire, aki akkor már dicsősége delelőjén állott, Besançonban Mathieu érsek áldását térdenállva kérte, ez a következő kijelentés kíséretében teljesítette a kíván-

ságot: „Kedves Péter, kérem az Istent, munkája jutalmául adja meg önnek a kegyelmet, hogy teljes meggyőződéssel magát semmi egyébnek se tartsa, mint Isten haszontalan szolgájának.” Lacordaire később bevallotta, hogy nem volt valaha jó kívánság, melyet oly szívesen fogadott volna, mint ez, melyet a főpásztor áldásába foglalt.

Ó, bár az Úr Jézus áldása ezt az értékes érzületet honosítaná meg bennünk is, főleg ha megengedi Érte, az Ő dicsőségéért sokat és jelentékenyen tennünk.

3. AZ ALÁZATOSSÁG ÉS ÉLETSZENTSÉG

Loyolai Szent Ignác nagy gondolata, hogy a lelki élet egész rendszerét az alázatosság magyából fejleszti ki.

A legmagasabb fokot abban látja, abba helyezi, hogy az ember Jézus iránti szeretetből nemcsak türelemmel elviseli, hanem szereti és amennyiben hiba nélkül lehet, keresi a megaláztatást.

Valóban, mily méltányos is az édes Üdvözítő sorsát osztani, aki megosztotta a mi megalázott sorsunkat és értünk alázatos lett a kereszthaláláig. Mily magasztos lelkületre mutat, nem szükségből, de szeretetből ott akarni lenni, ahol Jézus, s Őt hűen utánozni, vele egyesülni.

A keresztnék és megaláztatásnak lángoló szeretete Jézusnak egészen különös, jellemző isten-emberi erénye, mondhatnók szenvedélye. Azért semmi sem olt be minket mint szálló-vesszőket ebbe az isteni tőkébe s nem forraszt

annyira össze s tesz az Ő bizalmasává, mint ez a lelkiület.

A végoka pedig, hogy Jézus miért lelkesedik annyira a megaláztatásért s miért kíván minket is ennek a hősi erénynek megnyerni, voltaképen mennyei Atyja és az irántunk való nagy szeretete. Tudja ugyanis jól, hogy Atyja dicsőségén a kevélység ejtett legnagyobb csorbát és így ezt az ő isten-emberi mély, szinte a megsemmisülésig menő megalázkodása tudja teljesen kiköszörölni. Másrészt minket csakis ez a keserű orvosság, a megaláztatás, tud legnagyobb betegségünkből, a kevélységből alaposan kikúrálni, önmagunkból mintegy kiemelni s az életszentség útjára lendíteni. Minden Szent, kivétel nélkül, tudta ezt és éppen azért kereste a megaláztatást. Kívánt előbb megsemmisülni, hogy az Isten így tudjon a semmiből valamit teremteni. De volt is kivétel nélkül minden Szentnek bőséges része a megaláztatásban.

Az alázatosság eme hősi fokának gyakorlatai:

a) Szívesen viseljük el a szegénység egyes érezhető hatásait is, sőt azt lehetőleg keressük.

b) Szívesen vegyük, hogy az engedelmesség éppen a mi vállunkra teszi a nehezebb terhet.

c) Keressük a függést s lehetőleg kerüljük a függetlenséget.

d) Örömmel fogadjuk a hibákon kívül ránk törő megaláztatást, büntetést, gyalázatot és dorgálást.

e) A Krisztusért hullatott veríték és vércseppek üdítő harmat az alázatos szívének.

Izzó hevét enyhítik, de egyben még inkább felszítják benne a szeretet lángjait.

Beszélgetés az Úrral. „Kérjük, hogy az alázatosság legistenibb remeke, a kereszt és eucharisztikus áldozat, üzze ki szívünkől a szemek és test kívánságát, meg a világ döllyét, hogy józanul, igazul és jámborul élve, elnyerjük az örök jutalmat.” (Misekönyv.)

Felteszem magamban, hogy minden külső és belső megaláztatásért, főleg amely hibámon kívül ér, Istennek szívből köszönetet mondok: „Deo gratias!” „Hála Istennek!”

¹ Lk. 10, 21. — ² Lk. 18, 13.

XXX

AZ UTOLSÓ HELY A VENDÉGSÉGBEN

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „A (vendégségre) hivatalosaknak pedig példabeszédet monda, észrevévén, miként válogatják az első üléseket, így beszélván hozzájuk: Mikor lakodalomba hívnak, ne ülj az első helyre, nehogy ha náladnál előkelőbb ember volna meghíva, odajövéen az, ki téged és őt meghitta, azt mondja neked: Adj helyet ennek! — s akkor szégyenszemre az utolsó helyet kelljen elfoglalnod. Hanem mikor meghívnak, eredj, telepedjél le az utolsó helyre, hogy mikor jövend, ki téged meghívott, azt mondja neked: Barátom! menj följebb. Akkor dicsőséged leszen az egész asztaltársaság előtt. Mert mindaz, aki magát fölmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, fölmagasztaltatik.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmas nyújtó körülmények. A jelenetet már más elmélkedésből ismerjük.*

Jézus egyik főfarizeus házában szombatnapon lakomára hivatalos. Eléje járul egy vízkóros, aki biztonnal nem törődve a munkaszünettel, gyógyulást kér a nagyhirű prófétától. Meg is nyeri. Utána az asztalhoz telepszének. Látja ám Jézus, mint keresgetik a vele együtt meghívottak az előkelőbb

* Szeretett minket. XXXVIII. elmélkedés.

helyeket. Ez adja Jézus ajkára a szép és tanulságos kis példabeszédet, jelen elmélkedésünk tárgyát.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól a kegyelmet, hogy fellépésemben, magatartásomban mindig nagyon szerény legyek.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A példabeszéd annyira egyszerű s benne az Úr Jézus oly észszerű elveket hirdet, hogy ha magyarázni akarnók, a napot próbálnánk faggyúgyertyával megvilágítani.

De talán kultúrtörténeti szempontból nem felesleges egyet s mást megjegyeznünk.

A rangsor, főleg az ünnepélyeken és lakomákon Keleten sokkal kényesebb kérdés, mint nálunk, a nyugati országokban. Nagyon meg kellett fontolni, hogy a meghívott vendégek közül kit, hova ültetnek. A görögöknél a sorrend az asztalfőnél kezdődött, a rómaiaknál, perzsáknál s Krisztus idejében úgy látszik, a zsidóknál is, a középütt. És jaj volt a házigazdának, ha ebben hibázott, mert komoly neheztelés lett a vége. Jézus elítéli ezt az emberi hiúságból eredő túlságos érzékenységet. Midőn máskor a farizeusok ellen kikel, ezt is külön szemükre hányja: „Szeretik a főhelyeket a lakomákon.”² Sőt még magukat a tanítványokat sem hagyta ez a nemzeti hiba egészen érintetlenül, s mint az evangéliumok több helyen elárulják, ők sem voltak közömbösek aziránt, ki hol foglal közülük helyet.³

Jellemző azonban az Úr gyengédségére, hogy a példabeszédben az éppen akkor kiütköző

hibától elvonatkozik és csak képzelt esetről beszél. „Mikor lakodalomba hívnak...”

Üldözzünk mi is magunkban minden hiúságot és érzékenykedést, amely az Istentől és embertől útált gögnek egyik kiütése.

2. A KEVÉLYSÉG NEMZETSEGFÁJA

A kevélységnek megvannak a maga leszármazottai. Első ezek közt a *hiúság*. Finom, szende kis teremtés, de nagy fogyatkozása, hogy kissé ostoba. Aranyzájú Szent János így ír róla:

„Aki természet szerint bolond, azt csak sajnálni lehet, de aki magáról sokat képzelve önmagát bolondítja, az igazán nem érdemel mentséget. Semmi sem teszi az embert oly bolonddá és ostobává, mint a hiúság.” Hozzá még a hiúság, ha nem küzdünk ellene, folyton növekszik és elfajul. Jól mondja De Paul Szent Vince: „A hiú tetszelgés és a vágy, hogy rólunk beszéljenek, minket dicsérjenek, oly rossz, amely bennünket előbb-utóbb Isten elfeledésére visz s minden jócselekedetünket megmérgezi. Nincs veszedelmesebb dolog a hiúságnál azokra nézve, akik a tökéletességre törek-szenek.”

Hiszen még Bismarck is megjegyzi: „A hiúság olyan sav, amely idővel a legnemesebb fémeket is megmarja. Még a legokosabb embert is mind a két szemére megvakítja.” Miért is:

a) gondolkodjunk magunkról mindig szerényen, amint már az Apostol is int: „Senki se gondoljon magáról a kelleténél többet, hanem józanul gondolkodjék mindegyik a hit mértéke

szerint, amelyet az Isten kiosztott neki.” A híres Gounod zeneszerző beszélt el öreg napjaiban: „Mikor fiatal voltam és első sikereimet arattam, saját értékem öntudatában szívesen mondogattam: „Én”. Később, mikor érettebb lettem, már így beszéltem: „Én és Mozart”. Még később, mikor még érettebb lettem, már megfordítottam és azt mondtam: „Mozart és én.” És ma, mikor művészetemet mindenütt ünneplik és magasztalják, ma már csak ennyit mondok: „Mozart”.

b) Szükség nélkül ne beszéljünk magunkról, de főleg sohase dicsekedve. „Aki magát dicséri, hacsak nem tette által, az megsemmisíti tettét öndicsérete által.” (Shakespeare.)

c) Viszont ha mások dicsérnek, szerényen hárítsuk el magunktól. Mikor a Nobel-díjas írónőt, a katolikus vallásra tért Sigrid Undsetet 1928 december 7-én Oslóban egész Norvégia ünnepelte, nemzete hálája és elismerése jeléül óriási babérkoszorút nyújtottak át neki. Másnap reggel ez a babérkoszorú már a katolikus templom Szűz Mária-oltárára volt helyezve.

d) De azért a jót nem szabad soha abba hagyni a hiúság kísértése miatt. Mikor Szent Bernátot a gonoszlélek beszéde előtt hiúságra kísértette, szíve mélyén így válaszolt sugalmaira: „Nem miattad kezdtem, miattad abba sem hagyom.”

A jót meg kell tenni, a szándékot pedig ki kell egyenesíteni.

Másodszülötte a kevélységnek a *becsvágy*. Ideges, nyugtalan alak. A társaságban rendszeren ő viszi a szót. Pedig a közös családi vonás, az ostobaság, őt sem hagyta érintetlenül. Jel-

lemző példát hoz erre a Talmud a nélkül, hogy azt rosszalná, Rabbi Simeonról, aki így nyilatkozott magáról: „Ha csak két igaz volna a világon, ezek én és fiam volnánk, ha pedig csak egy, ez én vagyok.”

Az önérzetesség az embert előbb vagy utóbb a *gőgbe sodorja*.

A gőg az egész családnak valóságos szerencsétlensége. Ildomtalan, erőszakos, arckifejezése makrancos, magatartása kihívó. Szavajárása: „Nekem bíz' senki sem parancsol, még az Úr Isten sem.” A kevélységnek minden családtagja: stréber; továbbá öntelt, azt vélvén magáról, hogy mindent csak ő tud s csak neki lehet igaza; végül érzékeny olyannyira, hogy sohasem lehet tudni, mikor és hogyan sértjük meg. A kevélység összes családtagjainak szól az isteni ítélet, amelyet Urunk az evangéliumok szerint háromszor szóról-szóra ismételt: „Mindaz, aki magát felmagasztalja, megaláztatik, és aki magát megalázza, felmagasztaltatik.”⁴

3. A SZEGÉNY VENDÉGEK

Az Úr Jézus a példabeszédet, amelyről elmélkedtünk, értékes figyelmeztetéssel végzi: „Mikor ebédet vagy vacsorát szerzel, ne hívjad barátaidat és testvéreidet, se rokonaidat és gazdag szomszédaidat, nehogy ők is viszont meghívjanak és visszaadják neked, hanem mikor lakomát adsz, hívd meg a koldusokat, bénákat, sántákat és vakokat. És boldog leszel, mivel nem tudják viszonzni neked, de majd visszafizettetik az neked az igazak feltámadásakor.”

Nem tiltja ezzel az Úr azok megvendégelését, akiket hozzánk a vér, a hála vagy tisztelet kapcsol, de nyomatékosan ajánlja a felebaráti szeretetet, irgalmat és a szociális érzéket.

Beszélgetés az Úrral. Ő amit tanít, azt meg is cselekszi. Lám, Ő is meghív engem. Igen, engem a koldust, bénát és vakot, amint az Angyali Tudós szépen éneklí:

„A mennyei kenyér,
Táplálatunk leve...
Ki halla ily csodát,
Hogy szolganép vegye
Legfőbb hatalmú, jó Urát...”

Viszont meghívom szívembe én is Őt, a szegényt, aki „érettünk szegénnyé lett, bár gazdag volt, hogy az Ő szegénysége által mi gazdagok legyünk”.¹

Felteszem magamban, hogy a szerénységet mindenkivel szemben gyakorlom. Ha más, főleg fellebbvalóm beszél, hallgatok, és véleményemet szerényen nyilvánítom.

¹ Lk. 14, 7—11. — ² Mt. 23, 6. — ³ V. ö. Mt. 20, 24. Mk. 10, 41. Lk. 22, 24. — ⁴ V. ö. Chrys. in Rom. — ⁵ Róm. 12, 3. — ⁶ Lk. 14, 11. V. ö. Lk. 18, 14. és Mt. 23, 12. — ⁷ II Kor. 8, 9.

XXXI

AZ ESZTELEN GAZDAG

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Egy gazdag embernek földje bőséges termést hozza. És így gondolkodik vala magában, mondván: Mit műveljek? mert nincs hová gyűjtenem terményeimet. És szóla: Ezt cselekszem: Elbontom csüremeimet és nagyobbakat építek, és odagyűjtöm minden termésemet és javaimat.

Aztán mondom lelkemnek: Én lelkem! van sok javad, sok esztendőre eltéve, nyugodjál, egyél, igyál, élvezd az életet. Az Isten pedig monda neki: Esztelen! az éjjel számonkérik tőled lelkedet, amiket tehát szereztél, kié lesznek? Így jár, aki kincset gyűjt magának, és nem gazdag Istenben.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd előzményei. Az isteni Üdvözítő egyik prédikációja közben egyszer csak felkiált valaki: „Mester! mondjad atyámfiaának, hogy ossza meg velem örökségét. Ő pedig felelé neki, mondván: Ember! ki tett engem bíróvá vagy végrehajtóvá közöttetek?”²

Az Úr felhasználja ezt az alkalmat és figyelmeztet, nehogy a kapzsiság ördöge bennünket hatalmába ejtsen: „Vigyázzatok és őrizzétek minden kapzsiságtól!”³ Hogy miért? Ennek megokolására mondja el ezt a szép példabeszédét.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a mulandó javakhoz való minden rendetlen ragasz-

kodástól óvja meg szívemet, viszont kegyelmével indítson a lelki gazdagodás vágyára.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ez a felszólalás, amely az Üdvözítőnek a példabeszédre alkalmat adott, érdekes bepillantást enged az akkori jogviszonyokba. A Tora értelmében az elsőszülöttet kettős rész illette. A többi részletkérdésekben a rabbinusok által alkotott szabályok voltak irányadók. (Így ha öt gyermek osztozkodott az elsőszülöttel, ezt a vagyont egyharmada illette.) Amde mennyi hamisság és kapzsiság csúszhatott be ilyen osztozkodáskor. Szent Ágoston szerint a felszólaló fiatalember is bátyja mesterkedésének esett áldozatul. Csak a magáét kereste s azt remélte, hogy az Úrban, mint ugyancsak tudós rabbiban, pártatlan bíróra talál. Az Üdvözítő a példabeszéddel a kapzsiság genyes sebére mutat és ráteszi gyógyító kezét.

Jómódú gazdáról beszél, akinek a sok vagyont megártott. Az a drámai párbeszéd is, amelyet a gazda önmagával folytat, az a csupa „én”, csupa „nekem”, elárulja, hogy mennyire önmagába fulladt és a kapzsiság ördögének mily nagy mérvben rabja.

Az aratás immár küszöbön és az istenáldás túlradónak ígérkezik. Mit csináljak? — gondolja magában. Hová teszem a rengeteg búzát? Úgy teszek, mint az egyiptomi József. Gondoskodom az esetleg bekövetkező szűk esztendőkről. Mily kellemes lesz akkor majd dözsölni, mikor másokat szűkölködni látok, és esetleg jól kiuzsorázhatok. A termést pénzzé tenni akkoriban nem lehetett. A mai értelemben vett

gabonakereskedés, tőzsde vagy export akkor még nem volt. Nincs tehát egyéb hátra, mint a csürt hamar kibővíteni. Tehát nem olyan csürről van szó, aminőt akkoriban Palesztinában többnyire használtak, t. i. nagy, palackformájú földbe ásott üregről, hanem olyan lapos fedelű, négyszögletes vályogviskóról, aminőt a fellach (paraszt) a Szentföldön máig használ. Ezt könnyen és hamarosan lehetett „elbontani és nagyobbra építeni”. Arra a szerencsétlen nem is gondol, hogy a feleslegből segíteni is lehetne és kellene azokat, akiknek nincsen. A fő az, hogy neki minden meglegyen, amit csak szeme-szája kíván, és pedig az évek hosszú sorára. Kezét dörzsölve, nagy örömmel kíván szerencsét zsidós szólamban a „lelkének”, vagyis önmagának, életének. De egyre nem számított. Arra a kis ajtóra, amelyet nem lehet befalazni s amelyen át sírba viszik. A lélek sorsa a példabeszéd céljának keretén kívül van. Az Úr Jézus most csak arra akar rámutatni, hogy mennyire elszámítja magát, aki a mulandókba, főleg anyagi javakba ágyazza bele életét. A nagy kaszás, a halál, már ott ólálkodik, leselkedik a ház tájékán, ki tudja, még ma éjtszaka bekopogtat.

2. A TEREMTMÉNYEK CÉLJA

A példabeszéd nagyon előtérbe tolja a teremtménynek, nevezetesen az anyagi javaknak célját, s alkalmat ad, hogy a hozzájuk való viszonyunkat megszíveleljük.

A teremtmények szentek, mert Istennek alkotásai és tulajdonai. A céljuk is szent.

Ugyanaz, ami a mienk: Isten dicsérete, tisztelete, szolgálata.

Az anyagi és halhatatlan lelket nélkülöző dolgok erre magukban véve nem képesek.

a) Tehát bennünk akarnak mintegy szóhoz jutni. Mikor pl. a Zsoltáros felszólítja őket: „Csillagok, tengerek, hegyek, völgyek, madarak, halak s elemek, dicsérjétek, áldjátok, magasztaljátok az Urat“, voltaképen bennünk elérik céljukat.

b) A teremtetett dolgok aztán pompás és bőséges gazdaságot alkotnak, amely Isten gyermekeit, az emberiséget, sőt tízszerannyit is, mint ma él, bőven elláthat.

Nincs tehát semmi kifogása Istennek, a mi Atyánknak, ha az anyagi dolgokat okosan felhasználjuk, sőt azokból élvezetet, üdülést, örömet is merítünk. De aztán ne felejtünk el ezért Urunknak hálát is adni, és neki annál jobb kedvvel és odaadóbban szolgálni.

c) Az anyagi dolgokból tudunk aztán jót tenni és segíthetünk a szűkölködőkön. Ezzel viszont magunknak mennyországot érdemelhetünk. Szent Makarius egy vallásos, de túlságosan takarékos idős kisasszonynak jámbor csellel azt az ajánlatot tette, hogy éppen kedvező alkalom nyílnék 500 ezüstpénzért rengeteg gyémántot és egyéb drágakövet vásárolni. A kisasszony azonnal rendelkezésére is bocsátotta az összeget. Később, mikor érdeklődött, hogy mi lett a pénzével, Makarius a szegények, a sánták, bénák, koldusok seregét mutatta be neki. „Ime, ezek a kincsek, akiket pénzedon ruháztam és tápláltam. Ha neked ezek az ékszerek nem tetszenek, visszakapod tőlem a

pénzedet.” A szűz ettől elállott, sőt szegyenkezve távozott, belátván, hogy erre a leckére bizony szüksége volt.

d) Főleg kitűnőek a földi javak abból a szempontból, hogy van miről Isten kedvéért áldozatot hozva lemondanunk. Ha a hercegi korona és főúri birtok nem volna oly csábos és vonzó, nem tisztelnők Szent Alajosban a hőst, aki minderről — Jézus szerelméért — lemondott. Mikor Szent Bernát négy testvérel elhagyta az apai kastélyt, hogy a citeauxi kolostorba vonuljon, a legidősebb közülük, Guidó, odament a még gyermek öcsikéhez, a vígan játszadozó Nivardhoz és átölelve őt, így búcsúzott tőle: Isten veled, Nivard. Mostantól fogva te vagy az egész vagyon ura, birtokosa. A gyermek azonban átlátott a szavak burkán, és a későbbi szenthez méltó feleletet adta: „Tehát ti az eget választjátok örökségül, nekem pedig a földet hagyjátok. Az osztozkodás nem igazságos, és nem fogadhatom el.” Néhány év múlva, mikor kora már megengedte, ő is kopogtat Citeaux kapuján és ott szentté lesz. Isten ugyan nem kívánja mindenkitől az áldozatot és nem követeli az anyagi szegénységet, de a lelki szegénységet igen. Mert aki a földi dolgok enyves vesszején ragad, az alig menti meg lelkét, és a tökéletességtől pedig éppen távol marad. Aki az égbe akar jutni, annak bizonyos fokig a földnek meg kell halnia, mert „aki meghal, mielőtt meghal, az nem hal meg, amikor meghal”. Mikor a bölcs legenda szerint Herkules Anteus óriással birkózott, ez, valahányszor a földhöz vágta, új erőre kapott.

Végül Herkules a föld fölé emelve őt, a levegőben fojtotta meg.

Ilyen Anteus a mi világias önszeretetünk is. Míg a földdel érintkezik, nem boldogulunk vele. Azért „boldogok a lelki szegények”.⁴

3. „ESZTELEN, AMIKET SZEREZTÉI, KIÉ LESZNEK”

Jézus ezt a kérdést a példabeszédben, úgy látszik, a halál ajkára adja. A halál mindenkit pörére koppaszt, aki nem „Istenben gazdag”, vagyis aki nem bővelkedik — mint Szent Bonaventura mondja — érdemekben és a kegyesség cselekedeteiben. Pakomiosz orosz paraszt — mint Tolsztoj beszéli — megegyezett a bászírok tanácsával, hogy ezer rubelért annyi földet kap, amennyit reggeltől napnyugtáig be tud futással keríteni. Telhetetlenül rohan tehát a szerencsétlen, hogy még több és több szántóföldet, rétet, erdőt stb. tegyen magáévá. Már alkonyodik s közel van a célponthoz, ahonnan kiindult. A végső kimerültségtől ajkán kibugygyan a vér s ott holtan terül el a földön. Erre kiadják az öregek a parancsot: „Szolgálj! Szolgálj! Pakomiosz számára sírgödröt, akkorát, amilyen hosszú a fejétől a lábáig. Mert ennyi föld elég egy embernek...”

Mikor Nagy Sándor meghalt, állítólag úgy rendelkezett, hogy keze lógjon ki a koporsóból. Hadd lássák az emberek, hogy még a királyok is üres kézzel lépik át a másvilág küszöbét.

Igen! az anyagiaktól üres kézzel, de nem az érdemek vagy vétkek szempontjából: „mert cselekedeteik követik őket!”⁵

Beszélgetés az Úrral. Kérem, hogy az anyagi

javakat is, mint szent dolgokat, lelkiismeretesen, kímélve kezeljem, főleg ha fogadalmat is tettem. Sőt gyarapítani igyekezzem, de csak azért, hogy több jót lehessen azokkal tenni Isten dicsőségére és a felebarát megsegítésére.

Felteszem magamban, hogy az anyagi dolgokat szent mértékletességgel használom, mint akinek ezekről számot kell adnom.

¹ Lk. 12, 16—21. — ² Lk. 12, 14. — ³ U. o. 15.
— ⁴ Mt. 5, 3. — ⁵ Jel. k. 14, 13.

XXXII

AZ ÉBER SZOLGÁK

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Legyenek felővezve csípőitek és égő gyertyák kezeitekben, magatok pedig hasonlók olyan emberekhez, kik urukat várják, midőn visszatér a menyegzőről, hogy mihelyt jön és zörget, azonnal megnyissanak neki. Boldogok azok a szolgák, kiket midőn megjön az Úr, ébren talál. Bizony mondom nektek, hogy felővezvén magát, asztalához ülteti őket, és odaáll szolgálni nekik. És ha második örváltáskor és a harmadik örváltáskor jön és így találja őket, boldogok ama szolgák.”¹

Második előgyakorlat. Szent Lukácsnál ez a példabeszéd nyomon követi azt, amelyet Urunk „az esztelen gazdagról” mondott. Míg azonban ez utóbbit inkább csak tanítványaihoz intézte, „az éber szolgákról” szólóban szeme előtt lebeg egyenkint minden híve. A körülmények tehát ugyanazok, mint az előző elmélkedésben.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy mindig éberen ügyeljek a kegyelem állapotára, hogy bármikor jelentkezék a halál, készen találjon.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr ebben a példabeszédben magát valami jómódú úrhoz hasonlítja, aki este lakodalomba ment. Maga sem tudja, hogy hány órákor tér

majd haza, éjfél tájt vagy esetleg csak reggel felé. A második és harmadik örváltás — este 9 és reggel 3 óra — közt szokott az ember legmélyebben és legédesebben aludni. Az Úr tehát szolgálóinak szívükre köti, hogy éberek és minden eshetőségre készen legyenek. Az egész éjjelt virrasztva töltsék. Hazatérő gazdájuknak minden időben rendelkezésére álljanak. Jézus példabeszédet és allegóriát gyönyörűen olvaszt egybe. A szolgálak ágyéka — úgy mond — legyen mindig felővezve. Ismerni kell a keleti ember hosszú és bő ruháját, amelyet övvel szorít testéhez. Ha aztán munkába áll vagy útra indul, az öv egyben a ruha felhúzására is jó, nehogy lábig érve, a járást vagy dolgozást nehezítse. Hogy az Úr a képet még kifejezőbbé tegye, valamennyi szolgálóknak égő gyertyát is ad kezébe, hogy így siethessen, ha a zörgetést hallja, Urának ajtót nyitni és rendelkezéseit fogadni.

Ami aztán ezután következik, mint Maldonát szépen és okosan megjegyzi, sohasem szokott megtörténni. Az Úr a példabeszédben a képre csak azért festi, hogy túláradó s minden emberi fogalmat messze felülmúló jóságát hűséges szolgálóival szemben jelképezze. Szolgáit az úr asztalhoz ülteti és maga övezi most már fel ruháját és hozzálát, hogy őket, akik reá oly hosszan, éber hűséggel vártak, kiszolgálja.

Életünkben nekünk kell kérdezni, mit akarsz, Uram, hogy cselekedjem? Odaát majd megfordítva lesz. Az Úr kérdi tőlünk, hogy mi a szívünk kívánsága, hogy azt teljesítse. Innen van az is, hogy a Szentek kérésére, közbenjárására Isten oly sok jót közöl velünk. A

Szenteknek, a hű szolgáknak ugyanis nincs hőbb vágyuk és örömük az égben, mint a földön hagyott szeretteiknek s a hozzájuk esedezőknek megsegítése.

A példabeszédnek célja tehát szívünkre kötni

a) az éberséget. Ennek jelképe a virrasztás felővezetten. Aki ugyanis aludni akar, előbb az övét szokta leoldani;

b) a kegyelem állapotának gondos megőrzését. Ezt szimbolizálja az állandóan égő, kézben tartott gyertya.

c) A felővezett állapot sürgeti továbbá a munkakészséget és állandó készenlétet az elutazásra.

Az Úr hazaérkezése kifejezi egyesekre nézve a halált, a tanítványokra, akik utódaikban a világ végéig megmaradnak, az utolsó ítéletet, a nagy paruziát, amely majd megpecsételi az egyesekre a halál pillanatában hozott külön ítéletet.

2. „LEGYENEK FELŐVEZVE CSIPŐITEK!”

Midőn Izrael Egyiptom földjéről éppen ki-menendő, Isten Mózes által megparancsolja: „Derekatokat övezzétek fel!”²

Ráfael angyal is, mikor az ifjú Tóbiásnak útítársul felajánlkozik: „Felővezve és mintegy útrakészen állott.”³

Ez a Szentírásban vissza-visszatérő kép megannyi figyelmeztető, hogy a földön csak utasok vagyunk. A zsoltárokban ismétlődő „zarándokút” is erre céloz. De a természetben is erre figyelmeztet minden. Köröttem minden utazik. Utaznak a csillagok, a folyamok és

összel a vándormadarak. Talán csak én vagyok a mozdulatlan? Gondoljak csak lefolyt életem-re! Újabb és újabb vágyak ébredtek bennem: csak még ezt vagy azt megérném! és talán nyertem kielégülést. S ha majd az utolsó vágyam is teljesült, akkor? ... Szemem előtt megnyílik a sír kicsi ajtaja. És aztán? Lélekben leborulok egyik szerettem sírhalmára és lekiáltok az ott szunnyadóhoz: És aztán? Pedig ettől a nagy aztántól függ minden.

Eljön az óra, mikor maga az Egyház mondja majd nekem: „Utazz, keresztény lélek ebből a világból!” (Comm. animae.) A halálraíteltet így szokták a börtönben ébresztetni: „Induljunk, az óra ütött!” Egyházunk is majd azt mondja: „Induljunk, gyermekem, az óra ütött!” Nincs kegyelmi folyamodásnak helye, nincs haladék. Utazzunk ebből a világból! Abrahámnak csak azt mondotta az Úr: „Eredj földedről, rokonságod közül és atyád házából!”⁴ Józsefnek így szólt a parancs: „Fuss Egyiptomba és maradj ott, amíg majd mondom neked!”⁵

Nekem majd azt mondják: „Utazz ebből a világból!” Éspedig egyedül. Pál apostolt a zokogó hívek legalább a hajóig kísérték le s aztán váltak el tőle. Senki sem szállt vele hajóra.⁶ Engem is az Egyház, rendem, zárdám elkísér a sírig, aztán csak messziről integet. És egyedül távozom az ismeretlen, más világból.

3. „LEGYENEK ÉGŐ GYERTYÁK KEZETKBEN!”

A sír sötétébe, a halál éjtszakájába egyedül a hit gyertyája gyújt világosságot. A halhatatlanságról a józan ész és a tudomány is meggyőző. Amde ez a világosság mily hideg és im-

bolygó. Csak a hit az, amely az örök életről tiszta, precíz, biztos fogalmakat adhat. „Az én éjtszakám nem sötét, hanem egészen fényben ragyog.” A hit az, amelybe Egyházunk is a koporsónál reménye horgonyát bocsátja, mikor az elköltözöttért így imádkozik: „Bár vétkezett, de az Atyát, a Fiút s a Szentlelket nem tagadta, hanem hitte.” Ó bár én is egyszer elmondhasam Szent Pállal: „A jó harcot végigharcoltam, a pályafutást bevégeztem, a hitet megtartottam.” Éspedig azt a hitet, amely a kegyelmi életbe, a szeretetbe nyújtotta le gyökerét és abból táplálkozott. Ha az alvás a halálos bűn állapotát, akkor az éber virrasztás a kegyelmi és erényéletet jelképezi.

Főleg pedig két erény által vagyunk állandóan az Úr-várás éberségében:

„*Boldogok, akiknek útja szeplőtelen.*”⁹ Boldogok az Alajosok, Szaniszlók, Ágnesek, Margitok stb. Vagy azok, akik bár „az ártatlanságban nem követték, de legalább a penitenciában utánozzák őket”.

„*Boldogok a lelki szegények.*”¹⁰ A régi latin költő éneklí: „A vándorló üres zsebbel, a rablók mellett nótázva halad el.” Nincs, amit a nagy rabló, a halál elragadjon attól, aki Istenért már mindenről lemondott.

Egy kapitány beszéli: „A háborúban roham előtt voltunk. Zsebórámmal a kezemben várom az indulás percét. Ekkor jön oda szolgám és kezdi rajtam a ruhámat, cipőmet kefélni.

— Nincs most ennek ideje — szólok hozzá.

— Ha meghal, kapitány úr, — feleli a szolga — legalább rendben és tisztán megy a másvilágra...”

Vajjon én útrakészen, lelkileg rendben vagyok-e?!

Beszélgetés az Úrral. Tehetem az Egyház imájával: „Mindenható irgalmas Isten, ki az emberi nemnek az üdvösség gyógyírját és az örök élet kincseit is megadtad, tekints kegyesen reánk, szolgáládra s gyámolíts minket, akiket alkottál, hogy távozásunk óráján a szent angyalok keze vezessen minket tisztán, minden bünszennytől menten hozzád, Teremtőnkhez. Amen.”

Felteszem magamban, hogy egyes cselekedeteimet ma úgy végzem, ahogy majd egyszer a halálom óráján kívánatos lesz előttem.

¹ Lk. 12, 35—38. — ² Exod. 12, 11. — ³ Tób. 5, 5. — ⁴ Gen. 12, 1. — ⁵ Mt. 2, 13. — ⁶ Ap. csel. 20, 38. — ⁷ II Tim. 4, 7. — ⁸ 118. zsolt. 1. — ⁹ Mt. 5, 2.

XXXIII

A TOLVAJ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Azt pedig jegyeztétek meg, hogy ha tudná a házigazda, mikor jön a tolvaj, bizonyan ébren lenne és nem engedne betörni a házába. Azért ti is legyetek készen, mert amely órában nem gondoljátok... eljön az Emberfia.”

Második előgyakorlat. Szent Lukácsnál ez a kis példabeszéd nyomon követi az előzőt, az éber szolgákról szólót, és úgy tekinthetjük, mint ennek kiegészítő részét. Szent Máté más helyen közli, amiből méltán arra lehet következtetni, hogy ezt is, mint egyéb tanítást, az Úr különböző helyen és időben megismételte. A körülmények tehát azonosak.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy kegyelmével mindig jól felkészülve várjam a halálnak bizonytalan óráját.

1. AMIT A HÁZIGAZDA BIZTOSAN TUD

Ha az okos házigazda bizonyan akkor is éber lenne, ha csak megvolna a betörés lehetősége, mennyivel inkább annak kell lennie, mikor a tolvaj előre be van jelentve.

Nincs értelmes ember, aki a nagy tolvajnak, a halálnak közeledtében és biztos elérésében kételkednék. Minden évvel, hónappal, nappal,

órával, perccel, sőt másodperccel közeledik a nagy tolvaj érkezésének pillanata. Lesz egy utolsó év, hónap stb. és egy utolsó pillanat, amikor az Isten szuverén hatalmát képviselő halál, az „imperator mors” előtt meg kell hódolnunk s testre nézve porrá kell válnunk.

Eljön s pedig hamarosan az idő, mikor a most eleven testem hullá lesz, szemem nem lát többé, fülem nem hall, míg csak az utolsó ítélet harsonája meg nem harsan. Kezem, lábam nem mozdul többé, szívem megáll, vérem megalszik. Aztán az egész test szertebomlik. Mind ezt a házigazda, ha okos, nemcsak tudja, hanem szemmel is tartja. Vannak test-emberek s többé-kevésbbé mindnyájan azok vagyunk, akiknél a test túlnyomó szerepet játszik és a lélek érdekeit háttérbe szorítja. Nos, ezek vessék fel itt a kérdést, vajjon érdemes-e ezért az előbbutóbb hulláért, annyit, sőt mindent áldozni?

2. AMIT A HÁZIGAZDA NEM TUDHAT

A házigazda előtt el van rejtve, vajjon a tolvaj-halál *mikor* tör reá. Minden este meggondolhatom, hogy talán reggelt már nem érek és holnapután a temetőben leszek. Az ember azt sem tudhatja, hogy *hol* éri a halál. Az ágyban, az utcán?

A halál *neme* éppen olyan kevésbé ismeretes. Lehet az hosszas, kínos betegség vége, de lehet villámcsapásnak, elgázolásnak vagy szélhűdésnek hirtelen bekövetkező eredménye. Akik így haltak meg, azok sem gondolták, — amint te most nem gondolod — hogy éppen ők lesznek ilyen esetnek áldozatai.

Csak annyi bizonyos, hogy ezt a váratlan

találkozást a nagy tolvajjal ki nem kerülheted.

A legenda szerint Salamon — éppen, mert bölcs volt — a halállal naponként tanácskozott. Egyik főembere, mondjuk kancellárja éppen ily tanácskozás alkalmával lépett a fejedelem fogadótermébe. A halál ránéz a kancellárra, és pedig oly megdöbbentő csodálkozással, hogy benne rossz sejtelmeket támasztott. Ez tehát alig végezte ügyét Salamonnal, leggyorsabb paripájára kap, hogy otthonától minél távolabb jusson s így a halál reá ne találjon. Egész estig sarkantyúzza habos lovát s már sok mérföldnyire hagyta el otthonát. De íme, egyik fordulónál szemben találja magával az út mentén üldögélő, reá várakozó halált. Láta, hogy kimerítő fáradsága a menekülésben haszontalan volt, sőt éppen a halál karjába futott. Ó halál! — szól erre a kamarás — látom, hogy ki nem kerülhetlek. De mielőtt végeznél velem, legalább áruld el nekem, miért néztél reám ma reggel a király fogadótermében annyira csodálkozva. És a halál így válaszolt: Isten azt rendelte, hogy ma, ebben az órában téged ennél az útjelző kőnél várjalak. Mikor tehát téged reggel ott a királynál láttalak, nem tudtam elképzelni, miként lehetsz te este már ily óriási távolságban. És íme, Isten látta, tudta, hogy mikor és hol kell várnom téged. — Isten kezéből ki nem futhatunk, és ha megpróbáljuk, — talán kötelességeink vagy a szent szégyenség rovására is, lehet, hogy éppen az ellenkezőt érjük el, s mi is az időelőtti halál karjába rohanunk.

3. AMIT A HALÁL-TOLVAJ ELORÓZ

Akár várjuk a halált, akár nem, annyi bizonyos, hogy megfoszt bennünket:

a) *a földi javaktól*. Amint lehúnyom a szememet, többé semmi sem az enyém. A halott nem birtokolhat. Rövidesen osztozkodnak minden holmimon. Most látszik csak, hogy inkább haszonélvező és sáfár az ember, s nem igazi birtokos itt a földön.

1906-ban Basirio olasz gőzös, amely 800 kivándorlót szállított Amerikába, elsüllyedt. Egyik menekülő utas összes vagyonát, amely aranyakban volt, a nyakára kötözte, hogy valamiképen a tengerből megmentse. Így úszott a mentőcsónak felé. Már-már eléri. Látják ám a többiek, hogy nagyon akar valamit a nyakáról leoldani, mert nem bírja már tovább cipelni. Aranyai voltak. „Nem tudok tőlük szabadulni!” — kiáltja s a következő pillanatban már el is merült velük. Mennyivel okosabb volt Krates bölcsész, aki állítólag pénzét a tengerbe dobta ezzel a kijelentéssel: El veletek gonosz szenvedélyek! A mélységbe merítelek titeket, nehogy ti süllyesszettek el engem.

A nagy tolvaj megfoszt aztán:

b) azoktól, akiket itt szerettem, sőt az egész emberi társadalomtól, minden emberi arctól. „Nem látok többé embert.”²

c) Megfoszt továbbá kis állásomtól, renomémától, befolyásomtól, tekintélyemtől, súlyomtól, amelyekre talán szert tennem sikerült. De annak a nagy mondásnak: „Non omnis moriar”, „Nem egészen halok meg” — abban mégis csak igazaf kell adnunk, hogy amit tanítással, jópéldával, beszédünkkel, írásainkkal mások hal-

hatatlan lelkén dolgoztunk, azt az örökkévalóságba építettük. Az nem hal meg velünk, hanem mint a vízbe dobott kő, folytatja hullámverését szélesbedő gyűrűkben a világ végéig. De így vagyunk ám a botránnyal is. Megfoszt a nagy tolvaj:

d) a lehetőségtől, hogy terveimet, vállalkozásaimat befejezzem. Talán majd más viszi azokat keresztül, éspedig a saját ízlése szerint. Megfoszt attól a bizonyos életörömtől, amelyet az ember abban talál: lenni és tenni. Én itt többé nem tehetek semmit. „Eliött rám az éjtszaka, midőn senki sem munkálkodhatik.”³

e) Megfoszt végül a nagy tolvaj még életnek, létemnek becézett felétől, testemtől is. Ó szegény test! igaz, börtön voltál, sőt az utolsó időkben talán kínpad voltál, amelyen szerettem volna Szent Pállal felkiáltani: „Ki szabadít meg a halálnak testéből?”⁴ A nagy tolvaj lehúzza most rólam ezt az elhasznált ruhát, hogy meztelenül távozzam e világból, ahogy abba beléptem.

4. AMIT A HALÁL-TOLVAJ NEM OROZ EL

De azért a halállal sem szabad igazságtalanoknak lennünk. Mert, amit egyik kézzel elvesz, azt a másikkal busásan visszaadja. Mert „Nincs semmi kárhoztató ítélet azok ellen, akik Jézus Krisztusban vannak, akik nem a test szerint élnek.”⁵

Ennek feltétele azonban, hogy ne olyan kincseket halmozzunk fel, amelyeket a tolvajok kiáshatnak és ellophatnak, hanem gyűjtsünk magunknak kincseket az égben, ahol a tolvajok nem ássák ki és nem lopják el.⁶ Ezek a kin-

csek pedig *jócselekedeteim, érdemeim, lemondásaim, egyszóval áldozataim*. Amit Istennek áldoztam, azt Isten bankjába téteményeztem le, amely mindig fizetésképes. Az ilyen vagyon a betörés ellen biztosítva van. „Mert tudom, kinek hittem s biztos vagyok abban, hogy ő meg tudja őrizni reá bízott kincseimet addig a napig.”¹⁷ Meglesz a kamat is: „Ez a mi jelenlegi, pillanatnyi és könnyű szenvedésünk ugyan is a mennyei dicsőségnek fölötte nagy, örök mértékét szerzi meg nekünk.”¹⁸

Beszélgetés az Úrral és Szentjeivel. Tiszteljem őket, főleg Szent Józsefet és a jó halál többi pártfogóit.

„Szerezsetek magatoknak barátokat... hogy mikor elmúltok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.” Jó erre gondolni, mikor mondjuk a Mindenszentek litániáját. Kérjük főleg a szent Útravalót, az eucharisztikus Jézust, hogy jöjjön majd Ő hozzám, kísérjen Ő engem oda, ahol már — ígérete szerint — helyet készített számomra.

Felteszem magamban, hogy ma úgy áldozom, mintha a szent Útravalót venném.

¹ Mt. 24, 43—44. — ² Iz. 38, 11. — ³ Jn. 9, 4.
— ⁴ Róm. 7, 24. — ⁵ Róm. 8, 1. — ⁶ V. ö. Mt. 6, 19—20. — ⁷ II Tim. 1, 12. — ⁸ II Kor. 4, 17.

XXXIV

A SÁFÁR

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mondá pedig neki Péter: Uram! nekünk mondod-e ezt a példabeszédet vagy mindenkinek? Felelé az Úr: Vajjon kicsoda a hü és okos sáfár, kit az úr háznépe fölé rendelt, hogy búzát adjon nekik mérték szerint a maga idejében? Boldog az a szolga, kit mikor eljövend az Úr, ilyen munkában talál. Igazán mondom nektek, hogy minden vagyona fölé rendeli őt. De ha e szolga azt mondja szívében: Késik jönni uram, és verni kezdi a szolgákat és szolgálókat és eszik, iszik és részegedik: Megjön ama szolgának ura azon a napon, melyen nem várja, és azon órában, amelyet nem tud, és feldarabolja őt, és részét a hűtelenekkel adja ki: „ott leszen sírás és fogak csikorgatása”.¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd elmondásának körülményei. Az Úr Jézus példabeszédei az éber szolgákról, meg a tolvajról Péterben és apostoltársaiban bizonyos kétségeket ébresztettek, vajjon ezek rájuk is vonatkoznak-e, vagy talán csak a közönséges hívő népre? Ezt a kétséget csak még inkább alátámasztották az Úr egyéb hasonlatai, amelyekben tanítványainak kiváltságos helyzete tükröződik le. Máskor ugyanis ők úgy szerepelnek, mint a völegény barátai, akik vele mennek be a menyegzőre s nem kell Urukra

otthon virrasztva várniok. Valamennyiök szívéből lopja ki tehát Péter a szót, amikor felveti a kérdést: „Uram! nekünk mondod-e ezt a példabeszédet vagy mindenkinek?” Jézus valószínűleg tanítása harmadik évében, Pereában mondta el, midőn földi pályájának napja immár aláhanyatlik, miért is mint búcsúzó házigazda, mind komolyabban adja tanítványainak intelmeit. Ide tartozik a jelen, sáfárról szóló példabeszéd is.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy megszívleljem szigorú, de szerető szívből fakadó intelmeit, hivatásomat, nevezetesen mint előjáró, tanító, nevelő stb. nagy lelkiismeretességgel töltssem be.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Urunk ebben a példabeszédében is a korabeli népeletbe markol és onnan ragadja ki annyira jellemző és tanulságos hasonlatát. A Szentföldön is, főképen mióta a római-görög szokások mindinkább meghonosodtak, a háztartást nagyszámú rabszolga és rabszolgáló gondozta. Ezeket uruk rendesen úgy látta el, hogy meghatározott gabonamennyiséget osztott ki köztük. Hogy aztán 18—20 liternyi búzamennyiségből, amely hetenkint kinek-kinek jutott, hogyan lett kenyér vagy egyéb étel, az már egészen a rabszolgára volt bízva. Mikor az úr hosszabb időre elutazott, akkor a felügyeletet rendesen egyik szolgára bízta, akit hűsége és okossága ajánlott. Ha aztán hosszabb ideig jól tölté be hivatalát az ilyen „sáfár”, az úr egész háza gondozójává szokta tenni, ami a legmagasabb pozíció volt, amelyet a rabszolga el-

érhetett. Olykor fel is szabadították a hűséges rabszolgát.

Közel járt már az idő, midőn Urunk e világot látható módon itt hagyja, hogy reánk bizonytalan időben ismét visszajöjjön. Addig a felügyeletet kedves apostolaira, nevezetesen Péterre akarja bízni. Ők és jogutódaik, a papság gondoskodnak majd az isteni Gazda háza népéről s látják azt el mindazzal, amire szüksége van. Szívükre köti tehát papjainak a szelíd és gondos bánásmódot, hogy aztán majd ha eljön, legyen mit megjutalmaznia. Viszont szigorral bánik majd azokkal, akik hatalmukat rosszul használták és kárhozattal fenyegetik őket.

Sokat mond ez mindnyájunknak, akikre Isten lelkeket bízott.

2. „A HŰ ÉS OKOS SÁFÁR, AKIT AZ ÚR A HÁZA FÖLÉ RENDELT”

Aki az Úr Jézusban nem valami álmodozót, rajongót lát, hanem Istent, az a példabeszédben világosan igazolva látja, hogy a Megváltó *állandó* előljárókat rendelt az Egyházban, melynek *örök fennmaradást* ígért. Ezekre az előljárókra, szóval a papságra, mint testületre, a nagy Úrjövet, paruzia majd a végítéletkor leszen. Mint egyedekre pedig, kinek-kinek a halál óráján lesz a számadás.

Alljunk meg itt egy kevéssé s köszönjük meg Istennek az egyházi rendet, ezt a nagy jótétéményt. Aranyszájú Szent János szerint „a pap Isten és emberek közt áll mint közvetítő. A jótétéményeket reánk árasztja és imáinkat viszont Istenhez juttatja.” Teszi ezt főképen a

szentmise által, amelyből ered könyörgéseinknek minden hatékonysága. Szent Ambrus pedig szépen jellemzi a pap egész mivoltát, mikor őt „Krisztus szeretete helynökének (vicarius amoris Christi) nevezi. Amily szépek, éppen oly igazak Faulhaber bíboros szavai is: „A pap, bár a föld porából van s a porból született, mint minden Ádám-gyermek, ámde a por Jézus kezében megnyitja a megvakult szemet. A pap az Üdvözítő ruhájának a szegélye, amely a gyógyulást keresőkkel Istennek gyógyító erejét közli.” „Hagyj egy plébániát húsz éven át pap nélkül — mondja Vianney Szent János — és lakói az esztelen állatokat fogják imádni.” Vajjon, nem imádják-e csakugyan ma is sokan magukban, vérükben az okatlan állatot, akik a katolikus papok működését lehetőleg elgáncsolják? Nagy tisztelettel tekintünk tehát a katolikus papra, mint valami isteni titokra. Hatalmai ugyanis, amelyeket Isten reá ruházott, őt valóban fenséges titokká teszik. Hiszen ő hozza le nekünk a legnagyobb titkot, az Eucharisziát s adja meg bűneink bocsánatát. Lássuk benne mindig a papot, még akkor is, ha az emberi — sajnos — nagyon is megnyilvánul rajta.

Kis kiránduló társaság tért be egyik Vezuv-tövi osztériába. Mielőtt uzsonnához látnának, szerették volna kezüket megmosni. A vendéglősnő tehát kancsóból vizet önt a kezükre és másik kezével kendőt nyújt nekik. Egyszer csak megáll, leteszi a kancsót, befut a lakásba és onnan finomművű muszlinkendőt hoz. Észrevette ugyanis, hogy a társaság egyik tagja pap. Azt akarta, hogy a papi kéznek lenyomata a finom kendőben emlékken maradjon.

A gyakorlati paptisztelet pedig:

a) Az *engedelmesség és bizalom*, valahányszor a pap az isteni és egyházi tant és törvényeket közli velünk.

b) Sok *imádság, áldozat és önmegtagadás*, hogy Isten szentéletű papokat adjon Egyháznak. Ezt maga az Úr Jézus sürgeti: „Kérjétek — úgymond — az aratás Urát, hogy küldjön munkásokat az ő aratásához.”²

Kis Szent Teréz hivatását látta abban, hogy a papokért áldozattá legyen.

c) Neveljünk jó papokat. Órizzuk a fiúcskákat oly tisztán s a világ szellemétől oly mentesen, hogy az isteni Mester tetszése szerint válogathasson közülük. A leányokat pedig úgy kell nevelni, hogy amennyiben a világban maradnak, egykor papok anyjává tudjanak lenni. Egyik püspök jelenti IX. Piusnak azt a szokást, amelyet egyházmegyéjében meghonosított. A papszentelés után az új pap édesanyja felhívásra odatérdel az oltár elé és a püspök az Egyház nevében ünnepélyesen megköszöni neki azt a nagy ajándékot, amelyet a világ Főpapjának, Krisztusnak, gyermekében nyújtott. Aztán emlékérmét ad az anyának, amely egyik oldalán az Isten Anyját Jézussal viseli, a másik oldalán pedig a felírást: „Az n-i püspök N. N. pap édesanyjának legmélyebb hálája jeléül.” A pápa meghatottan helyeslé ezt a szokást és megbízta a püspököt, hogy a pap édesanyjának az ő nevében mondjon köszönetet. Mily megható, mikor oly híres ember, mint De Bonald, francia filozófus saját felszentelt fia előtt, minden unszolás ellenére sem akarta a kalapot a fejére tenni. „Mert ő — mondá — a felszen-

telés folytán nagyobb nálam.“ Később ebből a fiúból, akinek ily élő hitű atyja volt, lyoni bíboros érsek lett. Liszt Ferencünk, a világhírű zeneszerző és zongoraművész 17 éves korában sírva kéri, hogy a papi pályára léphessen. Bár kívánsága nem teljesült, de hogy ezt a vágyát megőrizte, mutatja, hogy 52 éves korában Rómában felvette a kisebb rendeket.

Viszont a papnak mindig hivatása magaslatán kell maradnia. „Krisztus — mint jól jegyzi meg Faulhaber — azt mondotta papjainak: „Ti vagytok a föld *sava*“³ s nem azt, ti vagytok a föld *cukra*, azt sem, ti vagytok a föld *borsa*.”

„Az emberi élet meg nem értettsége és szükség-e ezer alakban mutatkozik ezen a világon. Szükség van tehát papokra! Emberekre, akik nem átalnak szót emelni ott, ahol a világnak minden szava már haszonnélküli, aztán forrást nyitni ott, ahol már minden folyam elapad, végül a szemnek fényt adni, ahol már minden csillag kialudt.“ (Sonnenschein.)

Jaj volna a papnak, ha már nem volna az, aminek Isten szánta, aminek éppen azért lennie kell. Az Úr rettentő szigorral jár el majd vele szemben. „Kemény fenytés vár a hatalmasokra.“⁴ Jézus a példabeszédben így fejezi ezt ki: „Az Úr feldarabolja őt.“⁵

Az Üdvözítő valószínűleg valami pogány házigazdáról veszi a példabeszédet, ahol a rabszolga baromszámba ment, miért is ilyen feldarabolás nem volt ritkaság. Mindenesetre jelenti azt a nagy szigort, amellyel Urunk eljárt a méltatlan szolgával szemben...

3. „ATTÓL, AKINEK SOKAT ADNAK, SOKAT FOGNAK KÖVETELNI!”⁶

Szent Lukács a sáfárról szóló példabeszéd végére teszi az Úr Jézusnak ezt a nyilatkozatát: „Attól, kinek sokat adtak, sokat fognak követelni és akire sokat bíztak, többet fognak számon kérni.”⁷ Jézus ebben a példabeszédben elsősorban a kérdezősködő apostolok szívéhez és lelkiismeretéhez szólott. De hogy a hívek nagy tömegét sem hagyta figyelmen kívül, elárulja a befejező akkordnak nagy általánossága. Hiszen voltaképen valamennyien sáfárok vagyunk, és a reánk bízott lelkekről, de meg a testi-lelki javainkról neki beszámolni tartozunk. Jó erre mindig gondolnunk s felelősségünk tudatában maradnunk.

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle, hogy bennünk a kötelességtudást és felelősségünk eleven érzetét mindig ébren tartsa.

Felteszem magamban, hogy ma mindent úgy teszek, mintha még ma estig mindenről le kellene számolnom. És vajjon nem lehetséges-e, hogy valóban így lesz?

¹ Lk. 12, 41—46; Mt. 24, 51. — ² Lk. 10, 2. —
³ Mt. 5, 13. — ⁴ Bölcs. 6, 7. — ⁵ Lk. 12, 46. —
⁶ Lk. 12, 48. — ⁷ U. o.

XXXV

AZ OKOS ÉS ESZTELEN SZÜZEK

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Akkor hasonló léssen a mennyek országa tíz szűzhöz, kik vevén lámpásaikat, a vőlegény (és menyaszszony) elé menének. Öten pedig közülök esztelenek voltak és öten okosak, mert az esztelenek lámpásaikat véve, nem vittek olajat magukkal, míg az okosak lámpásaikkal együtt olajat vittek edényeikben. Késvén pedig a vőlegény, mindnyájan elálmosodtak és elalvának. Éjfélkor aztán kiáltás hallatszék: Ime, jön a vőlegény, jertek ki elébe. Akkor mind felkelének ama szűzek és rendbehozák lámpásaikat. Az esztelenek pedig mondák az okosoknak: Adjatok nekünk olajatokból, mert lámpásaink kialszanak. Felelének az okosak, mondván: Nehogy nekünk is, nektek is kevés legyen, menjetek inkább az árusokhoz és vegyetek magatoknak. Amíg pedig vásárolni jártak, megérkezék a vőlegény, és akik készen voltak, bemenének vele a menyegzőre és bezáratott az ajtó. Végre megjővének a többi szűzek is, mondván: Uram, uram! Nyiss ki nekünk. Ő pedig felelvén, mondá: Bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket... Éberren legyetek tehát, mert nem tudjátok a napot, sem az órát.”¹

Második előgyakorlat. Az Úr Jézus ezt a gyönyörű példabeszédét is akkor mondotta el, mikor az előzőket: a tolvajról és a sáfárról. Célja is ugyanaz. Még inkább kiélezett figyelmeztetés ez az óvatosságra, nehogy Urunk bennünket a halál óráján, illetőleg dicsőséges eljövetelekor a világ végén készületlenül, súlyos bűn állapotában találjon.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól, hogy az okos szüzekhez hasonlóan a kegyelem világosságát lelkemben mindig ébren tartsam, tápláljam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Hogy a példabeszéd értelmébe hatoljunk, ismernünk kell a zsidók menyegzői szertartásait.

Rendesen az ifjú szülői kerestek gyermekük számára kedvükre való leányt. Ha találtak ilyet, tárgyalásba bocsátkoztak annak szüleivel a jegyajándékot (mohár) illetőleg. Ha aztán megállapodásra jutottak, megkötötték a házassági szerződést.

A második mozzanat volt a tulajdonképeni eljegyzés. A vőlegény írást vagy ezüstpénzt nyújtott át ünnepélyesen a menyasszonynak eme szavak kíséretében: „E naptól kezdve légy az én jegyesem, Mózes és az izraeliták rendelése szerint.”

Igy tartották a Szentszűz s Szent József is egykor eljegyzésüket. Ezután következett csak a nissuin, vagyis menyegző.

A lakodalom, mint a zsidóknál általában minden ünnepség, este ment végbe. Innen van, hogy oly nagy szerep jut mindíg a „világosságnak”, a kivilágításnak, mikor a földi és örök

ünnepről van szó a Szentírásban. Mikor a vőlegény megindult otthonából, hogy menyasszonyát elhozza, elől mentek a zenészek, aztán következtek a férfiak, a vőlegénynek legénykori barátai. Majd felkoszorúzott gyermekek egész sora haladt. Ezek után lépdelt a vőlegény. A menyasszony pedig saját otthonában díszbe öltözötten, lefátyolozottan, nyoszolyóleányoktól körülvéve, várja vőlegényét. A zsidók szerették a tizes számot, amely a tízparancsra emlékeztetett. Ezért szerepel tíz szűz a példabeszédben. Midőn pedig a vőlegény közeledtét jelezték, a nyoszolyóleányok szép menetben vonultak eléje.*

Minthogy az ünnepély este játszódik le, elmaradhatatlan volt a fáklyás menet. Ezek a „fáklyák” voltaképpen fanyélre erősített olajoscsészék, amelyekben a kanócot meggyújtották. Nehogy pedig, főleg hosszabb utakon, mikor a vőlegény más faluból jött, az olaj kifogyjon, minden fáklyavivő korsót vitt magával, hogy abból az olajat felöntse.

A menyasszony otthonában a rabbi vagy a zsinagóga egyik énekese bort nyújtott át a jegyeseknek megízlelésre, a vőlegény pedig gyűrűt húzott menyasszonya ujjára. Felolvasták a házassági szerződést, amelyet aztán a menyasszony szülői vettek magukhoz megőrzésre. A jegyesek erre ismét bort ízleltek. A poharat

* Tehát csak a vőlegény elé vonulnak s nem egyben a menyasszony elé is, aki szokás szerint saját otthonában várakozott vőlegényére. A menyasszony szó valóban a legtöbb görög kéziratban hiányzik.

pedig a vőlegény földhöz vágta, összetörte. Óvó figyelmeztetés volt ez az emberi törékenységre, amely könnyen a jókedv túlsapongására vezethet. A jegyesek arcát az egész szertartás alatt fekete fátyol fedte, fejükre négy oldalról lecsüngő kendő, az ú. n. „talid” borult. Ezután következett a menyasszonynak a vőlegény otthonába való ünnepélyes átvezetése. Mikor az ara átlépte új otthona küszöbét, s ezzel férje családjába jelképileg bekapcsolódott, örömrivalgással fogadták. Ezt a küszöbátlépést tartották a leglényegesebb befejező aktusnak az egész menyegzőben. Most már mulatozás következett, amely a család anyagi viszonyai szerint akár 14 napon át is tartott.

2. ÉBREN LEGYETEK TEHÁT!²

Az egész gyönyörű példabeszéd főértelmét ez a záró jelige juttatja kifejezésre.

Tehát itt is újra, meg újra hangsúlyozza Jézus azt, ami a legjobban szíven fekszik, t. i. forró vágyát és akaratát, hogy majd akkor, mikor újra eljön értünk, valamennyiünket ébren találjon. Hogy miben van ez az ébrenlét, ez a példabeszéd csak még szabatosabban határozza meg. Nem elég tehát csak amúgy általában várni az Urat, hanem a felkészülés mindenkinek egyéni feladata.

A részletekbe Urunknak szinte felesleges bocsátkoznia. Hiszen fellépése óta nem szűnik meg hirdetni: „Nem mindaz, aki mondja nekem: Uram! Uram! megyen be mennyek országába, *hanem aki Atyám akaratát cselekszi*, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyek országába.”³

Ime, az esztelen szűzek éppen ezt a személyes felkészülést mulasztották el. Mikor pedig mulasztásukat ki akarják pótolni, az idő már lejárt számukra és kénytelenek hallani: Már késő!

A példabeszéd hangsúlyozza tehát azt a nagy igazságot is, hogy kiki a saját lelkét mentheti meg: „Mindenki — mondja Szent Jeromos — tulajdon jócselekedeteiért kap jutalmat vagy büntetést s majd az ítélet napján mások erényei mások vétkeit nem pótolhatják ki.” Az ítéletkor tehát magunknak kell önmagunkért helytállunk s még az Egyház vagy Szűz Mária sem segíthet akkor már rajtunk.

A tíz szűz egyébként a hívek összességét is jelképezi. Hogy köztük esztelenek is akadnak, világosan rámutat ismét a katolikus dogmára, hogy az Egyház *látható* társaság, amelyben jók és rosszak keveredve vannak. Majd csak a nagy paruzia, Úrjövét választja őket széjjel, éspedig megváltoztathatatlanul örökre.

3. „AKIK KÉSZEN VOLTAK, BEMENÉNEK VELE A MENYEGZŐRE”⁴

Mikor Szent Gudila frank hercegkisasszony, Brüsszel város védőszentje, hajdanában atyja fejedelmi várából már kora hajnalban a félóránnyira fekvő templomba szentmisére ment komornájával, egyszer csak fekete köpenybe burkolt alak jelent meg előttük, aki elfújta égő lámpásukat. A szent leány reszket, letérdel és hangosan imádkozni kezd. Erre szellő támad, amely a még izzó mécsbelet újra lángra lobbantja és a fekete alakot megfutamítja...

A mi mécsesünkre, kegyelmi életünkre is

állandóan leselkedik a fekete... Miért is „Ébren legyetek és imádkozzatok, hogy kísértetbe ne essetek!”¹

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, hogy tartsa bennem mindig ébren az örökös lelkiismeretet, amely szüntelen ellenőrizze bennem a kegyelmi életet s a tudatot, hogy a nagy paruziára, Úr-jövetre állandóan készen kell lennem.

Felteszem magamban, hogy ma nem egyszer vagy kétszer, hanem gyakran visszapillantok cselekedeteimre. Mikor Szent Ignác egyik rendtársával délelőtt a folyosón találkozott, megkérdezte tőle, vajjon ma már hányszor vizsgálta meg lelkiismeretét s ez azt felelte: kétszer vagy háromszor, a Szent mosolyogva jegyezte meg: az bizony nem sok...

¹ Mt. 25, 1—13. — ² Mt. 25, 13. — ³ Mt. 7, 21.
— ⁴ Mt. 25, 10. — ⁵ Mt. 26, 41.

XXXVI

AZ OKOS ÉS ESZTELEN SZÜZEK

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

Habár az okos és esztelen szüzek elsősorban a híveket általában jelképezik, de maga az Egyház — mint a liturgiája világosan elárulja — szereti bennük a tökéletességre hívott és törekvő szüzi lelkeket látni. Tegyük tehát ezt a remek példabeszédet ebből a szemszögből elmélkedésünk tárgyává.

1. „HASONLÓ LÉSZEN A MENNYEK
ORSZÁGA TIZ SZÜZHÖZ . . .”

A mennyek országa tehát reánk nézve az evangéliumi tanácsok követése, a szent hivatás, vagy akár a világban teljesen Istennek szentelt, a világ elveivel szakító, esetleg fogadalmas élet. Nagy kegyelem, ha Isten valakit erre a világ piacáról kiválasztott. „Aki fel tudja fogni, fogja fel!”

A szüzek: mi vagyunk, vagyis Krisztusnak eljegyzett lelkek. Ebből a szempontból nem is ér bennünket az egész példabeszéd folyamán semmi szemrehányás. De ez magában véve, mint

a példabeszéd is világosan feltünteti, még nem elég az üdvösségre. Hiszen már Szent Ágoston megjegyzi: „Ki merem mondani, hogy a házások, ha alázatosak, jobbak, mint a kevély nem házások. Tekintsétek az ördögöt! Vajjon ezt Isten az ítéletkor a fajtalanság vagy házasságtörés miatt kárhoztatja el? A kevélység és irigység az, amik az ördögöt a pokolba taszítják.”

A *vőlegény* Krisztus, aki Egyházát és az ahhoz tartozó lelkeket, mint menyasszonyt jegyezte el, ahogy ezt a Szentlélek a Szentírás számos helyén tudunkra adja. Ennek a „szent és szeplőtelen” jegyesnek vagyunk mi nyo-szolyói, sőt osztjuk vele a jegyesi méltóságot.

A *lakodalom* az örök élet, a mennyország.

A *lámpás* jelképe a kegyelmi állapotnak, amelybe az olajat a szeretet cselekedeteiben tevékenykedő hit szolgáltatja. Az *olajoskorsó-ban* viszont az imádságos lelki életet szemlélhetjük. Nevezetesen az elmélkedést, szentségeket, egész különösen a szentáldozást. Ebből aztán önként következik, kiket érthetünk az okos és kiket az esztelen szűzek alatt.

A *vőlegény késői érkezte* figyelmeztetés, hogy a tanítványok józanodjanak ki abból az ábrándjukból, mintha a nagy paruzia, Úrjövet már az életükben bekövetkeznék. Ennek bizonytalan ideje viszont fokozza éberségüket és buzgalmukat.

A *vőlegény elé vonulás* szép jelképe a halálnak, amely az utolsó ítéletet megelőző egyéni találkozásra szólít édes mindnyájunkat a külön ítéletkor.

Ez az esztelen szüzek szerencsétlensége. Ó! ha úgy idejében érkezett volna. Mondjuk a fogadalmunk napján, vagy mindjárt a jól végzett lelkigyakorlat után. Milyen örvendező s ünnepélyes lett volna akkor részünkről a fogadás. De ő késik, késik...

Elérkezik a szürkület, az alkony, sőt beáll az éjtszaka. És még mindig nem jön. Homályba merül minden, amiben hajdan hittünk, amiért egykor lelkesedtünk. Még magának a hivatásnak ügye is. Időközben a keresztet borító üde rózsák elfonnyadtak és elhervadtak és maradt a pusztá kereszts... Minden olyan egyhangú, csendes és unalmas. Hol vannak azok az ünnepi izgalmak, amelyek hivatásunk, pályánk elején szinte egészen felejtették velünk a fáradalmat és áldozatot? A menyasszony, az Egyház csak biztatja a szüzeket. Lehetetlen, hogy az isteni Jegyes hűtelen legyen és szavát ne állja. Azért tehát csak várjatok, virrasszatok s lámpásokról gondoskodjatok.

Az okos szüzek hisznek is neki. Táplálják a lámpást. Van nekik miből. Bízna és várnak. Az esztelenek is utána öntögetnek, ameddig lanyhaságuktól telik. De aztán kifogy olajuk.

Időközben „mindnyájan elálmosodtak és elalvának”.

Lehet, hogy ez a vonás csak amúgy dísz kedvéért került a példabeszédbe, a nélkül, hogy Urunk neki valami különös jelentőséget tulajdonítana. A példabeszédekben ugyanis csak azt kell tekintenünk, ami céljukat szolgálja, megvilágosítja, a többit elmellőzhetjük. De itt — ha úgy tetszik — elmélkedés szempontjából

ezt a vonást is értékesíthetjük. Szunnyadnak tehát az okosak és esztelenek egyaránt, de beh' mennyire más az előbbieknél és az utóbiaknak nyugalma! Az okosnak békéje az Istennek békéje, amelyet a világ nem adhat. Ezek elmondhatják majd egykor: „Aludtam, de szívem ébren volt.”¹³ Az eszteleneknek is megvan a maguk békéje, vagy jobban fásultsága. A vigasztalanság és szárazság szinte jóleső pihenő nekik, mert nem nógatja őket az önmegtagadásra.

Az idő pedig múlik gyorsan, nagyon gyorsan múlik, főképen, ha az ember alszik. Elűtötte már a tizenegyet...

Úgy éjfél tájban hirtelen zaj támad. Kiáltások hangzanak: „Ime, jön a völegény, jertek ki elébe!”

A halál beküldi névjegyet, kopogtat.

Az okos szűzekén az öröm idegessége vesz erőt. Végre eljött a völegény! Rövidesen felkészülnek fogadására.

Az esztelenek is felébrednek, de jaj, minő szomorú valóságra. A lámpás kialudt s a korsó üres. Most kezdődik ám a kapkodás. Lótnakfutnak az árusokhoz, a gyóntatóatyákhoz, Szentekhez és Angyalokhoz.

De mit használ, ha a völegény nem találja őket otthon és készen?

Elvonul a menyasszonnyal és okos nyoszolyóival az égi lakodalomba, a mennyországba, amelynek ajtaja aztán „bezáratott”.

Ó! ki ne reszketne, ha ezt meggondolja? Csupa rémkép ez? Ijesztő álom? Én, a szűz, a választott, tiszta szűz, Krisztusnak jegyese, Egyházamnak dísze, akire egykor vonatkozott

Szent Ambrus szépséges igéje: „Ő szüzi lelkek, akiket a világ ugyan elfogadhatott, de magának meg nem tarthatott”, én, én, kizárva a mennyei lakodalomból?!

Okuljunk rajtuk, míg nem késő. Halld csak, most a te szíved ajtaján kopogtatnak! „Nyiss ki nekem, húgom, barátnőm, galambom, szeplőtelenem, mert fejemet harmat lepi és fürteimet az éjjel nedűje.”⁶ Fázom itt künn a világban, — mondja neked Jézus — szívedben óhajtok felmelegedni. És én mit feleljek? „Felkeltem, hogy kinyissak kedvesemnek, és kezem mirhától csepegett, ujjam tele lett finom mirhával.”⁶

Felkelek, tenni akarok. Megtagadom, legyőzöm magamat. Mert ezt jelenti a mirha. Mirha nélkül nem tetszem neki. Hiszen „az ő ajkai is liliomok és finom mirhától csepegnek”.⁷ Ezentúl most már kizárólag „a kedvesemé vagyok s a kedvesem az enyém, ki élvezi a liliomokat”.⁸

A legenda szerint, mikor a szüzi lélek elhagyta testét, még háromszor visszatért és mindannyiszor édes csókkal búcsúzott tőle. Szent Patrik, aki ezt a jelenetet végigszemlélte, az Üdvözítőtől bizalmasan megkérdezte ennek okát. Mire az Úr: „Ez a test a szüzi lelket tisztán és ragyogóan megőrizte. Most tehát a lélek háromszor visszatért, hogy ezt a nagy jótéteményt testének hálásan megköszönje.” (Max Hayek.)

Beszélgetés az Úrral. Tehetjük ezt az Egyház gyönyörű imájával: „Égesd, Uram, a Szentlélek tüzével szívünket és vesénket, hogy neked szolgáljunk ártatlan testtel és tiszta szívvel!”

Felteszem magamban, hogy ma a tisztaság

legfőbb s legerősebb bástyáját, a szemem szé-
rénységét, gondosan őrzöm.

¹ Mt. 19, 12. — ² Mt. 25, 5. — ³ É. é. 5, 2. —
⁴ Mt. 25, 6. — ⁵ É. é. 5, 2. — ⁶ É. é. 5, 5. — ⁷ V. ö.
u. o. 13. — ⁸ É. é. 6, 2.

XXXVII

AZ OKOS ÉS ESZTELEN SZÜZEK

C)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésekben.

1. „AKIK KÉSZEN VOLTAK, BEMENÉNEK
VELE A MENYEGZŐRE”

Maga a Szentlélek megkísérli, hogy képet adjon erről a lakodalomról, amelyet Jézus, az Isten Báránya ül ott fenn a hív lelkekkel. De bármily szépen festi is, ez csak olyan, mint mikor valaki eladó házából megmutat egyetlen követ, hogy abból a vevők az egész nagyszerű épületre következtessenek. A fenséges jelenet nagyszerű akkorddal kezdődik: „Ezek után mintegy nagy sereg szózatát hallám az égből, mondván: Alleluja...” „És hallám... mint sok vizek zúgását, és mint nagy mennydörgések hangját, így szólni: Alleluja! Mert uralkodik az Úr, a mi Istenünk, a Mindenható!” Nemde, mintha csak a királyi koronázás vagy menyegző ünnepségeit bevezető ágyúdörgések moráját hallanók messziről. Aztán felcsendül a királyi násznép örvendező zaja, örömujjongása: „Örvendezzünk és vigadjunk,

és adjuk meg neki a dicsőséget, mert eljött a Bárány menyegzője és jegyese felkészült.”¹²

„És monda nekem: Irjad: Boldogok, akik a Bárány menyegzős lakomájára hivatalosak. És monda nekem: Ezek Istennek igaz igéi.”¹³

A lélek Istennek jegyese, te még sokkal szorosabb értelemben vagy az hivatásodnál fogva. Arra vagy kiválasztva, hogy Istenedet bírjad, akit Nazianzi Szent Gergely „immensum Oceanum essentiae”-nek, „a lényeg, a lét Óceánjának” nevez. Minő szép és nagy dolog volna csak azt bírni, birtokolni, amit Isten önmagán kívül adhat. Tekintsd tehát át úgy röptében a teremtes remekeit, kincseit. Tekintsd az angyalok és Szentek világát. Mindez a tied, az „okosaké”, de még sokkal több. Maga ezen javak forrása és birtokosa is.

Résztveszel majd a fenséges mennyei liturgiában, amelyben neked szüzi méltóságod különös szerepet juttat. Hallod majd az ég korálját, a Szentek és angyalok aranyhárfáját, citeráját, Allelujáját. Vajjon érdemes volt-e ezért testben, lélekben áldozattá lenni, a szent tisztaság titkos vértanújaként élni?

2. „URAM, URAM, NYISS MEG NEKÜNK!”

Tehát eljöttek az esztelenek is, akik azonban hivatottságukról önhibájukból lemondottak.

Megérkeztek ők is az örökkévalóságba. De minő rémület, mikor látják, hogy a lakodalmas ház ajtaja számukra zárva. Belülről hallatszik a zene, az ének, az öröm, az Alleluja. Kívülről kétségbeejtő sötétség. Ó, minő epedés szállja meg most őket, hogy bár megláthatnák a völegényt és okos társnőik mellé asztalhoz tele-

pedhetnének, társaloghatnának az Örömanývával, a szűzek Szentszűzével, meg az angyalokkal. Ah! erre én is hivatalos voltam, de az alkalmas időt elszalasztottam... Kétségbeesetten zörgetnek az ajtón, mint az elevenen eltemetett koporsója fedelén: „Uram, Uram! Nyiss meg nekünk!” Ámde megmondotta az Üdvözítő: „Nem mindaz, aki mondja: Uram! Uram! — megyen be mennyek országába, hanem aki Atyám akaratát cselekszi, ki mennyekben vagyon, az megyen be mennyek országába.”⁴

„Uram! Uram! nyisd meg nekünk az eget”, — ismétlik zokogva, vagy ha azt már nem lehet, nyiss legalább utat vissza a földi életbe. Adj még egyszer időt s módot, hogy okosak legyünk. Az Úr pedig feleli: addig kell munkálkodni, „míg nappal vagyon, mert eljön az éjtszaka, midőn senki sem munkálkodhatik”.⁵

A kétségbeesett zörgetésre mindig csak az a válasz: „Nem ismerlek titeket.” Hogyan, Uram?! te nem ismersz minket? Hát nem te fogadtál-e minket a szent keresztségben gyermekeidnek? Nem te hívtál-e meg üdvözítő Egyházadba?

„Bizony, bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket.”

Hát nem te adtad tulajdon Édesanyádat anyánkul, nem te tápláltál minket naponként szent asztalodról? „Bizony, bizony mondom nektek, nem ismerlek titeket.”

Nem látod-e ujjunkon a gyűrűt és szívünkön a pecsétet?

A válasz megint csak az: „Nem ismerlek titeket.”

Ó mily szégyen és gyalázat ez reánk! Tehát

a tolvajokkal és rablókkal egy sorsra jutottunk és egyforma bánásmódban részesülünk. Hiszen azok előtt zárják be az ajtót...

Az ausztráliai „Pokol-szigeten” oly borzalmas az élet, hogy még a gonosztevők is, ha lehet, inkább öngyilkosok lesznek, mintsem számkivetésbe oda kerüljenek.

Azért „ébren legyetek!” „Mert bárki légy, te is tapasztalod, hogy leszen egy utolsó szerencséd és egy utolsó napod.” (Goethe.)

3. A KÜLSŐ SÖTÉTSÉG

Ez a kifejezés így ugyan a példabeszédben nem szerepel, de igenis értelem szerint. Hiszen a mennyországon kívül nincsen világosság. A mennyország voltaképen Isten, aki az egyedüli világosság. Mi lehet a *külső sötétség*, ahova a rettentő „nem ismerlek titeket!” taszít?

A szüzi lélek egykor az Istenség sugarai-ban sütkezérezett. Az ő Urával egy fedél alatt lakott s neki asztaltársa volt. Az Eucharisztia fényes felhője, amely az oltár táborára szállott, őt is beárnyékolá. És most kívül... a külső sötétségben. Ott benn a menyegzőn társnőit körülözlő a „lumen glorie”, a dicsőség fényköre, mint a megszentelő malaszt kibontakozása, eredője. Itt kívül pedig sötétség.

De ez a sötétség nem nyugodt és békés. Az Apostol „a sötétség örök viharáról”⁶ beszél. Mi más ez, mint a lelkiismeret örök furdalása, szüntelen megújuló szemrehányásai, aztán a szenvedélyek: az irigység, düh és kétségbeesés okozta szörnyű hányattatás? Ez a fergeteg a száraz gallyat hajtja, hányja, dobja, forgatja örökre. Júdás apostol az okát is megadja:

mert (mint az angyalok) „nem őrizték meg méltóságukat, hanem elhagyták *lakhelyüket*”.¹

Az Istentől való távollét azonban nem jelent egyben teljes magányt. Ó az a társaság! Ily finom szüzi lélekre nézve! Az Úr Jézus a kivetett, hasznavehetetlen halakhoz hasonlítja őket: „A selejtest pedig kivetették.”² Minő kép! A partra szórt, romlott, bűzhödt halak! Minő illat! A szüzi lélek is köztük romlik. Minő kín, minő szégyen! A teremtés szemétdombján, annyi pogány, eretnek, szakadár, kéjenc, uzsorás, rabló és egyházüldöző közt. Valóban „mélységes iszapba süllyedt”.³ Minő gúnyos öröm a gonoszlélekre, amikor felbecsülve a zsákmányt, a romlott halak közt egy-egy szüzi lélekre, vagy egy „alter Christusra” akad, aki-nek oly előkelő szerep jutott a mennyek országáért vívott küzdelmekben. Jöjjetek, — szólnak egymáshoz — „tapodjuk le a földnek ízét vesztett sóját”.¹⁰

Beszélgetés az Úrral, megújítva előtte hűség-eskümet, fogadalmamat. Köszönve neki, hogy oly türelmes volt eddig hozzám. Aztán utána-nézek, mi juttathatna engem is ilyen szomorú sorsra, mi sodorhatna katasztrófába?

Főleg a kicsinységek elhanyagolása az. Hiszen szüzi léleknél nagy dolgokról szó nem lehet. De igenis, a kicsinynek látszó szabályok stb. elhanyagolása üthet hajócskámon léket. Tehát ma ezekre ügyelek.

¹ Jel. k. 19, 1—6. — ² U. o. 7. — ³ U. o. 9. — ⁴ Mt. 7, 21. — ⁵ V. ö. Jn. 9, 4. — ⁶ Júd. 13. — ⁷ Júd. 6. — ⁸ Mt. 13, 48. — ⁹ 68. zsolt. 3. — ¹⁰ V. ö. Mt. 5, 13.

XXXVIII

A BEZÁRT AJTÓ

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Mikor már felkelt a családátya, és bezárja az ajtót és ti kívül állva zörgetni kezdetek az ajtón, mondván: Uram! nyisd ki nekünk; ő majd felelvén mondani fogja nektek: Nem tudom, honnét valók vagytok. Akkor aztán mondogatjátok: Elötted ettünk és ittunk, és a mi utcáinkon tanítottál. Ő pedig azt mondja nektek: Nem ismerlek titeket, honnét valók vagytok, félre tőlem mindnyájan, ti gonosztevők! Ott leszen sírás és fogak csikorgatása, mikor látni fogjátok Ábrahámot, Izsákot és Jákobot és mind a prófétákat az Isten országában, magatokat pedig kutasztva belőle. És jönni fognak napkeletről és napnyugatról, északról és délről és letelepednek az Isten országában. És íme, vannak utolsók, kik elsőkké lesznek, és vannak elsők, kik utolsókká lesznek.”

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Midőn az Úr Jézus utolsó útjában Jeruzsálem felé Pereában tanított, egyszer csak hallgatói közül felkiált valaki: „*Uram! Kevesen vannak-e, kik üdvözülnek?*”

Az isteni Megváltó erre a felesleges és csupán kíváncsiságból eredő kérdésre egyenesen nem felel, hanem arra utal, hogy mit kell cselekednünk, ha üdvözülni akarunk. „Törekedjetek a szűk kapun

bemenni, mert mondom nektek, sokan akarnak majd bemenni, de nem tudnak.”² Eme nyilatkozatának bővebb megvilágítására mondja el az Úr a „bezárt ajtóról” szóló fenn idézett példabeszédét.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy kegyelme támogatása mellett igyekezzem az önmegtagadás keskeny ösvényén járni és azon a keresztény tökéletességre eljutni.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Habár ez a példabeszéd az előző, „az okos és esztelen szüzekről” szólóval nagy eszmei rokonságot tüntet fel, de azzal korántsem azonos. Urunk ezt más körülmények közt és más célzattal mondotta el. Földi élete vége felé ugyanis mindinkább tapasztalja népének, a zsidóságnak vakságát és megátalkodását. Pedig a kegyelem napja számára már alkonyodóban. Jézus vérző szívvel látja ezt. Ezzel a megrázó példabeszéddel még igyekszik felrázni a lelki ismereteket. Nyilvánvalólag itt a zsidóságot tartja szem előtt, és alig van példabeszéde, amelyben a hasonlat leple alól oly világosan elárulná önmagát, a saját küldetését, szerepét nemzetével szemben. Úgy rajzolja magát, mint házigazdát, aki meghívott vendégeivel együtt hazaérkezik (Vulgata: Cum intraverit . . .) Mikor aztán mind együtt vannak vele a lakodalmas házban, az ajtót bezáratja. A későn érkezők már csak azt a lesujtó feleletet kapják: „Nem tudom, honnét valók vagytok.” Hogy mennyire önmagáról és népéről, sőt nemzetségéről s távolabbi rokonairól beszél itt az Úr, világos abból a „fel-lebbezésből” is, amelyet hozzá a kizártak, mint isteni Bírójukhoz, intéznek: Hiszen „előtted

ettünk, ittunk és a mi utcáinkon tanítottál".³ Amde ez mitsem használ nekik. Urunk előtt nincs egyéb jogcím arra, hogy Isten országába bejussunk, mint az igaz hit és az abból eredő kegyelmi élet. Egyéb összeköttetés, viszony, még maga a közeli vérrokonság sem számít semmit. Az elutasító végzés valamennyire nézve azonos: „Nem ismerlek titeket... félre tőlem mindnyájan, ti gonosztevők!” Mintha azt mondaná ezzel az Úr: bárki vagy bármi is legyen valaki, lelkét komoly Istenhez-térés nélkül meg nem mentheti. A megneemtérő valamennyi arra a rettenetes helyre lesz utasítva, ahol „sírás és fogcsikorgatás”, vagyis kín és kétségbeesés léssen. Még inkább fokozza majd ezt, amikor látjátok, hogy atyáitok, akikre oly szívesen hivatkoztok, az égben boldogok, és a ti helye-teket ott az annyira lekicsinyelt „nemzetek” milliói foglalják el. Valóban így lesznek az első (vagyis ti zsidók) utolsókká, és az utolsó (a megtért pogány népek) elsőkké.⁴

A szerencsétlen zsidó nép sorsa — amely mai napig király, papság, áldozat nélkül bolyong világszerte, s ma nagyobb üldözésnek van kitéve, mint valaha — reánk nézve is igen tanulságos. Vigyázzunk, nehogy valamiképen elszámítsuk mi is magunkat, lekéssünk és lemaradjunk. Távolról sem elég, hogy mi valami rendhez, családhoz tartozunk, szerzetesi vagy papi ruhát hordunk, sőt napi áldozók vagyunk. Nekünk Istenhez való viszonyunkban komoly és őszinte rendet kell csinálnunk. És ezt az ügyet veszedelem nélkül nem lehet, nem szabad halasztanunk. Gondolkodjunk kissé, hogy mi illet ebből minket?!

2. „KEVESEN VANNAK-E, KIK ÜDVÖZÜLNEK?”

Nem árt, ha ezt az annyiszor felmerülő, terméketlenné látszó kérdést, amely a példabeszédre alkalmul szolgált, kissé szemügyre vesszük.

Nagy és tekintélyes hittudósok, sőt Szentek is vannak, akik úgy nyilatkoznak, hogy az üdvözülendők száma az elkárhozandókéhoz képest elenyészően csekély. A hivatalos Egyház ebben sohasem nyilatkozott és előreláthatólag nem is teszi meg soha. És az Úr Jézus? Mikor megkérdezték tőle: „Kevesen vannak-e, kik üdvözülnek?” — kitérően válaszol: „Törekedjete a szűk kapun bemenni!” Más szóval: igyekezzetek a szenvedélyeket az önmegtagadás által lefékezni, mert ezek elgáncsolhatják, sőt sokakra valóban el is zárják a mennybe vezető utat. A nagy titokról tehát majd csak az utolsó ítélet napja vonja le a leplet. Istennek bölcs okai vannak, mikor örök végzéseibe bepillantani nem enged.

Urunk ugyan két példabeszéde után is kijelenti, hogy: „Sokan vannak a hivatalosak, kevesen pedig a választottak.” De eltekintve, hogy mind a két példabeszéd a mi kérdésünkkel legfeljebb csak távolabbi összeköttetésben van, inkább azt bizonyítja, — amit mi is hiszünk — hogy t. i. sokkal több lesz egykor a menny lakója, mint a pokolé. — Hiszen az egyik, a szőlőmunkásokról szóló példabeszédben mind megkapta a jutalmát, s a másokban a menyegzős asztaltól pedig a sok közül csak egyetlenegy lőn a külső sötétségre utasítva. Az Úr Jézus egyéb hasonlatai is a választottak túlnyomó

számára engednek következtetni. A konkoly, amelyet kiválasztanak, távolról sem szokott annyi lenni, mint a tiszta búza, a hasznavehetetlen hal sem oly sok, mint amennyit megtartanak. Erre a kérdésre tehát egy biztos helyet tudunk a Szentírásban, amelyet Egyházunk Mindenszentek ünnepén olvastat fel: „Nagy sereget láték, — írja Szent János evangélista — melyet senki sem volt képes megszámlálni, minden nemzetből és néptörzsből és népből és nyelvből a trón előtt és a Bárány színe előtt állni, hosszú fehér ruhákba öltözve és kezükben pálmaág, és nagy szóval kiáltának, mondván: Üdv a mi Istenünknek, aki a trónon ül, és a Báránynak.”

3. VONJ TANULSÁGOT!

Ha pedig téged is töprengés száll meg, vajjon mi lesz egykor örök sorsod, ám szívleld meg, amit a keresztény bölcs neked tanácsol. „Mikor valaki félelem és reménység közt aggódva ingadozott s egyizben szomorúságtól elgyötörve a templomban az oltár előtt leborult, imádság közben ezt mondogatta magában: Ó, ha tudnám, vajjon állhatatos maradok-e mindvégig a jóban? De mindjárt hallotta belsejében Isten feleletét: Ugyan mit tennél, ha ezt tudnád? Tedd meg most, amit akkor tennél, és nem lesz mitől félned.”

Isten nagysága, jósága s bizonyos értelemben becsülete is azt ajánlja, hogy mint W. Faber mondja: „a választottaknak minden várakozáson felül nagy többségét tételezzük fel. Mert hiszen ezekben nyilvánul meg a teremtésnek legnagyobb dicsősége, és ezt a feltevést a

tapasztalás is igazolja valahogyan. Hiszen Isten mindig többet tett, mint amit ígért és cselekedetei felülmúlták reményeinket. Lehetőséges volna-e tehát, hogy jósága megváltozzék éppen akkor, midőn nemcsak a mi örök boldogságunk, hanem tulajdon egy Fiának érdeke és dicsősége forog szóban? Ez annyira ellenkezőnek a róla alkotott felfogásunkkal, hogy kétségtelen kinyilatkoztatásra volna szükség, hogy annak hitelt adjunk“.

Beszélgetés az Úrral, kérve Öt, hogy szívünkben szent nevének félelmét és szerelmét elegyítse. Igyekezzünk a pokol tűzét a szeretet tűzével kioltani, ahogy a prérík tűzét is tüsszel szokták elfojtani.

Felteszem magamban, hogy a kísértés sziporkáit az Úr szent félelmével eltiprom, az Ő szeretetéből pedig mindenben lehetőleg a tökéletesebbet, ami a legbiztosabb, választom.

¹ Lk. 13, 25—30. — ² Lk. 13, 23—24. — ³ Lk. 13, 26. — ⁴ V. ö. Lk. 13, 30. — ⁵ V. ö. Mt. 20, 16. Mt. 22, 14. — ⁶ Jel. k. 7, 9—10. — ⁷ Kempis I 25.

XXXIX

AZ ÖT TALENTUM

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Egy ember idegenbe menendő, előhívá szolgáit, és átadá nekik vagyonát. És egyiknek adott öt talentumot, másiknak kettőt, harmadiknak pedig egyet, kinek-kinek a maga tehetsége szerint, és azonnal elutazék. Elmenvén pedig, aki öt talentumot kapott, dolgozék vele, és más ötöt nyere. Hasonlóképen az is, ki kettőt kapott, más kettőt szerze. Aki pedig egyet kapott, elmenvén, földbe ása, és elrejté ura pénzét. Sok idő múlva pedig megjöve ama szolgák ura, és számadást tartá velük. És eljövén az, aki öt talentumot kapott vala, másik öt talentumot hozá, mondván: Uram! öt talentumot adtál nekem, íme, másik ötöt nyertem rajta. Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám, mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád, menj be urad örömébe... Eljöve pedig az is, ki két talentumot kapott, és mondá: Uram! két talentumot adtál nekem, íme, más kettőt nyertem. Mondá neki ura: Jól van, derék és hű szolgám, mivelhogy a kevésben hű voltál, sokat bízok rád, menj be urad örömébe! Azután eljövén az is, ki egy talentumot kapott, mondá: Uram! tudom, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél, és gyűjtesz, ahol

nem szórtál; félvén tehát, elmentem és talentumodat a földbe rejtettem; íme, itt van, ami a tied. Felelvén pedig ura, mondá neki: Gonosz és rest szolgál tudtad, hogy aratok, ahol nem vetettem, és gyűjtök, ahol nem szórtam; azért kölcsön kellett volna adnod pénzemet a pénzváltóknak, hogy én megjövé, kamatostul kaptam volna vissza a magamét. Vegyétek el tehát tőle a talentumot és adjátok annak, akinek tíz talentuma vagyon! Mert mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog; attól pedig, akinek nincsen, amije lenni látszik is, elvétetik tőle. A haszontalan szolgát pedig vessétek ki a külső sötétségre, ott leszen sírás és fogak csikorgatása.”¹

Második előgyakorlat. Ez a példabeszéd is amaz intelmekhez tartozik, amelyeket Urunk szenvedése előtti kedden az Olajfák hegyén tanítványaihoz intézett. Szemlélem tehát az édes Üdvözítőt, amint az olajfák árnyékában tanítványai közt ül, és őket oktatva, ezt a példabeszédet a talentumokról elmondja.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy a kegyelmi ajándékait és testi-lelki erőimet az Ő dicsőségére, lelkem és mások javára mind jobban kamatoztassam.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Nagyon gazdag urat szerepeltet Jézus ebben a példabeszédben. Hiszen hatalmas tőkéket tud forgatni. A 8 talentum, amelyet szolgálaira bíz, a mi pénzünkön kb. 46,080 pengőt jelent, és ez az akkori viszonyok szerint óriási vagyon.

Az értékesítés módját az Úr nem határozta meg. Az egy-egyre bízott összeget az illető szolgálata tehetségéhez és egyéniségéhez mérte. Be-

fektethették azt kereskedő vállalatokba, de ha tetszett, a legkönnyebb és legegyszerűbb módot is választhatták, egyszerűen a pénzváltókra bízhatták, akik akkoriban a mai bankárok szerepét töltötték be. Már ezek is ismerték azokat a manipulációkat, amelyekkel a pénzt mérhetetlen arányokban lehet gyarapítani. Így mikor Heródes Agrippa királynak a római útjára pénzre volt szüksége, bizonyos Protos nevű bankártól 20,000 dénárt vett kölcsön. De ebből is az csak 17,500-at kapott kézhez. A bankár 8 százalékot már előre levont az összegből s még ezenkívül bizonynyal dús kamatokat is kívánt.

a) Két szolga urának *hosszas* távolléte alatt ügyes spekulációval csakugyan megkészserezte a vagyont. Meg is kapja attól, mikor hazatért, a dicséretet. Sőt mi több, — és itt, mint nem ritkán történik, Jézus átcsap a példabeszédből a valóságba — a rájuk bízott összeget és a nyereményt nekik ajándékozza és őket még hozzá az ő örömlakomájára is meghívja. Isten végtelen önzetlen és nagylelkű velünk szemben. Ajándékait nem veszi vissza. Hű szolgálóinak átengedi az érdemet és jutalmat és ráadásul bebocsátja őket a mennyországba. Oly nagy dolog az örök üdvösség, hogy hozzá képest a talentum és a nyeremény valóságos „csekély-ség”. „Mivelhogy *kevésben* hű voltál, sokat bizok rád, menj be urad örömébe.”²

b) Az se kerülje el figyelmünket, hogy Urunk itt is, mint a szőlőmunkásoknál, a két hű szolga felett ugyanazt a jutalmazó ítéletet hozza. Hiszen nála nem annyira a szolgálat, hanem a jóakarat, buzgalom és a *szeretet* mérvadó.

c) A harmadik, a lusta szolga a lelki tunyaságban szenvedőknek hű képmása. Minthogy nem tudnak a lelki életben eredményt felmutatni, még nekik áll felül és Istent vádolják meg kapzsiságról és keményszívúségről. Az összes felelősséget igyekeznek öreá tolni. „Uram, tudom, hogy kemény ember vagy, aratsz, ahol nem vetettél...”³

d) Hatalmas figyelmeztetés ez arra is, hogy Isten nem elégszik meg, ha csak a cselekedeti bűnöktől tartózkodunk.

A *mulasztás* is súlyosan terhelhet minket. Főképen azoknak kell ezt nagyon megszívlelniök, akik mások fölé vannak rendelve s másokért is felelősek.

e) Az sem szolgálhat mentségül, hogy mi azért nem teszünk, veszünk, apostolkodunk, mert a saját lelkünk épségét, üdvét féltjük. Aki csatába megy, sebeket is kaphat és alig jön haza teljesen ép bőrrel. De azért nem volna hazaszeretet, sőt okosság sem e miatt otthon maradni. Bízunk kell Istenben, aki tudja, hogy törékeny emberekkel van dolga. A kisebb-nagyobb sérüléseket majd begyógyítja és a koronát, éspedig annál fényesebbet, majd csak mégis megadja.

f) Viszont a lusta szolga nemcsak azzal bűnhődik, hogy elveszik tőle az egyetlen talentumát is és azt annak adják, akinek tíz talentuma volt, hanem még a külső sötétségre, a pokol tüzébe is kerül, „mert mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog, attól pedig, akinek nincsen, amiye lenni látszik is, elvételik tőle”.⁴

Fenséges példát látunk erre a Szentek éle-

tében, viszont azok szomorú sorsában, akik kisebb-nagyobb tehetségeiket s lelki adományaikat csupa léhaságból nem kamatoztatják.

2. „ÁTADÁ NEKIK VAGYONÁT . . .”

Alkalom nyílik itt arra, hogy hálatelt szívvel fontolgassuk és mérlegeljük a talentumokat, amelyeket Urunk, bár különböző mértékben, rendelkezésünkre bocsát, hogy azokat használva, magunknak az eget megérdemeljük.

Ezek először is a természetes javak, amelyek emberi mivoltunknak velejárói. Ezek közt legértékesebb az értelem és szabadakarat: „Mi, Uram, arcod fényességének jelét viseljük.”⁵ Aztán külső-belső érzékeink, amelyeknek igazán csodás szerkezete felkiáltani készít bennünket: „Uram, mily nagyok a te műveid! Bölcseséggel teremtetted valamennyit.”⁶ Továbbá a szerzett javak, aminők a jóhírnév, becsület, vagyon, tudomány, ügyességek, művészetek.

Mindezekhez járulnak a kegyelmi javak: a segítő és megszentelő malaszt, az isteni erények és a Szentlélek ajándékai. Valóban nincs senki közülünk, aki magát árvának és kisemmizettnek érezhetné Istennel szemben. Hálálkodjunk tehát: Ó isteni Megváltóm, aki „felmenvén a magasba . . . ajándékokat adott az embereknek”,⁷ adományozd nekem „nem ennek a világnak lelkét, hanem azt a Lelket, mely Istentől vagyon, hogy megismerjem, *amit Isten nekem ajándékozott*”,⁸ és hogy mindazt a Te dicsőségedre, a magam és felebarátaim javára kamatoztatva, egykor érdemben gazdagon mehessek be a te örömödbe.

3. „MIVEL A KEYÉSBEN HŰ VOLTÁL, SOKAT BIZOK RÁD”^o

Ezzel az isteni ígérettel kapcsolatban fontolgassuk Szent Agoston szép igéit:

„Mi (Istennek) a földet adjuk és érte az eget kapjuk, mi mulandót adunk és örökkévalót kapunk, lemondunk arról, ami rothadt, hervadt és elnyerjük, ami meg nem halhat. Végül mindenről lemondunk, amit csak Istentől nyertünk, de ezért viszont Isten lészen a mi mindenünk. Ne legyünk tehát ebben a cserekereskedésben, ezen jó és mondhatatlanul nemes adásvevésben restek! Szolgáljon áldásunkra, hogy mi itt a földön vagyunk, hogy születtünk, az életnek vándorútjára léptünk. Ne maradjunk koldusok!”

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle értelmes szívet, hogy mindezt jól megszívleljük, megértsük.

Felteszem magamban, hogy ma valóban *teszem, amit teszek* és az időt lehetőleg jól kihasználom.

¹ Mt. 25, 14—30. — ² Mt. 25, 21. — ³ U. o. 24. — ⁴ U. o. 29. — ⁵ 4. zsolt. — ⁶ 103. zsolt. — ⁷ Ef. 3; 4, 8. — ⁸ I Kor. 2, 12. — ⁹ Mt. 25, 21.

XL

AZ ÖT TALENTUM

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

Miként tegnap átelméltünk, Isten valamennyiünket a természetes és kegyelmi javak bőséges hozományával, mint talentumokkal ellátva helyezett erre a világra s méltán várja, hogy azokat kamatoztassuk. Bocsátkozzunk most már egy kissé a részletekbe!

1. ÉRTELMÜNK KAMATOZTATÁSA

Értelmünknek legfőbb és legmagasztosabb feladata, hogy az ő Urát, Teremtőjét mind tökéletesebben *megismerje*. E végből jelentette ki Isten magát a mindenségben, a természetben. Szent Ágoston a természetet egyszerűen egyszerű *könyvnek* nevezi. Az ebben megnyilvánuló rendben és harmóniában pedig Szent Atanáz *betűket* lát, amelyek az ő Urukrol, Teremtőjükről tudósítanak. A természet csodaműve — Nazianzi Szent Gergely szerint — a kimondhatatlanul magasztos Úrnak halk suttogása és a megközelíthetetlen Istennek titokzatos zizegése. Minden teremtmény, mint Jeromos állítja

az Isten-közelségnek egy-egy felvillanó sugara. A józan eszünk kamatoztatása most már ezeket a sugarakat összegyűjteni, hogy belőlük fogalmat és feltétlen bizonyosságot alkossunk Isten létéről, bölcseségéről, jóságáról, szépségéről. „Ha meggyújtok kis gyertyát éjnek idején a hatalmas gót dómban, a templomnak csak ezt vagy azt a kis részét látom imbolygó fénye mellett. Az egészet, a nagy kiterjedést csak sejttem, de abszolút szükségességgel sejttem. Ha tovább megyek a gyér világosság után, megint csak részleteket látok, az egészet pedig ismét csak sejttem. A *hit* gyertyácskája nyomában is csak tapogatódzunk Isten nagysága után, de meg nem látjuk és értjük Őt egészen. Csak abszolút szükségességgel megsejtjük létét és lényegét. Az a darab ismeret, amelyet Róla bírunk, azért igaz ismeret, objektív realitás lesz, de nem az egész valóság. Ha valamit állítunk az Istenről, a mi állításunk ki nem meríti az Ő Lényegét, nem mondja meg róla az egész valóságot. Mert az alany csak valami, az állítmány is csak valami, a kettőnek összekapcsolása mondattá tehát szintén csak valamit ér, csak rőfösködés, szóbeli áritmetika a végtelen Istennel szemben. A mondat, az állítás azért igaz ismeret, de csak töredékismeret.” (Prohászka.) Egészen összhangzik ez Pál igéivel, aki szerint Isten azért teremtette a világot, hogy az emberek „keressék őt, hátha kitapogathatják vagy megtalálhatják, habár nincs messze egyikünkötől sem, mert öbenne élünk, mozgunk és vagyunk”.¹

Minden nagy elme, még a pogányok közt is, ebben látta szellemi teljesítményének a ne-

továbbját, hogy t. i. megismerje Teremtőjét és Urát.

Newtontól, a nagy csillagásztól barátja egyik esti séta alkalmával rövid és csattanós istenérvet kért. Ez az éppen feltűnedező csillagokra mutatott és csak ennyit mondott: „*Ime!*”

Linné pedig: „A természet rendszere” című művének bevezetésében így ír: „Felébredve ráeszméltem az örök, végtelen, mindentudó, mindenható Istenre, csakúgy, mintha az utolsó pillantást reá még elkaptam volna, és bámulatba merültem.”

Nyissam ki tehát én is testi, de egyben lelki, értelmi szememet és lássam Őt mindenütt és mindenben. Figyeljem, amint „az ágak szövőszékén napsugárból szövö a fák lombjait, leveleket csipkéz, erezeteket rajzol, virágszirmokat színez, kócsagot mintáz, strucc tollakat készít, rovarszárnyakat zománcoz, kristályokat cizellál, magvakat csíráztat és a szépség jegyében sudár pálmákat növeszt”. (Prohászka.)

„Mint a villamos halak (ráják) önfényükkel tartanak fáklyásmenetet az 1700 méternyi tengermélységnek különben örökös éjtszakájában: az emberre nézve is az ész ilyen örökös villanyfény az életnek (és a természetnek) rejtelmes óceánjában.” (Dr. Tóth K.: A parabolázó Jézus nyomdokaiban.)

Egy udvaronc csupa hízelgésből megkérdezte királyától, miképen tűrheti, hogy nemcsak az aranypénz, hanem az olcsó rézpénz is egyaránt az ő arcképét viseli? Mire a király így válaszolt: „Ebben is csak Istent utánozom, akinek

arcképét a legkisebb homokszemen, mint a csillagos égbolton egyaránt látom."

Próbálom én is mindenben, kicsinyben, nagyban Istent meglátni, s a fátyolt fellebbentve az Ő jóságos és tevékeny jelenlétére eszmélni. Értelmemet az Ő dicsőségére és lelkem javára így kamatoztatom.

2. SZIVÜNK KAMATOZTATÁSA

Nem kevésbé fontos, hogy lelkem másik képességét, az akaratot, a szívet is kamatoztassam. Ezt Isten a saját dicsőségére alkotta, és csupán a használatomra adta. Azért nincs is, amire Isten annyira igényt tartana, mint a szívtalemumra és annak kamataira. Jól mondja Lacordaire: „A szeretet mindent megbocsát, csak egyet nem: ha nem kap viszonzószereetet.” Viszont ha ezt megkapja, akkor Isten szíve meg van hódítva. Mert mint Kis Szent Teréz mondja: „ez Istennek gyenge oldala. Miért is Őt mi sem szomorítja annyira, mint mikor részünkről nem talál bizalomra.” De ki mondja, ki fejt meg nekünk, mi az a szeretet?

Lippert szerint: „aki a szeretetben még titkot nem fedezett fel, nem tudja, mi az igazi szeretet. Aki azonban szeretetében minden titkok titkára talált, a végtelen, felfoghatatlan, kifejezhetetlen Istenre, már ajándékba kapta magát a szeretet, és pedig a tulajdon forrásában. Az ilyen nem tud egyebet tenni, mint térdére esni, s karját tisztelettel és epedéssel kitárni. És ez a szeretet mindenk előtt: térdre esni és egyúttal a karokat is kitárni”.

Keller Helént, aki született süket, néma és vak volt, tanítónője óriási fáradsággal lelkileg s szellemileg pompásan kiképezte. Ez a kiváló lélek, amikor öntudatra ébredt, sokat vesződött a szeretet fogalmával. Tanítónője arra az ismételt kérdésére: „Mi a szeretet?” — mindannyiszor egyszerűen átölelte és megcsókolta őt. A leányka még így sem tudta megérteni: mi az a szeretet. Pedig bizonynyal akkor már nagyon hálásan szeretett. Mi se kérdezzük sokat, mi a szeretet, hanem szeressük, öleljük át Istent és megtudjuk, hogy mi a szeretet.

Jól megsejtette a dolgot a kis Feri gyerek is, aki midőn a plébános kérdezte: „Szere-
ted-e az Üdvözítőt?” — azt felelte: „Ó igen!
plébános úr.” És mikor ez tovább faggatta
Ferit: „De teljes szívedből-e?” a fiúcska ezt
a szép választ adta: „Nem! plébános úr, nem
az én teljes szívemből szeretem Öt, mert ehhez
az én szívem túlságosan kicsiny, hanem az Ő
teljes Szívéből.”

De ennek a szeretetnek, hogy kamatozzék,
nem szabad csupán amolyan plátóinak, elvont-
nak lennie, hanem az életnek minden viszony-
latában érvényesülnie kell. Nevezetesen úgy,
hogy Istentől nemcsak a rózsákat, hanem a
töviseket is elfogadjuk.

Mert „míg a föld gyermekei szeretetüket
rózsákkal juttatják kifejezésre, addig az egek
Ura szerelmét tövisek küldésével jelenti be.”
(Faulhaber.)

Vajjon szívesen adózom-e így is szívemmel?

3. A TÖBBI TALENTUM

Kamatot vár ezenkívül Isten nevezetesen emlékező- és képzelőtehetségemtől. Az előbbi idézze gyakran lelkem elé Istennek szerető jelenlétét. Nem volna egészséges állapot, ha nekem oly nehéz és idegenszerű volna Istenre sokszor gondolni és jelenlétében járni, ahogy ezt Ó Abrahámtól kívánta: „Járj előttem, s légy tökéletes!”²

Képzelőtehetségem pedig akkor kamatozik Istennek, ha az imában, főleg a szemlélődésben segédkezik és lelkem műtermét szép és épületes képekkel aggatja tele.

Érzékeim kamatoznak, ha benyomásaik által Istenhez emelnek és áhítatos érzületre hangolnak. A látás, hallás e tekintetben páratlan szolgálatokat tehetnek.

Egész testem-lelkem kamatozik, ha a szent tisztaság és tevékeny apostoli élet által Isten oltárán szent áldozattá válik.

A delosi pogány templom ezt a titokzatos felírást viselte: „Te vagy!” Vajjon nem fejezi-e ki ez a két szó azt, amit soha semmi az emberi szívből kitörölni nem tudott: Van egy, aki „van” s akinek magunkkal és mindenünkkel tartozunk?

Ez az, akit Ampère, a nagy fizikus emlegetett, amikor — Ozanamnak, lakótársának tanúsága szerint — fejét tenyerébe fogva és fel-alájárva így kiáltott: „Ozanam, mily nagy az Isten, mily nagy az Isten!”

Beszélgetés az Úrral. Legyen az nagy felajánlás Szent Ignác fenséges deklarációjával: „Fogadd el, Úram! egész szabadságomat, fogadd emlékezőtehetségemet, értelmemet és

egész akaratomat. Amim van és amivel rendelkezem, mind Te adtad nekem. Mindezt visszaadom neked és átadom szent akaratodnak, hogy rendelkezzezz vele. Csupán szeretetedet és kegyelmedet add nekem és eléggé gazdag leszek, és nem kívánok többé semmi egyebet. Amen.

Felteszem magamban: minthogy a szeretet adomány, és pedig önmagunk odaajándékozása, azért ma teljes, odaadó hűséggel teljesítek mindent, amit rám ró a kötelesség.

¹ V. ö. Ap. csel. 17, 27. — ² Gen. 17, 1.

XLI

A TIZ MINA

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Példabeszédet is monda, mivelhogy közel vala Jeruzsálemhez és azt hitték, hogy legottan megjelenik az Isten országa. Mondá tehát: Egy nemes ember messze földre méne, hogy királyságot nyerjen és visszatérjen. Azért előhívá tiz szolgáját, átadta nekik tiz minát, így szólván hozzájuk: Üzerkedjetek, míg odaleszek, Polgártársai pedig gyűlölik vala őt, és követséget küldének utána, mondván: nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék. És lőn, hogy mikor elnyervén az uralkodást, hazament, előhivatá ama szolgákat, kiknek a pénzt adta, hogy megtudja, ki mennyit szerzett vele. Előjöve tehát az első, mondván: Uram! a te minád tiz minát hozott. És mondá neki: örülj jó szolgám, mivelhogy a kevésben hű voltál, legyen hatalmad tiz város felett. A második is előjöve, mondván: Uram! a te minád öt minát nyert. Ennek is mondá: Te meg légy öt város felett. Ismét a másik jöve, mondván: Uram! itt van a minád, melyet eltettem a keszkenőbe, mert féltem tőled, mivelhogy szigorú ember vagy, elveszed, amit le nem tettél, és learatod, amit nem vetettél. Mondá neki: Magad szájából ítélek meg téged, gonosz szolga! Tudtad, hogy én szigorú ember vagyok, elveszem, amit le nem tettem, és learatom, amit nem vetettem, miért

nem adtad tehát pénzemet a pénzváltó asztalra, hogy visszatérvén, kamatostul kaptam volna meg azt? És a körülállóknak mondá: Vegyétek el tőle a minát és adjátok annak, kinek tíz minája vagyon. És mondák neki: Uram! már van tíz minája. Mert azt mondom nektek, hogy mindannak, akinek vagyon, adatik és bővelkedni fog, attól meg, akinek nincsen, amije van is, el fog vétetni. Azon ellenségeimet pedig, kik nem akarták, hogy én rajtuk uralkodjam, hozzátok ide és öljétek meg előttem.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó viszonyok és körülmények. Jézus útban van Jeruzsálem felé. Érinti Jerichót, a „Pálmák városát”, mely csakugyan nincs már messze Jeruzsálemtől. Néhány óra alatt innen a szent város gyalog elérhető. Csak az imént gyógyított meg Jézus egy vakot. Óriási a lelkesedés és az eset hatalmasan ébreszti és fokozza a meggyőződést, hogy Ő csakugyan az, akinek a meggyógyult hirdeti: „Dávidnak Fia”, — vagyis a Messiás. Tehát küszöbön az epedve várt Isten-országának felvirradása! Nem tudta lehűteni ezt az izgalmat az sem, hogy útközben az Úr betért a fővámoshoz, Zakeushoz s azt megtérítette. Pedig mikor előtte kijelenti: „Ma üdvössége lett e háznak... mert az Emberfia azért jött, hogy keresse és üdvözítse, ami elveszett vala”, igyekszik a nép és tanítványok hamis fogalmait az istenországról javítani s helyesbíteni. Ebben a példabeszédben tehát nyíltan is rámutat arra, hogy a messiási országnak elsősorban nem ünnepélyes külső pompával, hanem mindenegyes ember szívébe kell eljőnnie, amennyiben kötelességeit kiki Istennel szemben buzgón teljesíti. Egyben a példabeszéd végén a

hitvány szolga büntetésének festésével igyekszik Jézus leszerelni a nép morgolódását, amely annyira zokon vette, hogy Ő, Dávid fia, „Bűnös emberhez (Zakeushoz) tért be szállásra”.²

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy kegyelme segítségével hüen és okosan kamatoztassam a reám bízott természeti és kegyelmi adományait.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ami a példabeszédben homályos, világosan érthetővé válik, ha ismerjük az akkori politikai viszonyokat. Palesztinában ugyanis, mint akkortájt sok más tartományban, uralkodó csakis az lehetett, akit erre a római császár kinevezett. Amint tehát valamely trón megüresedett, ahogy ez Nagy Heródes halálakor is történt, megindultak Rómába mindazok, akik a trónra valami címen igényt tartottak. Így tett Arkelaus is, — akire ez a példabeszéd szintén szószerint ráillik — hogy atyja örökségét valamiképen megkaparintsa. Minthogy pedig ezt mindenki kegyetlen embernek ismerte, hiszen maga József sem mert e miatt a Szentcsaláddal az ő területén letelepedni,³ a zsidók küldöttségileg hevesen tiltakoztak a császári udvarban kineveztetése ellen: „Gyűlölök vala őt és követséget küldének utána, mondván: nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék.”⁴ A császár azonban mindezzel nem törődött s mégis neki adta a tartományt. Mint fejedelem tér tehát haza, és iszonyú kegyetlenkedése által megmutatta, hogy a Nagy Heródesnek méltó fia. Kilenc év múlva a dol-

got tovább már a császár sem tűrhette, és Arkelaust Viennába száműzte.

Mínthogy a hasonlatokban nem minden, hanem csak a célnak megfelelő vonások jönnek tekintetbe, nincs semmi megütközni való azon, hogy Jézus ez esetben a tanulság kedvéért Arkelaus vagy más hasonló trónigénylő szerepében mutatkozik be. A nemes ember tehát Ő maga. A messze tartomány, ahova mennybemenetelekor távozik, a mennyország. Itt valóban átveszi Atyja jobbján az egész világ feletti uralmat, ahogy a Zsoltáros ezt már előre megjósolta: „Kérd tőlem és neked adom a nemzeteket örökségül, s a föld határait osztályrészül.”

Szolgái, akikre vagyonát bízta, elsősorban tanítványai, de meg minden halhatatlan lélek, amelynek egyéni kötelessége Isten adományainak jó felhasználása.

Az elégedetlenség moraja azonban távozával nem szűnik meg. Ma talán inkább, mint valaha, hangzik mindenünnen: „Nem akarjuk, hogy ez rajtunk uralkodjék!” Az Úr azonban nagyon jól tudja, hogy kik az ő ellenségei. Majd visszajön az utolsó napon és akkor a Zsoltáros igéi szerint: „Kormányzod őket vasvesszővel, cserépedényként töröd össze őket.” Az utolsó ítélet előszele a zsidóságra már Kr. u. 70-ben elérkezett, mikor Róma a szüntelenül lázongó várost elpusztította. Flavius József szerint ez alkalommal kb. egymillió százezer zsidó vesztette életét, és pedig tekintélyes számban a keresztfán.

2. „MIVEL KEVÉSBEN HŰ VOLTÁL . . .”

A példabeszéd szerint a gazdag nemes ezúttal csakugyan kisebb összeget bíz egy-egy szolgára, mert egy mina alig ér többet 95 pengőnél.

Elmélkedhetünk tehát itt a kicsinységekben való hűségről, amit az aszkétikus írók a „cura minimorum”-nak neveznek.

A tökéletességre törekvő léleknek nem szabad a kicsiségeket sem elhanyagolnia, mert azok voltaképpen mégis csak nagy és fontos dolgok. Ezekben mutatkozik meg ugyanis a lélek hite, tevékeny szeretete, de egyben becsületessége és dicsősége is. Kicsiben hűnek lenni

a) igen nehéz dolog. Sokkal könnyebb Istenért hellyel-közzel nagyot művelni, mint napról-napra minden kicsiségben pontosnak lenni. Jól mondja Szalézi Szent Ferenc, hogy az Isten iránti nagy hűség kicsi dolgokban mutatkozik, a tökéletlen hűség pedig a nagy dolgokban. A rendetlen hajlamok villódzásának elfojtása s minden kicsi feladat pontos és lelkiismeretes végrehajtása, az állandó egyensúlyozás nehezebb minden kötőrésnél, valószínűs kis vértanúság.

b) A kicsinyben való hűség észrevétlenül is dúsgazdaggá teszi a lelket, és nagy dicsőségre emeli. Szent Ambrus szerint: A kereskedők is jobbra úgy gazdagodnak meg, hogy az apróságokra ügyelnek. Szent Ágoston pedig helyesen mondja: „Sok homokszemből nagy hegy lesz, sok patakból folyam, sok házból város, sok fából erdő. Ha nagy kívánsz lenni, kezd kicsivel!” Csak egyetlen napon

mennyi kincset lehet gyűjteni, ha mindent pontosan és szabályszerűen végzünk. Hát még egy év, egy hosszú életen át! Ez a Szentek titka. Kis Teréz lelkileg oly észrevétlenül gazdagodott meg, hogy egyik nővértársa felvetette a kérdést, vajjon holta után róla is lesz-e valami épületes feljegyezni való, ahogy ezt Kármelben tenni szokták.

Japánban Nik-ko városka szépségét, báját s vonzóerejét nagyban növeli a kapuja előtti pompás cédrus-fasor. Egy japán sokat tűnődött, hogyan tehetne ő is, egyszerű polgár léte — hazájáért valami nagyot. Észrevétlenül elvetette tehát a cédrusmagvakat. Aztán ápolgatta a palántát. Később a város, belátva a dolog jelentőségét, gondjaiba vette az ültetvényt, amely valóságos nevezetességévé vált.

Mi is kicsi jócselekedeteinkkel, áldozatainkkal magvetők vagyunk a mennyország számára. Aztán minden időt jól fel kell használnunk. Percek, sőt pillanatok alatt égi boldogságunk nagyobb fokozatát érdekelhetjük. Dupanloup püspöknek D'Aquesseau, a birodalom kancellárja bevallotta, hogy legkitűnőbb könyveit azokban az öt percekben írta, mikor felesége a levessel elkésett. Viszont a pontatlanság a kis hibák közt a legnagyobb.

3. „AKI MEGVETI A KEVÉSET, LASSANKINT TÖNKRE MEGY”

Azt se feledjük, hogy az apró hűtlenségek, amelyeket észre is alig vesznek, a bukások előfutárai és okozói lehetnek. Aki már lelki-furdalás nélkül lépi át a szerénység, a hallgatás, szegénység és engedelmesség szabályait,

lassan úgy jár, mint aki nem tömi el a réseket, amelyeken át házába az esőcseppek befoly-
nak. A nagy bukások rendesen egy-egy henye
gondolatból s holmi kíváncsiságból indulnak
ki. Az ördög is úgy tesz, mint aki a hasábfát
szét akarja hasítani. Előbb éket üt.

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, legyen
hozzám irgalmas, türelmes, és sok kis hűtlen-
ségemet bocsássa meg. Viszont ígérem neki,
hogy a jócselekedetek, áldozatok, önlegyőzé-
sek morzsáit gondosan felgyűjtöm. Hiszen
„azokból került ki a 12 kosárra való”,¹ amely-
ből aztán nekem is, másoknak is bőven telik.

Felteszem magamban a legkisebbekben
való pontosságot, főleg abból a szempontból,
amelyből az Úr lelkiismeretem által már nem
egyszer kifogást emelt ellenem.

¹ Lk. 19, 11—27. — ² Lk. 19, 7. — ³ V. ö. Mt.
2, 22. — ⁴ Lk. 19, 14. — ⁵ 2. zsolt. 8. — ⁶ V. ö.
2. zsolt. 9. — ⁷ Jézus, Sir. f. 19, 1. — ⁸ V. ö. Mt.
14, 20.

XLII

A HASZONTALAN SZOLGÁK

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Ugyan kicsoda az közületek, ki szántó vagy legeltető szolgájának, mikor az hazatér a mezőről, azt mondja: Jer ide tüstént, ülj asztalhoz! Nem inkább azt mondja-e neki: Készíts nekem vacsorát, és felővezve magadat, szolgálj ki engem, míg eszem és iszom, azután ehetel és ihatol magad?! Csak nem köszöni meg a szolgának, hogy megtette, amiket neki parancsolt? Nem gondolom. Úgy ti is, mikor mindent megtesztek, ami nektek parancsolva volt, mondjátok: Haszontalan szolgák vagyunk, ami kötelességünk volt, azt cselekedtük.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszéd körülményei és előzményei. Amaz utolsó napokban, amelyeket Pereában töltött, — Szent Lukács evangéliuma szerint — Urunk rövid intő beszédet tartott tanítványaihoz. A többek közt beszélt előttük a hitről, amely csodák tevésére is képessé teheti őket: „Ha annyi hitetek leend, mint egy mustármag és e szederfának mondjátok: Tövestől szakadj ki és ültetessél át a tengerbe, engedelmeskedni fog nektek...”²

Nehogy azonban ez az ígélet elkapatottá és büszkévé tegye őket, az alázatosságot köti ebben a példabeszédben szívükre.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat, hogy

gyökeres alázatosságra törekedjem és ne is nyugodjam addig, míg kegyelmével azt el nem érem.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Az Úr Jézus ebben a szép példabeszédben megint csak a közönséges falusi életből meríti a hasonlatot. Valami szerény sorsú gazdáról beszél az Úr, akinek csak éppen annyi szolgálja van, amennyivel kis földjét megművelheti és állatait, kecskéit, juhait a legelőre hajthatja. Hiszen ez volt Palesztinában, s ma is az a terep folytán a két legelterjedtebb foglalkozás.

Bár a szolgák napestig fáradtak, kimerültek, álmosak és éhesek, de azért uruk nem ülteti őket mindjárt terített asztalhoz s nem küldi őket nyugalomra, amit egyébként megérdemeltek. Előbb még a szokott házi, otthoni teendőket is el kell látniok, nevezetesen uruknak vacsorát készíteniök és őt az asztalnál kiszolgálniok. S mindezért még csak nem is számíthatnak különös hálára vagy elismerésre, hiszen ez a kötelességük. Mikor Jézus azt mondja: „Nem gondolom, hogy a szolga rendes munkájáért még köszönetet is kap” — távol van tőle, hogy a hálát és előzékenységet helytelenítené, hanem csupán a szokásra hivatkozik.

Az egész példabeszédnek célja tehát nem más, mint annak az erénynek ajánlása és hangsúlyozása, amely annyira szívéhez nőtt s amelyet maga is legszívesebben gyakorolt és tanított: „Tanuljatok tőlem, mert szelíd vagyok és alázatos szívű.” Egészen más szellemet akar tanítványaiban látni és kifejleszteni, mint

aminőt a farizeusok tanúsítottak, akik szüntelen csak jócselekedeteikre és érdemeikre hivatkoztak, a külső törvényszerűségükkel oly nagyra voltak.

Az alázatosságban pedig különösen azoknak kell az Urat követniök, akiket Ő munkatársainak kiválasztott. Lehet, hogy sokszor már túl soknak tűnnek fel a velünk szemben támasztott igények és hősi erőket igényelnek, de lebegjen ilyenkor előttünk a krisztusi példa, és lelkesítsen bennünket a szeretet iránta. Mily szép, amikor mi is panasz és kifogás nélkül vállalkozunk mindenre, amit csak tőlünk előljáróink kívánnak és nyereségnek tartjuk, hogy mi hozhatunk az engedelmesség és szeretet oltárán legnagyobb áldozatokat. Elismerésre és jutalomra pedig nem is számítunk. Annál inkább gondol erre „Atyánk, aki lát a rejtekben és megfizet nekünk”.⁴

2. „HASZONTALAN SZOLGÁK VAGYUNK!”

Az Úr Jézus helyes önismeretre és így az alázatosságra akar bennünket figyelmeztetni, nevelni.

Mi az az alázatosság? Mint Szent Teréz szépen meghatározza: Igazság.

a) Egyik eleme a helyes önismeret. Mi vagy? teremtmény. Tested mi volt és mivé lesz? És mi most? „Sok nyavalyának hajléka” — mint az ének mondja. S hozzá annyi megálázó, aljas szenvedélynek melegágya.

A bécsi Szent István-templomban dr. Sorbai Pál vörösmárvány sírkövén ez olvasható: „Zenész, szónok, bölcsész, katona, orvos, tanár,

egyetemi rektor és koldus voltam — és most semmi vagyok." Lelked? Ugyancsak a hosszú örökkévalóságon át semmi volt. S most minden szépsége mellett is, bezzeg sokszor fekélyes, főleg ha szokásos bűnöknek vagy rabja. Egész lényedet csak az isteni mindenhatóság tudja állandóan a semmiség felett megtartani és óvni, hogy a semmibe megint vissza ne hulljon.

Hát még a kegyelmi rendben minő „haszon-talan szolgálta" vagy s Pállal elmondhatod: „Isten kegyelméből vagyok az, ami vagyok."¹⁵ Ebből ered az embernek és minden teremtménynek feltétlen függése, önmagában való tehetetlensége, semmisége. Aki tehát magát keresi, mit keres? Semmit és belefullad a saját semmiségébe. Ime, az alázatosságnak mélységes és sziklaszilárd alapja. Innen van, hogy minden mély gondolkodó, igazán nagy ember őszintén alázatos.

b) Az alázatosság másik elemét az *akarat* szolgáltatja. Az embernek ugyanis nemcsak ismernie, hanem szeretnie is kell az igazságot. Örülnie kell, hogy Istenhez képest ő csak elenyésző, jelentéktelen parány. Ennek elismeréséből ugyanis Isten végtelen nagysága verődik vissza. Az igazi alázatosság főleg embertársainknak magunknál többre becsülésében jelentkezik. Viszont ha mások éreztetik velünk kicsiségünket, örülünk ismét az igazságnak. Gondoljuk ilyenkor: ha az emberek még jobban ismernének, még kevesebbre becsülnének.

Az alázatos nem akar többnek látszani, mint ami, s azért nem is beszél szükség nélkül magá-

ról. A munkát szívesen vállalja, de a dicsőséget másra hárítja.

3. AZ ALÁZATOSSÁG ELŐNYEI

a) Az alázatosság, ha őszinte és alapos, nagy békével jár. Megnyugtatja az értelmet, mely — mint az igazság tehetsége — a hazugságba — ami minden kevélység — sohasem tud beletörödni. Az értelem sohasem tud megnyugodni abban, hogy kétszer kettő öt. Így abban sem, hogy többnek látszol vagy többnek tartanak, mint ami vagy. Valami kiáltoz benned: ez nem igaz!

b) Az alázatosság végtelenül tetszik Istennek, éppen azért, mert ő maga is az Igazság. „Az alázatosság megnyitja a lélek minden pórusát Istennek kegyelme számára.” A kegyelem aztán dús virágzást fakaszt. Mikor Szent Pál a „lélek gyümölcseiről” beszél, kétségkívül azt a bő aratást számlálja fel, amelyet az alázatos lélekben az Isten kegyelmének harmata termel ki. „A lélek gyümölcsei pedig: szeretet, öröm, békesség, türelem, nyájasság, jóság, hosszútűrés, szelídség, hit, szerénység, megtartóztatás, tisztaság.”

c) Az alázatosság mindenkinek tetszik, mindenkit leszerel és barátunkká tesz. Az igazi nagyságnak egyik ismertetőjele. Jól mondja Kreiten: „A nagyok közt éppen oly ritka a kevély, mint a középszerűek közt az igazi szerény.”

Newton, a világhírű csillagász bevallja magáról: „Olyan vagyok, mint a tenger partján játszadozó gyermek, ki olykor-olykor egy-egy síma kavicsot vagy kagylót talál, míg a vég-

telen nagyságú, előtte elterülő tenger kikutat-
hatatlan marad." Ezt minden szakember el-
mondhatja szóról-szóra a saját tudásáról.

Kopernikus kanonok is, mikor az ő „csilla-
gászati rendszeréről” beszéltek, elhárítja ma-
gától a dicsőséget és csak annyit mond: „Ez
nem az én rendszerem, hanem az Istentől fel-
állított rend.”

d) Az alázatosság ébreszti a legnemesebb
ambíciókat Istenért, az igazán Nagyért sokat
és nagyot tenni, nem félve a nagy vállalkozá-
sokkal járó kockázattól és megaláztatásoktól.
Az alázatosság ösztökél arra, hogy Isten, mikor
szívünk kicsi kunyhójában megszáll, ott nagy-
ságához és fenségéhez lehetőleg méltó hajlékot
találjon. Az alázatos ugyanis kényes nem a
saját, hanem Isten érdekeire.

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle, hogy tegye
szívemet a sajátjához hasonlóvá, tisztává és
alázatossá.

Felteszem magamban, hogy ma a szerény-
ségre különösen ügyelek, magamban minden
önteltséget üldözök s magamról mit sem
beszélek.

¹ Lk. 17, 7—10. — ² Lk. 17, 6. — ³ Mt. 11, 29.
— ⁴ V. ö. Mt. 6, 4. — ⁵ I Kor. 15, 10. — ⁶ Gal.
5, 22—23.

XLIII

AZ IRGALMAS SZAMARITÁNUS

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Felvevén pedig Jézus a szót, mondá: Egy ember Jeruzsálemből Jerikóba menvén, rablók közé került, akik kifoszták őt és sebesre vervén, félholtan hagyták őt és eltávoztak. Véletlenül azon az úton jött lefelé egy pap, és látván őt, tovább méne. Hasonlóképen egy levita is, midőn azon helyhez ért és látta őt, elméne mellette. Arra utazván pedig egy szamaritánus, odaméne, és látván őt, könyörületre indula. És hozzája járulván, bekötözé sebeit, olajat és bort öntvén azokba, fölvevé őt barmára s a szállásra vivé és gondját viselé. Másnap elővévén két dénárt, a gazdának adá, mondván: Viseld gondját neki, és amit ezen felül ráköltesz, mikor visszatérek, megadom neked. E három közül, mit gondolsz, melyik volt felebarátja annak, ki a rablók közé jutott? Amaz pedig mondá: Aki irgalmasságot cselekedett vele. És mondá neki Jézus: Menj és te is hasonlóképen cselekedjél!”

Második előgyakorlat. A körülmények, amelyek közt Urunk ezt a példabeszédet elmondotta. Az Úr Jézus valószínűleg útban van Jeruzsálem felé, ahol az utolsó sátoros ünnepet akarta tölteni.

Szamariát, amely őt nem akarta befogadni, kikerüli és a Jordánon túl halad Jerikóig. Itt átlépi a folyót és nekivág a kb. 25 kilométer hosszú zord útnak, amely a szent várost a kies Jerikóval összekötötte. Ezen a vidéken veté fel előtte egy rabbi csupa cselvetésből a vallás alapvető kérdését: „Mit cselekedjem, hogy az örök életet elnyerjem?”

Az Úr Jézus magával az írástudóval adhatja meg erre a feleletet: gyakorold az isteni és felebaráti szeretetet. Mikor pedig ez magát igazolni akarva, kérdi: „De hát ki az én felebarátom?” — az Úr Jézus erre örökre emlékeztető példabeszédben felel, amelyet az irgalmas szamaritanusról mondott.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Úrtól az igazi, őszinte és gyakorlati felebaráti szeretetet.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

A szereplők egyike szamaritanus, tehát nem fajzsidó és hozzá eretnek a zsidó szemében. Hogy milyen hangulat volt e két nép közt egymás iránt, jellemzi, hogy Urunkra ellenségei nagyobb gyalázatot nem foghattak, mint mikor őt szamaritanusnak és ördögösnek nevezik.⁷ Viszont a zsidó Szamariában sohasem érezhette magát biztonságban. A másik szereplő pedig egy akárki, valószínűleg zsidó. Mikor megsegítendőről van szó, Jézus szerint elég az, hogy reánk szorul. A szerencsétlent éppen Jerikó és Jeruzsálem közti úton fosztják ki, verik, sebzik félholtra. Könnyen lehet, hogy Jézus konkrét esetre céloz, ami annál is inkább feltehető, mert a hegyes, szakadékos, mészkőbarlangokban bővelkedő tájon ilyen rablótámadások napi-

renden voltak és mai napig sem éppen ritkaságok. Hogy papok és leviták is sűrűn jártak ezen az úton, megmagyarázza, hogy Jerikó telve volt velük és ezek ebből a városból hordták az élelmet, amikor a templomban kellett időnkint szolgálatot teljesíteniök. Hogy az Úr ellentétben az irgalmas szamaritánussal a zsidó klérust ily szomorú színben mutatja be, ennek oka egyrészt, mert az amúgy sem állott valami jó hírben, de meg jellemezni akarta annak sovizmusát, szűk látókörét. Bizonyval szombatot vagy valami ünnepet megelőző este volt, amikor a farizeusi erkölcsstan szerint csakis az életveszélyben levőt volt szabad segíteni. Ennek a szellemnek örököse, a Talmud is kimondja: „Szombaton nem szabad valamely tagnak törését rendbehozni. Aki kezét vagy lábát kifecskendezte, nem borogathatja hideg vízzel.” Nos, hogy a pap és levita ilyen kényes lelkiismereti kérdések előtt kitérjen, egyszerűen nem vesz tudomást az útfélen fetrengő sebesültről. A szamaritánus azonban, aki eretnek és ellenség a zsidó szemében, mindent felejt és semmire sem tekint, csupán csak egyre: Ez is ember, mint én, ez is Jahve teremtménye, mint én és íme, most rám szorul. Leszáll tehát barmáról, olajat és bort vesz elő tarsolyából. Hiszen ez volt akkoriban járuléka a szegény ember száraz kenyerének. Az olajnak és bornak keverékét ma is szamaritán-balzsamnak nevezik azon a vidéken. Tisztítja, fertőtleníti, enyhíti és összehúzza a sebeket. Miután a szamaritán a sebesültet így az első segélyben részesíté, barmára emeli, s a legközelebbi khánba, vagyis kis útszéli korcsmába viszi. A 6—7 órás úton ma is két ilyen

kezdetleges, kis szállóhely van. Az egyikben, a Khán Chadrurban látja a jámbor hagyomány azt, amely a példabeszéd alapjául szolgáló eset egyik színtere volt. A szamaritánus két nap-számnak megfelelő 2 dénárt ad át a fogadónak, ami az akkori igények szerint bőségesen elég volt a sebesült ellátására. Az irgalmas szamaritánus ugyanis bizonytalán úgy számított, hogy majd harmadnap Jeruzsálemből visszajövet meglátja, mit lehet ezzel a szegény nyomorulttal tenni, akit a Gondviselés éppen az ő útjába terelt.

„A szamaritánus korsója a határt nem ismerő keresztény irgalomnak lett így jelképe. Kifogyhatatlan korsó, miként a szeretet is kifogyhatatlan Krisztus misztikus testében, kezdve az ősegyház diákonusaitól, Fabiolán át a modern karitászig.” (Szentiványi: A századok halhatatlan királya.)

2. A SZERETET RENDJE

Az Úr Jézus ezzel a példabeszéddel, mondhatjuk új világnézetet teremtett a felebarát fogalmát illetőleg. A római és görög csak a honfitársakat tartotta „proximusnak”, „legközelebb állónak”, vagyis felebarátnak. A zsidó a rabbiiskolák befolyása alatt csak a tiszta fajú zsidóban, meg a törát tartó s magát a circumcisiónak alávető telepesben látott felebarátot. Aki magát egy esztendőn belül ennek a szeretetnek alá nem vetette, előtte megvetett és gyűlölt gój volt, mint a többi külföldi pogány. Jézus szerint, mint ebben a példabeszédben nyíltan kimondja azt, hogy ki az én „proximusom”, „legközelebb állóm”, elsősorban a

szükség határozza meg. Így legyen az bárki, ha végső lelki szükségben van, még életem kockáztatásával is meg kell segítenem. Ha testi végső szükségben leledzik, még súlyos anyagi áldozattal is, meg kell az életnek mentenem. Ezzel azonban nem tagadja Urunk, hogy a természet és józan ész követelte rendet is meg kell tartanunk. Így egyforma szükségben, előnyben kell részesítenünk azokat, akikhez testi, lelki vagy társadalmi kötelék kapcsol. Tehát első-sorban a szülő, aztán a gyermek, továbbá a feleség, azután a vérrokonok s végül a többi rokonok tarthatnak segítségünkre igényt. A lelki kapcsoknál különös előnyben részesítendők a katolikusok, ugyanazon rend tagjai s a plébános részéről saját hívei.

Inkább kell segítenünk honfitársainkat, mint idegeneket. De a sorrend csak akkor tartandó be, ha a végső vagy nagy szükség nem más embertársamat teszi „proximussá”, „közelebbivé”, „felebaráttá”.

3. A SZERETET MÓDJA

A felebarát megsegítésére minket ne csupán a természetes részvét, hanem a hitből fakadt, Istenben gyökerező szeretet indítson. „A felebaráti szeretet szalmalángja, átmenő gerjedelmek, minden tűzhelyen lobognak, a tevékeny szeretet örökmécse csakis a hitnek szentélyében ég.” (Faulhaber.) Vigyázzunk, hogy az emberi hiúság meg ne fogyassza, vagy el ne rontsa ennek a nemes erénynek értékét. Don Pedro, Brazília császára, székvárosában nagy kórházat akart építeni. Az adakozás csak gyéren folyik. Erre a császár annak, aki 100,000

milreist adományoz, báróságot, aki pedig 250,000 milreist áldoz, grófi rangot ígér. Erre a kórház csakhamar tető alá került. A homlokzatára a császár ezt vésette: „Az emberi hiúság, az emberi nyomorúságnak.”

Tegyünk jót áldozattal is. „Ha az alamizsna nekem semmibe sem kerül, miatta semmiben sem kell magamat megtagadnom, akkor nem sok kedve telik benne Istennek.” (Kolping.)

Swift Jonatánt egyszer felszólították, hogy valamely jótékony gyűjtés alkalmával buzdító beszédet mondjon. Vállalkozott rá és ezt a csakugyan rövid prédikációt mondotta: „Aki a szegényeken könyörül, az Írás szerint, Istennek kölcsönöz. Ha ez a kezesség nektek elég, ám adjátok ide a pénzeteket. Amen.” Az eredmény meghaladott minden reményt.

Beszélgetés az Úrral, kérve Tőle az irgalmasságnak azt a lelkét, amely az ő isteni Szívét betöltötte... Igérem Neki, hogy ma a lelki és testi alamizsnában nem fukarkodom. Keresek alkalmat, hogy valakivel jót tegyek.

¹ Lk. 10, 30—37. — ² V. ö. Jn. 8, 48.

XLIV

AZ IRGALMAS SZAMARITÁNUS

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

A Szentatyáknak szinte általános felfogását követve szépen alkalmazhatjuk az irgalmas szamaritánusról szóló remek példabeszédet az Úr Jézusra s az ő nagy életművére, az emberi nem megváltására.

1. „EGY EMBER RABLÓK KÖZÉ KERÜLT . . .”

Ez az ember én vagyok. A lelki béke, a kegyelem, az istenbarátság napsütéses Jeruzsáleméből leszálltam, hogy keressem a mulandó földi jót, amelyet a változó hold (Jerikó ezt jelenti) megkapóan jellemez. Ezt a leszállást, mondjuk inkább lecsúszást a világ dolgaihoz való rendetlen ragaszkodás és a velük való túlságos törődés okozta. Mihelyt a lélekben valami rendetlen hajlam kezd öntudatosan érvényesülni, csakhamar tapasztalja, hogy rablók közé került. Ezek a rablók a gonosz szellemek, amelyek a romlott világgal szövetkezve, közösen igyekeznek a bennem lakozó szenvedélye-

ket: a gögöt, kapzsiságot és érzékiséget forradalmasítani.

Ez a rablóbanda aztán kezd engem fosztogatni. Elrabolják tőlem a kegyelmet, az isteni szeretetet s a Szentlélek ajándékait. Még jó, ha hitem és reményem megmarad, mint a megtérés horgonya. De ezek is elvesztik természetfeletti, érdemhozó termékenységüket. Csak pislákolnak bennem, mint a kialudni készülő kanóc. De ezek a rablók elorozzák tőlem egyéb felbecsülhetetlen értékeimet is, aminők a gyengéd lelkiismeretesség, buzgóság és a tisztaság.

Szóval ugyancsak alapos munkát végez nálam ez a rablóbanda, amelynek mintha csak ez volna a jelmondata: „Exinanite, exinanite, usque ad fundamentum in ea.”¹ Szóról-szóra: „Üresítsétek ki, üresítsétek ki egészen.” A sebek, amelyeket ezek a rablók ejtenek a bűn által, lelki tehetségeimnek: az értelemnek és akaratnak okozott károk. Az előbbit elhomályosítják, az utóbbit pedig gyengítik. A sok bukás még a bocsánatos bűnbe is, szinte félholttá teszi a lelket; inkább csak lézeng már s felkelésre és haladásra magát utóbb már szinte képtelennek érzi.

Gondolkodjam csak egy kevésbé, vajjon mi illet mindebből engem? Vajjon nem vagyok-e én is, legalább is a bocsánatos bűnök rablóbandájának áldozata? S ez annál szomorúbb, — ha csakugyan így volna — mert az én kirabolgatásomnak voltaképen én magam vagyok az oka. Miért is nem fogadtam meg az Apostol tanácsát: „Az ördögnek álljatok ellen és futni fog tőletek.”² Meg aztán miért nem kiáltoztam, amikor rám támadtak... segélyül híva a Szen-

teket és Angyalokat? Hiszen „többben vannak velünk, mint ellenünk”.³

**2 „AZON AZ ÚTON JÖTT LEFELÉ EGY PAP, HASONLÓ-
KÉPEN EGY LEVITA . . . ÉS ELMÉNE MELLETTE”**

Ki az, aki rajtam segítsen? „Körülnéztem és nem volt, ki segített volna; kerestem és nem volt, ki támogatott volna.”⁴ Talán akarnék meggyógyulni, de nincs irgalmas szamaritánusom. „Nincs emberem!”⁵

Vannak, akik talán szeretnének rajtam segíteni, de nem tudnak. Mások ismét talán tudnának, de nem akarnak. Részint azért nem akarnak, mert saját ügyes-bajos dolgaikkal vannak elfoglalva. „Hiszen mindenki a maga és nem Jézus Krisztus dolgával törődik.”⁶ Talán egy szem almáért vagy szilváért lehajolnának és felemelnék, örülve, hogy ők és nem más találta azt meg. De értem senki sem nyújtja ki segítő kezét.

Ismét mások azért nem foglalkoznak a lelkem ügyével, mert gyávák s rettegnek, nehogy míg velem vesződnek, maguk is a rablók kezébe essenek... Meg aztán vannak bajok, nyomorúságok, amelyeket egyetlen teremtmény sem tud elérni, megsegíteni. De van egy, aki tud és akar segíteni. Ez te vagy, jó Uram, irgalmas Szamaritánusom. Te leszálltál a menygyei Jeruzsálemből a mulandóság és változandóság eme Jerikójába. Jól tudom, nem még el mellettem a nélkül, hogy rajtam könyörölnél, hiszen te „őre” vagy (szamaritánus ennyit jelent) azoknak, akik magukra nem tudnak vigyázni. Emelj fel s aztán védj, őrizz engem,

hogy megint a rablók áldozatául ne essem. Hiszen: „Ha nem az Úr őrzi a várost, öre hasztalan virraszt felette.”⁷ Mózes és a próféta-k elmentek mellettem s nem tudtak rajtam segíteni, sok írástudó és farizeus is áthaladt az úton, de az ember miattuk a saját nyomorúságában elpusztulhat. Csak te, ó jó Uram, te tudsz az emberen segíteni, aki „körüljársz, jót cselekedvén és meggyógyítván mindazokat, kik az ördög hatalmat vón”.⁸ Hála néked Uram, örök hála!

„ÉS HOZZÁ JÁRULVÁN, BEKÖTÖZÉ SEBEIT . . .”

A mi jóságos Urunk, irgalmas szamaritánusunk nem marad meg a pusztá szánakozásnál. A megsegítendőhöz „járul”. Mert én, sajnos, egyetlen lépést sem tudnék feléd tenni, hacsak te segítő kegyelmeddel meg nem előznél engem.

„Bekötözöd a sebeimet, olajat és bort öntve azokba.” Bezzeg mikor te estél a latrok kezébe s odaszegeztek a keresztre, akkor szörnyű sebeidet senki sem kötözte be. De te jössz és nem irtózol csúnya sebeimet kezeddél érinteni és segítő kegyelmeiddel kötözgetni. Előbb azonban olajat és bort öntesz beléjük. A bor jelképezi a csípős, de sebeket fertőtlenítő, összehúzó, szent szigort, az olaj pedig a szelídséget, amelyet a penitencia szentségében oly mesteri módon elegyítettél. Erősíts meg engem örök igazságaid szent borával és kenj fel vigasztalásaid vidámságra hangoló szent olajával. De te, jó Uram! még ezzel sem elégszel meg, „*Föltesszes barmodra*”, vagyis terhemet szent Tes-

ted vállalja magára és bűneimet az hordozza, ó Istennek szent Báránya!

„*Szállásra viszesz*”, amiben szent Egyházadat ismerem fel világosan. Annak gazdáját, a Szentséges Atyát és segítőtársait, a papságot megbízod, hogy viseljenek rám szerető gondot. Mielőtt az égbe szálltál, már eleve megbíztad őket, hogy engem — mondhatnám — a te számládra ápoljanak. Te majd megfizetsz nekik minden fáradságért és áldozatért, amelybe én nekik kerülök.

Beszélgetés az Úrral. Olaszországban volt egy jámbor egyesület, amelynek tagjait „az irgalmasság testvéreinek” nevezték. Ezek az irgalmasság testi cselekedeteit olyan öltözékben végezték, amely még a fejüket is annyira beborította, hogy éppen csak a látásra hagyott kis nyílást. Azt akarták ugyanis, hogy a megsegítettekre teljesen ismeretlenek maradjanak.

Ó édes Megváltóm! te is ilyen irgalmas testvérem vagy, aki az irgalomnak összes cselekedeteit, amelyekről csak elmélkedtem, s még sokkal többet az Eucharisztia leple alatt gyakorlod. Hiszem, hogy a tabernákulumból isteni, sőt úgy lehet emberi szemeddel is látsz engem. Látsz nemcsak a szemeddel, de még inkább Szíveddel. És ez számomra nagyon fontos. Ne csak igazságosságodnak, hanem irgalmadnak szemével tekints rám és gyógyíts meg, állíts talpra engem és aztán vígy magaddal a menyyei Jeruzsálembe.

Felteszem magamban, hogy a gyakoribb szentséglátogatáskor magamat Jézusnak, az isteni szamaritánusnak ápolásra megajánlom, de aztán utánozom is. Nem megyek el testvérem

mellett legalább egy-egy vigaszos tekintet nélkül.

¹ 136. zsolt. 7. — ² Jak. 4, 7. — ³ IV Kir. 6, 16.
— ⁴ Iz. 63, 5. — ⁵ Jn. 5, 7. — ⁶ Fil. 2, 21. —
⁷ 126. zsolt. 1. — ⁸ Ap. csel. 10, 38.

XLV

A HÜTELEN SÁFÁR

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Vala egy gazdag ember, kinek sáfára vala és ezt bevádolták nála, hogy eltékozzolja az ő javait. És előhíván őt, mondá neki: Mit hallok felőled? Adj számot sáfárkodásodról, mert tovább nem lehetsz az én sáfárom. Mondá pedig a sáfár magában: Mit csináljak, mert uram elveszi tőlem a sáfárságot? Kapálni nem bírok, koldulni szégyenlek. Tudom, mit tegyek, hogy mikor elmozdít a sáfárságból, befogadjanak engem hajlékaikba. Magához híván tehát úrnak mindenegyes adósát, mondá az elsőnek: Mennyivel tartozol uramnak? Az pedig felelé: Száz csőbör olajjal. És mondá neki: Vedd elő adósleveledet, ülj le hamar és írv ötvenet. Azután kérdé a másiktól: Hát te mennyivel tartozol? Az pedig felelé: Száz köből búzával. Mondá neki: Vedd elő adósleveledet és írv nyolcvanat. És dicséré az úr a hamis sáfárt, hogy okosan cselekedett; mert e világ fiai okosabbak a maguk nemében a világosság fiainál. Én is mondom nektek: Szerezsetek magatoknak barátokat a hamis mammonokból, hogy mikor elmúltok, befogadjanak titeket az örök hajlékokba.”¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülményekről az evangélium hallgat.

Valószínűleg Urunk nyilvános működésének utolsó szakában vagyunk, a templomszentelés ünnepét követő hetekben. A hallgatóság Jézus apostolaiból, tanítványaiból, farizeusokból és bizonytalán több vámos és bűnösből került ki.

A harmadik előgyakorlat. Kérem az Üdvözítő szándéka szerint az okosság sarkalatos erényét, főleg lelkem ügyeiben.

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Ez a példabeszéd, kezdve a gúnyolódó, hite-hagyott Juliántól napjainkig, sok botránkozást váltott ki és a Szentírás-magyarázóknak való-ságos keresztje. Pedig minden homály eloszlik, ha a már hangsúlyozott elvet szem elől nem tévesztjük. Minden hasonlat ugyanis természeténél fogva sántít és csak részben fedi az igaz-ságot. Abban t. i., amiben hasonlat. A többi vonás pedig csak inkább díszletnek tekintendő, amely arra van szánva, hogy a szándékolt ta-nulásnak közlését szebbé, érdekesebbé és von-zóbbá tegye. Itt Urunk ismét az életbe mar-kolva a világ fiainak eljárásmódját állítja elénk s rámutat, hogy minő okosak és élelmesek azok, amikor saját anyagi, mulandó érdekeik-ről van szó. Ebből a szempontból valóban pél-dát lehet tőlük venni. Okosságot, ügyességet, leleményességet tanulhatunk tőlük, amikor a lelki haladásról, erényben, életszentségben való gyarapodásról és mennyei javak gyűjtéséről van szó.

A „gazdag ember” alatt a római császárt értjük, aki prokurátoraira — minő Pilátus is volt — mint sáfárokra bízta, hogy az állam érdekei felett őrködjének és a közjóvédelmek

bérlőit ellenőrizték. Ezek nem ritkán a bérlőkkel összejátszva, zsebükre dolgoztak. A példabeszédbeli sáfár is csak így cselekedett. Mikor pedig megtudta, hogy visszaélései urának tudomására jutottak, hamarosan engedményeket tett — a szerződési okiratot hamisítva — ura bérlőinek. Úgy számított, hogy majd ezek hálásak lesznek, mikor őt hivatalából elcsapják. Ez a bűnös manipuláció persze szintén kitudódott. Az úr, bár az eljárást éppen nem helyesli s a sáfárt meneszti, azonban elismeri, „dicséri”, hogy sáfára bár gazul, de a saját szempontjából okosan, ravaszul cselekedett. Az Úr Jézus erre így folytatja: Lássátok, milyen okosak a világ fiai „a maguk nemében”. Leleményesek a bűnben, pedig az romlásukat okozza. És ti miért nem vagytok még okosabbak az erényben, amely üdvöttekre válik? Ti is szereztetek tehát magatoknak a mammonból, amely szó az akkor használt arámi nyelven vagyont és gazdagságot jelent, barátokat! Ezt teszitek annak jó felhasználásával, nevezetesen *alamizsnálkodással*. Érdemeljétek ki jótékonyaságokkal a segítettek közbenjáró imáit. Ha aztán majd az életből kifogytok, rajtatok is beválik az ige: „Az alamizsna megszabadít minden bűntől és a haláltól és nem engedi, hogy a lélek a sötétség honába kerüljön.”²

Mikor Urunk a vagyont „hamis mammonnak” nevezi, ezzel távol sem akarja azt mondani, hogy minden magántulajdon igazságtalanságon alapszik. Hanem csak felhívja figyelmünket arra, amit az Apostol is hirdet: „Akik gazdagok akarnak lenni (vajmi gyakran), kísértésbe esnek, az ördög kelepccéjébe, sok haszontalan és

káros kívánságba, melyek pusztulásba, romlásba döntik az embert."³ De nemcsak azért hamis a vagyón, mert legtöbb hamisságra adja az okot, hanem azért is, mert az emberek millióit megcsalja. Nem adja meg nekik azt, amit ígér. Azzal hitegeti őket, hogy számukra gondtalan, boldog, békés életet biztosít és e helyett elégedetlenné és nyugtalanná teszi őket.

S. M. Rothschild, mikor Bécsben meghalt, 900 millió koronát hagyott hátra és íme, mégsem látták őt soha mosolyogni. Nyomott kedéllyel vonszolta az életét. Megirigyelhette a pásztorfiúcskát, aki vígan furulyázik, pedig talán inge sincs, ahogy a legenda beszéli.

De hamisak a földi javak azért is, mert az embert akárhányszor váratlanul, de előbb-utóbb faképnél hagyják, bizonyosan a halál óráján, amikor a segítségre legnagyobb szükség volna.

De szálljunk le most már a részletekbe!

2 „VALA EGY GAZDAG EMBER, AKINEK SÁFÁRA VALA . . .”

Ki az a gazdag ember, akiről az Üdvözítő beszél, akit az a bizonyos nagy Úr, mondjuk a római császár jelképez? Bizonyyal a jó Isten. Övé az ég s a föld s annak minden kincse. Mikor egyszer Keresztes Szent Pál a mezőkön sétált, megkérdi társát: „Kié ez a földbirtok itt?” Az megmondja a birtokos nevét. A Szent mintha nem hinné, szüntelen ismétli a kérdést: „Kié? Kié?” Majd aztán maga megfelel rá: „Kié? Ó, te nem értesz engem. Minden a nagy Istené.” Máskor megint így szól társához: „Nem hallod-e, hogy ezek a virágok és levelek mit kiáltoznak? Azt, hogy szeressétek Istent, sze-

ressétek Istent!... Hogy is lehet Istent nem szeretni?" Egyszer tavasszal ellesték párbeszédét, amelyet a kis virágokkal folytatott. A végén már botjával ütögetve őket, így inti: „Hallgassatok, virág-nővérek, hallgassatok!...” Háromféle java van Istennek. Némelyek az ember testi fenntartását szolgálják, mások megint lelkét gazdagítják, végül olyanok is vannak, amelyek örök dicsőségének és boldogságának kiegészítő részét alkotják. Valóban „gazdag ő mindazok iránt, akik őt segítségül hívják”.

A sáfár én vagyok. És ezt jól meg kell jegyeznem. Csakis sáfár vagyok s nem feltétlen úr. Arról a sok testi-lelki, természetes és természetfeletti jóról, amellyel engem Uram elhalmozott, beszámolni tartozom. Az isteni mindentudás számadást vezet mindarról az égben, hogy mekkora a kölcsön, mire fordítottam azt s mennyi nyereséget vagy veszteséget mutatok fel.

Eltékozlom az én Uram javait, valahányszor azokat akarata, szándéka, parancsa ellen használom. Elpazarlom a táplálékot, ha torkos vagy mértéktelen vagyok. Elpazarlom a ruhát, ha azt a hiúságom vagy érzékiségem szolgálatába állítom, a pénzt, ha a szent szegénység rovására engedély nélkül használom, vagy pedig tilosra vagy haszontalanra fordítom. Vigyáznom kell továbbá, hogy az életemet, egészségemet, időmet, testi-lelki képességeimet is el ne prédáljam. Hiszen mindez a gazdag Úré. És ő számadás terhe alatt kívánja, hogy mindezt észszerűen, az Ő dicsőségére és magam s felebarátaim javára használjam.

A latin szöveg szerint rossz hírbe hozták. Jó vagy rossz hírnevünk, becsületünk nem az emberek véleményén fordul meg, hanem jó vagy rossz cselekedeteinktől függ. Ez ám az igazi becsület, amely megmarad még akkor is, ha az egész világ kígyót-békát kiált reám, megvet és gyaláz engem. Viszont ha itt a földön szobrokat emelnek tiszteletemre vagy utcát, teret neveznek el rólam, mit használ nekem, ha az Isten előtt nincs becsületem? Akárhány letűnt nagyságra ugyancsak illik Szent Ágoston megállapítása: „Dicsérik őket ott, ahol nincsenek és gyötrik őket ott (a pokolban), ahol vannak”. „Aki pedig dicsekszik, az Úrban dicsekedjék, mert nem az a kipróbált, aki önmagát ajánlja, hanem akit az Isten ajánl.”¹

Beszélgetés az Úrral. Kérem őt, a gazdag Urat, hogy mindig úgy használjam a rendelkezésemre bocsátott javakat, hogy azokról az ő meglegedésére tudjak beszámolni.

Felteszem magamban, hogy a teremtmények használatában a Szent Ignác-féle tantum-quantum szabályra nagyon ügyelek, vagyis mindenből annyit veszek igénybe, amennyi az Istentől kitűzött célnak megfelel. Mindenben, nevezetesen a táplálékban, üdülésben, olvasásban, munkában stb. helyes mértéket tartok.

¹ Lk. 16, 1—9. — ² Tób. 4, 11. — ³ I Tim. 6, 9.
— ⁴ V. ö. Ef. 2, 4. — ⁵ II Kor. 10, 17—18.

XLVI

A HÜTELEN SÁFÁR

B)

(Folytatása az előző elmélkedésnek)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. „MIT HALLOK FELŐLED? ADJ SZÁMOT,
MERT TOVÁBB NEM LEHETSZ A SÁFÁROMI”

Itt mindenekelőtt megfontolás tárgyává tehetem, hogy a példabeszédbeli úr, értesülve sáfára hűtlenségéről, *idő előtt* számadásra vonta. Isten is, ha látja, hogy kegyelmeivel visszaélünk, idő előtt szakíthatja félbe életünket és vonhat ítélszéke elé bennünket. „Ne légy szerfölött gonosz és ne légy dőre, hogy meg ne halj időd előtt”, mondja az Úr. Ki tudja, vajjon Isten, látva a jelen korhadt erkölcsi állapotokat, nem azért engedi-e reánk törni egymásután a háborúkat, amelyek megtizedelik fiatalságunkat? Teszi pedig ezt nemcsak igazságszámból, de irgalomból is. Látja ugyanis, ha sokan tovább élnének, csak még borzalmasabb poklot érdemelnének.

Olykor Isten *hirtelen* hív számadásra s mondhatnók, statáriumot tart. Máskor megint

idéző levelet küld a betegségek által. Ez mindenestre kíváncsú és méltán hálásnak kell érte lennünk. Kérhetjük is az Urat a Zsoltáros-sal: „Add tudomásomra (a betegség által), mily rövid az életem.”²

A betegágyon még inkább megérttem, mint életemben a Zsoltáros gondolatmenetét: „Gondolkodom a hajdani időkről, elmélkedem a régmúlt esztendőkről. Elmélkedem éjtszaka szívemben, gondolkodom és töprengek lelkemben. Vajjon örökre elvet az Isten? S nem kegyelmez többé sohasem? ...”³

Ó szerencsés, aki már halála előtt meghallja és szívére veszi a lelkiismerete által sugallt, Istentől felvetett kérdést: „*Mit hallok felőled?*”

Olyasmit hallok, hogy „első szeretetedet elhagytad. Emlékezzél meg tehát, honnan estél ki és tarts bűnbánatot és tedd az előbbi cselekedeteidet!”⁴

Alattvalóid panaszát hallom, hogy őket elhanyagolod s velük szemben kíméletlen a bánásmódod. Azt hallom, hogy míg kifelé a szelídet és udvariast adod, de testvéreiddel úgy bánasz, mint az elavult ruhával, szereted őket, mert velük úgy bánhatsz, ahogy éppen kényelmesnek találod ... És még sok mindent hallok felőled, ami nekem éppen nem tetszik ... Ezek a szemrehányások futárai a rettentő ítéletnek, amely a halál pillanatában bekövetkezik. Ez a rettenetes: „Adj számot! ...”

A római kátében az Egyház hivatalosan tanítja: „Kimúlásunk pillanatában a lélek Isten ítélőszéke elé lesz állítva, ott végtelenül igazságos vizsgálat leszen mindarról, amit az ember valaha tett, beszélt, cselekedett.” „Alig ragaszkodhatik valaki oly szenvedélyesen a bűnhöz,

hogyan ez a gondolat az isteni ítéletről, őt az istenfélő életre vissza ne vezetné." Ez ám az isteni Röntgen-vizsgálat. Egy beteghez, aki magát teljesen büntetlennek vallotta s talán képzelte is, a jóra való orvos a Röntgen-vizsgálat után hamiskásan csak ennyit mondott: „Uram, a Röntgen-sugarak azt mutatták, hogy önnek koromfekete a lelke." A beteget ez az őszinteség felrázta, jó gyónással rendezte életét s hamar meg is halt. Guardini szépen mondja: „A külön ítéletkor olyan irtózatossá és oly kimondhatatlanul bontakozik majd ki Istennek szentsége, hogy a lélek önkénytelenül is az istenszeretet mértékével méri majd meg magát. Még abban is, amiben ennek a szeretetnek ellentmondott. Ő maga hajtja végre önmagán az ítéletet, éspedig hő szenvedélyességgel."

A halál tehát egyenlőkké tesz bennünket a sírban, de nem az örökkévalóságban.

„A menny kapuján — mondja Milton — csak azokat engedi át az (isteni) éberség, akiket már eleve jól ismer az ég." Amilyen a vetés, olyan az aratás. Isten nem mindennap fizet, de pontosan vezeti a számadáskönyvet.

Mikor Vebster Dánielt, a híres északamerikai államférfit, jelentékeny politikusok megkérdezték, mi a közéletben a vezérgondolata, így válaszolt: „A legnagyobb gondolat, amely állandóan eszemben forog, Isten előtti felelősségem gondolata. Ez mázsányi súllyal esik a mérlegre, valahányszor felmerül lelkemben."

2. „MIT CSINÁLJAK? ... KAPÁLNI NEM TUDOK, KOLDULNI SZÉGYELLEK”

A sáfár eme szavai alkalmat adnak, hogy fontolóra vegyem az üdvösség különböző utait. Egyeseket a kegyelem nagy külső, testi szigorra, vezeklésre s kemény penitenciára hív. Ezek a kapások, akik testük szántóföldjébe ugyan-csak belevágnak. Ámde ez mindenkinek nem való s nem javallható. Maga az Apostol is úgy látszik erre céloz, mikor azt mondja: „A testi gyakorlás kevés dologra hasznos.”⁵ Mások ismét koldulással szerzik meg a mennyországba való belépődíjat. Ezek tehát imádkoznak, elmélkednek, szemlélődnek. Ez a mód, bár felsegés, de szintén nem válik be mindenkinek. A legtöbb hivatás a hosszas elmélyedést nem engedi meg. Meg aztán ez a kegyelem úgy látszik nincs is szánva mindenkinek. Nos, akik sem kapálni nem tudnak, sem pedig az Istennel való belső ölelkezésre — talán bizonyos szégyenkezés miatt — el nem jutnak, még egy harmadik utat is találhatnak. Ez az irgalmasság testi és lelki cselekedeteinek buzgó és állhatatos gyakorlata. Erre céloz az Apostol, mikor állítja: „A jámborságban gyakorold magad ... amely mindenre hasznos, mert bírja a jelent és a jövő élet ígéretét.”⁶

3. „SZEREZZETEK MAGATOKNAK BA- RÁTOKAT A HAMIS MAMMONBÓLI”

Alig van, ami Istenre annyira hatna, neki annyira imponálna, mint a felebaráti szeretetnek gyakorlata. Ennek fejében kész bocsátani

és dús kegyelmeket adni. Kétségbeejtő lelki helyzetekben is ez az utolsó mentő horgony.

Cortonai Szent Margitot is kétségkívül sok alamizsnája emelte ki a bukott állapotból és vezette az életszentségre.

Szent Erzsébetet férje, Lajos, nagyon kéri, hogy a küszöbön álló ünnepélyre öltse fel a legszebb ruhát és vegyen fel ékszereket. A Szent azonban kitart elve mellett: inkább megmaradok ruhában és ékszerekben szerénynek, ne-hogy a szegényeim megrövidüljenek. Így is cselekedett. És íme, mikor az ünnep elérkezett, mindenki csak Erzsébet ruháját és ékszereit bámulta. Lajos ebből megértette, hogy Isten előtt mennyivel tetszőbb a szegények gondozása, mint a legragyogóbb ékszer vagy díszruha.

Hozzá még a testi-lelki szeretetgyakorlat voltaképpen Jézusnak szól,⁷ aki kegyes magát — mint akárhányszor el is árulta — a szegények jelmezében, álarcában bemutatni, azok keze által a testi és lelki irgalom adományait elfogadni. Ő tehát az a megsegített „barát”, aki majd egyszer minket befogad.

Delacroix Jenő festőművész Rothschild báró vendége. Egyik művéhez koldus-típusra volt szüksége, amelyet éppen a milliomos báró arcvonásaiban vélte megtalálni. Felkéri tehát a nagy műbarát bárót, ülne neki modellt. A báró erre készséggel vállalkozik is. Másnap már ott ül a művész előtt rongyokban, bottal kezében egy utánzott régi római templom lépcsőjén. A művész rövid időre elhagyja a termet és időközben megérkezett kedvelt tanítványa helyettesíti. Ez megszánva a koldusnak vélt alakot, pénzt csuszlat a kezébe. A báró szó

nélkül elfogadja. Aztán érdeklődik Delacroix-nál a fiatal emberről. Megtudja, hogy az bár igen tehetséges, de szűkpénzű. A báró erre levelet küld neki, amelyben ezt írja: „A jótétemény kamatozik. A koldusnak adott alalmazsna időközben 10,000 frankra szaporodott, tessék azt a bankomban felvenni.”

S vajjon Krisztus nem lesz-e még sokkal bőkezűbb?

Kosciuszkó lengyel szabadsághős jó üveg bort akart egyik távollevő faluba szegény betegnek küldeni.

Felkérte erre fiatal ismerősét, átengedve neki e végből tulajdon paripáját. Az ifjú visszatérve kijelenti, hogy evvel a lóval a világ kincséért sem menne még egyszer útra. „És ugyan miért?” — kérdi a generális. „No hát azért, — feleli amaz — mert a ló minden koldus előtt, amint csak leveszi a kalapját, nyomban megáll és tapodtat sem mozdul, míg az ember alalmazsát nem ad. Úgyhogy utóbb már minden aprópénzből kifogyva, tetettem, mintha valamit adnék a szegénynek.” Mily szépen jellemzi ez Kosciuszkó bőkezűségét.

Legyünk azért mi is irgalmasok. Ha nincs erre anyagi lehetőségünk, de van szívünk és annak mérhetetlen sok kincse, amely kamatozás nélkül kibányászatlanul hever. Pedig ezzel mennyi barátot és pártfogót lehetne szerezni az ítéletre. Nevezetesen a jó Istent mennyire le tudnók kötelezni.

Az indus legenda szerint, mikor egy paraszt zsák búzát cipelt a hátán, a jó Istennel találkozott. Az csak egyetlen szem búzát kért tőle. A paraszt kikereste a zsákban a legkisebb sze-

met és azt nyújtotta át a jó Istennek. A jó Isten pedig ezt arannyá változtatva adta vissza. A paraszt erre de sajnálta, hogy nem a legnagyobb szemet, sőt az egész zsákot nem adta a jó Istennek...

Beszélgetés az Úrral, kérve tőle, hogy növelje bennem a szeretetet. Ez a szeretet aztán változtasson át isteni alkímiával mindent, amihez csak nyúlok, amit csak teszek, arannyá. Igyekezzem ezzel aztán minél több jó barátot s pártfogót szerezni a leszámolás rettenetes órájára. Mentségem lesz, ha a tökéletesség hiányait, feltjait legalább a felebaráti szeretet, az irgalom díszöltönyével leplezhetem, boríthatom.

Felteszem magamban, hogy ma keresem megint az alkalmakat, hogy másoknak segíthessek. Legalább fohászkodom azokért, akikkel találkozom, ha más jócselekedetre nem volna mód.

¹ Pred. 7, 18. — ² V. ö. 102. zsolt. 24. Vulg. — ³ 76. zsolt. 6—8. — ⁴ Jel. k. 2, 4—5. — ⁵ I Tim. 4, 8. — ⁶ I Tim. 4, 7—8. — ⁷ Mt. 25, 40.

XLVII

A DÚSGAZDAG ÉS A SZEGÉNY LÁZÁR

A)

Első előgyakorlat. Az evangéliumi szöveg. „Vala egyszer egy gazdag ember, biborba és patyolatba öltözködő és mindennap dúsan lakmározó. És vala egy Lázár nevű koldus is, ki annak kapuja előtt fetreng vala, rakva fekélyekkel és szeretett volna jóllakni a morzsalékokból, melyek lehullának a gazdag asztaláról, de senki sem adott neki, csak az ebek jövének és nyalogaták az ő sebeit. Történt pedig, hogy meghala a koldus és az anygálok Ábrahám kebelébe vivéék, meghala pedig a gazdag is és eltemették a pokolban. Fölemelvén pedig szemeit, midőn a kínok közt volt, meglátá Ábrahámot messziről és Lázárt az ő kebelén és kiáltván mondá: Atyám, Ábrahám, könyörülj rajtam és küldd el Lázáit, hogy vízbe mártván ujjá hegyét, hűtse meg nyelvemet, mert kínlódom e lángban. Mondá neki Ábrahám: Fiam, jusson eszedbe, hogy elvetted javaidat életedben, Lázár pedig hasonlóképen a rosszakat; ő tehát most itten vizgáztatódik, te meg gyötrődöl. Azonfelül köztünk és köztetek áthághatatlan mélység tátong, hogy akik innen át akarnának hozzátok menni, ne tudjanak, sem az onnét valók ide át ne jöhessenek. És mondá: Kérlek hát, atyám, küldd el őt atyai

házamba, mert őt testvérem van, tegyen nekik bizonyosságot, hogy ne jussanak ők is a kínok helyére. Felelé neki Ábrahám: Van Mózesük és prófétáik, hallgassanak rájuk. Amaz pedig mondá: Nem úgy, atyám, Ábrahám, hanem ha valaki a holtak közül megy hozzájuk, bűnbánatot tartanak. Felelé neki: Ha Mózesre és a prófétákra nem hallgatnak, akkor ha valaki a holtak közül feltámad, annak sem fognak hinni.¹¹

Második előgyakorlat. A példabeszédre alkalmat adó körülmények. Az Úr Jézus a hűtelen sáfárról szóló példabeszédében a földi javak okos és célszerű felhasználásáról adott tanítást. Ebből és a hozzáfűzött oktatásból ezt a következtetést vonta le: „Nem szolgálhattok Istennek és a mammonnak.” „Hallák pedig mindezeket a farizeusok is, — fűzi hozzá az Evangélista — kik szerették a pénzt és kicsúfolták őt.”¹² A görög szöveg szerint megvetőleg fintorgatták az orrukat. Ezzel azt akarták kifejezni, úgy-e azért beszélsz így, mert sem neked, sem tanítványaidnak semmitek sincs a világon. Ők különben is a vagyonukban Istennek áldását és erényeik, törvénytiszteletük elismerését és jutalmát látták, míg ellenben a szegénység az ő felfogásuk szerint csak azt mutatja, hogy az illetőnek nincs egészen rendben Isten előtt a szénája. Erre a nagyon téves felfogásra felel meg Jézus ezzel a megrázó példabeszéddel.

Harmadik előgyakorlat. Kérem az Urat a Zsoltárossal: „Szegezd át félelmeddel testemet, hogy ítéleteidtől remegjek.”¹³

1. A PÉLDABESZÉD ÉRTELME

Régtől fogva vitatott kérdés, vajjon történettel vagy példabeszéddel van-e voltaképen

itt dolgozunk. Sokan, főleg abból, hogy az Úr Jézus, szokása ellenére a koldus nevét is említi, arra következtetnek, hogy a szereplők történeti alakok. Alig hihető azonban, hogy az Úr a dúsgazdagnak, még élő és szereplő családját ily példabeszéddel nyilvánosan megbélyegezte volna. Hogy a dúsgazdag nevét tudni vélik és lakásának helyét a Via dolorosán máig mutogatják, komoly bizonyító erővel nem bír. A dúsgazdag tehát típus, aminő az orrukat fintorgató farizeusok közt akárhány akadt. Az effajta emberek duskálnak a földi javakban s megvetéssel tekintenek a „piszkos szegénységre”. Mindenük már itt a földön megvan: jólét, tisztelet, egészség. A többivel nem törődnek.

Velük szemben a szegény Lázárnak mindene hiányzik. Nincs betevő falatja, nincs egészsége és nincs becsülete. Bizonynal azért helyezték oda ki az útmentére, amely a dúsgazdag palotája felé vezet, hogy otthonában bélpoklosságával senkit meg ne mótelyezzen. Még annyi ereje sem volt, hogy a Keleten az utcákon kóborló kutyákat elhessegesse. Ime a földi jólétnek és nyomornak éles szembeállítás, amire napjainkban is elég könnyen találunk illusztrációt.

Aztán meghal mind a kettő. Lázárt könyörtől vagy inkább közegészségi okokból elhantolják. Lelkét pedig Ábrahám kebelére viszik az angyalok, vagyis a „Seholban” arra a helyre, ahol Ábrahám, a zsidóság ösatyja hivat és méltó gyermekeit maga köré gyűjti.

A dúsgazdagot azonban nagy pompával temetik. Nagy tömeg kíséri nyugalóhelyére, miközben a fizetett, sirató asszonyok kara szá-

nalmat ébresztő jajongással búcsúztatja és hirdeti az elhúnytnak állítólagos kitűnő ere nyeit.

Odaát a Sehol másik osztályába kerül, amelyet az előbbitől átjárhatatlan káosz választ el. Itt szörnyű tűzbüntetés várja. A másvilágnak ilyen leírásában az Úr Jézus a zsidó elképzelés módjához alkalmazkodik. Ami ezután következik, az már a valóságban bizony nyal szöszerint nem történhetett meg, hanem csak az Üdvözítő hallgatói s valamennyiünk oktatására a parabola kiegészítésére teszi hozzá.

A dúsgazdag a boldogok otthonába áttekint. Látja ott Abrahámot, akit még mindig atyjának nevez. Szemléli a lenézett és megvetett egykori koldust most már gazdagon, boldogságban úszva. Most párbeszéd következik. A kárhozott csepp vizet kér, de még ezt sem kapja meg, visszautasítják. — Az egykori dúsgazdag rémülettel gondol a földön hagyott öt testvérére, akik éppoly hitványan élnek, mint ő töltötte napjait. Szeretné, ha Lázár feltámadva, megjelennék nekik, elhúnyt testvéruk rettentő helyzetéről értesitené és óvná őket, nehogy hasonló sorsra jussanak. Abrahám azonban ezt a kérést is elutasítja azzal a megokolással, hogy vannak a világon Mózesük és prófétáik, akik az igazságot nyíltan és tévmentesen hirdetik. Ha valaki egyszer már nem akar hinni és megtérni, a halottak tanúbizonyságára sem adna semmit. Csakugyan nem így van-e? Hiszen nemsokára látják majd a másik Lázárt, a negyednapos halottat a Messiás szavára a sírból kikelni, sőt öt magát harmadnap halottai ből feltámadni. És vajjon hittek? Megtértek?

*

Jöllehet ez a példabeszéd kitűnő anyagot ad a pokolról való elmélkedésre, de magának az Üdvözítőnek mégis elsősorban más célja volt vele. A gazdagság és a szegénység helyes értékelésére akar bennünket most oktatni. A földi javak éppen mulandóságuknál fogva viszonylag keveset jelentenek, az örök élet szempontjából éppen veszélyesek. Ellenben a türelemmel, megadással viselt szegénység, mint Lázár esetében látjuk, megnyitja számunkra az eget. A szent szegénység tehát, amelyet a farizeus Krisztus tanítványaiiban megvetett, inkább irígylésre, mint szájalomraméltó. Az Egyház még a föld fejedelmeinek sem tud kimúlásukkor jobbat kívánni, mint hogy Lázár sorsára jussanak. Mikor ugyanis a koporsót a sírhoz viszik, felhangzik az ének: „A paradicsomba vigyenek az angyalok és a hajdan *oly szegény* Lázárral oszd meg az örök boldogságot!” A másik, amit Urunk a farizeusoknak és nekünk is valamennyiünknek e példabeszédben szívünkre köt, az, hogy a megigazulásnak és az üdvnek gyökere az *igaz hit*, amely nélkül Isten előtt kedvesek nem lehetünk.⁴

2. „VALA EGY LÁZÁR NEVÜ KOLDUS . .”

Lett légyen Lázár akkorában közismert koldus, ahogy Tertullián, maga Szent Ambrus és Szent Bonaventura hiszik, vagy csak típus, annyi bizonyos, hogy benne Jézus a szent szegénységnek képző, nevelő hatását mesterien rajzolja meg. Ez a koldus, mint hajdanában Jób, a türelemnek fenséges mintaképe. Mennyi oka lett volna lázongani, a Gondviselés és a társadalmi rend ellen zúgolódní, de nem teszi.

Nem követelődzik és jogaira nem hivatkozik, hanem kér. Nem fenyegetőzik, hanem tűr és vár. A morzsákkal is megelégszik és bár az üldözött, kóbor kutyaikkal egy sorsra jut, de el nem keseredik. Hiszen neki van hite, reménysége, kegyelmi élete és ő tudja, hogy ez mit jelent.

Az időjárás viszontagságai, a kínos, szörnyű betegség és emberek részéről tapasztalt érzéketlen bánásmód nála az erénynek és élet-szentségnek lesz eszközlője és anyaga. Így aztán beválik rajta az Írás szava: „A béketűrés pedig tökéletességre viszi a cselekedetet, hogy tökéletesek legyetek és feddhetetlenek minden fogatkozás nélkül.”⁶

3. KRISZTUS ELŐKÉPE

Az Úr Jézus által megfestett képben látom az ő tulajdon hű arcképét is. Látom őt főképen a keresztfán. Meztelen, sebekkel borított. Csepp víz után eseng és ecetet adnak neki. Amit tehát az Úr Lázárban tanított, azt a saját példájával erősíti meg. Nem rossz dolog tehát a szegénység, a testi szenvedés, nélkülözés és megvettetés. Sőt az sem rossz, ha mindez egyszerre tör az emberre. Hiszen jön majd a megváltó halál és a sors egészen megváltozik...

Beszélgetés az Úrral: Ó, megsebesített Jézus! Szegény és elhagyott Jézus! Légy segítségemre kegyelmeddel, hogy a Te legszentebb türelmedet, amelyet Lázárban is jelképeztél, a saját gyarló méreteimhez képest nagy lélekkel, sőt ha kell, hősiezen utánozzam.

Felteszem magamban, hogy a sokkal jelentéktelenebb türelmi próbákat, amelyekkel a

mai nap megkínál, örömmel s hálaadással
fogadom és viselem.

¹ Lk. 16, 19—31. — ² U. o. 14. — ³ 118. zsolt.
120. — ⁴ Zsid. 11, 6, Denz. 801. — ⁵ Jak. 1, 4.

XLVIII

A DÚSGAZDAG ÉS A SZEGÉNY LÁZÁR

B)

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. A KÉTFÉLE SORS

Az ember élete könyvének három kitűnő oldala van. Az első a *címlap*, a második a *tartalomjegyzék*, a harmadik a *befejezés*, a *végyszó*. A modern világ csak az első lapra ad, a másodikra alig valamit, a harmadikra éppen semmit. A világbíró viszont a címlappal (ranggal, méltósággal) mit sem törődik, a tartalomjegyzéket jól átvizsgálja, az utolsó lapnál aztán megáll. (Arthofer.)

Ezt látjuk a dúsgazdag és a szegény Lázár történetében is. Isten mit sem tekintett a dúsgazdag fényes pozíciójára, patyolatára, biborára. Élete tartalomjegyzékét azonban jól átvizsgálta s azt érdem szempontjából üresnek, bűn szempontjából dúsnak találta. Az utolsó lapra fordított és ő mondta ki a végszót, ő írta meg hozzá a befejezést. És ez *marad*.

Viszont a szegény Lázárnál a címlap üres, a tartalom gazdag és a végyszó dicsőséges. Ez, ami *marad*.

Én most írom a saját életrajzomat. Vajjon

tartalmas lesz-e erény, érdem, áldozatok dolgában? Nem kellene-e még idejekorán bizonyos javításokat eszközölni? Most még lehet. A végző még nincs kimondva.

2. ELTEMETTÉK A POKOLBAN . . .

Az Úr Jézusnak, mint láttuk ebben a példabeszédben, nem az a célja, hogy az örök büntetés természetéről, mikéntjéről nyújtson nekünk felvilágosítást. Miért is erre nézve belőle pontos és szabatos bizonyítékokat nem meríthetünk. De megrázóan világítja meg azokat az igazságokat, amelyeket a józan észből és kinyilatkoztatásból a pokolról tudunk.

Egyenesen csak a pokol létét igazolja. Mily jószág az édes isteni Szívtől, hogy a poklot az evangéliumokban vagy 25-ször emlékünke idézi. Mi egyebet jelent ez, mint azt, hogy mennyire félt és mennyire óv minket. Mint az édesanya útra induló gyermekét nem szűnik meg újra meg újra figyelmeztetni: Vigyázz minden átjárónál és nézz előbb jól körül, nehogy az autó vagy villamos elgázoljon!

Határozottan és ünnepélyesen nyilatkozik a pokol létéről, amikor az utolsó ítéletről szólva előre kinyilatkoztatja az akkor meghozandó, megfellebbezhetetlen döntést: „Távozzatok tőlem átkozottak az örök tűzre, mely az ördögnek készítettett és az ő angyalainak!”¹¹

Aztán a forró szeretet szenvedélyes erélyével sürgeti, hogy mindentől, ami szívünkkel mégannyira összeforrott, vagy mégoly nélkülözhetetlennek látszik is, le kell mondanunk, ha az üdvösség ügye ezt így kívánja: „Ha kezéd . . . lábad . . . szemed megbotránkoztat, vagyis ha

valami bűnbe visz vagy bűnben visszatart, meg kell válnod és bármily kínos operáció által attól el kell szakadnod, nehogy két kézzel, két lábbal, két szemmel a gehenna kiolthatatlan tűzébe juss, ahol az ő férgek meg nem hal és tűzők el nem alszik.”

Az ószövetségi Szentírás is számtalanszor (kb. 70 helyen) említi az örök büntetést. A pokol létét egyébként az isteni irgalom az emberi nem köztudatába is oly mélyen bevészte, hogy azt sem a szenvedélyek vihara, sem a hamis filozófiának a gonoszlélektől sugallt álokoskodása ki nem törölhette. Sőt maga a józan ész is a másvilági bűnhődés szükségességét követeli, sőt a pokol *örökkévalóságát* is szinte kényszerítőleg ajánlja. Ha ugyanis a pokol nem örökké tartó, akkor Isten kiejtette kezéből a kormánypálcát s nem tud a feltornyosuló szenvedélyeknek kellő eréllyel gátat emelni. Ideiglenes tisztító tűz ugyanis még a jámboroknak is alig, a szenvedélyes bűnözőknek pedig éppen nem imponál.

A pokol létét követeli a méltányosság és igazságosság is, amely itt a földön vajmi gyakran nem érvényesül. A gonosz dúsgazdagok tobzódnak, a jámbor Lázárok pedig nyomorognak s aztán meghalnak. Ezzel mindennek vége? Vajon összeegyeztethető volna-e ez a kiáltó viszázság Isten bölcsességével és igazságosságával, ha nincs odaát kiegyenlítés?

Ha van Isten, akkor pokolnak és mennyországnak is kell lennie.

Jahn professzor a „Másvilágról” írt tudományos munkájában ama fejezet elé, amely „A boldog végcél elvesztéséről” szól, ezt a meg-szívlelendő megjegyzést bocsátja: „Ez a tárgy a legnehezebb az egész másvilágban, sőt az egész hittanban. Ha az embert csak az irányítaná, hogy mi nehéz és mi könnyű az előadónak s mi kellemes a hallgatónak, akkor jobb volna ebbe a tárgyba bele se kezdeni, annál is inkább, mert a modern gondolkodású ember erről amúgyis alig győzhető meg. Amde tudományos munkában nem jöhet számba az a szempont, hogy mi nehéz és mi könnyű...” Vannak, akik a pokol létét az isteni irgalommal nem tudják összeegyeztetni. Az ilyenek fontolják meg, hogy Isten, bár valóban végtelenül irgalmas, hiszen egy Fiát adta, hogy minket a veszélyből kimentsen és az ő érdeméért csakugyan kész is a megtérőnek mindent megbocsátani, de éppen, mert tökéletes, igazságosnak is kell lennie. Az igazságosság a tökéletességnek követelménye. Isten nem volna igazán jó, ha nem lenne, éspedig eréllyel különbséget a jó és rossz közt.

A büntetések borzalmas volta, amelyről a kinyilatkoztatás tanúskodik, szintén kemény dió a modern koponyának. Amde ha Isten el tudja nézni az áteredő bűn szörnyű következményeit, az ártatlanok földi szenvedését, sőt egy Fiát a kereszten, akkor miért is ne tudná megengedni, hogy a bűnös, aki vele az utolsó lehetőségig dacolt, megkapja azt, amit ő maga keresett, t. i. a Tőle való elszakadt állapotot, annak minden borzalmas következményeivel

együtt. Ha a bolygó elszakad a napjától, sötétség és katasztrófa várhat csak rá.

4. KÖVEIKÉZTETÉSEK

a) *Komoly, szolid bűnbánat!* Mikor Borromei Szent Károly nagy bűnöst oldozott fel és ez tőle szigorúbb penitenciát kért, ez azt ajánlotta csupán, hogy vezeklésül tartsa kezét öt percen át a gyertya lángjába. „Ezt nem tudom megtenni” — jelentette ki a bűnös. „Nos, és a pokol lángját kibírod majd, ha bűneidbe visszaesve, azokban meghalsz? ...” — kérdi tőle a Szent.

b) *A bűnveszély kerülése.* Két hal úszott a folyóban egymás mellett, egy fiatal és egy öreg. Észreveszik a kövér csalétket, amely táncol a vízben. Vigyázz! — figyelmezteti az öreg a fiatalabbat. Ez horog. Ha bekapod, kirántanak a szárazra, ott megölnek, tűzre tesznek. Ha tehát kedves az életed, kerüld ki. A fiatalabb nem hisz és így okoskodik: Mit beszélsz? Ki tudja, van-e egyáltalán szárazföld, ahol nem lehet úszni? Létezik-e ember, aki megöl és tűz, amely éget? Ezt csak olyannak hinném el, aki ezt már kipróbálta, aki volt szárazon, látott embert és tapasztalt tüzet. Nem hitt, lépre ment és tapasztalta, amit hinni nem akart...

c) Szeress, de igazán szeress és akkor ne félj a pokoltól. Mert „a szeretetben nincs félelem, hanem a tökéletes szeretet kizárja a félelmet”³

Mert bár a szeretet rettenetes, ha nem viszonozzák, de mindent felejt, ha méltó viszonzásra talál. Ne ragadjuk ki tehát a pokol tanát hitrendszerünk egész összhangzatos teljességéből,

mert akkor az ész és érzelem botránykövévé válik. Ha azonban az isteni szeretetre mint alapra helyezkedünk, mindent nehézség nélkül megértünk. Csak egytől kell félnünk: Istent megbántani, vele ujjat húzni.

Elvnek állíthatjuk fel: Ne a pokoltól félj, hanem a büntől!

„Campana felice”-nek nevezi az olasz azt a nápolyi öblöt környező vidéket, ahol a nap folyton beragyogja az azúrkék eget és termékenyíti a pazarul pompázó természetet. Ámde ott áll mögötte állandóan a méltósággal kiemelkedő Vezuv, folyton figyelmeztetve, hogy ez a paradicsom órák alatt sivataggá változhatik. A pokol Vezuvját a bűn indítja csak kitörésre, a bűn zúdítja reánk a pokol tüzes látatömegét.

Beszélgetés az Úrral. Közvetlenül a konzekráció előtt az Egyház papjával így imádkoztat: „Méltóztassál bennünket az örök kárhozatból kiragadni!” S ekkor, ebben a szinte rettentő pillanatban, mikor az élő Isten készül a pápi kezek trónjára szállni, az Isten szolgálja megremeg a gondolatra, ha méltatlan lenne szent hivatalára, minő sors várhat reája, de gondol azokra is, akiken már a szentséges áldozat sem segíthet... mert „a pokolból nincs megváltás”.

Kérem az Urat, hogy most, mikor még nincs késő, fogadjon irgalmába engem, enyéimet és mindenkit. Erre ajánlom fel a szentmisét, áldozást és jócselekedeteimet. Gondolok főleg a haldoklókra, kiknek örök sorsa ma, talán éppen most dől el...

¹ Mt. 25, 41. — ² V. ö. Mk. 9, 42—47. — ³ I Jn. 4, 18.

XLIX

A DÚSGAZDAG ÉS A SZEGÉNY LÁZÁR

Előgyakorlatok, mint az előző elmélkedésben.

1. ÉLET A POKOLBAN

A Szentírás életről csak a mennyországban beszél, a pokolban pedig csak örök kínról: „Ezek örök büntetésbe mennek, az igazak pedig örök életbe.” De mégis a kárhozottak is élnek. Éspedig öntudatosan s nem hullamódra. A feltámadásban testüket is visszakapják, s ismét testi és szellemi életet kénytelenek majd élni, mint egykor a földön. Természetesen, ez egészen másféle élet lesz és nekünk rendkívül nehéz, ha nem éppen lehetetlen, ebbe az életbe magunkat beleképzelni, éspedig olyképen, hogy ennek akaratunkra is üdvös kihatása legyen. Hiába! a pokol életére is illik az ige: „Szem nem látta, fül nem hallotta...”

Mi tehát a pokol élete? Az örök büntetés állapota azokra nézve, akik halálos bűn állapotában lépték át az örökkévalóság küszöbét. A teológia a Szentírásra és lélektanra

dik napon mindenét hátrahagyva, halálos kimerültségben vánszorgott, míg végre két nap múltán kis erdőt és benne friss forrást talált. „Hogy miként ízlett ez a víz, — írja — ezt senki el nem képzelheti, aki a szomjhalál veszélyét nem ismeri. Mily gyönyör, mily élvezet! Soha a legnemesebb bor ily jól nem esett!” — Ámde mi ez a szomj a lélek szomjához képest Isten után, aminőt a kárhozott a feltámadás után testileg is szenved? Majd szomjazik, dühög a kárhozott és fogát csikorgatja, ahogy Jézus mondja. Ez az Istenhez üző, hajtó, de állandóan visszautasított szeretetszomj idézi elő azt a széttépettséget, amelyről Szent Teréz beszél, mikor egyik rettentő vízióját leírja. Önélet-rajzának 32. fejezetében elbeszéli, miután Isten őt előbb nagy imakegyelemmel felerősítette, megérteti és átéretteti vele azt a sorsot, amely reá várakozott, ha lanyhaságával bizonyos kísértéssel szemben, idejekorán nem szakít. „Lehetetlennek látszik, — írja — hogy még csak a kezdetét is vázoljam a valóságnak. Életemben már sok testi kínt kiállottam, orvosaim véleménye szerint a legnagyobbakat, amelyeket ember elviselhet. De ez semmi ahhoz, amit akkor szenvedtem, látva főleg, hogy mindez örökké tart. De még ez is elenyésző a lélek haláltusájához képest. Mondhatnám, olyan volt az, mintha valaki a lelkemet szüntelen kitépné a testemből. De ezzel is kevés van mondva. Ilyenkor ugyanis valaki más ragadná el az embertől az életet. Itt a (pokolban) azonban a lélek magamagát tépi, emészti. Azt ugyan nem láttam, hogy ki az, aki kínoz engem, de élénken emlékszem, érez-

tem, hogy elégek és szétmorzsolnak... Észrevettem, hogy a belső tűz és a kétségbeesés a leggonoszabb. Ettől a látomástól keltett iszonyat máig, mikor ezt írom (6 év múlva) megmaradt bennem. Azóta a viszontagságok és szenvedések közt nem tudok mindenre visszagondolni a nélkül, hogy mindaz, amit csak az ember itt a földön elviselhet, semminek ne tűnjék fel előttem, és minden panaszt alaptalannak ne tartanék. Ismételtem, hogy ez a látomás volt egyike a legnagyobb kegyelmeknek, amelyeket valaha Istentől kaptam."

3. AZ ÉRZÉKI BÜNTETÉS

A Szentírás és hagyomány ahhoz, hogy a pokolban tűz is van, olyan következetesen ragaszkodik, hogy ennek valóságában a hit elleni vétség nélkül nem kételkedhetünk. A példabeszéd dúsgazdagja is: „kínlódik a lángban”. A pokolban tehát valóságos tűz van. De ezzel távolról sincs az mondván, hogy ez a tűz azonos a miénkkel. Csak annyit kell elfogadnunk, hogy ez a tűz nem valami jelkép, hanem valami szellemi valóság, amely Szent Ágoston szerint tudja a testet és lelket csodálatos, de igazi módon gyötörni. Hogy ez a tűz nem anyagi, hanem szellemi dolog, abból is kitűnik, mert hiszen azt Isten elsősorban az ördögnek és angyalainak készítette, akikre mint szellemekre, a mi földi tűzünk hatást nem gyakorol. Mindebből azonban csak arra következtethetünk, hogy a pokoli tűz még sokkal borzalmasabb, mint a földi tűz, amely reánk nézve mégis csak Isten jótéteménye és áldása. A pokoli tűz ellenben egyenesen a büntetésre

van alkotva. Az, aki a kémiai tüzeket és a kohók borzalmas tűzét alkotta, milyen tüzet tud gyújtani azért, hogy a bűnben rejlő bizonyos értelemben végtelen sértést igazságosan megtorolja, és még a kevély ördögi térdeket is meghajlásra bírja.

4. A POKOL VÁLTOZATLAN ÖRÖKKÉVALÓSÁGA

Ez jut kifejezésre a példabeszédben Ábrahámnak az egykori dúsgazdaghoz intézett szavaiban: „Közöttünk és közöttetek áthághatatlan mélység tátong...”⁵

Változatlan sors örökre, az enyhülés vagy változás legkisebb reménye nélkül.

A betegnek mily jól esik, ha ágyából legalább az ablakon át zöld gallyakat, a kék eget, fehér felhőket szemlélheti, ha a madárdal, a harangszó fülét megüti. A pokolban nincs barátságos szín, hang, hanem csak sötétség és fülsiketítő jajveszékelés. Mily jól hat az egészséges kedélyre, ha ismét felkél a nap, ha az új reggellel megint új élet, mozgás, tevékenység indul meg, ha az évszakok, mindegyik a maga bájával, szépségével, kellemével változnak. Aztán minden évszak meghozza a maga munkáját, tevékenységét, sportját. Minden pályán, minden életállapotban van valami haladás, a mesterségben, hivatalban, családi életben. A gyermekek nőnek, fejlődnek, a szülő látja, hogy mégsem fáradt, szenvedett hiába. A pokolban azonban nincs napfelkelte, nincs tavasz, nyár, sem őszi. Nincs előrehaladás. Nincs gond az övéiért, nincs cél, nincs foglalkozás. Szüntelen ugyanaz, meg ugyanaz, évről-évre, századról-századra, évezredről-

évezredre, évmilliárdokról-évmilliárdokra . . . örökre. Mindig csak ugyanaz: sötétség, tespedés, kibírhatatlan gyötrelem, kínlódás és kétségbeesés . . . „Gyötörtetnek éjjel-nappal, örökön-örökké.”

És ha a földön van is betegség, gyötrelem, kínos álmatlan éjszaka, de reggel jön az orvos. Ott virraszt az ágynál az édesanya vagy jó ápolónővér. Pohár vizet nyújt, letörli a verítéket. Ámde az utolsó ítélet után a kárhozott ugyancsak beteg lesz, minden tagja, izma, idege csupa égési seb, iszonyú forróságban, szörnyű lázban izzik. És nincs orvos, nincs jó édesanya, nincs ápolónővér, nincs pohár víz, nincs kötés, nincs injekció, nincs puha, váltott fekvőhely, nincs vánkos, nincs hűsítő, nincs szellőztetés, de még csak csend sincs. Ott fekszik, vergődik remény és enyhület nélkül a kárhozott . . .

Ha volna picit remény, hogy évmilliárdok után majd csak beáll némi változás és könnyebbedés, már felébredne a remény. De itt fel kell hagyni minden reménnyel. Kibírhatatlan és mégis örök sors.

Beszélgetés az Úrral a kereszt fája alatt. Hálálkodom neki, hogy velem oly mérhetetlen irgalmas, s a poklot talán már akárhányszor elengedte, és mint jó orvos, minden eszközt felhasznál, hogy az örök élet számára megmentsen.

Felteszem magamban az iránta való szeretetből, de meg az okos önszeretetből is, hogy mindazt gondosan kerülöm, ami a pokol útjára terelhetne, nevezetesen Szent Teréz példáján

okulva minden érzéki, rendetlen vonzalomnak
eréllyel ellenszegülök.

¹ Mt. 25, 46. — ² V. ö. I Kor. 2, 9. — ³ Mt. 25, 41.
— ⁴ Lk. 6, 24. — ⁵ Lk. 16, 26. — ⁶ Jel. k. 20, 10.

A. M. D. G.

Folytatás az „Igazság és Élet” című utolsó
kötetben, amely a Boldogságos Szűzről és a
Szentekről is ad elmélkedéseket.

TARTALOM

Pütkösd utáni XV. vasárnap. A magvető . . .	5
---	---

Pütkösd utáni XV. vasárnapot követő hét

Hétfő. A növekvő vetés	13
Kedd. Konkoly a búza közt	20
Szerda. A mustármagról	26
Csütörtök. A kovászról	32
Péntek. A rejtett kincs. A)	38
Szombat. A rejtett kincs. B) (Az Eucharisztia)	44
Pütkösd utáni XVI. vasárnap. A drágagyöngy. A)	50

Pütkösd utáni XVI. vasárnapot követő hét

Hétfő. A drágagyöngy. B) (Az Eucharisztia)	57
Kedd. A tengerbe vetett háló	64
Szerda. A vőlegény és a násznép	71
Csütörtök. Az ócska ruháról és az ó tömlőről	78
Péntek. A durcás gyermekek. A)	85
Szombat. A durcás gyermekek. B)	91
Pütkösd utáni XVII. vasárnap. Krisztus országa és a sátán országa. A)	97

Pütkösd utáni XVII. vasárnapot követő hét

Hétfő. Krisztus országa és a sátán országa. B) (Az erős meg az Erősebb)	105
Kedd. Krisztus országa és a sátán országa. C) (Lucifer haditerve)	111

Szerda. Krisztus országa és a sátán országa. D) (Krisztus haditerve)	118
Csütörtök. A szőlősgazda munkásokat fogad. A)	124
Péntek. A szőlősgazda munkásokat fogad. B)	131
Szombat. A gonosz szőlőművesek. A)	137
Pütkösd utáni XVIII. vasárnap. A gonosz szőlő- művesek. B)	143

Pütkösd utáni XVIII. vasárnapot követő hét

Hétfő. A királyi menyegző. A)	149
Kedd. A királyi menyegző. B)	157
Szerda. A nagy záróünnep. A) (A fügefáról vett hasonlat)	164
Csütörtök. A nagy záróünnep. B) (A test és a sasok)	171
Péntek. A terméketlen fügefa	177
Szombat. A farizeus és a vámos. A)	182
Pütkösd utáni XIX. vasárnap. A farizeus és a vámos. B)	189

Pütkösd utáni XIX. vasárnapot követő hét

Hétfő. Az utolsó hely a vendégségben	195
Kedd. Az esztelen gazdag	201
Szerda. Az éber szolgák	208
Csütörtök. A tolvaj	214
Péntek. A sáfár	220
Szombat. Az okos és esztelen szűzek. A)	227
Pütkösd utáni XX. vasárnap. Az okos és eszte- len szűzek. B)	233

Pütkösd utáni XX. vasárnapot követő hét

Hétfő. Az okos és esztelen szűzek. C)	239
Kedd. A bezárt ajtó	244
Szerda. Az öt talentum. A)	250
Csütörtök. Az öt talentum. B)	256
Péntek. A tíz mina	263

Szombat. A haszontalan szolgák	270
Pünkösöd utáni XXI. vasárnap. Az irgalmas szamaritánus. A)	276

Pünkösöd utáni XXI. vasárnapot követő hét

Hétfő. Az irgalmas szamaritánus. B)	282
Kedd. A hűtelen sáfár. A)	288
Szerda. A hűtelen sáfár. B)	294
Csütörtök. A dúsgazdag és a szegény Lázár. A) .	301
Péntek. A dúsgazdag és a szegény Lázár. B) .	308
Szombat. A dúsgazdag és a szegény Lázár. C) .	314

